

СЕРІЯ:
НАУКОВЦІ
УНІВЕРСИТЕТУ

Микола Степаненко

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

Серія “Науковці університету”

ПРОФЕСОР
МИКОЛА
СТЕПАНЕНКО

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ПОКАЖЧИК

До 55-ліття від дня народження

Полтава
ПНПУ ім. В. Г. Короленка
2014

УДК 016 : 929 [811. 116. 2] Степаненко М. І.

ББК 91.9 : 81

П84

*Рекомендувала до друку вчена рада Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(протокол № 2 від 26 вересня 2013 р.)*

Упорядники:

В. В. Орехова, І. М. Лесунова

Наукові редактори:

С. П. Галаур, доцент кафедри української мови Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

С. О. Педченко, доцент кафедри української мови Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Професор Микола Степаненко : біобібліограф. покаж-
П84 чик : до 55-ліття від дня народження / упоряд. В. В. Орехо-
ва, І. М. Лесунова. — Полтава : ПНПУ імені В. Г. Коро-
ленка, 2014. — 326 с. : іл., портр. — (Серія “Науковці
університету”).

*У виданні вміщено інформацію про життєвий шлях і нау-
кову діяльність доктора філологічних наук, професора
М. І. Степаненка, подано хронологічний та алфавітний покаж-
чики його друкованих праць, зібрано відомості про рецензуван-
ня книг ученого.*

*Для науковців, аспірантів, викладачів та всіх, хто ціка-
виться розвитком філологічної науки в Україні.*

УДК 016 : 811. 116. 2 (092)

ББК 91.9 : 81

Рецензенти:

Катерина Городенська, доктор філологічних наук, професор
(Інститут української мови НАН України);

Ніна Іваницька, доктор філологічних наук, професор (Вінни-
цький державний педагогічний університет імені Михайла Коцю-
бинського).

© В. В. Орехова, І. М. Лесунова, 2014

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014

*До 100-ліття
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Професор
Микола Степаненко

*Професору Миколі Степаненкові
присвячую*

Я син землі, я в світ прийшов від Слова.
Сплелись в мені всі пагони життя.
Я син ЗЕМЛІ, де солов'їна мова,
Мов на манишці мамине шиття.

Я словом пісню вишию, мов долю,
Пущу над світом відсвіти земні.
Воно мені – як жайворонки полю.
Воно народу перла неземні.

Воно в мені то плаче, то сміється,
Воно в мені стоболями болить,
Воно дитинно над купіллям в'ється
Й козацьким кличем з вічності бринить.

Воно – як сіль, воно – життя основа,
Що щемно душу й серце зігрива.
Народ живе, бо він частина слова:
Народу безсловесного нема.

Плекаймо ж, браття, нашу калинову,
Ніщо в житті не вічне без турбот!
Тож доки є мого народу мова,
Допоки й ми існуєм як народ!

Олександр Недовіс

Кожен, хто не з примусу, а з власної волі пов'язав свою долю зі словом, вдумливо, сумлінно, з великою любов'ю досліджує цей феномен, намагається досягнути в усіх тонкощах його художню сутність, зрештою опиняється в полоні мови, із якого вже ніколи не вибратися. Цей полон – на все життя – стає солодкою карою й водночас бажаною мукою. Слово вабить до себе мудрих, чутливих, світлих людей, магічно заворює їх і – уже не дає спокою, у всякчас спонукає до многотрудності, часто аж надто ви-снажливої, але неодмінно з присмаком радості й утіхи.

Автім, усякий здобуток на шляху пізнання законів і секретів мови – це, по суті, фініш, що небагом перетворюється, за Ліною Костенко, у новий старт. Народжуються роки за роками рядки, сторінки – канва майбутніх філологічних, краєзнавчих та інших студій, публіцистичних, художніх полотен...

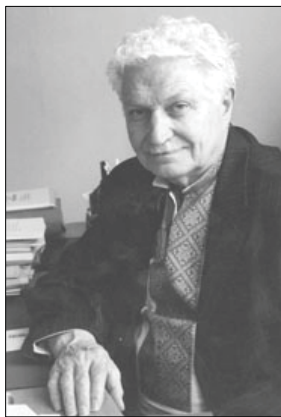
Микола Степаненко

СЛОВО
ПРО ВЧЕНОГО,
ПЕДАГОГА,
ЛЮДИНУ

Петро Кононенко,
*доктор філологічних наук,
професор, академік*

ФЕНОМЕН ПОКЛИКАННЯ

Кожній людині, як і всьому сущому в Природі, притаманні трансцендентально визначені покликання й призначення. І право на місію, яка в кожного своя, неповторна, глибинно національна і водночас універсально-вселюдська. Тут, на благословенній полтавській землі, це усвідомлюєш особливо виразно: не випадково ж саме тут перший президент Української Академії наук Володимир Вернадський осягав таїну “живої речовини” – прообразу майбутньої теорії планетарної Ноосфери.

Звичайно, її, істину цю, не кожному дано в належний спосіб осмислити. Тим більше – по-справжньому підтвердити життям, чином, світоглядним вибором, зреалізувавши своє покликання в щоденній невсипущій праці, проте лише так людина спроможна спізнати власний “мікрокосм”, піднісшись до свого автентичного “я” – невідчуженого, непофальшованого, цілого. Бо феномен самопізнання як багатоаспектний процес усвідомлення власного покликання (на цьому наголошував ще великий мислитель Григорій Сковорода) – то наріжний камінь поступу і “ключ” до самореалізації, оскільки, лише пізнавши себе, свою доглибну сутність, особистість здатна зробити найбільш адекватний, а основне – відповідний характеру життєвий вибір. Прийня-

вши цей вибір, людина долає межі свого обмежено-самотинного існування, стає особистістю суспільною – зі своїм характером, психікою, ідеалами, вибором життєвого шляху і способу життя, своєю мовою, культурою, етикою й естетикою. Іншими словами, вона вже не лише “природна людина”, вона – самотворець. Це залежить від багатьох чинників (і трансцендентного характеру також), але визначальною все ж постає тут її власна воля – з огляду на що одні сягають висот духовності, енергії світо- і життєтворення, а інші – достоту за Кобзарем (згадаймо непроминальне його “І мертвим, і живим...”) – залишаються ненародженими, тобто бездуховними біологічними споживачами, не просвітленими Душею і нечутливими до категорій людяності і краси, совісті і честі, особами.

Поштовхом до цих роздумів стало спілкування з Миколою Степаненком – воістину інтелігентом, інтелектуалом високої проби, особистістю яскравою й емоційною, свідомою свого вибору як покликання та обов’язку. А ще – красивою фізично, правдивою у слові та відповідальною у справі, завжди сповненою благодатного прагнення добра і справедливості для інших, а найперше – для своєї Батьківщини, яка, починаючись для нього зі славетної Полтавщини, поширює потужні впливи своєї мови, культури, освіти, науки на цілу планету.

Спілкуючись із Миколою Івановичем Степаненком, селянським сином із села Великоселецьке Оржицького району на Полтавщині, який завдяки не лише щедрому природному обдаруванню, а й наполегливому самотворенню став доктором наук, професором уславленого Полтавського національного педагогічного університету, лауреатом багатьох міжнародних, всеукраїнських, крайових премій, академіком, ви ще раз переконаєтесь: українці – народ воістину харизматичний. Ви дивитесь на його просвітлене, осяяне непідробною добротою, людяною усмішкою обличчя й відчуваєте: ця людина щаслива тим, що насправді пізнала власне покликання – формувати “внутрішніх людей”, а тим самим, як наголошував “перший розум наш” Григорій Сковорода, і високоосвічене суспільство, незалежну, демократичну, соціально-правову Соборну Республіку Україну.

Це достоту нелегке завдання. Власне, як вважала Леся Українка, – найважче, бо людина, хоч би як не втішалась вона своєю довершеністю, силою, тим, що вона “вінець Природи”, мусить найперше дорости до самої себе. У цьому – єдиний шлях до її суверенітету, повної реалізації і щастя. Тож Микола Степаненко свідомо зробив вибір Учителя – творця людей, характерів лицарських, гуманістичних, скерованих на творення добра і краси, правди і справедливості. І водночас – ніколи не забуває він про свій шлях справжнього, високої проби вченого; лише впродовж останніх кількох літ побачили світ фундаментальні його праці “Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми)”, “Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара”, “Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника”, “Літературно-мистецька Полтавщина”, “Думки вголос і про себе” – і кожна з них позначена неповторною, як сказав би Іван Франко, його “духа печаттю”: панорамністю візії, концептуальною всеохопністю узагальнень, націєцентричною системою методологічних координат. А за цим етапним підсумком шукань, осягнень, пізнань і проблемних передбачень, уреальнених у книгах, які повинні стояти на полиці в кожного українського філолога, – щедра, колосиста нива хлібороба, який плекав її десятиріччями, видаючи сповнені думок, досліджень, інтелекту й любові праці: “Історія української мови”, “Українське рідне слово”, “Історія, граматики, поетика українського слова”, “Патріарх українського мовознавства (до 100-річчя від дня народження професора Михайла Жовтобрюха)”, “Духовний посил Олеся Гончара”, “Літературні музеї Полтавщини”. Цей поважний список достойно поповнюють лінгвістичні монографії “Прикметниково-іменникові словосполучення в сучасній українській літературній мові”, “Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення”, “Просторові поширювачі у структурі простого речення”, солідні два томи “Новітнього російсько-українського словника” і “Новітнього українсько-російського словника”.

Не можуть не захоплювати і тематичні широти, і винятково особистісна оригінальна форма наукового доробку, і кількісний ряд дослідженого. Це особливо важливо – метод аналітичної всебічності й об'єктивності, коли намір і стиль

*Микола Степаненко – декан факультету філології
та журналістики*

реформатора зумовлюється глибокою повагою до традицій народної педагогіки та сучасного бачення світу. Але водночас – вражає якісний рівень матеріалів: методологія й метод, синтез теорії і практики, лірики й епосу – тут воістину синівський засів прабатьківської ниви, тут – глибинне проникнення у Суть явищ, принциповий, часом суворий, але виважений аналіз та поцінування фактів і феноменів, тут – спроба досягнути перспективи розвитку, але досягнути не відсторонено, а в системі координат насаженої любов'ю “філософії серця”.

Бо все починається найперше з любові – до рідного порога, роду, села, до своєї Полтавщини і цілої великої України, а любов продовжується молитвою за Мову – і вірою в Мову. Невипадково ж Ліна Костенко в геніальному романі “Берестечко” художньо осмислює розмисел гетьмана Бог-

дана Хмельницького (варто наразі згадати прецікаву розвідку Миколи Степаненка “Доба Богдана Хмельницького і розвиток української національної літературної мови”) над історичною роллю феномену рідної мови: творець Гетьманщини печалиться, що інші народи виявили й увічнили себе в мовах, а ми, хоч і є (“І то найбільше диво, що наш народ іще раз воскрес”), не засвідчили свого Буття світові, який ще добре не знає ані нас як нації, ані нашої мови. Проте і в час найбільшого відчаю та найтрагічніших поразок Хмельницький твердо переконаний: прийде час, і потуга української мови в усій повноті постане перед Світом у Слові – феномені буття, свідомості і долі, місії народу! Ніби продовжуючи цей високий

Біля батьківської хати

розмисел, Микола Степаненко переконливо показує, як зростала всевладним цвітом сакральна світова українська мова і як ми з нею входили у великий світ цивілізаційно-культурних діянь. Важливо наголосити: його власна мова, мова ґрунтового наукового викладу, постає барвистою, духмяною, багатою на глибинні відкриття джерел, сутності і масштабів мовного Буття, душевних реєстрів та стилів. Бо то пише не байдужий спостерігач, а господар і син усе-народної спадщини, століттями гнобленої, дискримінованої, самих заборон якої налічується 176 (величезне число!), – але вічно живої. Так постають роздуми Миколи Івановича про Мову. Він знає доленосну ціну всіх народних мов, шанує їх, але рідна Мати для нього одна – це рідна українська мова, дивовижний вивіт Природи і творинь Людей.

Загалом, в усьому доробку професора Степаненка проявлена унікально яскрава риса – глибока повага до попередників, учителів, корифеїв – звитязних, саможертвних творців і охоронців рідної мови та культури, а тим самим – гідності, дару й честі народу. Це і всі талановиті патріархи художньої словесності Полтавщини – Іван Котляревський, Панас Мирний, Євген Гребінка, геній лицарської України Олесь Гончар, і академік Арнольд Грищенко, і світочі педагогічних ідей та діянь Відродженої України... А ще – сотні імен, творів, діянь, які своєю, часом щасливою, незрідка і трагічною життєтворчістю впотужнювали національні ідеали, продовжували боротьбу за історичну правду та перспективу.

*Микола Степаненко, Надія Бойко, Арнольд Грищенко,
Анатолій Мойсієнко*

Так Микола Іванович Степаненко постає не лише багатоплановим літописцем народного Буття, а й безкомпромісним творцем, якому судилося утверджувати загальнолюдську місію українства.

Щаслива місія і доля! Обнадійлива перспектива нових відкриттів.

Світлана Ігнат'єва,
*кандидат філологічних наук,
професор*

ЖИТТЯ – У СЛОВІ, СЛОВО – У ЖИТТІ

Ось і знову ступила на наш поріг золоточола осінь. Свічками запалахкотіли берези, убралися в багрянні шати красені-клени, а осоки вже скинули своє золотисте вбрання. Тихі, мрійливі, зажурені, стоять ці осінні холодно-дощові дні року 2013. Земля переливається всіма відтінками золота, а над нею – синє, чисте, бездонне небо. І здається, ніби це знову, уже вкотре, прийшла до нас Пречиста Діва Марія й знову розкинула над нами свій небесно-синій омофор, аби захистити нас, змусити замислитися над цінностями буття. І здається, що ввібрала ця осінь усю красу, усю непорочність, усе щастя і горе Тієї, що віддала Сина Свого на поталу людям, Тієї, що припадала до Його хреста, і кров'ю вмивалося Її серце, Тієї, яка, незважаючи на все заподіяне Їй людьми лихо, стала їхньою найпершою захисницею, Тією, до кого ми звертаємось у своїх молитвах. Мати Божа – покровителька нашої землі. Тож з її волі ошчедрилася на таланти українська земля. Впали густо вони й на родючий полтавський чорнозем.

14 жовтня, у цей Покров-день, величні 55 років величної Людини. Особлива дата Людини зі світлим, відкритим поглядом розумних очей. Ювілей залюбленого у слово, за-

коханого у її ВЕЛИЧНІСТЬ ФІЛОЛОГІЮ! Ювілей Миколи Івановича Степаненка – професора, доктора філологічних наук, академіка, члена Національної спілки письменників України і члена Національної спілки журналістів України, а ще добре знаного глибокого дослідника мудрого слова Олеся Гончара. Ювілей справжнього вченого-гончарознавця, людини, що випромінює добро, тепло і любов. Випромінює всією душею і серцем, очима і вустами, щоденними ділами й помислами.

Сказати, що Микола Іванович – просто добра людина – це занадмір мало. Бо, спостерігаючи за ним у його робочому кабінеті, спілкуючись у навчальних аудиторіях, заслуховуючись виваженням українським словом на наукових конференціях, симпозіумах, засіданнях, зустрічах, презентаціях, у рідкісні хвилини відпочинку, зачаровуєшся незрадливо дружніми його взаєминами з колегами, молодими науковцями, усякчас усвідомлюєш, що перед тобою – талановитий учений, освічена людина, умілий керівник, щирий наставник, досвідчений учитель учителів... У його характері гармонійно злилися відкритість і дипломатичність, вимогливість і людяність, принциповість і цілеспрямованість, романтизм мрійника й мудрість аналітика. Він має тонке почуття гумору з невичерпним запасом оптимізму. А українська пісня, ця бездонна душа народу, не залишає його ні в радості, ні в смутку, крок у крок слідує за ним від дитинства, є його вірною супутницею.

Оті гожі людські риси – передусім від бабусі Євдокії Михайлівни Зіненко та мами Надії Петрівни Степаненко, котрі не тільки повчальним словом, а й щоденними діями формували й вибудовували міцні колійки, якими самостійним життям котилися будні і свята хлопця. І бабуся, гіркими споминами якої й сьогодні болять онукові груди [1, с. 24], і мама були відкритими та сердечними, справедливими, а ще побожними, бо, пораючись біля печі чи саджаючи все в землю, щоб проізросло, у щирій молитві всякчас зверталися до Бога, аби вимолити долю їхньому Миколці. Ці прості сільські жінки не були педагогами-професіоналами, не закінчували університетів, проте добре володіли правилами народної педагогіки – тож і виховали

справжнього сина-українця. Його післяполудень – як один лан колосистої пшениці, засіяний працювитою й чесною бабино-маминою рукою. Ніколи не зраджує Микола Іванович їхній науці, живе за їхніми мудрими заповідями й настановами. Бо вони завжди є для нього „щастям і... піснею” [5, с. 3].

Усе життя професора Степаненка пов’язане з Полтавиною. Закінчив восьмирічну школу в селі Великоселецькому, що на Оржиччині, Кременчуцьке педагогічне училище. Учителював у селі Великі Будища, що поблизу оспіваної Миколою Гоголем Диканьки. І ось понад 30 років творчої праці єднає його з Полтавським національним педагогічним інститутом (університетом) імені В. Г. Короленка. У студентські роки – іменний (короленківський) стипендіат, голова студентського наукового товариства, переможець всеукраїнської студентської олімпіади з української мови, яка проводилась у Львові 1981 року. Тут пройшов нелегкий шлях від асистента до ректора: старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри української мови, перший проректор, декан факультету філології та журналістики, ректор. Кожен перебулий день цього чоловіка – постійне відкриття чогось нового, незвичайного, незнаного, небаченого й нечутого. Боронь Боже, перетворити цей Божий Дар на суцільні сірі будні. Він постійно прагне до відкриттів – і доля винагороджує його за це.

*З бабусею
Євдокією Михайлівною
Зіненко*

Оснoвне коло інтересів Миколи Івановича – морознаство. Його наукове поле розлоге, рясно всіяне вагомими філологічними набутками. Він досліджує проблеми граматики, історії та стилістики української мови, що засвідчу-

ють монографії „Просторові поширювачі у структурі простого речення” (2004), „Прикметнико-іменникові словосполучення в сучасній українській літературній мові” (1992),

„Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення” (2004), „Історія, грамати́ка, поетика українського слова” (2008), підручники, посібники, програми для вищої та середньої школи.

Професора Степаненка легко назвати краєзнавцем, що підкріплюють такі промовисті науково-краєзнавчі студії, як „Літературні музеї Полтавщини” (2006), „Літературно-мистецька Полтавщина” (2012). Твердо переконаний ювіляр, що успішна побудова нашої державності не можлива без відтворення правдивої історії України,

З мамою Надією Петрівною Степаненко
виховання почуття патріотизму, а воно починається з любові до отчого порога.

Грунтовними працями Микола Степаненко поповнив біобібліографічну серію „Мовознавці України”. Зокрема, він підготував дослідження про свого незабутнього вчителя Арнольда Грищенка („Академік Арнольд Панасович Грищенко”, 2006) та всесвітньо відомого полтавця-лінгвіста Михайла Жовтобрюха („Патріарх українського мовознавства”, 2005), упорядкував книгу „Наукова спадщина Михайла Жовтобрюха”, 2007). Перу Степаненка належать науково-популярні видання „Українське рідне слово” (2003), „Рідне українське слово” (2005) – вибрані статті, виступи, роздуми про походження української мови й основні етапи її становлення, періодизацію літературно-писемної мови,

сучасну мовну ситуацію та мовну політику в Україні, становище української мови в діаспорі, мовну практику видатних письменників, роль рідної мови в освіті, утвердження її в релігійній сфері. Цей дослідницький спектр продовжує й посутньо доповнює вже згадувана монографія „Історія, грамати́ка, поетика українського слова” (2008). Лексикографічна діяльність ученого відбита в працях „Основні сільськогосподарські поняття й терміни: словник-довідник” (1993), „Словник лінгвістичних термінів” (1999, у співавт.), „Новітній українсько-російський словник. 150 000 слів”, „Новітній російсько-український словник. 150 000 слів” (2006). За редакцією Миколи Степаненка вийшло понад 50 збірників наукових праць. Він – головний редактор альманаху „Рідний край”, наукових збірників „Історична пам’ять”, „Філологічні науки”, „Педагогічні науки”, засновником яких є Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Професор Степаненко створив свою наукову школу з висококваліфікованих спеціалістів, аспірантів та докторантів. Автор 600 праць, підготував і видав понад 1000 статей до енциклопедії „Полтавіка” (томи „Мова і література”, „Мистецтво”).

До розкішного наукового суцвіття сьогодні впилися ще дві книги – „Літературно-мистецька Полтавщина” (енциклопедичний довідник) (2013), „Думки вголос і про себе” (публіцистичні, мовознавчі, літературознавчі розмисли) (2013). „Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні” (2014), „Листи Юрія Шевельова до Олекси Ізарського” (2014). Вони щойно побачили світ, а вже мають багатьох своїх прихильників і шанувальників.

Полтавщина по праву пишається Миколою Степаненком як науковцем-мовознавцем, журналістом, краєзнавцем, публіцистом, майстром художнього слова, справжнім педагогом і просто мудрою, прекрасною людиною, яка завжди в пошуках того, що ми називаємо істиною, вічним, розумним, добрим...

На особливу увагу заслуговують літературознавчі праці вченого, присвячені творчості Олеса Гончара: монографії „Публіцистична спадщина Олеса Гончара: мовні, навколомовні й деякі інші проблеми” (2008), „Літературний

простір „Щоденників” Олеся Гончара” (2009), наукове видання „Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника” (2012), науково-популярне видання „Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами „Щоденників” письменника)” (2010).

Микола Степаненко постійно поповнює бібліотеку університету виданнями з власної книгозбірні

З надзвичайною повагою ставиться до Миколи Івановича дружина письменника Валентина Гончар, вважає його провідним гончарознавцем і завжди, як має таку нагоду, висловлює свою сердечну вдячність, наголошуючи, що „одним із великих прихильників Олеся Терентійовича Гончара є учений-філолог Микола Степаненко” [3, с. 3]. Йому, як нікому, повірила Валентина Данилівна, „розповідала багато такого, чого не могла довірити іншим, і побачила розуміння та щирий відгук: він відчув Гончарові болі, радості, мрії” [Там само]. Вона називає професора Степаненка справжнім українцем, небайдужим чоловіком, який „уболіває за наше рідне слово, наше духовне майбутнє і вміє проникливо вчитуватися крізь текст написаного і в людську душу” [Там само]. Пані Валентина глибоко розуміє, наскільки це не

проста справа „ліпити образ митця, і зокрема Олеся Гончара”, поціновує наукову досконалість ученого Степаненка і з гордістю заявляє, що йому „вдалося аж ніби воскресити незабутню” для неї „постать – з усіма достоїнствами, із душевним ліризмом, із надмірною категоричністю, з вибуховістю, з сократівським спокоєм” [Там само]. Вона рада і щаслива, що зі сторінок унікального „Літературного простору «Щоденників» ...” в яскравому світлі постала „небуденна особистість свого часу, письменник, інтелектуал, громадянин, патріот” [Там само]. Велика українка нашої доби щиро, уклінно дякує Миколі Степаненкові „за старанну працю й об’єктивність висвітлення матеріалу”, запевняючи, що „саме його устами Олесь Терентійович нарешті заговорив із такою бажаною для нього, проте з відомих причин не завжди можливою, відвертістю та прямою” [Там само]. Буваючи у Києві, Микола Іванович обов’язково, хоч на хвилинку, завітає на вулицю Богдана Хмельницького, щоб відвідати цього „доброго янгола Олеся Гончара” [2, с. 8], дивовижної краси жінку, яка не тільки була дружиною, а й порадицею, першою найоб’єктивнішою читачкою творів видатного класика.

Складно уявити Свято Гончарового дитинства в Сухій Кобеляцького району без Миколи Степаненка, без студентів і викладачів педагогічного університету. Для Тетяни Владиславівни Бондаревської – директорки музею-садиби Олеся Гончара в Сухій – одним із найцінніших дарунків долі є миті спілкування з професором Степаненком. Дванадцять років тісної дружби пов’язують його з музеєм О. Гончара в „золотій Сухій”. Учений-філолог і краєзнавець усіляко підтримує музей, бо добре знає, як не просто створювати його експозиції. Він усвідомлює, що „душу письменника глибше розумієш тоді, коли оточений духом його часу, коли все те, чим він жив, що він любив, оточує нас” (запис у книзі відгуків музею-садиби Олеся Гончара), і твердо переконаний, що „будувати помешкання, причеплювати обійстя – це одна справа, а створювати храм культури – зовсім інша” [5, с. 367]. Чільне місце в музейній експозиції займають праці доктора філологічних наук, професора Степаненка, на них покликається під час прове-

дення екскурсій директорка Тетяна Бондаревська, часто цитує запис, який зробив Микола Іванович під час чергових відвідин Гончарової хати в Сухій: „Народна пісня, „Слово о полку...“, історичні пісні й народні думи, Іван Котляревський і Тарас Шевченко, Іван Франко і Леся Українка, Павло Тичина й Олександр Довженко, Григій Тютюнник і Олесь Гончар – віхи і велети українського Духу. Йй, Україні, майбутньому рідного народу наш земляк, автор „Собору“, „Твоєї зорі“, вірно й самовіддано служив

усе своє життя. Про земний подвиг славного крайнина з любов'ю й ніжністю виповідають сухівчани, працівники меморіального музею. Нехай Олесева духовна зоря світить на всі покоління й віки”.

З Валентиною Гончар

Приїзди Миколи Степаненка на малу батьківщину Олесь Гончара для сухівчан стають справжнім святом. Вони звикли до його оксамитового голосу в радіоефірі й лагідно говорять: „Це наш Степаненко так ловко з нами розмовляє, так правдиво й з любов'ю виповідає про нашого Олесь”. І щораз чека-

ють на його візити, бо професор щедро причащає огроном своїх знань спраглих на істину та високу духовність, робить життя музею й села повноцінним, наvertsає крайн на праведні діла того, хто зайняв почесне місце з-поміж патріархів української літератури.

Вірить науковець, що „Зелене свято Гончарового дитинства” з обласного обов'язково переросте у всеукраїнське, що „глибока духовна криниця світлославного Гончара вічно житиме серед нас. Маленьке село Суха набуде справжньої всеукраїнської і світової слави, бо з нього починався великий поборник правди, захисник нашого народу, совість

Микола Степаненко серед учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції “Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства”. 2013 р.

На гостинах в Олександрі Сови – рідної сестри Олеся Гончара. Ломівка. 2013 р.

української нації Олесь Гончар” [5, с. 384]. З розмислами Миколи Степаненка перегукуються роздуми його духовної посестри Лесі Степовички: „До Гончара на духовну сповідь треба йти не лише на Трійцю, а й на Різдво, Великдень, у великі свята й будні” [Там само]. І можливо, уже зовсім скоро, якнайшвидше здійсниться мрія гончаролюбців про спорудження пам’ятника малому Сашкові на бабусиному й дідусявому подвір’ї, а з письменникової криниці, що буде обов’язково викопана на цьому обійсті, ще нап’ємося чистої цілющої водиці.

Микола Іванович – постійний учасник всеукраїнських Гончарівських і Шевченківських читань, науково-практичних конференцій, круглих столів, презентацій у Центрі культури української мови імені Олеся Гончара в Національному гірничому університеті.

Надовго запам’ятався студентам-гірникам виступ „Поет-«стоколос»” Борис Олійник у щоденниковій версії Олеся Гончара” доктора філологічних наук, професора на зустрічі з тим, про кого йшлося, – з Борисом Іллічем [4]. Захоплено слухали вони доповідь гостя з Полтави про письменників-шістдесятників [3, с. 285–298]. На діарійному матеріалі Олеся Гончара вчений простежив творчий зв’язок найвидатнішого прозаїка з молодю зміною, схарактеризував найважливіші громадянські й естетичні принципи цього літературного покоління, вияскравив позитивні і негативні чинники формування цього „літературного пагіння”.

Полтавський національний педагогічний університет разом з Національним гірничим університетом провели дві ювілейні всеукраїнські науково-практичні конференції „Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства” (2008, 2013). І знову у творчій співдружності два ректори – „лірик”, доктор філологічних наук, професор, академік М. І. Степаненко, і „фізик”, доктор технічних наук, професор, академік Г. Г. Півняк.

На подвір’ї гірничого університету зеленіє Гончарівська верба, яку з любов’ю і вірою у світлу будущину посадили разом із Валентиною Гончар Геннадій Півняк, Борис Олійник у день ювілею Олеся Терентійовича.

Щорічно разом з іншими видатними особистостями приїздить поливати вербу й професор-мовознавець Степаненко.

У цьому році Миколу Івановича удостоєно найвищої нагороди ДВНЗ „НГУ” – медалі „За заслуги”.

Тож духовна співпраця полтавців і дніпропетровців триває.

Професори Микола Степаненко та Валентина Галич біля Гончарівської верби. 2013 р.

Микола Степаненко вважає себе щасливою людиною. І можливо, саме через те, що сьогодні так мало з-поміж нас людей, котрі визнають себе щасливцями. Щасливий, бо понад усе любить свій рідний край. І болить йому, добрій і щирій козацькій душі, доля батьківської землі. Як тільки-но випадає змога, їде додому, у своє Великоселецьке, відвідати могили бабусі й матусі, побувати у школі, яка відкрила йому великий світ науки, поспілкуватися з ровесниками, мудрими односельцями... Їде туди, де розквітає душа, де йому розкривають обійми добрі сили, їде зняти тягар із серця, напитися козацького повітря, помилуватися блакитною стрічкою Сули, зеленими острівцями лісів та гаїв, чепурними хатами, що заховались поміж садів і ніби спочивають на килимі присульської луки, побувати на па-

Зі студентами на обласному святі “Воскресни, писанко!”

горбі з гостроверхим давнім курганом, де настояну на віках тишу не будить гул тракторів і рідко проїжджають автомашини, ще і ще раз почути легенду про гору Залізна Баба, удихнути на повні груди велич сивої давнини, по-новому відкрити її таємничість. І щораз мимоволі впізнає велику істину: „Усе це наша, найкраща, наймиліша земля. Її нам заповіли предки й на сторожі свого заповіту поставили ось ці могили, вали, окопи...”

Микола Іванович залюблений у старожитності, потроху збирає українські рушники, книги, автентичні предмети українського побуту – щоб не переривалася та пуповина, яка з’єднує його із славними оржицькими пращурами й не дає згаснути пам’яті століть.

Щасливий, бо любить свій педагогічний університет, де зріс і зміцнів. Саме життя загартувало готовність до будь-яких труднощів. Микола Степаненко ставиться до свого наукового колективу вимогливо й доброзичливо. Саме в такій атмосфері народжується повага і висока відповідальність за честь Альма-матер. Сюди хочеться приходити, тут хочеться працювати, тут хочеться навчатися, бо тут відчу-

ваєш домашнє тепло та затишок. Саме тут зустрів своє перше і на все життя кохання – чарівну луганчанку Ніну. Ніби за життєвим роком до її рідкісного по батькові Степанівна додалося спільнокореневе Степаненко. І в добрий час з'явилася на світ ще одна українська філологічна родина. Сьогодні з їхнього сімейного професорсько-доцентського гнізда випурхнув у світ, лиш нівроку, син-сокіл Ярослав, який пішов материнно-батьковою лінгвістичною стежкою, бо вже успішно захистив кандидатську дисертацію з філології. І хто знає, чи не мовно-літературною дорогою поведе Всевишній поки що єдиного їхнього внука Артема?!

На вечорі пам'яті Петра Ротача

Щасливий, бо зрісся з піснею. Пісні любить різні, особливо пошановує народні, та й українська естрадна класика заворожує його. Микола Іванович – щирий шанувальник народного мистецтва, старається не пропускати жодного знакового концерту в університеті чи місті. І це лише одна маленька грань його багатого духовного буття.

Щасливий, бо він Педагог. А кожен учитель живе у своїх вихованцях. Вони в нього гідні. Доктор філологічних наук, Микола Іванович Степаненко належить до рідкісної категорії дослідників, які мають універсальний, унікальний науковий досвід. Сучасний учений часто покладається на

пам'ять комп'ютерну, тоді як професор Степаненко – на пам'ять власну. Готовий будь-якої миті видобути з її сховку відповідний файл інформації й щедро поділитися з жадібними знань.

*Урочиста церемонія посвяти в студенти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Наукова, педагогічна, громадська діяльність Миколи Степаненка спрямована на формування в особистості почуття патріотизму, національної свідомості, відданості Україні, любові до рідної мови, культури. З-під його крила вилетіла достойна когорта кандидатів наук. Вони, як і наставник, не лише навчають мови, не тільки заглиблюються в надра лінгвістики, а й плекають, оберігають рідне слово від усього злого, бо, як і їхній наставник, добре усвідомлюють, що воно ж було спочатку...

У чому ж секрет професора Степаненка? У тому передовсім, що він поєднує в собі одночасно стільки іпостасей, устигає всюди: плідно працює в науці, веде за собою цілу студентсько-аспірантську армію, виховує патріотів, є учасником культурологічних, мистецьких, громадських подій полтавського і всеукраїнського рівнів.

На засіданні студенського самоврядування

*На урочистій церемонії вручення дипломів магістрам
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Сонце стоїть високо, сипле рясним осіннім промінням у відкриті студентські обличчя. І щоранку професор поспішає у свій рідний педагогічний... „Vivat academia! Vivant professores!” Гостинно розчинені двері університету перед усіма, хто обирає складну професію ВЧИТЕЛЯ. До його скромного кабінету веде широкий чистий гомінкий коридор, що завжди чомусь нагадує вулик. Потрапляєш до приймальні, усе на своїх місцях: акуратно, сонячно, по-діловому стильно й по-домашньому затишно.

Ректор Микола Степаненко в робочому кабінеті

Переступаєш поріг кабінету – потрапляєш у царину порядку. Та погляд заворює ікона Святого Миколая – покровителя всіх дітей та студентів. Приємно, що Святий Миколай стрічає тут щодня свого господаря і його відвідувачів. Робоча територія Миколи Степаненка починається з пам'яті...

Котяться й котяться звичайні будні: лекції, плани, візити, зустрічі, презентації, круглі столи, виступи на радіо й телебаченні... Часточка історії університету – то вже і його власна історія. Інакше не вміє жити. Завжди бадьорий, трохи бентежний і мрійливий, безумовний авторитет

для викладачів, студентів, науковців... Спілкуватися з ним особливо приємно. Він – людина природної внутрішньої культури, делікатності й глибокого погляду на життя. Без активної діяльності науковець не мислить жодного земного дня. Саме життя виробило в ньому потребу долати перешкоди, домагатися вагомих результатів. Не уявляє себе без праці, яка для нього є природною потребою, бо ще з дитинства усвідомив: без труда людина не може мати щастя й моральної віти. Він щасливий, бо працює за покликанням і обдаруванням. Це його „сродна праця”.

І я не вперше (та, мабуть, і не я одна) чую від Миколи Івановича Степаненка скромні, без будь-якого пафосу слова: „Так, я щасливий, бо фанатично закоханий у слово, бо залюблений у філологію, бо вірю в Україну...” Переконана, що Господь Бог уділив йому талану й таланту, бо щодня на нього чекають, він потрібний, він хоче і вміє працювати...

Література

1. *Степаненко М. І.* Болять гіркими бабусиними споминами груди / Микола Іванович Степаненко // *Бористен* : літ.-мистец., публіц. та наук.-попул. щомісяч. – 2013. – № 4 (262). – С. 24–25.
2. *Степаненко М.* Думки вголос і про себе / Микола Степаненко. – Полтава : ПП Шевченко Р. В., 2013. – 412 с.
3. *Степаненко М. І.* Літературний простір „Щоденників” Олеся Гончара” / Микола Іванович Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.
4. *Степаненко М. І.* Поет-„стоколос” Борис Олійник у щоденниковій версії Олеся Гончара / Микола Іванович Степаненко // *Вивчаємо українську мову та літературу*. – 2009. – № 28 (212). – С. 6–12.
5. *Степаненко М. І.* Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) / Микола Іванович Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

Світлана Галаур,
*доцент кафедри української мови
ПНПУ імені В. Г. Короленка*

Світлана Педченко,
*доцент кафедри української мови
ПНПУ імені В. Г. Короленка*

УЧЕНИЙ ІЗ ШИРОКИМ ДОСЛІДНИЦЬКИМ ДІАПАЗОНОМ

Ми давно спостерігаємо за працями Миколи Івановича, людиною самовідданою, залюбленою в мову, в українське слово, одухотворену великим пориванням утверджувати, відстоювати і возвеличувати Слово, рідну мову і великі науки про неї.

Н. Л. Іваницька

Для тих, хто любить свою мову, прагне утвердити її на своїй землі, уболіває за її майбутнє, українофільство є природною потребою, однією з найважливіших людських чеснот.

М. І. Степаненко

... осердям будь-якої нації є її мова. Якщо вона зникає, то й народ розпорошується поміж іншими дужчими етносами, котрі шанують свою рідну мову, плекають і оберігають її.

М. І. Степаненко

У передмові до монографії “Історія, грамати́ка, поетика українського слова” доктор філологічних наук, професор П. С. Дудик писав, що Микола Іванович Степаненко, як людина “непересічних знань і наукових набутків”, належить до когорти вчених із широким дослідницьким діапа-

зоном [7, с. 5]. І цього не заперечити, бо з-під його пера вийшло понад 20 книг, у яких порушено вельми актуальні проблеми історії, граматики української мови, лінгвокультурології, літературної критики та ін., створена потужна Шевченкіана, Довженкіана, Гоголіана, Гончаріана.

До сказаного слід додати, що Микола Іванович – з-поміж тих науковців, які не сходили з раз і назавжди обраного шляху. Він був студентом-філологом, працював учителем-словесником, став вдумливим і перспективним до-

Студент Микола Степаненко в читальному залі. 1980 р.

слідником української філології. Його наукову школу формували філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (нині – національний педагогічний університет), кафедра української мови цього вишу, аспірантура Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (тепер – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова), Інститут української мови НАН України, де він захищав докторську дисертацію і де вже впродовж тривалих років є членом спеціалізованої вченої ради, членом редакційної ради журналу “Українська мова”. Асистент, старший викла-

дач, доцент, професор, завідувач кафедри української мови, декан факультету філології та журналістики, проректор з навчальної роботи, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – таким було його професійне зростання.

*Молодий учений
(фото з газети). 1981 р.*

А починав М. І. Степаненко свій науковий шлях із любові до мови й до лінгвістики. Ще в студентські літа, коли жадібно всотував знання, запоями читав художню літературу й публіцистику, із задоволенням опрацьовував наукові джерела, він опублікував розвідку у співавторстві з доцентом М. Ф. Алефіренком, виборов перше місце серед студентів-філологів на всеукраїнській олімпіаді (м. Львів, 1981 р.), став переможцем всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.

Уже тоді Микола Іванович умів полонити серця всіх словом – “словом, яке він шанував над усе, яке промовляв з такою любов’ю й ніжністю, з такою закоханістю, що можна було тільки по-доброму позаздрити” [11, с. 9].

Неможливо вичерпно осягнути всі грані наукової діяльності професора М. І. Степаненка. Усе ж таки вдається виокремити основні:

- ❖ мовознавча;
- ❖ літературознавча;
- ❖ лінгводидактична;
- ❖ краєзнавча;
- ❖ лінгвокультурологічна;
- ❖ лексикографічна.

Дебютував Микола Іванович у великій науці передовсім як мовознавець, дослідник-синтаксист. Він захистив канди-

датську дисертацію на тему “Синтаксична й семантична сполучуваність прикметників у сучасній українській мові” (1989).

Його перші серйозні праці – посібник “Прикметниково-іменникові словосполучення у сучасній українській літературній мові (формально-синтаксичний і семантичний аналіз)” (1992) і монографія “Взаємодія формально-граматичної й семантичної валентності у структурі словосполучення та речення” (1997) – свідчать про скрупульозне обстеження семантико-синтаксичної організації прикметникових словосполучень, репрезентують цікаві спостереження над корпусом ад’єктивних одиниць, наділених валентною активністю й інертністю, а то й авалентністю, заперечують утрадиційнену в мовознавці думку про дореченнєвий статус словосполучення і кваліфікують його як категорію, похідну від речення.

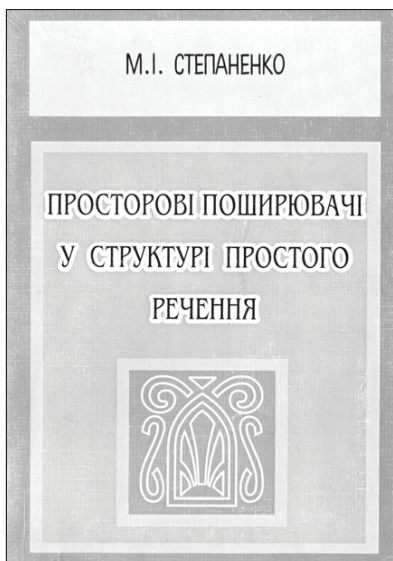

Виступ на науково-практичій конференції

Принагідно автор розв’язує важливі питання моделі речення, обов’язкової і факультативної валентності, сполучуваності, дистрибуції. Він доходить висновку, що при встановленні обов’язковості/факультативності у валентному ланцюгові слова як основного компонента речення необхідно

враховувати різні аспекти: ономазіологічне значення, структуру (передовсім морфемну будову), конкретне лексичне значення, синтаксичну функцію. На монографію Миколи Івановича з'являються рецензії, що містять позитивну оцінку роботи, “глибокої за змістом, позначеної високим фахово-лінгвістичним рівнем, як одного з успішних наближень до осягнення суті синтаксичної специфіки української мови” [5, с. 227], і рекомендації використати її матеріали “при укладанні нової граматики української мови, де були б простежені всі вживані в ній структури і визначена їх специфіка” [8, с. 207].

Речення як багаторівнева одиниця стає однією з найважливіших проблем, над якою працює Микола Іванович уже як “сучасний учений, обізнаний із різними теоріями трактування граматики і семантики” [10, с. 293]. Вдячному читачеві він подарував майже сотню розвідок, де ґрунтовно описав взаємодію формально-граматичного і семантичного рівнів речень із каузальними, інтенціальними та локативними відношеннями. Останні стали об'єктом найприскіпливішої уваги М. І. Степаненка, їм він присвятив докторську дисертацію “Семантична і формально-граматична структура речень із просторовими поширювачами” (2005).

Науковому світові добре відома й монографія “Просторові поширювачі у структурі простого речення” (2004), у якій автор, зосереджуючись на основному аспекті речення – валентній домінанті, моделюючи структурні моделі й субмоделі синтаксичних одиниць, комплексно й багатовекторно аналізує природу просторових відношень. Пріоритетними завданнями дослідження стали, по-перше, виявлення ієрар-

хічного виструнчення локативних відношень, зокрема встановлення всіх можливих у сучасній українській мові диференційованих значень загальних планів змісту “носій процесуальної ознаки + процесуальна ознака + місце реалізації процесуальної ознаки”, “носій процесуальної ознаки + процесуальна ознака + напрям реалізації процесуальної ознаки: вихідний пункт руху або кінцевий пункт руху”, “носій процесуальної ознаки + процесуальна ознака + шлях реалізації процесуальної ознаки”, по-друге, вичерпна характеристика мовних засобів реалізації просторових відношень, зокібна аналіз чинних у сучасній українській мові формально-граматичних засобів вираження окреслених значень – власне прислівників, іменникових словоформ, прийменниково-іменникових словоформ. У поле зору Миколи Івановича потрапляють принцип лексико-семантичної вибірковоїсті на рівні правобічного й лівобічного конкретизаторів, дієслова-предиката, чинники, що зумовлюють функціонування в позиції справа від предиката локативного поширювача, – інформативна достатність/недостатність основного носія валентності, безпосередня префіксально-прийменникова кореляція, загальні умови висловлення. Завдяки унікальній методиці опису, що “передбачає встановлення семантичної структури речення, родо-видових значеннєвих співвідношень, симетрично-асиметричних зв’язків, стильової нейтральності-варіативності, синонімічних і антонімічних відношень”, лінгвістичну літературу поповнив “готовий макет словника сполучуваності, своєрідний репертуар елементарних одиниць українського синтаксису, які є спеціальними мовними засобами вираження локативних відношень” [15, с. 172–173]. За глибину аналізу досліджуваного мовного матеріалу, власні способи й методики розв’язання, здавалося б, зовсім не нової для вітчизняної та зарубіжної граматики проблеми, уміння систематизувати й упорядковувати досить неоднорідні одиниці автор здобув схвальні оцінки рецензентів своєї праці – Н. Л. Іваницької, Л. І. Мацько, А. К. Мойсієнка, М. Я. Плющ та ін. Їхні висновки однастайні: “Монографія ... достойно поповнить список актуальних наукових праць” [14, с. 287], “... у неї буде довге наукове життя” [10, с. 297]. ... І ці сподівання вже переви-

рені часом. Монографію “Просторові поширювачі у структурі простого речення” П. С. Дудик назвав “теоретичною вершиною, поки що найочевиднішим ... лінгвістичним досягненням” [7, с. 5] професора М. І. Степаненка, тож чекаємо на потужне поповнення цього мовознавчого набутку.

Упродовж багатьох років невтомний дослідник М. І. Степаненко працює над проблемою історії української мови. У наукових колах не залишилася непоміченою його цікава, інформативно розлога й національно зорієнтована книга “Історія української мови” (1998), у якій поноваторськи висвітлено еволюцію українського лінгвогенезу, ґрунтовно схарактеризовано мовну ситуацію в Україні крізь призму чинників, що вплинули на її формування.

Наукова розвідка, що “за манерою викладу є загально-доступна, загальнозрозуміла, достатньо аргументована”, “значною мірою заповнює прогалини у висвітленні історичної правди про український народ і його мову” [13, с. 111]. Теоретичні положення автор употужнив хрестоматійною частиною монографії, яка ілюструє розмаїтість поглядів відомих діячів науки й культури на коріння української мови, її місце в слов’янській мовній сім’ї, особливості становлення мовної ситуації в минулому й сьогодні. Актуалізував-

ши питання національної ідентифікації й самобутності, учений проаналізував різні теорії народження нашої мови, вирізнявши з-поміж них сенсаційні, традиційні й нетрадиційні концепції. Розглядаючи у своїй розвідці сенсаційні версії життєпису рідної мови, він переконливо доводить, що “таке наукове аматорство стоїть значно вище, ніж національний нігілізм, ренегатство, манкуртство, які віками

розмивали національні береги і сьогодні продовжують руйнувати етнозахисні механізми, відбирати в українців етнопам'ять”.

Зі сторінок першого розділу монографії, сповнених переконливими фактами й глибоким їхнім аналізом, довідуємося, що її автор є палким прихильником нетрадиційних теорій. Микола Іванович, використавши неспростовні аргументи таких авторитетних учених, як М. Максимович, М. Грушевський, Ст. Смаль-Стоцький, І. Огієнко, А. Кримський та ін., викристалізував власну концепцію становлення української мови в руслі, першопочатки якого слід шукати не в давньоруській, або спільносхіднослов'янській, мові, а в праслов'янській, розпад котрої припадає на VII–IX ст. нашої ери. Учений справедливо стверджує, що вже в XI столітті (а не XIV – за витлумаченням радянської науки) українська мова “мала своє самобутнє, цілком самодостатнє обличчя, вирізнялася з-поміж інших генетично споріднених мов своїми фонетичними, лексичними, граматичними, стилістичними й іншими прикметами”. М. І. Степаненко впевнений у тому, що, попри “значні об'єктивні перешкоди” (відсутність достатньої джерельної бази, ідеологічну заангажованість, духовний терор, який пережила Україна, перебуваючи у складі імперій), “порівняльно-історичне мовознавство, археологи, історія ще скажуть своє вагоме слово на адресу концептуальної основи “нетрадиційного напрямку”. Потрібен лише час і сумлінна праця, щоб восторжествувала історична правда”.

*Доцент
Микола Степаненко*

У дослідженні з'ясовано й інші органічно пов'язані із теорією глотогенезу лінгвістичні розбіжності, зокрема увагу вченого привернули актуальні проблеми статусу української мови в сім'ї слов'янських мов, причин прийняття Закону "Про мови ..." та необхідності впровадження в усі сфери суспільного життя його окремих положень, постульоване в усі часи питання двомовності в Україні, що має здебільшого політичний присмак, зрештою, неоднозначно потрактована сучасною лінгвістикою проблема періодизації української літературної мови.

Погляди Миколи Івановича на основні віхи в розвитку рідної мови є надзвичайно важливими й потребують детальнішого коментарю.

Оригінальні спостереження з цього приводу вчений неодноразово висвітлював як в окремих розвідках, опублікованих у численних збірниках наукових праць, матеріалів конференцій, фахових, періодичних виданнях, так і в монографічних дослідженнях [див. статті: "І. Огієнко про становлення української літературної мови" (1992), "Мовна практика Івана Котляревського і проблема періодизації нової української літературної мови" (1999), "Полтавсько-київський діалект і формування української мови" (2006) та ін., монографії: "Українське рідне слово" (2003), "Рідне українське слово" (2005), "Історія, граматики, поезика українського слова" (2008)]. Проаналізувавши в компаративному аспекті різні, подеколи діаметрально протилежні, теорії лінгвоеволюції (затверджену в 1985 році Інститутом мовознавства імені О. О. Потебні, запропоновану професором Колумбійського університету, представником української еміграції Ю. Шевельовим, концепції П. П. Плюща, К. М. Бойчука, І. Огієнка та ін.), він творчо синтезував інтралінгвальні й екстралінгвальні чинники впливу "на розвиток мови, на перехід її від однієї якості до іншої" та ви-mалював точну хронологію етапів становлення нової української літературної мови:

1. Нова українська літературна мова: а) літературна мова від Івана Котляревського до Тараса Шевченка (кінець XVIII – 60-ті рр. XIX ст.); б) літературна мова від Тараса Шевченка до 20-х рр. XX ст.

2. Новітня українська літературна мова: а) період розквіту української мови (20-ті рр. – поч. 30-х рр.); б) тоталітарний період (1933-й – 80-ті рр.); в) період самостійності [суверенності] (90-ті рр. – сьогодення).

Проблему, про яку йдеться, доповнюють наукові студії, присвячені ролі й місцю в історії української літературної мови Івана Котляревського, Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Панаса Мирного, Євгена Гребінки, Миколи Куліша, Олеся Гончара та інших великих достойників нашої літератури, котрі своєю мовотворчістю, громадською, лексикографічною діяльністю тощо закладали підмурки національної духовності. Ось лише деякі з означених праць: “М. Л. Кропивницький в історії української літературної мови” (1990), “Роль І. П. Котляревського в унормуванні української літературної мови” (1991), “Микола Куліш в історії української літературної мови” (1994), “«...Наша мова – та ж і є одежа нашого духу» : мовознавчі погляди Панаса Мирного)” (1999), “...Котляревський у щасливий час Вкраїнським словом розпочав співати...” (2003), “Заповіти Григорія Сковороди” (2005), “...Шевченкова мова й стала в нас за наріжну підвалину нашої літературної мови...” (коротке слово про значення Великого Кобзаря в історії української мови)” (2006), “...Мова – народ!” (соціолінгвістичні і деякі власне філологічні спостереження Олеся Гончара)” (2007), “Історія української мови в публіцистичній спадщині Олеся Гончара” (2008).

Значущість творчості Г. С. Сковороди професор вбачає в образності мови філософа, употужненні її надбаннями інших культур, чіткій стилістичній диференціації. Іван Котляревський, за М. І. Степаненком, “уперше представив багатство живої народної мови, використав її не епізодично, а в повному обсязі”. До найважливіших заслуг письменника вчений відносить те, що неперевершений полтавець “відчинив” двері в національну мову живомовній стихії, розкрив невичерпні лексико-фразеологічні, граматичні, стилістичні можливості рідної мови”, “зробив помітний вклад у розвиток правопису та лексикографії”. Великий Кобзар “обробив, відшліфував фонетично милозвучне, синтаксично гнучке, лексично багате, дериваційно потужне українське сло-

во і підніс його до найвищої висоти – досконалої загально-української літературної мови”, він не лише вказав на джерела її збагачення, а сам “викував нові слова, віднайшов нові грані в узвичаєному, буденному, закріпив за багатьма лексемами нове семантичне наповнення”. Панас Мирний яскраво й оригінально продовжив низку традицій своїх попередників, залишивши по собі “глибокі за змістом лінгвістичні студії, що стосуються особливостей виникнення й розвитку мови як явища суспільного, її філософської сутності”. Перелік відомих постатей, до яких прихилилися небайдужа душа й витончене філологічне перо дослідника, можна продовжувати й продовжувати... Кожна із присвячених їм студій – глибоке проникнення у творчу роботу майстрів слова, багатий матеріал для вивчення шляхів розвитку української мови, взірці оригінального вирішення таких дискусійних питань, як боротьба традиції і новаторства, роль мовленнєвої особистості в лінгвальному поступі, таїна ідіостилю тощо. Ці праці – органічні складники ще не опублікованого, проте вже чітко концептуалізованого підручника “Історія української літературної мови”.

По-особливому чутливий до долі рідного слова Микола Іванович не обійшов увагою й важливі соціолінгвістичні питання, пов’язані зі зміною мовної ситуації в незалежній Україні. Учений зосередив свої дослідницькі зусилля навколо таких наболілих проблем, як мовна ситуація, мовна політика, мовне законодавство. У різний час як виклики на зміни в суспільстві з’являються його праці “Закон “Про мови в Українській РСР”: причини прийняття, основні положення” (1991), “Національна мова і відродження нації” (1996), “Мовна ситуація на Полтавщині: недавня історія, сучасність, перспективи” (1997), “Українська мова й сучасна мовна ситуація в Україні” (1998), “Щоб залишитися українцями в серці України: до аналізу мовної ситуації на Полтавщині” (1999), “Голосуйте за рідну мову, хоч отруєну, але живу”: помаранчевий період в історії української мови” (2005), “...Потіснися, українська мово...”: мовні обіцянки напередодні і після президентських перегонів 2004–2005 рр.” (2005), “Без рідної мови ми – ніхто” (2008), “Мудрість –

у мові” (2008), “Наша соборність, самостійність – у мові” (2008) та ін. Багатовекторність інтересів, глибока обізнаність у культурно-мистецькому, політичному житті країни, наснаженість енергетикою малої батьківщини щоденно порушують внутрішній спокій ученого, змушують шукати причини неповнокровного утвердження української мови в державотворчому процесі. Найвагомим здобутком на шляху до відновлення національної самобутності, етнічного самоствердження він вважає прийняття закону “Про мови...”, який до самозабуття можна “гудити або хвалити”, проте роль цього державного акта переоцінити складно. М. І. Степаненко повсякчас наголошує на стратегічних положеннях означеного документа, зокрема таких: 1) державною мовою в Україні є українська мова. Вона обслуговує потреби всередині держави і виступає в ролі міжнародного суб’єкта; 2) мовами міжнаціонального спілкування в Україні є українська, російська та інші мови; 3) Україна забезпечує вільний розвиток мов народів-меншин у місцях їхнього компактного проживання; 4) українська мова є гарантом соборності, державності, самостійності. Філологів і активному громадському діячеві Миколі Івановичу болить, що “здатна обслужити сама себе без залучення додаткових інвестицій” українська мова все ж не знайшла належного конституційного захисту на своїй землі. Статтю 10 Основного закону, згадані вище засадничі положення закону “Про мови...”, рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року про за-

*Професор
Микола Степаненко*

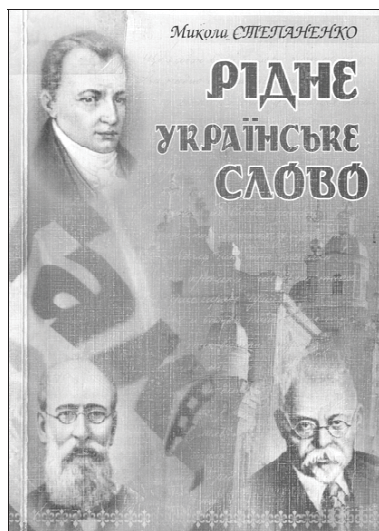
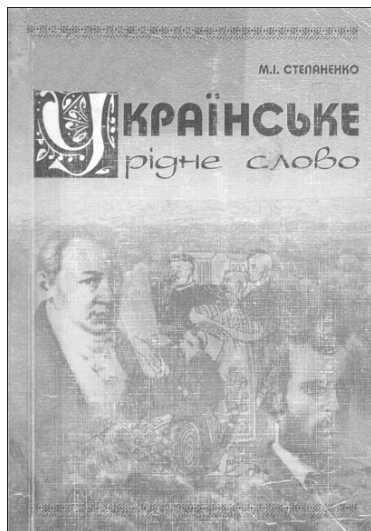
стосування державної мови в Україні постійно порушують на всіх рівнях – від “зодчих демократії” до звичайних пересічних громадян. Дослідник небезпідставно вважає необхідним законодавче закріплення тез про конкретну відповідальність порушників мовного законодавства, а передовсім – неможливість перебування на державній службі, а тим паче балотування кандидатом у депутати тих, хто не володіє державною мовою.

Крім окреслення шляхів мовної політики держави, М. І. Степаненко з'ясовує причини сучасного йому лінгвістичного нігілізму, прагне вирізнити основні способи подолання комунікативної кризи. Оперуючи незаперечними фактами – результатами перепису населення, соціальних опитувань, рейтингу телеканалів та інших засобів масової інформації, статистичними даними щодо “україномовності” освіти, культури, книгодрукування, рекламного продукту тощо, Микола Іванович робить невтішний висновок про те, що сьогодні справжня літературна мова в усіх царинах суспільного буття – рідкість, “тут панує зросійщена, суржикізована, спримітизована мова”. Цинічним обрусительством учений називає стан диглосії, коли мовець не знає фактично жодної мови, а користується “русской речью в українському звучанні або українською мовою в русском оформлении”, жонглювання такими категоріями, як “державна” й “офіційна” мови, що врешті-решт спричинить (не доведи Господи!) зникнення основного акумулятора буття нації, перетворення української мови на другорядну, провінційну “мову баби Палажки та баби Параски”. Щоб цього не сталося, необхідно, на його переконання, “утверджувати за українською мовою реальний, а не суто декларативний статус державної, викорінювати публічне приниження, зневажання її, долати перешкоди й обмеження в послуговуванні нею”, адже “щоб залишитися українцями в цьому великому світі, треба любити й цінувати рідну мову, дбати про її розвиток, передавати її як найцінніший скарб своїм дітям і внукам”.

“Без рідної мови як науки не можна обійтися й дня”.

Микола Степаненко

Наукові досягнення вченого

Розмисли над цими й іншими “ключовими” для М. І. Степаненка “моментами” буття мови знайшли своє вивершення в уже згадуваних знакових для історії української мови та соціолінгвістики монографіях “Українське рідне слово” (2003), “Рідне українське слово” (2005), “Історія, граматики, поезика українського слова” (2008), що достойно поповнюють список “актуальних наукових видань” [16, с. 7] та “проливають світло на окремі мовні проблеми минулого і сучасного, змушують замислитися над майбутнім українського народу, його мови і культури” [4, с. 387].

У цих та інших студіях дослідник вирізняє основні шляхи “мовного лікування” українського суспільства, зокрема такі: 1) вироблення чіткої, виваженої державної політики з мовного питання, зокрема прийняття законів “Про мову...” й “Про державну мову в Україні” в такому варіанті, який, “по-перше, чітко окреслює державність української мови, сферу її вживання – усі органи влади, усі державні установи (освіта, культура, Збройні сили, правоохоронні органи, судочинство), усі установи, організації, підприємства усіх форм власності, усі засоби масової інформації, по-друге, унеможливорює впровадження поряд із державною так званих офіційних, регіональних й інших мов, по-третє, гарантує розвиток і державну підтримку мов національних меншин”; 2) введення в дію механізмів контролю за виконанням мовних законів та дотриманням такого засадничого положення Концепції державної мовної політики в Україні: “Українська мова, поряд із прапором, гербом і гімном, є символом української держави, і тому будь-які прояви зневаги до державної мови мають розцінюватися як такі, що ганьблять державу і є неприпустимими. Публічне знущання чи глуз над мовою, а також її умисна дискредитація є порушення Конституції України та образою національної гідності як громадян, так і держави і мають переслідуватися законом”; 3) забезпечення обов’язкового й безперешкодного функціонування в усіх означених вище й інших можливих царинах буття (діловодство, приватний бізнес, комерційні банки тощо) мови титульної нації, тобто української. Мовне одужання, за М. І. Степаненком, має розпочатися з найважливішої сфери нашого життя – освіти,

запровадження україномовного режиму в середній і вищій школі в офіційному й неофіційному (!) спілкуванні; 4) “знання державної мови, володіння нею у фаховому обсязі має увійти до першочергових обов’язків усіх громадян України”; 5) утвердження найповніше репрезентованою мовою національності українського мистецтва. Учений упевнений, що пісня, “зодягнена в національну словесну форму, викликає в людей органічну потребу говорити українською мовою”, а дубльована рідною мовою кінострічка духовно гартує людей, пересвідчує їх у “правоті слів нашого геніального Тараса: у них, сусідів, свій народ і своя мова, а ми ж – окремішній народ, який має свою мову”; 6) створення системи захисту книжкового сектору українського інформаційного простору від надлишкової присутності імпортованого друкованого продукту, прийняття законів про пільгове оподаткування діяльності та послуг, пов’язаних із підготовкою й реалізацією вітчизняної книги, розширення мережі українських книгарень бодай до 3000 тисяч, забезпечення їхнього бюджетного фінансування; 7) затвердження правописного кодексу, зорієнтованого на власне українські традиції.

На останньому із сформульованих професором постулатів утвердження соборності української літературної мови на всіх її зрізах необхідно зупинитися детальніше. Микола Іванович є членом Національної правописної комісії, він щиро вболіває за виформування єдиного українського орфографічного кодексу, що стане “потужним консолідувальним чинником”, який урешті-решт “зведе в одну велику національну родину українців материкової України з тими братами й сестрами, котрі волею долі опинилися за межами отчої землі”.

У численних розвідках, публічних виступах, журналістських діалогах – “Бо мову створив народ. Ще раз про новий правопис” (1993), “Правопис у діаспорі і в нас...” (2001), “Формування орфографічних норм й деякі підходи до розвитку освіти в українському зарубіжжі (20–90-рр. ХХ ст.)” (2001), “Кафедра” чи “катедра”, а не “Хвранція”: інтерв’ю із Зінаїдою Мироненко” (2003), “Найукраїнніша чи націоналістична... : історія української літери г” (2005),

“Український правопис з погляду історії та сучасності” (2008), “Історія українського орфографічного кодексу й сучасні правописні дискусії” (2010) та ін. – учений, вирізняючи найважливіші етапи у виробленні уніфікованих орфографічних норм, подає детальний аналіз історії українського правописного кодексу, ідентифікуючи дискусивні положення “проекту” “Українського правопису – 1999” за редакцією Василя Німчука, закликає до встановлення мовно-історичної справедливості й повернення незаконно відібраних в української мови прав, справедливо віддає свій голос поміркованим змінам і виваženим рекомендаціям. Зокрема, описуючи періоди розвитку й застою в історії “найукраїннішої графеми”, дослідник щиро переймається долею одного з репрезентантів фонемного ладу мови, що бере безпосередню участь у збереженні й передачі інформації в часі та просторі й пов’язує одне покоління з іншим, радіє поверненню до життя “прабатьківської літери”, проте засуджує крайнощі, у які впадають деякі навіть “високоосвічені” мовці, гекаючи там, де для цього немає жодних підстав. Говорячи про нагальну потребу в упорядкуванні української військової, медичної лексики тощо шляхом переведення із архаїчної периферії в зону активного словника окремих історизмів, учений водночас застерігає від надмірного й невинновданого пуризму, “простування навпростець”, що спричиняє “уже не сміх, а плач”.

Аналізуючи правописну війну в сучасному українському лінгвопросторі, Микола Іванович неодноразово наголошує на тому, що “реформуванням орфографії, як і будь-якою справою державної ваги, повинні займатися фахівці, а не аматори. Природно, що економічні закони готують економісти, юридичні – юристи, а мовні закони мають споряджати у світ лінгвісти. Вони знають минуле української мови, чутливо реагують на її сьгоднішні подихи, чітко уявляють її майбуття”.

Науковця дивує той факт, що представники засобів масової інформації, не розуміючи глибинних основ проблеми, “по-хуторянськи починають обговорювати зміни до чинного правопису”, а що ще неприпустиміше – збурюють суспільство лексемами на зразок “у метрі”, “геніяльний”, “б’юст”,

“авкціон”. В означених вище наукових студіях автор скрупульозно й на найвищому фаховому рівні аналізує основні етапи становлення орфографічного кодексу, віддає належне деяким запропонованим новаціям, вирізняючи з-поміж них власне українські ознаки, що тривалий час методично вишукано відбиралися, вилучалися, визнавалися неперспективними, вузьколокальними, націоналістичними.

Лекцію читає Микола Степаненко

Схвалення дослідника отримали такі положення обговорюваного “проєкту”: розширення меж уживання великої літери; повернення до абетки букви г; перегляд правил написання слів разом і через дефіс; розширення корпусу змінюваних слів (іменників) за рахунок окремих незмінюваних запозичених лексем (ідеться про субстантиви *кіно* та *авто*); уживання закінчення -и в родовому відмінку однини іменників III відміни з кінцевою групою приголосних (*радости, ніжності, вірності, ненависти*), а також у словах *кров, любов, осінь, сіль, Русь, Білорусь*, та іменників IV відміни, які при відмінюванні приймають суфікс -ен- (*імени, тімени, вимени, племени*); уживання апострофа в словах іншомовного походження (*комп'ютер, дистриб'ютор, б'юро*); надання кличній формі статусу кличного відмінка й послідовне вживання спеціальної граматичної форми

кличного відмінка в іменниках чоловічого та жіночого роду й невживання форми, омонімічної з називним відмінком (*женче, друже, Петре, руко, Нінеле, Марусю*); поширення “правила дев’ятки” на правопис іншомовних власних назв (*Аристотель, Едип, Занзибар, Сизиф*); не відбивання подовження приголосних звуків у загальних власних назвах іншомовного походження (*тона, нето, бруто*); написання слова *проект* і похідних від нього з буквою *є*, не вживання букви *й*, що позначає звук [й], у словах, де його немає в мові-джерелі запозичення (*фое, мая* [“індіанський народ у Латинській Америці”], *гуява* [“вид тропічних деревних рослин”]).

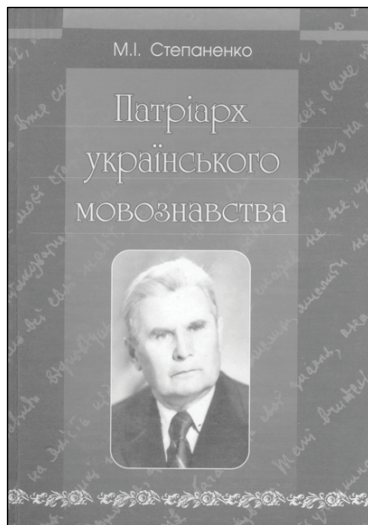
До будь-яких змін, і орфографічних також, вважає М. І. Степаненко, треба підходити виважено, з точки зору здорового глузду. Не варто забувати, “що мову творить народ, тому будь-яке революційне втручання в цей процес не бажане”, “потрібно йти іншим шляхом, поступово вводячи нові норми чи відновлюючи старі”.

Професор Степаненко щедро ділиться своїми енциклопедичними знаннями й мовознавчими набутками з “духовними дітьми”. Він створив свою наукову школу “Семантична і формально-граматична структура речення: симетрично / асиметричні зв’язки”, у межах якої діє робоча група висококваліфікованих спеціалістів, аспірантів, докторантів.

Основними напрямками їхньої діяльності є: дослідження взаємодії формально-граматичної й семантичної будови речення, лексико-семантичної природи його конститутивних позицій; з’ясування симетричних і асиметричних зв’язків між реченнєвими рівнями; установлення інваріантних, варіантних, синонімічних, антонімічних, синтаксичних структур з об’єктним, атрибутивним, адвербіальним, суб’єктним, синкретичним типом семантико-синтаксичних відношень; обстеження мовних особливостей щоденникового дискурсу. Наслідки роботи школи відображено в монографіях, захищених кандидатських дисертаціях, навчальних посібниках, багаточисленних статтях, уміщених у вітчизняних і зарубіжних виданнях, виступах на міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях та семінарах.

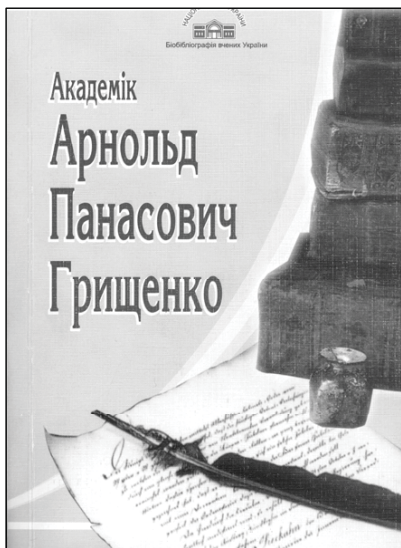
Микола Іванович бере участь в атестації науково-педагогічних кадрів України, опонуючи на захистах кандидатських і докторських дисертацій, він член спеціалізованих учених рад (Інститут української мови НАН України, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди). Його виступи на засіданнях спеціалізованих учених рад – справжній скарб наукової діалогійності, принциповості, інтелігентності, моральної відповідальності людини-фахівця. Не викликають жодного сумніву постульовані в позитивно оцінених ним дисертаціях твердження, достовірність отриманих результатів. Усебічно характеризуючи роботи, визначаючи їхнє достойне місце в сучасному лінгвістичному просторі, Микола Іванович не скупий на похвали. Він підтримує фундаментальні й корисні розвідки, оригінальні за ідеєю та її втіленням, що заповнюють мовознавчі лакуни, розв’язують самодостатні глобальні проблеми, продуктивно інтегрують результати студіювань попередників. М. І. Степаненко виявляє щире захоплення талановитими, розумними дослідниками, підтримує їхню сумлінність, експериментальність, новаторство, дар “одночасно тримати на оці кілька аспектів”, багаторічні спостереження над мовним матеріалом, високий ступінь авторського внеску в наукові теорії. Висловлюючи зауваження, він указує на “білі плями” в роботах, однак, як толерантний опонент, готовий до дискусій, жодною мірою не применшує здобутків авторів. Його побажання, прочитуємо кілька рецензій, – це “лишень суб’єктивні доважки до виконаного на належному рівні дослідження”, “не докір ученому”, “а стимул

до подальшої сумлінної і скрупульозної роботи”, “робочі проекти для подальшої наукової діяльності”.

Професор Степаненко вияскравив ще одну грань філологічного таланту, заявивши про себе як вдумливий, висококваліфікований дослідник життя і творчості знакових у лінгвістичному світі постатей.

У цій царині вчений поповнив рубрику “Мовознавці України” двома фундаментальними студіями: “Патріарх українського мовознавства (до 100-річчя з дня народження професора Михайла Жовтобрюха)” (2005) та “Академік Арнольд Панасович Грищенко (біобібліографія до 70-річчя)” (2006).

У книгах висвітлено основні віхи життєпису, наукової й педагогічної діяльності видатних лінгвістів, з якими автор був знайомий особисто, до творчого набуtku яких звертався мало не

щодень. Людина, що володіє філігранною технікою плетання філологічних душ, педагог від Бога, М. І. Степаненко про своїх духовних батьків-однодумців сказав гордо й захоплено, виважуючи кожне слово, не залишаючи поза увагою жодної важливої деталі: “Читаючи роботи Арнольда Панасовича, мимоволі замислюєшся, з одного боку, над глибиною його думок, а з іншого – над зрозумілістю викладу, вишуканістю стилю”; “Учитель учителів, лінгвіст “милістю Божою”; “Замітки, які лишає науковий керівник на берегах кандидатських і докторських дисертацій, можна без щонайменшого сумніву вводити до словника крилатих виразів, афоризмів. Через щире кепкування він примушує задуматися молодого вченого, критично поглянути на власну нібито мудру, але насправді ще “крихку” точку зору, поглибити й розширити мовознавчий

світ”; “Ця людина викликає захоплення. Думаючи про неї, спілкуючись із нею, відчуваєш невимовне піднесення, наче споглядаєш океан чи безмежне зоряне небо – така глибина думки, невичерпність інтересів, магічна краса і величність душі”, “Титан, на якого рівняєшся, та хіба доростеш?! Бо він один із тих, хто підпирає високе небо нашої Науки” [про А. П. Грищенка]; “Історія української лінгвістики 30–80-их років минулого століття (без перебільшення!) пов’язана передусім із його ім’ям, а мовознавчі набутки цього періоду – з його невтомною й багатогранною діяльністю”; “На людей, які оточували, Михайло Андрійович справляв велике враження не тільки своїми енциклопедичними знаннями, не тільки своєю колосальною ерудицією, а й щедрістю та добротою” [про М. А. Жовтобрюха].

Запропоновані широкому загалу шанувальників лінгвістичної науки біобібліографічні покажчики вирізняються з-поміж інших рубриками “Слово про вчителя” [А. П. Грищенка] й “Персоналія Михайла Андрійовича Жовтобрюха”, авторами яких стали учні відомих мовознавців, колеги, письменники, земляки, журналісти.

У 2007 році Микола Іванович продовжив розпочате й упорядкував книгу “Наукова спадщина мовознавця Михайла Жовтобрюха”, до якої увійшли вибрані праці патріарха української лінгвістики, повний перелік досліджень (авторських та тих, що опубліковані за відповідальною редакцією Михайла Андрійовича, членом редакційної колегії яких він був), супроводжувана міні-хрестоматією персоналія вченого. Останню складають витяги з наукових студій, надрукованих у фахових виданнях, зі статей, дописів, що були вміщені в різних газетах і журналах протягом 1955–2007 років.

Усі означені біобібліографічні розвідки – повсякчас актуальні, інформативно розлогі, оригінальні за змістом і формою. Вони, безперечно, знайшли свого читача серед науковців, учителів-словесників, студентів-філологів, учнів загальноосвітніх шкіл, “усіх, хто небайдужий до історичних і сучасних проблем науки про мову, цікавиться її розвитком”.

М. І. Степаненко активно займається і редакторською діяльністю. Він – член редакційної колегії збірників наукових праць філологічного та лінгводидактичного спрямування, матеріалів конференцій, періодичних видань, з-поміж яких уже згаданий науково-теоретичний журнал Інституту української мови НАН України “Українська мова”, а також національний науковий журнал Інституту керамології “Український керамологічний журнал”, науково-практичний освітньо-популярний журнал “Імідж сучасного педагога”, науковий журнал “Психологія особистості”, газета для вчителів української мови “Методичні діалоги”. Микола Іванович є головним редактором значної кількості збірників наукових праць мовознавців, лінгводидактів, студентів. Багато часу він присвячує формуванню тематичних рубрик, оформленню й редагуванню наукового, публіцистичного, художньо-літературного альманаху “Рідний край” – продовжувача традицій однойменного тижневика, що посів чільне місце в українській журналістиці початку ХХ століття, сприяючи “формуванню соборної української літературної мови, входженню її в усі сфери суспільного життя”.

М. І. Степаненко відомий у філологічних колах активною діяльністю в царині словництва. З-поміж перших лексикографічних праць, до впорядкування яких долучився вчений, варто виокремити Словник лінгвістичних термінів (1999). Він зорієнтований на нешироке коло читачів – учителів української мови і студентів-філологів, тому й містить мінімум термінів, необхідних для опанування стилістики української мови, теоретичних і практичних аспектів мовної культури. Цим зумовлено добір лексикографічного матеріалу, порядок і зміст його тлумачення: реєстр термінів становлять номінації, що відбивають найсуттєвіші риси стилістики та культури української мови; терміни-словосполучення з метою полегшення користування словником подано в алфавітному порядку і за стрижневим словом; для збереження невеликого обсягу словника подано лише лаконічні тлумачення тощо. Попри значне розширення сучасного інформаційного простору ця лексикографічна розвідка й нині стає в нагоді читачам, головню студентам.

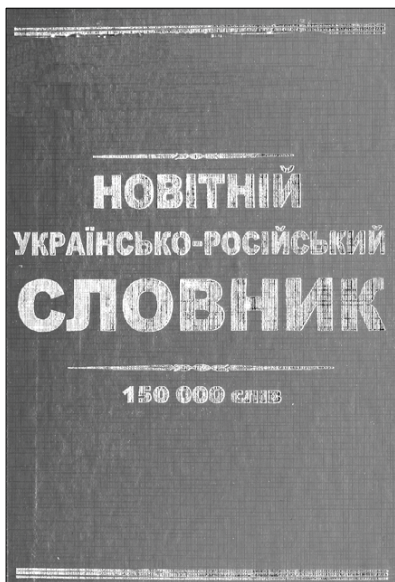

Щедро збагачують українську скарбницю лексикографічних джерел Новітній російсько-український словник (2006) і Новітній українсько-російський словник (2006), що вийшли у світ за редакцією професора М. І. Степаненка.

Праці охоплюють лексику всіх стилістичних пластів сучасної української та російської мов. Реєстр кожного словника сягає близько 150000 слів з перекладом їх українською чи російською мовою відповідно, значну кількість фразеологізмів, переклад окремих словосполучень, що уможливорює достатньо повне представлення лексичного складу обох мов, виявленого на початку ХХ століття. Крім загальновживаних одиниць, у словниках наведено основні терміни й лексеми, що увійшли в українську

Словники поєднують наукову точність з ясною, зрозумілою для користувача формою викладення й розраховані на широке коло читачів: учнів шкіл, ліцеїв, гімназій, студентів вищих навчальних закладів будь-якого профілю, аспірантів, фахівців, усіх, хто прагне поглибити свої знання як української, так і російської мов.

та російську літературні мови протягом останнього десятиріччя й означають поняття, пов'язані з економікою, політикою, комп'ютерною технікою, промисловістю, спортом, кулінарією, модою, музикою, дозволям, указують на реалії сучасного культурного й суспільного життя України та Росії. Із метою розширення можливостей використання словники вміщують і невелику кількість розмовних, просторічних і застарілих слів, що можуть траплятися читачеві газетних і журнальних текстів, творів художньої, науково-популярної й суспільно-політичної літератури, деякі з термінів супроводжують покликання на іншомовне слово, від якого вони походять або з яким вони пов'язані, подеколи наведено англійські еквіваленти термінів чи їхній переклад англійською мовою.

У словниках ураховано особливості сполучення слів. Як в українській, так і в російській частині словники мають нормативний характер: розкривають реальне значення слова, визначають сферу його використання, виражальні відтінки, правопис, наголос, тож слід говорити про них як і про орфографічні та орфоепічні довідники.

Микола Іванович торкався й окремих аспектів перекладознавства. Науковця цікавлять передовсім проблеми поетичного оригіналу та його перекладу з погляду мовно-композиційних, стилістичних особливостей варіантів тексту, інтерпретації художньо-національного образу. У контексті методики укрупненого структурування, інтеграційного підходу до вивчення філологічних дисциплін дослідник звертає особливу увагу на роль лінгвостилістичного аналізу у шкільній практиці, уміння вчителя-словесника правильно коментувати переклад, бачити в ньому сильні й слабкі місця. Ці питання та інші, дотичні до них, були порушені в навчальному посібнику "Проблеми зіставного лінгвостилістичного аналізу (методичний коментар)" (1993, у співавторстві з Л. Л. Безобразовою) та залишилися актуальними для вченого й дотепер, що засвідчує низка статей, опублікованих у наукових збірниках різних років.

Знаний і шанований мовознавець заявив про себе і як про лінгводидакта, філософа освіти, долучившись до створення нових концептуальних засад навчання української

мови, осмислення потреби формування українськознавчого світогляду засобами мовної освіти, виявлення методичних шляхів мотивації в учнів і студентів пізнавальної активності, спрямованої на вивчення української мови та спілкування нею. Авторське бачення вимог до сучасного підручника з рідної мови, перспективних технологій освітньої діяльності задля підвищення рівня мовленнєвої підготовки молодого покоління невтомно популяризуються для викладацької спільноти в ґрунтовних розвідках на сторінках багатьох науково-практичних, науково-методичних видань, як-от: “Дивослово”, “Українська мова в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах”, “Вивчаємо українську мову та літературу”, “Українська мова й література в сучасній школі”, “Імідж сучасного педагога”, “Постметодика”. Як педагог, що вболіває за долю освіти в Україні, професор М. І. Степаненко долучився до створення кількох навчальних програм, з-поміж яких варто вирізнити “Основи культури мови” (для студентів педагогічних університетів), “Українська мова” (для всіх спеціальностей вищих навчальних педагогічних закладів). Упродовж 25 років він читає лекції в Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського, де “такий природний, свій в аудиторії вчителів (а хто ж, як не вони, донесуть українське слово до дитячих сердець, хто ж, як не вчителі, є тими атлантами, які тримають планету знань на своїх плечах?)” [9, с. 32].

Микола Іванович Степаненко – дослідник, який відчуває всі тонкощі слова, намагається проникнути в його утаємничене буття, уміє різноаспектно аналізувати його на текстовому тлі. Із такими чеснотами пов’язана літературознавча діяльність ученого.

З-поміж його праць цього напрямку варто назвати найважливіші: “Публіцистична спадщина Олеса Гончара (мовні, навколословні й деякі інші проблеми)” (2008), “Духовний посил Олеса Гончара” (2009), “Літературний простір “Щоденників” Олеса Гончара” (2010), “Світ в оцінці Олеса Гончара” (2012). Гончаріана Миколи Івановича розпочалася “жмутком” невеликих студій, що згодом стали канвою першого монографічного видання.

“Публіцистична спадщина Олеся Гончара” – це лінгво-синергетичне осмислення матеріалів “Щоденників” письменника, зокрема його філологічної концепції, виформуваної в різні творчі періоди.

У книзі прокоментовано динаміку мовної ситуації в колишній Українській РСР і в уже самостійній незалежній Україні, простежено зміни в мовній політиці, спричинені позамовними й власне мовними чинниками, окреслено актуальні проблеми сучасної української соціо- та етнолінгвістики, визначено місце і значущість в українському мовно-культурному контексті Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Олександра Довженка, висвітлено деякі маловідомі українській спільноті сторінки життєпису Олеся Терентійовича, стилю його роботи. Монографія складається з окремих розділів-етюдів, у яких уперше оприявлено зміст щоденників Олеся Гончара, схарактеризовано його в аспекті мовних, навколомовних та деяких інших проблем, що й сьогодні не знайшли повного розв’язання.

Окремим розділом подано розповідь про Державний літературно-меморіальний музей-садибу Олеся Гончара в полтавському селі Сухій, інтерв’ю Миколи Івановича з Тетяною Владиславівною Бондаревською, племінницею Гончара, директором музею-садиби. Знайомлячись із зворушливими рядками книги, читач постійно відчуває присутність автора, його щире захоплення “поетичними коштовностями” Гончара, незавуальовану оцінку тим політично-філологічним реаліям, що так хвилювали письменника: концепції двомовності, вимогам радянської цензури, мовному терору, який паралізував українське книгодрукування, телебачення, радіомовлення. Книга повсякчас засвідчує суголосся думок – Миколи Івановича та Олеся Терентійовича – про історію виникнення українського слова, його силу, його екологію: “... впадає в око глибинна спорідненість між світовідчуттям класика української літератури й дослідника його творчості, інакше кажучи, складається враження, що Микола Іванович – alter ego Олеся Гончара” [3, с. 36]. “Цю книгу різні люди читатимуть по-різному, – так скаже про неї завідувачка кафедри української мови Ніжинського університету імені Миколи Гоголя професор Н. І. Бойко, – для одних – це свіжий подих історії, великі

катаклізми ХХ століття, а для інших – оборонців старого режиму – ця праця може видатися “не по душі”, але нікого не зможе залишити байдужим патріотизм автора монографії – Миколи Івановича Степаненка, який перебуває в постійному творчому пошукові” [2, с. 131–132].

Уважно ознайомившись із другою книгою Гончаріани – “Духовний посил Олесь Гончара (за матеріалами “Щоденників”)", – не можемо не погодитися, що “Микола Іванович належить до тих сучасних учених, хто, як скульптор, почав ліпити образ легендарного Олесь Гончара, повертаючи митця з небуття й воскрешаючи для нас, живих... А це вельми непростий образ інтелігента-мислителя, сміливого воїна, патріота України, інтелектуала-енциклопедиста, громадянина свого часу” [18, с. 160]. І з цим завданням учений успішно впорався, уклавши за тематичним принципом своєрідну збірку крилатих висловів, що мають різний ступінь афористичності – мінімальний, оптимальний, максимальний. Вони завжди цілеспрямовані і влучні, кондесовано та емоційно передають судження про довкілля. Мудрослів'я Олесь Гончара – це повчання, настанови, застереження, роздуми й різноманітні оцінки, адресовані друзям, ворогам, недоброзичливцям, державним мужам, нейтральним особам, колегам – майстрам слова. За спостереженнями Миколи Івановича, вони не лише “віддзеркалюють минуле України”, але й “розкривають наші реалії”, зрештою, “випереджають час – прямують у майбутнє”. Автор радить володіти мовними скарбами, які залишив у спадок видатний письменник, упустити їх до своєї душі. Його позиція чітка: “З-поміж нас не було б тоді заздрісників, україноненавистників, а були б добрі й щирі українці-патріоти, люди інших націй і народностей, котрі волею долі опинилися на нашій багатій землі, полюбили її всім серцем і душею”.

Логічним продовженням попередніх двох досліджень стає праця “Літературний простір “Щоденників” Олесь Гончара”, у якій схарактеризовано іншу філологічну грань діарійних нотаток – літературну, майстерно виписано “палітру портретів найвідоміших поетів і прозаїків радянської доби, подану крізь бачення і в оцінках, зроблених Олесем Гончаром у його щоденниках” [1, с. 4]. “Окремі спогади-роздуми доводилося

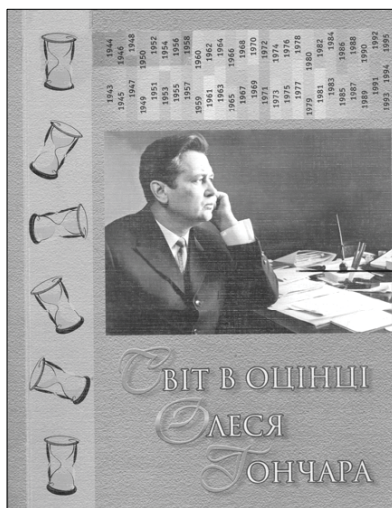
ретельно збирати на щедро розцвічених, буйних полонинах Олесевих щоденників, листів, публіцистичних розвідок, аби заплести, увібгати їх у єдиний портретний вінок”, – розповідає читачам у вступі М. І. Степаненко про свою дослідницьку методiku – “іти слід у слід за автором “Щоденників” у трактуванні ним життя майстрів художнього слова, в осягненні ним українського і світового літературного процесу, нічого не вигадуючи від себе й водночас ставлячи собі за мету, за мудрою настановою Шевченковою, не минати «ані титли, Ніже тії коми»”.

Перелічування імен, якими оперував Олесь Гончар, перетворюється в Миколи Івановича на довгий список – за підрахунками автора, чотири з половиною сотні осіб – відомих зарубіжних письменників різних поколінь, талановитих митців, що представляють багатонаціональну літературу колишнього Радянського Союзу, українських поетів, прозаїків, драматургів. Із суцвіття творців красного письменства “соціалістичних десятиліть” автор відбирає чотирнадцять і кожному присвячує окрему “сторінку” або “епізод”. Цінність портретних замальовок у тому, що “їх створив художник, який особисто знав тих, про кого писав”, вони “показують майстрів пера передовсім як живих людей і не ліплять із них бронзові постаменти в пантеоні «літературних святих»”. Гончарові характеристики того або того письменника сформували перифрастичні ряди, домінанти з яких були винесені автором у назви структурних частин: Павло Тичина – “поет планетарних масштабів”, Юрій Яновський – “художник високої обдарованості”, Остап Вишня – “незабутній наш”, Петро Панч – “щира душа”, Микола Бажан – “самовідданий будівничий нашої культури”, Михайло Шолохов – “творець найпрекраснішого козацького епосу”, Василь Симоненко – “витязь молодії української поезії”, Іван Драч – “поет-патріот”, Ліна Костенко – “найбільша поетеса України”, Борис Олійник – “поет-стокolos”, Дмитро Павличко – “поет від Бога”, Віталій Коротич – письменник, що пройшов шлях “від похвали до хули”, Григорій Тютюнник – “живописець правди”, Іван Дзюба – “лицар, людина незламна духом”, “сумнівний в’язень”.

*“Глибока духовна криниця славнозвісного Гончара
вічно житиме нас”.*

Микола Степаненко

Із творчого набутку ювіляра

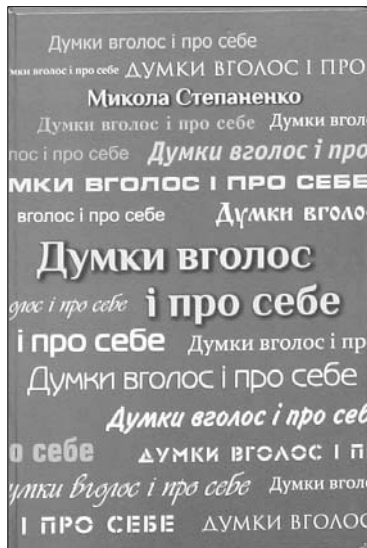
Книга “Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника” логічно доповнює цикл наукових розвідок Миколи Степаненка, присвячених діарійному набуткові Олеся Гончара. У ній за семантичним принципом укладено реєстр описових найменувань людей, явищ об’єктивної дійсності. Така робота потребувала багато часу і творчих зусиль, однак “визбирувати події, факти, віднаходити особистості в розлогому, художньо довершеному дискурсі Олеся Гончара” стало “великою втіхою, доброю поживою для небайдужої для всього довкружжя людини”. Оскільки “всі етапи великотрудної, проте світло-праведної людської путі відбиті на сторінках щоденників, та так ретельно й уміло, що за ними можна звіряти давніші правдиві епізоди, а то й цілі періоди історії”, “за діарійною мозаїкою Олеся Терентійовича виструнчуються цілі культурні епохи і їхні прапирні постаті”, можна із впевненістю сказати, що Миколі Івановичу вдалося пролити світло на важливі історичні віхи, як-от: сталінщину, Розстріляне Відродження, на багато сторінок життєпису видатних постатей, з-поміж яких історичні особи, знамениті люди, державні, партійні, громадські, церковні діячі, письменники, перекладачі, журналісти, художники, композитори, музиканти, співаки, артисти, режисери, диктори, телеведучі, диригенти, архітектори, скульптори, мистецтвознавці, учені, космонавти, пілоти, конструктори, спортсмени. Своїм науково-популярним стилем, за словами професора Миколи Калька, “обарвленим художністю”, книга “зацікавлює читачів, змушує їх заглиблюватися в багатство світу “Щоденників” Олеся Гончара” [6, с. 259]. Вона, безперечно, стала справжньою знахідкою для дослідників щоденникового дискурсу, оскільки значно полегшила їхню роботу, пов’язану з добором матеріалу і його інтерпретацією. Скажемо вслід за професором Галиною Вокальчук: “Залишається лишень подякувати професорові Степаненку за гарну ідею, яку він успішно зреалізував, подарувавши гончарознавцям і всім, хто цікавиться творчістю цього великого майстра слова, багате на інформацію видання” [6, с. 259].

2 монографії, 2 науково-популярні книги, понад 80 статей у різних виданнях, а ще багато ідей, які небавом від-

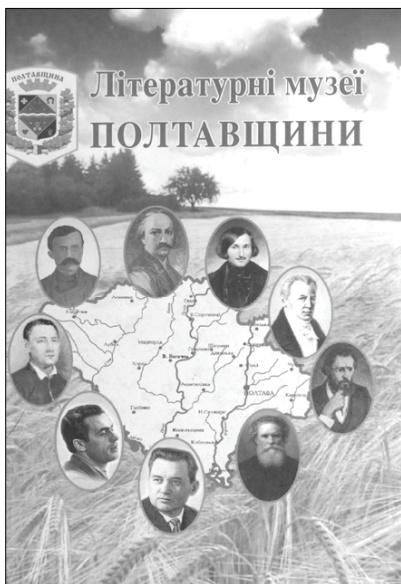
найнуть своє втілення, – такий науковий набуток про автора “Собору” має сьогодні Микола Іванович, якого почесно вважають одним із провідних гончарознавців України. Та, мабуть, найбільшою заслугою вченого є те, що його працю високо поціновує дружина Олесь Гончара – Валентина Данилівна Гончар, з якою Микола Іванович підтримує тісні зв’язки. Зворушливим є переднє слово Валентини Данилівни до “Літературного простору “Щоденників” Олесь Гончара”: “Одним із великих прихильників Олесь Терентійовича є учений-філолог Микола Степаненко. Я повірила Миколі Івановичу, розповідала йому багато такого, чого не могла довірити іншим, і побачила розуміння та щирий відгук: він відчув Гончарові болі, радості, мрії”, “... Миколі Івановичу вдалося аж ніби воскресити незабутню для мене постать – з усіма достоїнствами, із душевним ліризмом, із надмірною категоричністю, з вибуховістю, із сократівським спокоєм”.

Про те, що Микола Іванович – учений широкого діапазону, свідчить і нещодавно випущена у світ книга “Думки вголос і про себе” (2013), у якій органічно сплелися в нерозривну сув’язь об’єднані у вісім розділів розвідки, що репрезентують публіцистичні, мовознавчі, літературознавчі роздуми вченого. У них він відгукується, скажемо вслід за автором, “про творчість митців-краян, намагається правдиво й шанобливо виписати життєві терни багатьох знаних сучасників – учених, педагогів, громадських діячів, дати оцінку низці новітніх лінгвістичних праць, торкається гострих і наболілих мовних питань сьогодення, уже традиційно скеровує своє дослідницьке перо до постаті й багатої творчої спадщини Олесь Гончара”. Навдивовижу різноманітні, ба навіть непоєднані на перший погляд площини наукової творчос-

ті, занурені в єдино можливу для Миколи Івановича царину буття – любов до трьох світів – мови, людини й України. Таке магістральне зосередження довкруг згаданого “триптиха” пронизує всю монографію загалом і кожен її розділ зосібна. Зворушує вступ до книги – справжнє зізнання в любові до Слова і сповідь йому: “Кожен, хто не з примусу, а з власної волі пов’язав свою долю зі словом, вдумливо, сумлінно, з великою любов’ю досліджує цей феномен, намагається досягнути в усіх тонкощах його художню сутність, зрештою опиняється в полоні мови, із якого вже ніколи не вибратися. Цей полон – на все життя – стає солодкою карою й водночас бажаною мукою. Слово вабить до себе мудрих, чутливих, світлих людей, магічно заворює їх і – уже не дає спокою, усякчас спонукає до многотрудності, часто аж надто виснажливої, але неодмінно з присмаком радості й утіхи”.

Книга має просту форму не одного року “полудневих нотаток”, із якими чи не вперше ділиться автор, проте водночас акумулює надзвичайно потужний зміст, оспівує високий духовний потенціал людини, що не може бути зреалізований повною мірою без любові до мови й Батьківщини. Зримо усвідомлюємо, переконаємося, що ця праця приречена на успіх і належне поцінування в широких колах спраглих до палкого й водночас зворушливо трепетного рідного слова читачів.

М. І. Степаненкові вдалося зробити чимало й в царині краєзнавства. Зберегти древо національної духовності, котре вибухнуло “силою та широтою крони, далеко простягає міцне гілля” і стане нащадкам духовним орієнтиром, – над-

завдання для патріота-крайовика, що відчуває міцний і щедрий ґрунт полтавської землі.

Не можна обійти увагою унікальної за змістом і формою книги “Літературні музеї Полтавщини” (2006), у якій зібрано до купи розповіді про музеї тих майстрів художнього слова, які народилися на Полтавщині або пов’язали свою життєву і творчу долю з цим багатим на літературні таланти краєм (Григорій Сковорода, Давид Гурамішвілі, Іван Котляревський, Микола Гоголь, Панас Мирний, Володимир Короленко, Архип Тесленко, Олесь Гончар, Василь Симоненко). Інформативної ваги розвідці додає діалогічність оповіді. Микола Іванович веде уявну розмову із самовідданими зберігачами письменницької спадщини – нинішніми й тими, хто засновував храми народної пам’яті, – Євгенією Сторохою (Літературний музей І. П. Котляревського), Валентиною Шемчук (Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного), Людмилою Ольховською (Літературно-меморіальний музей Володимира Короленка), Лідією Єнко (заповідник-музей Миколи Гоголя в с. Гоголевому) та іншими.

Про кожен із “осередків духовної культури” сказано замріяно й поетично, у кожному розділі відчуваємо залюбленість дослідника в крайовий небосхил, на якому світлою пам’яттю заясніли зірки митців слова. Саме тому, повторимо вслід за Оленою Маленко, “так багато в книзі Миколи Степаненка романтичних пейзажних замальовок і конкретних, деталізованих до дрібниць, інтер’єрних описів. А ще – цікаві й маловідомі факти з буденного та суспільного життя

митців, спогади про них сучасників, фрагменти роздумів дослідників про літературну спадщину тих, хто долучився своїм мистецьким існуванням до щедрої полтавської землі” [12, с. 38–39]. Невипадково Д. Р. Шупта вагомість рецензованого ним видання вбачає в унікальності його жанру, що “вигідно поживає контакт із читачем і приваблює увагу останнього <...> Це не власне путівник музеями,

На Гоголівських читаннях

а емоційна колоритна розповідь, у якій храм муз виступає істотою, що активно живе і діє в сьогоднішньому культурному просторі” [див.: 17, с. 176–179].

Зараз в усіх на слуху ще одна книга Миколи Івановича – “Літературно-мистецька Полтавщина” (2013).

У ній – важливі відомості про літературно-мистецькі будні й свята сучасної Полтавщини, “яка гідно пошанувала письменників, педагогів, учених, державних, церковних діячів насамперед тим, що заснувала премії різних рівнів”. Автор чітко викристалізовує статус цих престижних і цінних нагород, з гордістю виписує соковиті грона їхніх лауреатів. Дослідника повсякчас тішить думка про вияскравлення нових імен, а серце переймається тим, щоб важливих віншувальних процедур були удостоєні лише гідні великої

пам'яті особистості. Не обійшов увагою М. І. Степаненко-енциклопедист і літературно-меморіальні, літературні музеї й музейні кімнати, культурно-освітні заклади, установи, літературно-мистецькі об'єднання, творчі спілки, наукові, літературні, літературно-мистецькі періодичні й неперіодичні видання. Вражає обшир виконаної роботи, як-

*Микола Степаненко серед учасників дійства,
присвяченого 110-річчю від дня відкриття пам'ятника
І. П. Котляревському в Полтаві*

найдетальніший опис кожного вирішеного явища, здатність автора зв'язати в один нерозривний вузол мистецтво й науку, минушину й сьогодення. Можна лише уявити, скільки джерелами скористався вчений, як вивіряв, уточнював, узгоджував усі факти й події, намагався тематично й хронологічно виструнчити часом різнорідні статті. Своєю фундаментальною (без перебільшення!) працею М. І. Степаненко вкотре доводить, що значення рідного краю в розвої нації неоціненне, адже “велику силу всотує давнє й сучасне коріння української історії та культури з духовного чорнозему Полтавщини”. Кожен рядок енциклопедичного довідника “наскрізь просякнутий житейською

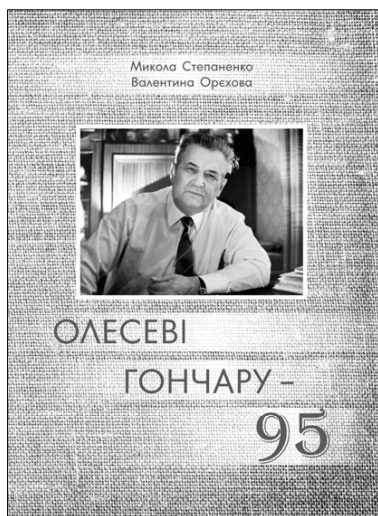
правдою і світлом, вигаптуваний добром, любов'ю до ближнього, пронизаний гордістю за праотцівський поріг, за рідну землю”.

Виступ перед студентами-першокурсниками в День знань

М. І. Степаненко є також активним громадським діячем. Він – організатор всеукраїнських та міжнародних освітніх проєктів, учасник літературно-мовних заходів, що проводяться в Полтаві й поза її межами, ініціатор налагодження творчих контактів із діаспорою Росії, Чехії. Його 600 опублікованих праць доповнюють сотні й сотні науково-просвітницьких передач на обласному, всеукраїнському радіо та телебаченні, з-поміж яких найпопулярнішими є “Сторінками щоденників Олеса Гончара”, “Храми муз поетів на Полтавщині”, “Діалоги”, рубрики “Слово рідне”, “Плекаймо рідне слово”.

Виступи професора перед широким загалом пересічних і непересічних українців чи то в ефірному просторі, чи то в реальному під час громадських зібрань задля пошанування знакових віх культурно-мистецького розвою країни – це потужний інтелектуальний посил великого достойника рідної землі, що доносить силу й багатство материнського слова, опікується його утвердженням у різних сферах сус-

пільного життя. У нього чимало щирих шанувальників, які приходять до відомого професора на розмову або звертаються листовно. Прочитуємо одне тепле послання від захопленої талантом ученого прихильниці: “Добрий день і доброго здоров’я Вам, Миколо Івановичу! Слухала по радіо з Полтави Вашу передачу із щоденника О. Т. Гончара і вирішила Вам подякувати листом, низько уклонитися до самої святої землі за Ваш талант, мудрість, енергію як великого вченого, педагога, заслуженого діяча науки, культури, достойного сина Полтавщини та й цілої України. <...> Ваше слово, доступне, повчальне, лагідне, розумне. Дякую і буду дякувати, згадуватиму Вас довгодовго, і той Ваш святковий голос у ефірі на всю Полтавщину <...> Шановний Мико-

ло Івановичу! Сійте зернята <...> таланту, мудрості і совісті, <...> вони проростають і колосяться”. Консультації, поради Миколи Івановича, що стосуються культури української мови й виявляють неперевершений талант поєднувати глибокий зміст з вишуканою ораторською формою, впливати на слухачів і переконувати їх, уже теж вималювалися в окрему книгу. Сподіваємося, що згодом вона з’явиться.

Члени науково-редакційної ради видання “Полтавіка. Полтавська енциклопедія.” Юрій Самойленко, Микола Степаненко, Олександр Білоусько, Владика Федір (Бубнюк), Тарас Пустовіт

Приємно, що наукова, освітня, просвітницька, подвижницька, літературно-мистецька, журналістська діяльність Миколи Івановича Степаненка вже належно поцінована в нашій державі. Він – член Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України, лауреат Міжнародної премії імені Івана Кошелівця, Державної премії імені Олеса Гончара, всеукраїнських премій – імені Івана Огієнка, імені Бориса Грінченка, імені Петра Василенка, крайових премій – імені Івана Котляревського, імені Панаса Мирного, імені Володимира Малика, імені Самійла

Величка, імені Валер'яна Підмогильного, премії конкурсу на кращий підручник, монографію, навчальний посібник, який щорічно проводить Академія наук вищої освіти України в номінації “Монографії”, а також лауреат журналу “Дивосвіт” (у жанрі мовознавство), загальнонаціонального конкурсу “Українська мова – мова єднання” в номінації “На видоті всього світу”.

Колектив кафедри української мови

Учений має почесні звання академіка Академії наук вищої освіти України, заслуженого діяча науки і техніки України та нагороди: нагрудні знаки Міністерства освіти і науки України “Відмінник освіти України”, “Петро Могила”, академічну нагороду Ярослава Мудрого, знак Академії педагогічних наук України “Ушинський К. Д.”

Громадські віншування доктора філологічних наук Миколи Івановича Степаненка доповнюють теплі й щирі слова його вчителів, колег, однодумців – духовно-інтелектуальних друзів, якими рясно обріс учений упродовж свого життя: “... він визнаний, авторитетний в Україні мовознавець”, “із року в рік ... невтомно навчає, наполегливо, дбайливо сіє розумне, добре, вічне, жне щедрі ужинки своєї педагогічної й просвітницької праці – глибоку вдячність та щире визнання” (К. Городенська), “людина виняткової позитивності в усіх загальносповідуваних

*Робота з документами
(зліва – помічник ректора Софія Тарасенко)*

громадських вимірах” (П. Дудик), “педагог від Бога”, “справжній історик української культури”, “істинний полтавець” (С. Єрмоленко), “справжній лицар науки, майстер слова, яскравий представник мовознавчої української еліти, лідер плеяди українських граматистів” (Н. Іваницька), він “глибоко сприйняв й активно втілює в життя мудрі уроки та науково-педагогічні принципи своїх великих попередників” (В. Калашник), “не просто коментатор фактів, ідей, поглядів – його стилю властива глибина проникнення в суть явищ, ґрунтовний, усеосяжний аналіз у взаємозв’язку з актуальними проблемами сучасності. Його праці пронизані небезсторонньою громадянською позицією вченого-патріота, найвищою емоційною напругою, духом будителя національної свідомості” (В. Горбачук).

Література

1. Антипович Ю. Література – це останній рубіж самозахисту, остання надія відстояти себе перед агресивними силами зла / Юрій Антипович // Наше слово / Полтав. обл. організація Всеукр. т-ва “Просвіта”. – 2010. – № 17 (54). – С. 4.

2. Бойко Н. І. [Рецензія] / Н. І. Бойко // Історична пам'ять : наук. зб. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 2. – С. 127–132. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.
3. Горбачук В. На сторожі українського слова / В. Горбачук, А. Поповський // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2009. – № 14. – С. 36–37. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.
4. Горбачук Д. Слово – свідок історії, свідок часу / Д. Горбачук // Степаненко М. І. Рідне українське слово. – Полтава, 2005. – С. 385–387.
5. Грищенко А. [Рецензія] / А. Грищенко // Вісник Полтавського педінституту імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки : зб. наук. праць / ред. В. О. Пашенко. – Полтава, 1998. – Вип. 1. – С. 226–227. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення : монографія / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1997. – 216 с.
6. Два погляди на одну книгу. Вокальчук Г. Безмірний світ думок і помислів Олеся Гончара / Галина Вокальчук. Калько М. “Щоденники” Олеся Гончара – дивовижна “галактика людства” / Микола Калько // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 258–259. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.
7. Дудик П. Учений широкого діапазону / П. Дудик // Степаненко М. І. Історія, граматики, поетика українського слова / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2008. – С. 5–6.

8. Єрмоленко С. [Рецензія] / С. Єрмоленко // Збірник наукових праць. Вісник Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 2 (6). – С. 205–207. – Рец. на кн.: Степаненко М. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення : монографія / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1997. – 216 с.
9. Єрмоленко С. Учений і педагог від Бога / С. Єрмоленко // Український словопоклонник : на пошану професора Миколи Степаненка. – Полтава, 2008. – С. 32–33.
10. Іваницька Н. Л. Категорія локативності в семантико-синтаксичному і формально-синтаксичному висвітленні / Н. Л. Іваницька // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2007. – Вип. 1 (53). – С. 293–297. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.
11. Лебідь Н. Слово – від Бога. А він – його хранитель і сіяч / Н. Лебідь, Т. Ніколашина // Український словопоклонник : на пошану професора Миколи Степаненка. – Полтава, 2008. – С. 5–16.
12. Маленко О. Благодатна земля полтавська / О. Маленко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журнал. – 2007. – № 25. – С. 38–39. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.
13. Мацько Л. Ще одна книга про історію української мови / Л. Мацько // Рідний край : наук. публіц. худож.-літ. альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка ; голов. ред. В. Пащенко. – Полтава, 1999. – № 1. – С. 110–111. – Рец. на кн.: Степаненко М. Історія української мови / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1998. – 149 с.

14. Мацько Л. Цінні відомості із семантичного та функціонального синтаксису / Любов Мацько // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2005. – Вип. 1 (40). – С. 285–287. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.
15. Мойсієнко А. К. Взаємодія формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної валентності у структурі речень із просторовими поширювачами / Анатолій Кирилович Мойсієнко // Актуальні проблеми граматики, лексикології, лінгвостилістики, лінгвометодики : зб. наук. праць / за ред. проф. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 136–139. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.
16. Ужченко В. Тернистий шлях українського слова / В. Ужченко, Л. Мельник // Степаненко М. І. Рідне українське слово / М. І. Степаненко. – Полтава, 2005. – С. 3–7.
17. Шупта Д. Р. Літературні музеї Полтавщини / Д. Р. Шупта // Історична пам'ять : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – Вип. 1. – С. 176–179. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.
18. Шупта Д. Р. Хронотоп діаріушів Олеся Гончара / Д. Р. Шупта // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. – Черкаси, 2010. – Вип. 193. – С. 160–162. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

**ОСНОВНІ ДАТИ
ЖИТТЯ Й ДІЯЛЬНОСТІ
МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА**

- 14 жовтня 1958** Народився в селі Великоселецькому Оржицького району Полтавської області.
- 1966–1974** Учень Великоселецької 8-річної школи.
- 1974–1978** Студент Кременчуцького педагогічного училища.
- 1978–1982** Студент філологічного факультету Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка.
- 1982–1986** Учитель української мови й літератури Великобудищанської середньої школи Диканського району Полтавської області.
- 1985–1986** Асистент кафедри української мови Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка.
- 1986–1989** Аспірант кафедри української мови Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького.
- 1989** Захищено кандидатську дисертацію на тему “Синтаксична й семантична сполучуваність прикметників у сучасній українській мові”.
- З 1989** Завідувач кафедри української мови Полтавського державного педагогічного інституту (нині національного педагогічного університету) імені В. Г. Короленка.

- 1991–1995** Перший проректор – проректор з навчальної роботи Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка.
- 1993** Присвоєно вчене звання доцента.
- 2005** Захищено докторську дисертацію на тему “Семантична і формально-граматична структура речень із просторовими поширювачами”.
- 2005** Присвоєно вчене звання професора.
- 2005–2009** Декан факультету філології та журналістики Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
- 2008** Обрано академіком Академії наук вищої освіти України.
- З 2008** Член Національної спілки журналістів України.
- З 2009** Ректор Полтавського державного педагогічного університету (нині національного педагогічного університету) імені В. Г. Короленка.
- 2010** Присвоєно звання “Заслужений діяч науки і техніки”.
- З 2010** Член Національної спілки письменників України.

Радянська освіта. — 1981. — 3 жовт.

*Микола Степаненко – студент філологічного факультету
Полтавського державного педагогічного інституту
імені В. Г. Короленка (1981)*

*У читальному залі Полтавського державного
педагогічного інституту (1980)*

Вечір вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка. Полтавський державний педагогічний інститут (1982)

Серед учительського колективу Великобудищанської середньої школи Диканського району Полтавської області. (1982)

На існумі

Серед колег

*Микола Степаненко серед учасників конференції
“І. П. Котляревський – перший класик нової української
літератури” (1998)*

*Засідання ректорату Полтавського державного
педагогічного інституту імені В. Г. Короленка (1992)*

Із дружиною Ніною (1983)

Із сином Ярославом (1984)

З онуком Артемом (2008)

ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ,
НАГОРОДИ
ТА ВІДЗНАКИ
МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА

**Гідне поцінування внеску
доктора філологічних наук, професора,
академіка Академії наук вищої освіти України
Миколи Івановича СТЕПАНЕНКА
в українську науку, освіту та культуру**

- ❖ Почесне звання академіка Академії наук вищої освіти України (2008)
- ❖ Почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України” (2009)
- ❖ Нагрудний знак Міністерства освіти і науки України “Відмінник освіти України” (1994)
- ❖ Академічна нагорода Ярослава Мудрого (2009)
- ❖ Нагрудний знак Міністерства освіти і науки України “Петро Могила” (2009)
- ❖ Знак Національної академії педагогічних наук України “Ушинський К. Д.” (2009)
- ❖ Медаль “20 років АН ВОУ” (Академії наук вищої освіти України) (2013)
- ❖ Золота медаль української журналістики (2013)
- ❖ Медаль Святого Володимира (Академії наук вищої освіти України) (2013)
- ❖ Орден Святого Миколая Чудотворця Української Православної Церкви Київського Патріархату (2013)
- ❖ Ювілейна відзнака “200 років з дня народження Т. Г. Шевченка” (2014)
- ❖ Пам’ятна медаль Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам’яток історико-архітектурної спадщини імені Олеся Гончара “За благодійність та доброчинність у відтворенні втрачених святинь” (2013)
- ❖ Почесна відзнака Товариства “Україна-Світ” (1999)
- ❖ Лауреат Міжнародної премії імені Івана Кошелівця – за літературознавче дослідження “Дивосвіт “Щоденників” Олеся Гончара” (2012)

❖ Лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка у галузі науки – за просвітницьку та наукову діяльність (2010)

❖ Лауреат Всеукраїнської літературної премії імені Олеся Гончара – за тритомник “Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара” (2011)

❖ Лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької і краєзнавчої премії імені Бориса Грінченка – за вагомий внесок у розбудову незалежної України, утвердження державності української мови, розвиток національної культури, відродження історичної пам’яті, формування національної свідомості та піднесення духовності й добробуту українського народу, за просвітницьку й подвижницьку діяльність в ім’я України (2013)

❖ Лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької і краєзнавчої премії імені Петра Василенка (номінація “Проза”) – за книгу “Рідне українське слово” (2013)

❖ Лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Олени Пчілки (2014)

❖ Лауреат літературної премії імені Валер’яна Підмогильного в номінації “Літературознавство” – за книгу “Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара” (2012)

❖ Лауреат обласної премії імені Івана Котляревського в номінації “Наука” – за вагомий внесок у розвиток та утвердження української мови в суспільстві (2008)

❖ Лауреат обласної премії імені Панаса Мирного в номінації “Журналістика. Публіцистика” – за авторський цикл передач у рубриках “Слово рідне” та “Плекаймо рідне слово” на обласному радіо й телебаченні (2003)

❖ Лауреат міської премії імені Володимира Малика в номінації “Література та публіцистика” – за вагомі творчі здобутки в галузі літературознавства, збагачення духовної спадщини українського народу і культурних традицій минулих та майбутніх поколінь (2012)

❖ Лауреат міської премії імені Самійла Величка у номінації “Відображення національної історії в засобах масової інформації”. Нагороджено редакторський колектив альманаху “Рідний край” (головний редактор – М. Степаненко) (2012)

*Вручення Всеукраїнської літературної премії
імені Олеся Гончара (серед присутніх – Валентина Гончар,
Іван Драч, Петро Перемийніс, Володимир Яворівський)*

*Серед лауреатів Полтавської єпархіальної премії
імені преподобного Паїсія Величковського Української
Православної Церкви Київського патріархату*

❖ Лауреат Полтавської єпархіальної премії імені преподобного Паїсія Величковського Української Православної Церкви Київського патріархату в номінації “Література. Мистецтво. Наука” (2013)

❖ Нагороджений другою премією конкурсу на кращий підручник, монографію, навчальний посібник у номінації “Монографії” – за працю “Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара” (2010)

❖ Лауреат премії журналу “Добромисл” (літературно-краєзнавчий журнал Полтавської спілки літераторів) – за працю “До проблеми походження української мови” (1997)

❖ Лауреат загальнонаціонального конкурсу “Українська мова – мова єднання” в номінації “На видноті всього світу” – за книжку “Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника” (2012)

❖ Лауреат першої премії конкурсу Академії наук вищої освіти України за працю “Літературно-мистецька Полтавщина”(2013)

❖ Лауреат обласного конкурсу “Краща книга Полтавщини” в номінації “Пам'яті Олеся Гончара” – за книгу “Публіцистична спадщина Олеся Гончара” (2011)

❖ Переможець ювілейного традиційного десятого конкурсу імені Олеся Гончара на кращу публікацію на сторінках журналу “Бористен” у 2013 році в номінації “До 80-ї річниці геноцидного голодомору в Україні” – за статтю “Болять гіркими бабусиними споминами мої груди” (2013)

❖ Удостоєний найвищої нагороди Дніпропетровського гірничого університету – медаллю „За заслуги” (2013)

❖ Нагороджений Почесною грамотою Національної спілки письменників України – за вагомий особистий внесок у розвиток української літератури, великий вклад у духовне відродження молоді, активну участь у культурному житті України та з нагоди ювілею (2013).

НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА

Наукова школа доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри української мови Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка “Семантична і формально-граматична структура речення: симетрично/асиметричні зв’язки” функціонує з 2001.

З аспірантами

Основні напрямки діяльності: дослідження взаємодії формально-граматичної й семантичної будови речення, лексико-семантичної природи його конститутивних позицій, симетричних і асиметричних зв’язків між реченнєвими рівнями; установлення інваріантних, варіантних, синонімічних, антонімічних, синтаксичних структур з об’єктом,

атрибутивним, адвербіальним, суб'єктивним, синкретичним типом семантико-синтаксичних відношень. Результати роботи відображено в таких найважливіших дослідженнях: Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної й семантичної валентності у структурі словосполучення та речення. – К. : Український мовно-інформаційний фонд, 1997; Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення. – Полтава : АСМІ, 2004; Степаненко М. І. Історія, граматики, поетика українського слова. – Полтава : АСМІ, 2008; Педченко С. О. Семантика і функціонування модальних часток у сучасній українській літературній мові. – Полтава, 2010; Галаур С. П. Префіксально-прийменникова кореляція в сучасній українській літературній мові. – Полтава, 2010; Кірічек І. Ю. Синтагматика відносних прикметників. – Полтава, 2012; Петрик О. М. Функціонально-семантична парадигма віддієслівних іменників в українській мові – Ніжин, 2013; Дерев'янка Л. І. Кореляція первинних і вторинних прийменників у структурі адвербіальних семантико-синтаксичних відношень. – Харків, 2014; Лукаш Н. М. Лексична і граматична реалізація предикатів кількості в українській мові. – Харків, 2014.

За редакцією керівника наукової школи професора М. І. Степаненка вийшло понад 20 збірників наукових праць викладачів кафебри.

Кандидати наук, аспіранти, докторанти, асистенти, здобувачі досліджують ізофункційні відношення в системі предикатів (Р. О. Шрамко), умови обов'язкового/факультативного функціонування припредикатних поширювачів (Л. В. Станіславська), реченнєвотвірні можливості вторинних просторових прийменників (К. М. Шаповал), функціонально-семантичну категорію мети (С. М. Ківшик), об'єктивну й суб'єктивну оцінку в українському щоденниковому дискурсі (Л. В. Дейна), вербалізацію категорії розділової сурядності (Ю. А. Анікеєнко), валентний ресурс дієслів сприйняття (Т. В. Зубко), внутрішньотекстові засоби аксіології в щоденниковому дискурсі (С. Є. Ігнат'єва),

категорії тексту (семантика, прагматика, комунікативність) (Т. А. Єщенко). Члени наукової школи опублікували понад 150 статей у вітчизняних і зарубіжних виданнях, апробували результати своїх досліджень на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях. Ефективність граматичної школи, яку очолює професор М. І. Степаненко, засвідчують численні рецензії відомих учених на монографії, збірники наукових праць – М. Я. Плющ, Л. І. Мацько, С. Я. Єрмоленко, А. К. Мойсієнка, В. Д. Шинкарука, Н. Л. Іваницької, А. П. Грищенка, С. І. Дорошенка, І. А. Самойлової, О. А. Олексенко, В. М. Ожогана, М. П. Баган та ін.

*На святкуванні Дня науки
в Полтавському національному педагогічному університеті
імені В. Г. Короленка*

“Рядки за рядками, літа за літами...”

Петро Ротач

Книжковий вернісаж професора Миколи Степаненка

Професор
Микола Степаненко

З доктором філологічних наук, професором,
академіком НАПН України Арнольдом Грищенком

З доктором філологічних наук, професором
Михайлом Наєнком

Заступник голови Секретаріату Президента України Юрій Богуцький
вручає ректорові педуніверситету Миколі Степаненку
Указ Президента про присвоєння закладу статусу національного

З директором Інституту педагогіки і психології професійної освіти
Національної академії педагогічних наук України,
академіком НАПН України Іваном Зязюном

З поетом, громадським і державним діячем Іваном Драчем

З письменниками Юрієм Мушкетиком та Іваном Перепеляком

На Гоголівських читаннях

Колектив кафедри української мови

З академіком Миколою Жулинським

На церемонії нагородження почесним дипломом
від Національного реєстру рекордів
“Найбільший цільний рушник, вишитий вручну”

Біля роялю композитора О. Білаша (Градизьк, 2014)

Юрій Самойленко, Зінаїда Тарахан-Бережа, Микола Степаненко
(Канів, 2014)

З директором Кременчуцького педагогічного училища
імені А. С. Макаренка Іваном Гальченком

На творчій зустрічі з Михайлом Слабошпицьким і Юрієм Щербаком

Микола Степаненко та Григорій Левченко

Микола Степаненко, Любов Голота, Сидір Кіраль, Богдан Якимовець
(Черкаси, 2014)

Із дружиною Ніною

Із сином Ярославом і дружиною

**ХРОНОЛОГІЧНИЙ
ПОКАЖЧИК
ДРУКОВАНИХ ПРАЦЬ
МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА**

Слова, що вимріяні у безсонні, довгі ночі,
Коли стріла натхнення, вбита в серце, їддю точить.
Зникають речі, розвіваються довкола стіни.
Тремчу над книжкою у вічності холодній тіні.

Богдан-Ігор Антонич

Майстра славлять учні й книжки...

Микола Степаненко

...У мовному вихованні – сила і міць нації, суть національної ідеї, усього того, чого нам сьогодні бракує й без чого ми страждаємо духовно та матеріально – українознавства й українолюбства.

Микола Степаненко

Автореферати та дисертації

1. **Синтаксична і семантична сполучуваність прикметників у сучасній українській мові** : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Микола Іванович Степаненко ; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – К., 1989. – 24 с.
2. **Синтаксична і семантична сполучуваність прикметників у сучасній українській мові** : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Микола Іванович Степаненко ; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – К., 1989. – 264 с.
3. **Семантична і формально-граматична структура речень із просторовими поширювачами** : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Микола Іванович Степаненко ; НАН України, Ін-т української мови. – К., 2004. – 40 с.
4. **Семантична і формально-граматична структура речень із просторовими поширювачами** : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Микола Іванович Степаненко ; НАН України, Ін-т української мови. – К., 2004. – 513 с.

Монографії

1997

5. **Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення :** монографія / М. І. Степаненко ; НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1997. – 216 с.

1998

6. **Історія української мови** / М. І. Степаненко ; НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К. : Освіта, 1998. – 150 с.

2003

7. **Українське рідне слово :** статті, виступи, розмисли, відповіді : монографія / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2003. – 182 с.

2004

8. **Просторові поширювачі у структурі простого речення :** монографія / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.

2005

9. **Рідне українське слово :** монографія / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2005. – 392 с.
10. **Патріарх українського мовознавства (до 100-річчя з дня народження професора Михайла Жовтобрюха)** / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2005. – 113 с.

2006

11. **Академік Арнольд Панасович Грищенко :** біобібліографія до 70-річчя / автор вступ. ст. і упоряд. М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2006. – 156 с.

2007

12. **Наукова спадщина Михайла Жовтобрюха** / М. І. Степаненко. – Полтава : Полтава, 2007. – 432 с.

2008

13. **Історія, граматика, поетика українського слова** / М. І. Степаненко ; передм. д-ра філол. наук, проф. П. С. Дудика. – Полтава : АСМІ, 2008. – 342 с.
14. **Публіцистична спадщина Олесь Гончара : мовні, навколомовні й деякі інші проблеми** : монографія / Микола Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

2009

15. **Духовний посил Олесь Гончара (за матеріалами щоденників письменника)** / Микола Степаненко. – Полтава : ПП Шевченко Р. В., 2009. – 60 с.

2010

16. **Літературний простір “Щоденників” Олесь Гончара** : монографія / Микола Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

2012

17. **Світ в оцінці Олесь Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника** / Микола Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.

2013

18. **Думки вголос і про себе** / Микола Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2013. – 412 с.

2014

19. **Листи Юрія Шевельова до Олексі Ізарського** / автор і упоряд. Микола Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 388 с.
20. **Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні** / Микола Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 498 с.

Підручники, навчальні посібники та інші друковані праці

1991

21. **Порівняльна граматика української і російської мов** : навч. посіб. / М. І. Степаненко, М. Т. Безкишкіна ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1991. – 212 с.

1992

22. **Прикметниково-іменникові словосполучення у сучасній українській мові: формально-синтаксичний і семантичний аналіз** : навч. посіб. / М. І. Степаненко. – Полтава : Полтава, 1992. – 103 с.

1993

23. **Основи культури мови** : програми пед. ін-тів / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова. – К. : ІСДО, 1993. – 16 с.
24. **Письмо** : матеріали до лекцій для студ. філол. ф-тів / М. І. Степаненко, В. Т. Горбачук. – Полтава, 1993. – 78 с.
25. **Проблеми зіставного лінгвостилістичного аналізу** : методичний коментар / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – 127 с.

1997

26. **Історична граматика української мови** : навч. посіб. / М. І. Степаненко, М. Т. Безкишкіна ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1997. – 134 с.

1999

27. **Збірник диктантів з української мови для 9–11 класів : на краєзнавчій основі** / М. І. Степаненко, О. П. Коваленко, А. В. Лисенко. – Полтава, 1999. – 100 с.

2006

28. **Літературні музеї Полтавщини** : навч. посіб. / М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.

Словники, довідники

1993

29. **Словник-довідник “Основні сільськогосподарські терміни і поняття”** / М. І. Степаненко, М. М. Ніколаєв, В. П. Титаренко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – 44 с.

1999

30. **Словник лінгвістичних термінів** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – 37 с.

2006

31. **Новітній російсько-український словник. 150000 слів** / за ред. д-ра філол. наук, проф. М. І. Степаненка. – Х. : Белкар-книга, 2006. – 1072 с.
32. **Новітній українсько-російський словник. 150000 слів** / за ред. д-ра філол. наук, проф. М. І. Степаненка. – Х. : Белкар-книга, 2006. – 1280 с.

2013

33. **Літературно-мистецька Полтавщина** : довідник / Микола Степаненко. – Гадяч : Гадяч, 2013. – 500 с.
34. **Олесеві Гончару – 95** : довідник / Микола Степаненко, Валентина Орехова. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 92 с.

Наукові публікації

1982

35. **Текстообразующие свойства украинских фразеологизмов в художественной прозе Н. В. Гоголя** / Н. И. Степаненко, Н. Ф. Алефиренко // Тезисы докладов Первых Гоголевских чтений. – Полтава, 1982. – С. 107–108.

1984

36. **Стилистическое использование вариантов фразеологических единиц в художественных произведениях Н. В. Гоголя** / Н. И. Степаненко, Н. Ф. Алефиренко // Тезисы докладов Вторых Гоголевских чтений, посвященных 175-летию со дня рождения писателя. – Полтава, 1984. – С. 157–158.
37. **Стилістичні функції лексичних, фонетичних, морфологічних варіантів фразеологічних одиниць у творах Ю. Федьковича** / М. І. Степаненко, Н. В. Варава // Тези доповідей Республіканської наукової конференції, присвяченої 150-річчю з дня народження видатного письменника-демократа і громадського діяча Ю. Федьковича, 18–20 жовт. 1984 р. – Чернівці, 1984. – С. 239.

1987

38. **Синтаксическая и семантическая сочетаемость имени прилагательного в структуре адъективных сочетаний в произведениях Г. С. Сковороды** / Н. И. Степаненко // Проблемы изучения творческого наследия украинского поэта-философа XVIII века Г. С. Сковороды. – Х., 1987. – 7 с. – Деп. в ИНИОН АН СССР 16.05.88 г., № 33898.
39. **Сполучувальні можливості моделі “прикметник + прийменник + іменник (займенник) у знахідному відмінку”**

(на матеріалі прозових творів І. Микитенка)
/ М. І. Степаненко // Тези наукової конференції,
присвяченої 90-річчю від дня народження
І. К. Микитенка, 16–17 жовт. – Кіровоград, 1987. –
С. 151–153.

40. **Сполучуваність прикметника з прийменниково-відмінковими формами (родовий, місцевий) іменника в контексті поезій В. Л. Поліщука** / М. І. Степаненко // Літературний процес на Україні 20–30-х років і творчість В. Л. Поліщука : тези доповідей, 2–4 жовт. 1987 р. – Рівне, 1987. – С. 117–119.

1988

41. **Ад’єктивні конструкції із значенням причини як засіб художньої виразності в творах О. Кобилянської** / М. І. Степаненко // Творчість О. Кобилянської у контексті української та світової літератури (до 125-річчя з дня народження письменниці) : тези доп. та повідомл. республік. наук. конф., 24–26 листоп. 1988 р. – Чернівці, 1988. – Ч. 2. Мовознавство. – С. 66–67.
42. **Валентність прикметника української мови** / М. І. Степаненко // Семантичні і формально-граматичні аспекти морфології і синтаксису української мови : зб. наук. праць. – К., 1988. – С. 58–66.
43. **Обов’язкова і факультативна сполучуваність прикметників сучасної української мови** / М. І. Степаненко // Українське мовознавство : республік. міжвуз. наук. зб. / Київ. держ. ун-т імені Т. Г. Шевченка. – К., 1988. – Вип. 15. – С. 55–62.
44. **Повний чого (кого), чим (ким)** / М. І. Степаненко // Культура слова : республік. міжвуз. зб. – К., 1988. – Вип. 36. – С. 82–83.

1989

45. **Ад’єктивно-компаративні конструкції як засіб художньої виразності (на матеріалі творів М. Коцюбинського)** / М. І. Степаненко // Обласна науково-методична конференція, присвячена 125-річчю з

дня народження М. Коцюбинського : тези доповідей. – Чернівці, 1989. – Ч. II. – С. 80–82.

1990

46. **Валентність як одна з характеристик прикметників** / М. І. Степаненко // Учитель и общество: опыт, проблемы, поиски : к 50-летию Измаильского пед. ин-та. – Измаил, 1990. – С. 455–456.
47. **К проблеме синтаксиса украинского перевода работы В. И. Ленина “Критические заметки по национальному вопросу”** / Н. И. Степаненко, Н. В. Жигилий // Творческое наследие В. И. Ленина и развитие восточнославянских языков : тезисы докл. республик. науч. конф., 19–21 апр. 1990 г. – Львов, 1990. – С. 138–140.
48. **М. Л. Кропивницький в історії української літературної мови** / М. І. Степаненко, Н. І. Казирод // Творча індивідуальність М. Л. Кропивницького і розвиток української культури : тези республік. наук. конф. – Кіровоград, 1990. – С. 161–162.
49. **Лабораторні заняття з методики викладання української мови в середній школі як важливий засіб професійної підготовки студентів** / М. І. Степаненко // Актуальні питання вивчення у вузі курсу методики викладання мови і літератури в школі : тези доп. і виступів республік. наук.-практ. конф. – Ніжин, 1990. – С. 41.
50. **Нашій мові квітнути** / М. Степаненко // Студентський гарт : профспілкova міжвуз. газета. – 1990. – 12 верес.
51. **Нравственное воспитание школьников при изучении истории языка** / Н. И. Степаненко // Нравственно-эстетическое воспитание средствами искусства : тезисы Всесоюз. науч.-практ. семинара. – Чернигов, 1990. – С. 105–107.
52. **Особливості функціонування якісних прикметників у мові творів В. Л. Поліщука** / М. І. Степаненко // Поэзия русского и украинского авангарда: история,

этика, традиции (1910–1990 гг.) : тезисы Всесоюз. науч. конф. – Херсон, 1990. – С. 118–119.

53. **Приа́дъективный сравнительный оборот в современном украинском языке: формально-синтаксический и семантический анализ** / Н. И. Степаненко // Структурно-семантический анализ восточно-славянских языков : межвуз. сб. науч. тр. / Тульский гос. пед. ин-т. – Тула, 1990. – С. 13–23. – Деп. в ИНИОН АН СССР, 1990 г.
54. **Синтаксис и семантика приа́дъективного инфинитива в современном украинском языке** / Н. И. Степаненко // Структурно-семантический анализ восточно-славянских языков : межвуз. сб. науч. тр. / Тульский гос. пед. ин-т. – Тула, 1990. – С. 90–98. – Деп. в ИНИОН АН СССР, 1990 г.
55. **Старослав’янізми як важливий стилістичний компонент поезії Т. Г. Шевченка** / М. І. Степаненко // Т. Г. Шевченко і Переяславщина : тези доповідей і повідомлень міжвуз. наук.-теорет. конф. / ред. Т. П. Стогній ; Переяслав-Хмельн. філіал КДПІ імені О. М. Горького, Ін-т літератури імені Т. Г. Шевченка, Держ. музей Т. Г. Шевченка. – Переяслав-Хмельницький, 1990. – С. 31–33.
56. **Структурные и семантические характеристики адъективно-сравнительных конструкций в произведениях Н. В. Гоголя** / Н. И. Степаненко // Тезисы докладов III Гоголевских чтений / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко. – Полтава, 1990. – С. 131–133.

1991

57. **Актерская техника на уроках языка** / Н. И. Степаненко, О. Д. Бондаревская // Проблемы освоения театральной педагогики в профессионально-педагогической подготовке будущего учителя : материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко. – Полтава, 1991. – С. 232–234.
58. **Закон “Про мови в Українській РСР”: причини прийняття, основні положення** / М. І. Степаненко // Мова в системі початкового навчання : тези республік. конф., 12–14 листоп. 1991 р. / Ін-т мовознавства

- імені О. О. Потебні, Полтав. держ. пед. ін-т
імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1991. – С. 15–17.
59. **Культура мовлення як професійна якість майбутнього вчителя** / М. І. Степаненко // Формування морально-професійної культури майбутнього вчителя : тези наук.-практ. конф. – Тернопіль, 1991. – С. 149–150.
60. **Лексичні експерименти у поезії 20-х років: на матеріалі творів М. Семенка** / М. І. Степаненко // Використання спадщини повернутих і забутих діячів науки та культури в навчальному процесі педагогічного вузу та школи : тези республік. міжвуз. наук.-практ. конф., 29–31 трав. 1991 р. – Рівне, 1991. – С. 62–63.
61. **Народність мови як виразник стилю Григора Тютюнника** / М. І. Степаненко // Григир Тютюнник : тези доповідей республік. наук.-практ. конф., присвяченої 60-річчю від дня народження письменника, 5–6 груд. 1991 р. – Луганськ, 1991. – С. 78–80.
62. **Письменники Полтавщини у формуванні української національної літературної мови** / М. І. Степаненко // Розвиток історичного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України : тези доповідей та повідомл. Всеукр. конф., жовт. 1991 р. – Кам'янець-Подільський, 1991. – С. 613–614.
63. **Погляди Панаса Мирного на рідну мову** / М. І. Степаненко // Тези доповідей і повідомлень другої Полтавської наукової конференції з історичного краєзнавства / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. орг. Укр. тов-ва охорони пам'яток історії та культури, Полтав. наук. тов-во краєзнавців. – Полтава, 1991. – С. 126–128.
64. **Прикметниково-прислівникові словосполучення в українській мові (синтаксичний і семантичний аналіз)** / М. І. Степаненко // Українське мовознавство : міжвід. наук. зб. / Київ. держ. ун-т імені Т. Г. Шевченка. – К., 1991. – Вип. 18. – С. 59–65.
65. **Роль І. П. Котляревського в унормуванні української літературної мови** / М. І. Степаненко // Тези доповідей і повідомлень другої Полтавської наукової конфе-

ренції з історичного краєзнавства / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. орг. Укр. тов-ва охорони пам'яток історії та культури, Полтав. наук. тов-во краєзнавців. – Полтава, 1991. – С. 125–126.

66. **Уроки української мови в початкових класах російських шкіл** / М. І. Степаненко // Мова в системі початкового навчання : тези республік. наук.-практ. конф., 12–14 листоп. 1991 р. / АН України, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1991. – С. 22–23.

1992

67. **Ад'єктивні конструкції з давальним прийменниковим у сучасній українській та російській мовах** / М. І. Степаненко // Проблеми зіставної семантики близькоспоріднених мов : матеріали республік. наук. конф. – К. ; Черкаси, 1992. – С. 159–160.
68. **Ад'єктивні конструкції із дифузною детермінацією** / М. І. Степаненко // Сучасні аспекти дослідження граматики української мови і лінгвометодичні основи викладання шкільного курсу : тези Всеукр. наук.-практ. конф. / ред. М. І. Степаненко ; АН України, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 97–99.
69. **Довідник для вступників до Полтавського державного педагогічного інституту** / Л. Л. Безобразова, В. О. Пашенко, М. І. Степаненко, О. О. Траверсе. – Полтава, 1992. – 92 с.
70. **Ефективність рейтингової системи перевірки знань при вивченні лінгвістичних дисциплін** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Научно-методические аспекты совершенствования вузовского образования в условиях многоступенчатой подготовки специалистов : материалы науч.-метод. конф., 25–26 март. 1992 г. / ред. В. И. Чигринова ; Харьк. гос. ун-т. – Х., 1992. – С. 83–90.
71. **Інтеграційний підхід до викладання близькоспоріднених мов** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Психолого-педагогічна підготовка вчителя у вузі : тези

- Всеукр. наук.-практ. конф. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 57–58.
72. **Коментар до граматичної норми роду іменників у лексикографічній практиці І. Огієнка** / М. І. Степаненко // Іван Огієнко: незабутні імена української науки : тези доп. Всеукр. наук. конф., присвяченої 110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка. – Львів, 1992. – Ч. II. – С. 177–180.
73. **Лексическая валентность как семантико-синтаксический механизм** / Н. И. Степаненко // Проблемы описания грамматических систем славянских языков : тезисы докл. и сообщ. науч. конф., 14–15 апр. 1992 г. – Измаил, 1992. – С. 73–74.
74. **Мова релігії й жива українська мова (діахронічний аспект)** / М. І. Степаненко // Релігійна традиція в духовному відродженні України : матеріали Всеукр. наук. конф. / редкол.: В. Є. Лобурець, В. О. Пашенко, Я. Г. Вовк ; Комісія Верховної Ради України з питань культури та духовного відродження, Ін-т історії України АН, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 164–165.
75. **Наслідки республіканської олімпіади** / М. І. Степаненко, Т. О. Лещенко // Українська мова і література в школі : щомісяч. наук.-метод. журнал М-ва освіти України. – 1992. – № 2. – С. 17–19.
76. **О методе интеграции наук в педагогическом вузе** / Н. И. Степаненко // Система частных наук о человеке : тезисы Академического межзонального симпозиума. – Нижний Новгород, 1992. – С. 189. – [Аннотация тезисов].
77. **О понятии языковой валентности, сочетаемости, дистрибуции** / Н. И. Степаненко // Единицы восточнославянских языков: структура, семантика, функции. – Тула, 1992. – С. 252–261. – Деп. в ИНИИОН РАН 02.04.92 г., № 463662.
78. **І. Огієнко про становлення української літературної мови** / М. І. Степаненко // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. Огієнка в контексті українсько-

го національного відродження (до 110-річчя від дня народження) : тези доп. наук.-теорет. конф. / Ін-т літератури імені Т. Г. Шевченка АН України, Спілка письменників України, Ін-т української мови АН України, Кам'янець-Подільський держ. пед. ін-т імені В. П. Затонського, Тов-во української мови імені Т. Г. Шевченка "Просвіта", Подільське братство. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 108–110.

79. **Особенности функционирования адъективных конструкций с зависимой словоформой родительного падежа в украинском и русском языках** / Н. И. Степаненко // Актуальные проблемы изучения и преподавания славянских литератур : тезисы докл. – Измаил, 1992. – С. 190–192.
80. **Паралельне вивчення рідної і російської мов у початкових класах** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Вивчення рідної мови і духовний розвиток особистості молодшого школяра в оновленій національній школі : тези доп. міжвуз. наук.-практ. конф. – Умань, 1992. – С. 56–58.
81. **Переходность и синкретизм в структуре языка и речи** / М. І. Степаненко // Переходность и синкретизм единиц в структуре языка и речи : сб. ст. / ред. Л. Л. Безобразова ; Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко. – Полтава, 1992. – С. 3–7.
82. **Приименник "від" у структурі ад'єктивних словосполучень** / М. І. Степаненко // Вестник Харьковского университета. Проблемы филологии. – Х., 1992. – № 369. – С. 60–69.
83. **Рідна мова як культурний феномен нації в оцінці Миколи Куліша** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Тези наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Миколи Куліша. – Херсон, 1992. – С. 79–80.
84. **Роль лабораторного практикуму з методики викладання української мови у підготовці вчителя-словесника** / М. І. Степаненко // Шлях і засоби підготовки вчителя української мови і літератури на сучасному етапі :

матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. – Херсон, 1992. – С. 26–27.

85. **Слово як найважливіша одиниця мовної системи** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Слово і його системні зв'язки у мові й мовленні : зб. наук. праць / ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 4–12.
86. **Явление синкретизма в структуре адъективных конструкций** (на матеріалі українського мови) / Н. І. Степаненко // Переходность и синкретизм единиц в структуре языка и речи : сб. ст. / ред. Л. Л. Безобразова ; Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко. – Полтава, 1992. – С. 67–77.
87. **Якісні, функціонально-якісні й відносні прикметники в семантико-граматичному й синтагматичному аспектах** / М. І. Степаненко // Слово і його системні зв'язки в мові й мовленні : зб. наук. праць / ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 50–61.

1993

88. **Ад'єктивні словосполучення із залежним давальним відмінком** / М. І. Степаненко // Українське мовознавство : республік. міжвід. наук. зб. / Київ. держ. ун-т імені Т. Г. Шевченка. – К., 1993. – Вип. 20. – С. 89–96.
89. **Бо мову створив народ: ще раз про новий правопис** / М. Степаненко, Г. Денисовець // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1993. – 11 берез.
90. **Взаємодія церковнослов'янської й української мов** / М. І. Степаненко // Церква і національне відродження / Ін-т національних відносин і політології АН України. – К., 1993. – С. 388–393.
91. **Виховний потенціал рейтингової системи перевірки знань у вузі: технологія навчання у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Психолого-педагогічні основи професійної підготовки вчителя-вихователя та сучасні

- технології навчання : матеріали міжрегіон. наук.-практ. конф. – Житомир, 1993. – Т. I, ч. II. – С. 164–165.
92. **Державна мова в системі вищої освіти як засіб виховання особистості** / М. І. Степаненко // Теоретико-методичні основи формування громадянина України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Лабораторія оновлення змісту і методики викладання пед. дисциплін. – Полтава, 1993. – С. 147–148.
93. **Дистрибутивні властивості прийменника ПО в українській і російській мовах** / М. І. Степаненко // Взаимодействие украинского и русского языков на территории Украины и актуальные проблемы их исследования и преподавания : материалы I Ганичевских чтений : у 2 т. / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – Т II. – С. 98–104.
94. **До проблеми загальнолінгвістичної підготовки вчителів трудового навчання** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Організація трудового навчання і виховання у сучасній школі : матеріали доп. обл. наук.-метод. конф. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 14–16.
95. **До проблеми системно-структурної організації мови** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Слово і мовні рівні : зб. наук. праць / ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 4–10.
96. **К особенностям изучения морфологии в условиях методики укрупненного структурирования (на примере имени существительного)** / Н. И. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Материалы к изучению русского языка. – Тула, 1993. – С. 102–116. – Деп. в ИНИИОН АН России 13.04.1993, № 47886.
97. **Лингвистическая интерпретация семантической валентности** / Н. И. Степаненко // Актуальные проблемы семантики языковых единиц : ученые записки / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 17–27.

98. **Лингводидактические аспекты семантики языковой единицы** / Н. И. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Актуальные проблемы семантики языковых единиц : ученые записки / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 5–16.
99. **Лінгвостилістичний аналіз прикметників у поемі “Енеїда” І. Котляревського** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Рідне слово : зб. наук. праць читань до 150-річчя першого повного видання “Енеїди” І. П. Котляревського / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 33–41.
100. **Майбутню школу готуємо сьогодні** / М. І. Степаненко, М. В. Гриньова // Вища і середня педагогічна освіта : наук.-метод. зб. – К., 1993. – Вип. 16. – С. 96–103.
101. **Поэзия и проза лирического перевода** / Н. И. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Единицы восточнославянских языков: структура, семантика, функции. – Тула, 1993. – С. 285–298. – Деп. в ИНИОН АН России 13.04.1993, № 47889.
102. **Поэтический оригинал и перевод в аспекте лингвостилистики** / Н. И. Степаненко // Вопросы изучения литературы в школе и вузе : сб. науч.-метод. ст. / ред. Н. В. Хоменко ; Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 20–34.
103. **Проблема украинского языка в публицистическом наследии В. Г. Короленко** / Н. И. Степаненко // Тезисы докладов третьих Короленковских чтений, посвященных памяти писателя / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко, Полтав. лит.-мемориал. музей В. Г. Короленко. – Полтава, 1993. – С. 7–8.
104. **Рейтингова система перевірки знань у системі вузівської освіти** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Рейтингова оцінка знань з історії України : методика, ефективність, досвід, проблеми : тези доп. республік. наук.-практ. конф. / Дніпропетр. держ. ун-т. – Дніпропетровськ, 1993. – С. 8–10.
105. **Роль курсу “Основи культури мови” у фаховій підготовці вчителя початкової школи** / М. І. Степаненко,

Н. С. Степаненко // Розбудова національної початкової школи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 12–13 трав. 1993 р. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 114–116.

106. **Семантико-граматичний статус інфінітивних речень** / М. І. Степаненко, І. Г. Кибальна // Макаренківські читання / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 79–80.

107. **Синтагматична природа прикметника ПОВНИЙ** / М. І. Степаненко // Слово і мовні рівні : зб. наук. праць / ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 52–68.

1994

108. **Актуальні проблеми валентності** / М. І. Степаненко // Наукові записки : до 80-річчя Полтавського педагогічного інституту. Серія : Філологічна / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 66–74.

109. **Закономерности языка и композиции лирического перевода** / Н. И. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Русское языкознание : межведом. науч. сб. / Киев. гос. ун-т имени Т. Г. Шевченка. – К., 1994. – Вып. 27. – С. 183–193.

110. **История филологического факультета в биографиях** / Н. И. Степаненко, А. Н. Киридон // Ученые записки Полтавского государственного педагогического института имени В. Г. Короленко. Серія : Русской филологии / М-во просвещения Украины ; Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко. – Полтава, 1994. – С. 21–28.

111. **К проблеме поэтического перевода художественно-национального образа** / Н. И. Степаненко // Текст и методика его анализа : материалы VII междунар. науч. конф. по проблемам семантических исследований : в 3 ч. – Х., 1994. – Ч. II. Художественный текст: теоретический и лингводидактический аспекты его анализа. – С. 149–152.

112. **Концепція діяльності Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова ; за ред. проф. В. О. Пашченка ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – 20 с.
113. **Іван Котляревський в історії українського мовознавства** / М. І. Степаненко // Третя Полтавська наукова конференція з історичного краєзнавства : матеріали / відп. ред. В. А. Войналович ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. наук. т-во краєзнавців. – Полтава, 1994. – С. 204–211.
114. **І. П. Котляревський як лексикограф** / М. І. Степаненко // Спадщина Котляревського в українському і світовому культурному контексті : матеріали наук. конф. до 225-річчя з дня народження І. П. Котляревського / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Упр. культури Полтав. облвиконкому. – Полтава, 1994. – С. 32–36.
115. **Микола Куліш в історії української літературної мови** / М. І. Степаненко // Рідне слово : зб. праць з методики викладання української та світової літератури в школі / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. ін-т післядипл. освіти пед. працівників. – Полтава, 1994. – Вип. 5. – С. 3–12.
116. **Педвуз – школа – гімназія: аналіз експериментально-дослідницької роботи** / М. І. Степаненко, Л. А. Харченко // Вища педагогічна освіта : наук.-метод. зб. / ред. А. М. Алексюк, І. А. Зязюн, І. І. Кобиляцький та ін. – К., 1994. – Вип. 17. – С. 100–106.
117. **Питання формування української літературно-писемної мови у лінгвістичній концепції І. Огієнка** / М. І. Степаненко // Православ'я і культура: історія та сучасність : матеріали Всеукр. наук. конф., 16–18 черв. 1994 р.) / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 123–125.
118. **Правописна боротьба триває** / М. І. Степаненко, Г. П. Денисовець // Добромисл : літ.-краєзнав. журнал

Полтав. спілки літераторів. – 1994. – № 1–2. – С. 97–100.

119. **Прикметник як компонент внутрішньосинтаксичної організації речення** / М. І. Степаненко // Питання синтаксису української мови : тези доп. і повідомлень республік. наук. конф. до 100-річчя від дня народження Сергія Смеречинського. – Запоріжжя, 1994. – С. 56–58.
120. **Родительный беспредложный как приаждъективный распространитель в современном украинском и русском языках** / Н. И. Степаненко // Ученые записки Полтавского государственного педагогического института имени В. Г. Короленко. Серия : Русской филологии / М-во просвещения Украины, Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко. – Полтава, 1994. – С. 167–179.
121. **Синтаксична і семантична сполучуваність прикметника СХОЖИЙ** / М. І. Степаненко // Слово в лексичній і граматичній системі мови : зб. наук. пр. : до 80-річчя Полтав. пед. ін-ту / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 76–89.
122. **Системні зв'язки на лексико-семантичному рівні** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Слово в лексичній і граматичній системі мови : зб. наук. пр. : до 80-річчя Полтав. пед. ін-ту / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 4–15.
123. **Современное освещение темы “Введение” в курсе украинского языка** / Н. И. Степаненко // Актуальные проблемы начальной школы : международ. сб. науч.-метод. ст. / Полтав. гос. пед. ин-т имени В. Г. Короленко, Великотырновский ун-т. – Полтава, 1994. – С. 68–75.
124. **Сторінки світової лірики : хрестоматія. 10 клас** / уклад. М. І. Степаненко, О. М. Ніколенко, Н. В. Хоменко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – 87 с.
125. **Сторінки світової лірики : хрестоматія. 11 клас** / уклад. М. І. Степаненко, О. М. Ніколенко, Н. В. Хоменко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – 121 с.

126. **Творчість Г. Сковороди у контексті становлення української національної мови** / М. І. Степаненко // Г. С. Сковорода і сучасність : матеріали наук. конф., присвяченої 200-річчю з дня смерті філософа, 11–12 листоп. 1994 р. – Полтава, 1994. – С. 52–57.
127. **Учені-філологи Полтавського педагогічного інституту** / М. І. Степаненко // Наукові записки : до 80-річчя Полтавського педагогічного інституту. Серія : Філологічна / відп. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 21–37.
128. **Факультет майбутнього вчителя як форма довузівської підготовки сільської школи** / М. І. Степаненко // Проблеми сільських навчально-виховних закладів : тези Всеукр. наук.-практ. конф., 18–21 квіт. 1994 р. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 107–109.

1995

129. **До проблеми походження української мови** / М. І. Степаненко // Літературна Полтавщина : газета Полтав. спілки літераторів. – 1995. – № 7–10. – С. 3–4.
130. **Доба Богдана Хмельницького і розвиток української національної літературної мови** / М. І. Степаненко // Видатний державотворець України : матеріали конф. до 400-річчя з дня народження Б. Хмельницького. – Полтава, 1995. – С. 58–59.
131. **Історико-філологічна підготовка майбутніх словесників і формування їх національної самосвідомості** / М. І. Степаненко // Гуманітарна освіта як важливий фактор формування національної самосвідомості студентів та учнів : матеріали Всеукр. наук. конф., 4–6 трав. 1995 р. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 110–115.
132. **Михайло Андрійович Жовтобрюх: людина, педагог, учений** / М. І. Степаненко // Історія Полтавського педагогічного інституту в особах : матеріали конф., присвяченої 80-річному ювілею інституту / М-во освіти і

науки України, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 113–116.

133. **Мовна ситуація в Україні і формування національної самосвідомості** / М. Степаненко // Українське слово : загальнополіт. щотиж. – 1995. – № 43. – С. 14–15.
134. **Педагогічне обдарування як критерій профвідбору абітурієнтів** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Обдаровані діти : матеріали міжнар. семінару, 9–10 лют. 1995 р. / ред. В. Ф. Моргун ; Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 63–66.
135. **Прикметникові словосполучення з квантитативною детермінацією в формально-граматичному, семантичному і функціональному аспектах** / М. І. Степаненко // Функціональна семантика слов'янських і германських мов : тези Всеукр. наук.-практ. конф., 18–19 трав. 1995 р. – Житомир, 1995. – С. 187–188.
136. **Про формування естетичного сприйняття слова в майбутніх учителів** / М. І. Степаненко, М. Й. Алексіук // Проблеми естетичного виховання та художньої освіти в системі професійної підготовки вчителів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 17–19 трав. 1995 р. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 53–59.
137. **Явище лексичної синонімії у структурі ботанічної термінології** / М. І. Степаненко // Треті Каришинські читання : міжвуз. наук.-практ. конф. з проблем природничих наук (екологічні аспекти) : матеріали доп. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 69–71.

1996

138. **Національна мова і відродження нації** / М. І. Степаненко // Формування національної самосвідомості молоді : матеріали наук.-практ. конф. : у 2 ч. – К., 1996. – Ч. I. – С. 13–16.
139. **Порівняльні звороти як приад'єктивні поширювачі** / М. І. Степаненко // Слово в аспекті функціонування : зб. наук. праць / від. ред. М. І. Степаненко ; Полтав.

- держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1996. – С. 60–76.
140. **Прикметник у функції присудкового компонента** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми граматики : зб. наук. праць. – К. ; Кіровоград, 1996. – Вип. 1. – С. 104–109.
141. **Про нові підходи до вивчення української мови в школі** / М. І. Степаненко // Проблеми і перспективи розвитку гуманітарної освіти в загальноосвітніх навчально-виховних закладах м. Полтави : матеріали міської наук.-практ. конф., 4–5 квіт. 1996 р. – Полтава, 1996. – С. 24–25.
142. **Проблема “нація і мова” в осмисленні І. Огієнка** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Соціально-політична думка України: історія, сучасність, перспективи : матеріали регіон. наук.-практ. конф., 14–16 трав. 1996 р. / М-во освіти і науки України, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1996. – С. 46–47.
143. **Проблема походження української мови у лінгвістичній спадщині українських мовознавців** / М. І. Степаненко // Слов'янська культура: здобутки і втрати : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 14–16 трав. 1996 р. : у 2 т. / Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Слов'янський клуб. – Полтава, 1996. – Т. II. – С. 190–193.
144. **Функціональна характеристика слова** / М. І. Степаненко, Л. Л. Безобразова // Слово в аспекті функціонування : зб. наук. праць / від. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1996. – С. 4–9.
145. **Школи нової структури сьогодні і в перспективі** / М. І. Степаненко // Організація навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах нового типу: досягнення, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава, 1996. – С. 95–98.

1997

146. **Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у формуванні реченнєвої структури** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць викладачів Кам'янець-Подільського педагогічного університету. Педагогічний факультет. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Вип. 3. – С. 81–84.
147. **Вияв активної валентності у системі відносних прикметників** / М. І. Степаненко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць / Ізмаїльський держ. пед. ін-т. – Ізмаїл, 1997. – С. 46–51.
148. **Вшановуючи пам'ять В. Г. Короленка** / М. І. Степаненко, М. І. Лахижа // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1997. – 9 січ. – С. 2.
149. **До проблеми походження української мови** / М. І. Степаненко // Добромисл : літ.-краєзнав. журн. Полтав. спілки літераторів. – Полтава, 1997. – № 1–2. – С. 145–149.
150. **К концепции преподавания русского языка в иноязычной среде** / Н. И. Степаненко // Языки и литературы народов Башкортостана в европейском диалоге культур : материалы регион. науч.-теорет. конф., 15 мая 1997 г. / Башкир. гос. ун-т. – Уфа, 1997. – С. 120–122.
151. **Мовні традиції І. Котляревського у творчості М. Гоголя** / М. І. Степаненко // IV Гоголівські читання : зб. наук. ст. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Упр. культури Полтав. обл. держ. адміністрації, Заповідник-музей М. В. Гоголя. – Полтава, 1997. – С. 155–158.
152. **Модель речення й обов'язкова лексико-семантична валентність предиката** / М. І. Степаненко // Проблеми української мови та методики : міжвуз. зб. наук. праць. – Слов'янськ, 1997. – С. 68–74.
153. **Морфемна будова предиката і структурно-значеннєва завершеність речення** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми граматики : зб. наук. праць / Кіровоград.

- держ. пед. ун-т імені В. Винниченка. – Кіровоград, 1997. – Вип. 2. – С. 153–157.
154. **Обставини як компоненти семантичної структури речення в синтаксичній концепції І. І. Огієнка** / М. І. Степаненко // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. І. Огієнка (1882–1972) в контексті українського національного відродження : наук. доп. другої Всеукр. наук.-теорет. конф. : до 115-річчя від дня народження, 18–19 лют. 1997 р. – Кам'янець-Подільський ; К., 1997. – С. 200–201.
155. **Ото вже плакаємо мову...** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1997. – 15 берез. – С. 3.

1998

156. **Іван Котляревський і розвиток української національної мови** / М. І. Степаненко // І. П. Котляревський – перший класик нової української літератури : зб. наук. ст. : у 2 ч. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Упр. культури Полтав. обл. держ. адміністрації. – Полтава, 1998. – Ч. І. – С. 36–43.
157. **Мовна ситуація на Полтавщині: недавня історія, сучасність, перспективи** / М. І. Степаненко // Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні : зб. ст. за матеріалами Всеукр. наук. конф., 19 черв. 1997 р. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С. 10–20.
158. **Обставина міри і ступеня як обов'язковий / факультативний компонент семантичної структури простого двоскладного речення** / М. І. Степаненко // Наукові записки. Серія : Філологічна / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – Вип. 2. – С. 34–47.
159. **Особливості розвитку мовної ситуації в Україні в останнє десятиліття нашого сторіччя** / М. І. Степаненко // Українська мова і сучасна мовна ситуація на Полтавщині : зб. ст. за матеріалами наук. конф., 16–17 черв. 1998 р. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С. 3–8.

160. **Особливості розвитку української мови в період із 1917 до 1933 років** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Видатна історична віха : до 80 річчя української національно-демократичної революції 1917–1920 років : матеріали Всеукр. наук. конф., 12 черв. 1997 р. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. філіал Київського військового ін-ту зв'язку, Полтав. обл. ін-т післядипломної підготовки пед. працівників. – Полтава, 1998. – С. 42–45.
161. **Речення з локативними дієсловами стану в аспекті взаємодії формально-граматичної і семантичної валентності : на матеріалі “Енеїди” І. Котляревського** / М. І. Степаненко // І. П. Котляревський – перший класик нової української літератури : зб. наук. ст. : у 2 ч. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Упр. культури Полтав. обл. держ. адміністрації. – Полтава, 1998. – Ч. II – С. 51–55.
162. **110-річчю з дня народження А. С. Макаренка присвячується** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Серія : Психологічні і педагогічні науки. – Полтава, 1998. – Вип. 2. – С. 219–220.
163. **Українська мова й сучасна мовна ситуація в Україні** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Серія : Педагогічні і психологічні науки. – Полтава, 1998. – Вип. 2. – С. 209–210.
164. **Формально-граматична і семантична валентність та ієрархічна організація речення** / М. І. Степаненко // Вісник Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – Вип. 1. – С. 168–184.
165. **Ще раз про мову** / М. І. Степаненко // Вісті з України : укр. тижн. – 1998. – № 6–7. – С. 7.

1999

166. **Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у формуванні й вираженні квантитативних**

- відношень у структурі простого двоскладного речення** / М. І. Степаненко // Мовознавство : наук.-теорет. журн. Ін-ту мовознавства імені О. О. Потебні та Ін-ту української мови НАН України. – 1999. – № 4–5. – С. 15–21.
167. **Горнило живих голосів** / М. І. Степаненко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 1999. – 4 листоп. – С. 4.
168. **Каузальні прислівники у функції семантичних поширювачів реченнєвої структури** / М. І. Степаненко // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – Луганськ, 1999. – № 5 (15). – С. 15–26.
169. **Мовна практика Івана Котляревського і проблема періодизації нової української літературної мови** / М. І. Степаненко // Іван Котляревський і світова культура : зб. наук. ст. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Опішне, 1999. – С. 141–148.
170. **Мовна ситуація на Полтавщині: недавня історія, сучасність, перспективи** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1999. – 6 лип. – С. 3.
171. **“...Наша мова – та ж і є одежа нашого духу”: мовознавчі погляди Панаса Мирного)** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – № 1. – С. 61–65.
172. **Нові підходи до вивчення української мови в школі у контексті реформування сучасної освіти** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Постметодика : наук.-метод. пед. журн. – 1999. – № 2–4. – С. 46–48.
173. **Передмова** / М. І. Степаненко // Шемчук В. Панас Мирний. Відоме й невідоме / В. Шемчук. – Полтава, 1999. – С. 7.

174. **Прислівник та інфінітив у функції інтенціонального поширювача семантичної структури простого речення** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 2 (6). – С. 176–189.
175. **Реформування освіти і деякі нові підходи до вивчення української мови в школі** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Дивослово : наук.-метод. журн. – 1999. – № 9. – С. 41–42.
176. **Реформування освіти і зміни в навчанні української мови в школі** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Виховання молоді на історико-культурних традиціях рідного краю : матеріали міської наук.-практ. конф., 26–27 квіт. 1999 р. – Полтава, 1999. – С. 67–72.
177. **Українська мова в контексті реформування сучасної освіти** / М. Степаненко, Н. Степаненко // Директор школи : всеукр. газ. для керівників навч. закл. – 1999. – № 46. – С. 2.
178. **Українська мова й сучасна мовна ситуація на Полтавщині** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 2 (6). – С. 209–212.
179. **Щоб залишитися українцями в серці України : до аналізу мовної ситуації на Полтавщині** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журнал. – 1999. – № 2. – С. 12–17.

2000

180. **Валентність каузального поширювача і її зв'язок із семантичною та формально-граматичною структурою речення** / М. І. Степаненко // Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки : зб. наук. ст. / Запоріз. держ. ун-т. – Запоріжжя, 2000. – № 2. – С. 128–135.

181. **Велика наука починається з малого** / М. І. Степаненко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. філол. ф-ту / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; каф. укр. мови. – Полтава, 2000. – С. 3–4.
182. **“Вершник національної духовності” Петро Одарченко вертається в Україну** : післяслово / М. І. Степаненко // Шанько Г. У змаганнях за долю нації : життя і літературно-мовознавча наукова діяльність Петра Одарченка / Г. Шанько. – Полтава, 2000. – С. 350–352.
183. **Від редколегії** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – № 1 (2). – С. 4–5.
184. **Від редколегії** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – № 2 (3). – С. 3.
185. **З історії дослідження витоків української мови** / М. І. Степаненко // Дивослово : наук.-метод. журн. – 2000. – № 7. – С. 17–19.
186. **Залежний опосередкований поширювач локативної орієнтації в семантичній структурі простого речення** / М. І. Степаненко // Теоретичні і прикладні проблеми лінгвістики. – Слов’янськ, 2000. – С. 14–20.
187. **Категорія мети в філософсько-лінгвістичній інтерпретації** / М. І. Степаненко // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. Філологічні дисципліни : зб. наук. ст. / Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2000. – № 9 (29). – С. 5–11.
188. **Книга для словесників** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2000. – 27 черв. – С. 3.
189. **Літературний календар Петра Ротача** / М. І. Степаненко // Полтавський вісник : щотиж. газета. – 2000. – 4 серп. – С. 4.

190. **Локативні прислівники як облігаторні/факультативні компоненти семантичної структури речення** / М. І. Степаненко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – Кіровоград, 2000. – Вип. 23. – С. 70–81.
191. **Найукраїнніша чи націоналістична?** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2000. – № 3. – С. 9–16.
192. **Прийменниково-іменникові поширювачі з власне інтенційною семантикою у структурі дієслівного двоскладного речення: ядерні конструкції** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 114–137.
193. **Про обов'язкові й необов'язкові поширювачі в простому реченні** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – № 2. – С. 27–32.
194. **Про одну інновацію в українській лінгводидактиці** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Українська мова та література : всеукр. газ. для вчителів. – 2000. – № 24 (184). – С. 2–3.
195. **Синтаксичні та семантичні засоби реалізації значення мети-присвяти у структурі двоскладного дієслівного речення** / М. І. Степаненко // Граматика української мови у функціональному висвітленні / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 15–38.
196. **Специфічні характеристики простих речень з обставинно-просторовими поширювачами: на матеріалі прози Панаса Мирного** / М. І. Степаненко // Панас Мирний і літературний процес : зб. наук. праць / Ін-т літератури НАН України ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 80–89.

197. **Філософсько-лінгвістичний статус категорії причини** / М. І. Степаненко // Наукові записки. Серія : Філологічні науки / Кіровоград. держ. пед. ун-т імені В. Винниченка. – Кіровоград, 2000. – С. 120–134.
198. **Шанувальник рідного слова, сумлінний дослідник-літературознавець: до 75-річчя з дня народження Петра Ротача** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – № 1 (2). – С. 65–74.

2001

199. **Адвербіальні поширювачі зі значенням мети-присвяти в аспекті взаємодії формально-граматичної і семантичної валентності** / М. І. Степаненко // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія : Філологія / Київ. нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2001. – № 1. – С. 126–136.
200. **Валентна структура речення з правобічним поширювачем – репрезентантом значення внутрішньої причини [на прикладі моделі S + P (Vf) + Adv (BID / OD + N gen) caus (intra)]** / М. І. Степаненко // Ономастика й апелятиви : зб. наук. праць / Дніпропетров. держ. ун-т. – Дніпропетровськ, 2001. – Вип. 13. – С. 137–150.
201. **Валентні можливості адвербіально-каузального поширювача Adv [3, 3I, I3 + N gen] caus [intra] у структурі простого двоскладного речення** / М. І. Степаненко // Система і структура східнослов'янських мов : до 200-річчя з дня народження В. І. Даля : зб. наук. праць / редкол. В. І. Гончаров (відп. ред.) та ін. ; Т-во “Знання України”. – К., 2001. – С. 18–25.
202. **Від редколегії** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – № 2 (5). – С. 3.
203. **Відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку в Петербурзі** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2001. – 3 січ. – С. 2.

204. **Диференційовані значення загальної семантики “кінцевий пункт руху” і формально-граматичні засоби реалізації їх у простому реченні** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – № 2 (5). – С. 32–40.
205. **Каузальна сфера “абстрактна причина” і її місце в структурі простого речення (семантична і формально-граматична характеристика)** / М. І. Степаненко // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць / Херсон. держ. пед. ун-т. – Херсон, 2001. – С. 189–194.
206. **Каузальні сфери “внутрішня причина”, “зовнішня причина” і їх місце в семантичній структурі простого речення** / М. І. Степаненко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць / Харків. держ. пед. ун-т. – Х., 2001. – Вип. 6. – С. 149–157.
207. **Локативна функція прийменника ПО й валентна структура речення** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – Вип. 5 (19). – С. 113–118.
208. **Локативність як філософсько-лінгвістична категорія** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – Вип. 4 (18). – С. 49–72.
209. **Мовна компетенція білінгвів** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – № 1 (4). – С. 128–131. – Рец. на монографію: Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в системі білінгвізму. – К. : Київ. держ. лінгвістичний ун-т, 2000. – 283 с.
210. **Модель лінгвістичної освіти в Україні (спроба діяхронно-синхронного аналізу)** / М. І. Степаненко,

- Н. С. Степаненко // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 23–25 квіт. 2001 р. / АПН України ; Ін-т педагогіки АПН України ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 79–81.
211. **На шляху до справжньої багатомовності: про деякі особливості становлення лінгвістичної освіти в Україні** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журнал. – 2001. – № 5. – С. 19–23.
212. **Найукраїнніша чи націоналістична?** / М. Степаненко, Н. Степаненко // Урок Української : наук.-публіц. журнал. – 2001. – № 11. – С. 28–31.
213. **Новий випуск “Лінгвістичних студій”** / М. І. Степаненко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. філол. ф-ту / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – Вип. 3. – С. 3.
214. **Обов’язкові інтенціональні поширювачі у структурі простого речення** / М. І. Степаненко // Наукові записки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство / Кіровоград. держ. пед. ун-т імені В. Винниченка. – Кіровоград, 2001. – С. 153–156.
215. **Правопис у діаспорі і в нас...** / М. І. Степаненко // Довір’я : газета профспілок Полтав. обл. – 2001. – № 4. – С. 3–4.
216. **Прийменниково-іменникові поширювачі з власне інтенціональною семантикою у структурі дієслівного двоскладного речення (ядерні конструкції)** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2001. – Вип. 4–5. – С. 114–137.
217. **Семантико-синтаксичний аналіз периферійних прийменниково-іменникових інтенціональних поширювачів структури двоскладного дієслівного речення** / М. І. Степа-

ненко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донец. держ. ун-т. – Донецьк, 2001. – Вип. 8. – С. 93–104.

218. **Семантична, формально-граматична валентність і часова синоніміка та варіантність** / М. І. Степаненко // Проблеми граматики, фонетики, лінгводидактики : зб. ст. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 8–18.
219. **Формування орфографічних норм й деякі підходи до розвитку освіти в українському зарубіжжі (20–90 рр. ХХ ст.)** / М. І. Степаненко // Освіта в українському зарубіжжі: досвід становлення, перспективи : матеріали І міжнар. наук.-практ. конф., 1–4 листоп. 2000 р. / редкол. В. В. Скопенко (гол.) та ін. – К., 2001. – С. 52–55.

2002

220. **Антропонімічний простір в епістолярній спадщині В. Г. Короленка** / М. І. Степаненко // В. Г. Короленко – людина, громадянин, письменник : IV Короленківські читання : зб. наук. праць / Полтав. літ.-мемор. музей В. Г. Короленка, Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Слов'янський клуб м. Полтави. – Полтава, 2002. – С. 79–80.
221. **Вираження просторового значення “шлях руху” в простому реченні** / М. І. Степаненко // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. – Черкаси, 2002. – Вип. 29. – С. 14–26.
222. **Вияв системних валентних зв'язків на рівні речень зі значенням шляху руху** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. / редкол. В. О. Соболев (відп. ред.) та ін. – К., 2002. – С. 82–99.
223. **Від редколегії** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – № 2 (7). – С. 3.
224. **Дні Полтавщини в Петербурзі** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2002. – 17 верес. – С. 2.

225. **Історія української літери Г** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Слов'янський збірник / Слов'янський клуб м. Полтава. – Полтава, 2002. – Вип. 1 – С. 149–160.
226. **Локативно-директивна семантика “кінцевий пункт руху” і специфіка її експлікації у двоскладних дієслівних реченнях** / М. І. Степаненко // Проблеми функціональної граматики, фонетики, лінгводидактики : зб. наук. праць. – Полтава, 2002. – С. 68–92.
227. **Локативно-транзитивна функція прийменника ЧЕРЕЗ й особливості реалізації семантики “шлях руху” в простому реченні** / М. І. Степаненко // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2002. – Вип. XVI. – С. 177–182.
228. **Місце внутрішньої об'єктивної і суб'єктивної причини у структурі речення S + P (Vf) + Adv caus** / М. І. Степаненко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія : зб. наук. праць / відп. ред. Н. Л. Іваницька. – Вінниця, 2002. – Вип. 4. – С. 180–188.
229. **Обов'язкова / факультативна валентність локатив-них поширювачів із семантикою шляху руху в простому двоскладному реченні** / М. І. Степаненко // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. праць / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2002. – Вип. XIV. – С. 286–297.
230. **Полісемантична структура речень з обставинно-просторовим типом відношень** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – № 2 (7). – С. 54–69.
231. **Причина арешту – контрреволюційні суфікси (дещо з біографії великого філолога Є. М. Кудрицького)** / М. І. Степаненко // Полтавський вісник : щотиж. газета. – 2002. – 10 трав. – С. 4.

232. **Про особливості семантичної валентності деяких речень зі значенням кінцевого пункту руху** / М. І. Степаненко // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2002. – № 5. – С. 85–93.
233. **Просторове значення прийменника ЗА й семантична та формально-граматична валентність простого двоскладного речення** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – № 1 (6). – С. 40–45.
234. **Речення структурної моделі S + P + Adv [КРІЗЬ+Насс] lok [trans] у системі речень структурної субмоделі S + P + Adv lok [trans]: спроба аналізу взаємодії формально-граматичної та семантичної валентності** / М. І. Степаненко // Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць / Київ. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2002. – С. 41–51.
235. **Симетрично-асиметричні валентні зв'язки в реченнях з адвербіально-директивними поширювачами** / М. І. Степаненко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. – Х., 2002. – № 557, вип. 35. – С. 42–54.
236. **Соборній Україні – Єдину Помісну Православну церкву** / М. І. Степаненко // Полтавські єпархіальні відомості : часопис Полтавської єпархії Української Православної Церкви Київського патріархату. – 2002. – № 8. – С. 33–35.
237. **Творчість Івана Котляревського і розвиток нової української літературної мови** / М. І. Степаненко // Михайловський замок : лит.-ист. журн. – СПб., 2002. – № 5. – С. 164–171.
238. **Українськомовна освіта в Україні й діаспорі** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми міжкультурної комунікації в нових геополітичних умовах : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 27–29 трав. 2002 р.

/ Приднестров. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Тирасполь, 2002. – С. 153–155.

239. **Церковнослов'янська мова в історії української церкви** / М. І. Степаненко // Полтавські єпархіальні відомості : часопис Полтавської єпархії Української Православної Церкви Київського патріархату. – 2002. – № 8. – С. 20–22.
240. **Четвертий випуск “Лінгвістичних студій”** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць студентів філологічного факультету / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – С. 3.

2003

241. **Валентний механізм двоскладних дієслівних речень зі значенням “напряму руху щодо вертикальної осі”** / М. І. Степаненко // Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць. – К., 2003. – С. 20–27.
242. **Диференційоване значення “центральної частини простору” й особливості його формування та вираження в простому реченні** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Сум. держ. пед. ун-т. – Суми, 2003. – С. 56–65.
243. **Диференційовані значення загальної семантики “вихідний пункт руху” і формально-граматичні засоби реалізації їх у простому реченні** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія : Лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. – К., 2003. – Вип. VIII. – С. 144–153.
244. **“Кафедра” чи “катедра”, а не “Хвранція”** / М. І. Степаненко // Полтавський вісник : щотиж. газета. – 2003. – 21 лют. – С. 5.
245. **“...Котляревський у щасливий час Українським словом розпочав співати...”** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – № 2 (9). – С. 66–71.

246. **Применниковий давальний у функції локативно-динамічного поширювача** / М. І. Степаненко // Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць / ред. В. І. Гончаров та ін. ; Київ. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2003. – С. 48–60.
247. **Речення-репрезентанти просторово-напрямового значення і специфіка вияву в них лексико-семантичної селекційності** / М. І. Степаненко // Вісник Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2003. – Вип. 3 (30). – С. 124–132.
248. **Семантична і формально-граматична валентність речень із просторово-статичним типом відношень** / М. І. Степаненко // Філологічні студії : наук. часопис / Волинський держ. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2003. – № 2 (22). – С. 82–92.
249. **Семантична структура, формально-граматична будова і функціональні можливості речень із локативно-транзитивним типом детермінації** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : зб. наук. праць / Рівнен. гуманітарний ун-т. – Рівне, 2003. – Вип. XI. – С. 14–19.
250. **Семантичне навантаження прийменників НАД, ПОНАД, ВИЩЕ, ПОВЕРХ, ЗВЕРХУ, ЗВЕРХ, ВЕРХ у структурі речень із правобічним поширювачем локативно-статичного типу** / М. І. Степаненко // Проблеми фонетики, функціональної граматики й лінгводидактики : зб. ст. / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 60–75.
251. **Формально-граматична структура речення і його семантична (обставинно-просторова) поліфункціональність** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – № 1 (8). – С. 50–59.
252. **Ювілейне видання “Лінгвістичних студій”** / М. І. Степаненко // Лінгвістичні студії : зб. наук.

праць студ. філол. ф-ту / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – Вип. 5. – С. 3–6.

2004

253. **Валентна рамка P+Adv[НА+Nx]loc у її формально-граматичному і семантичному виявах** / М. І. Степаненко // Питання граматики, стилістики, лінгвометодики (до 90-річчя університету) : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 102–131.
254. **Життя, присвячене філологічному факультету (Ольга Дмитрівна Бондаревська)** / М. І. Степаненко // Історія Полтавського педагогічного університету в особах (на посвяту 90-річчя заснування навчального закладу) / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 27–30.
255. **З історії кафедри української мови Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** / М. І. Степаненко // Питання граматики, стилістики, лінгвометодики (до 90-річчя університету) : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 3–16.
256. **Застосування інтерактивних технологій при вивченні рідної мови** / М. І. Степаненко // Постметодика : наук.-метод. пед. журнал. – 2004. – № 5. – С. 3–4.
257. **Новий випуск “Лінгвістичних студій”** / М. І. Степаненко // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. і магістрантів філологічного фак-ту / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 5–9.
258. **Особливості передачі просторових відношень прийменниками У НАПРЯМІ / У НАПРЯМКУ, У НАПРЯМІ ВІД / У НАПРЯМКУ ВІД, У НАПРЯМІ ДО / У НАПРЯМКУ ДО** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми сучасної філології : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Тирасполь, 2004. – С. 20–25.

259. **Прийменниково-відмінкова форма ЗА (ПОЗА)+Ninst у функції локативно-статичного й локативно-динамічного поширювача** / М. І. Степаненко // Лінгвістика : зб. наук. праць. – Луганськ, 2004. – № 1 (2). – С. 56–64.
260. **Пророк української нації** / М. І. Степаненко // Полтавські єпархіальні відомості : часопис Полтавської єпархії Української Православної Церкви Київського Патріархату. – 2004. – 30 берез. – С. 7.
261. **Речення і його структурна схема** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2004. – Вип. 1 (34). – С. 155–163.
262. **Системні семантичні зв'язки в реченнях з просторово-статичними відношеннями** / М. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – № 1 (10). – С. 50–61.
263. **Українська мова : програма для всіх спеціальностей вищих навч. пед. закл., крім спец. 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти – Українська мова і література”** / М. І. Степаненко, Н. П. Лебідь, Т. І. Ніколашина ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – 48 с.

2005

264. **Альма-Матер Антона Макаренка і Василя Сухомлинського: Полтавський державний педагогічний університет імені Володимира Короленка** / М. Степаненко, Г. Кудряшов // Освіта України : офіц. вид. М-ва освіти і науки України. – 2005. – 20 трав. – С. 4.
265. **Великий зодчий українського мовознавства (до 100-річчя від дня народження професора Михайла Жовтобрюха)** / М. І. Степаненко, А. П. Грищенко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2005. – № 7–8. – С. 156–163.

266. **Від редколегії** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – № 2 (13). – С. 3.
267. **Вторинні просторові прийменники в семантичній структурі речення** / М. І. Степаненко // Система і структура східнослов'янських мов : до 170-річчя з дня народження О. О. Потебні : зб. наук. праць / Київ. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2005. – С. 26–33.
268. **“Голосуйте за рідну мову, хоч отруєну, але живу”: по-маранчевий період в історії української мови** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2005. – № 5 (38). – С. 94–103.
269. **Граматичне значення числа іменників як виразник локативної семантики в простому реченні** / М. І. Степаненко // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Філологічні науки. – Луганськ, 2005. – № 9 (89). – С. 19–30.
270. **“Дім, у якому жив і творив батько української літератури” (із життя Полтавського музею Івана Котляревського)** / М. Степаненко, Є. Стороха // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – № 1 (12). – С. 150–164.
271. **Заповіти Григорія Сковороди** / М. І. Степаненко // Заповіти Григорія Сковороди (1722–1794) / уклад. Н. Буцька. – Полтава, 2005. – С. 2.
272. **“Лесині джерела”, або Літературна Гадяччина** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2005. – 14 груд. – С. 3.
273. **Підручник нового покоління** / М. І. Степаненко, Н. П. Лебідь // Постметодика : наук.-метод. пед. журн. – 2005. – № 6. – С. 63–64. – Рец. на підручник:

Глазова О., Кузнєцов Ю. Рідна мова. – К. : Освіта України, 2004. – 352 с.

274. **Помаранчевий період в історії української мови** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – № 2 (13). – С. 25–35.
275. **“...Потіснися, українська мово...”: мовні обіцянки напередодні і після президентських перегонів 2004–2005 рр.** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2005. – № 4. – С. 82–96.
276. **Президентські вибори 2004–2005 рр. і мовне питання в Україні (соціолінгвістичний аспект)** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – № 1 (12). – С. 25–36.
277. **Прислівник у функції локативно-статичних поширювачів речення** / М. І. Степаненко // Лінгвістика : зб. наук. праць / Луган. нац. пед. ун-т імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2005. – № 1 (4). – С. 5–12.
278. **Прислівники у функції локативно-директивних поширювачів речення** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія: Філологічні науки. – Полтава, 2005. – Вип. 1 (40). – С. 230–238.
279. **Рідна мова – його життя (штрихи до портрета Михайла Жовтобрюха)** / М. І. Степаненко // Слов'янський збірник / Слов'янський клуб м. Полтави. – Полтава, 2005. – Вип. 4. – С. 217–227.
280. **Семантична поліфункціональність ідентичних щодо формально-граматичної структури речень із просторовими поширювачами** / М. І. Степаненко // Українська філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення : зб. праць наук.-практ. читань до 80-річчя Г. Р. Передрій. – Черкаси, 2005. – С. 205–211.

281. **Соборна літературна мова, соборний правопис як засоби забезпечення суверенного розвитку України** / М. І. Степаненко // Соборність України: історія і сучасність : зб. матеріалів обл. наук.-практ. конф., 20 січ. 2005 р. / Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 53–55.
282. **Структура речень із директивною семантикою “передній бік локативного орієнтира”** / М. І. Степаненко // Актуальні проблеми слов’янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. Серія : Лінгвістика і літературознавство / Бердян. держ. пед. ун-т. – К. ; Бердянськ, 2005. – Вип. 10. – С. 110–116.
283. **“Тут все Панасом повногрудо дише і таємниці часу розкрива” (із життя Полтавського літературно-меморіального музею Панаса Мирного)** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – № 2 (13). – С. 118–132.
284. **Яка радість – вертатися в юність (слово про Михайла Жовтобрюха)** / М. І. Степаненко, А. П. Грищенко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2005. – 9 лист. – С. 3.

2006

285. **Антоніміка речень із просторовими відношеннями** / М. І. Степаненко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць / відп. ред. А. П. Грищенко. – К., 2006. – Вип. 2. – С. 17–24.
286. **Від редакційної ради** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – № 1 (14). – С. 3.
287. **Микола Гоголь очима Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // VIII Гоголівські читання : зб. наук. праць

- / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 136–143.
288. **Знаний науковець і талановитий педагог (до 70-річчя від дня народження академіка АПН України Арнольда Панасовича Грищенка)** / М. І. Степаненко // Українська мова : наук.-теорет. журн. / Ін-т української мови НАН України. – 2006. – № 3. – С. 104–110.
289. **Категорія локативності на синтаксичному тлі (теоретичний і прагматичний аспекти)** / М. І. Степаненко // Горизонти прикладної лінгвістики та лінгвістичних технологій : доп. міжнар. наук. конф., 20–27 верес. 2006 р. – Сімферополь, 2006. – С. 50–51.
290. **Конструкції зі значенням “оточений простір” у системі локативних синтаксем** / М. І. Степаненко // Українознавчі студії : наук.-теорет. журн. / Ін-т українознавства при Прикарпатському нац. ун-ті імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2005–2006. – № 6–7. – С. 48–56.
291. **“Милістю Божою” мовознавець і педагог (до 70-річчя від дня народження академіка Арнольда Панасовича Грищенка)** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос. журн. / Наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2006. – № 3. – С. 30–35.
292. **Місце фразеологічних одиниць із просторовим значенням у структурі речення** / М. І. Степаненко // Історія та сучасний стан функціонування граматичної системи української мови : зб. наук. праць / Черкас. нац. ун-т імені Богдана Хмельницького ; відп. ред. І. І. Погрібний. – Черкаси, 2006. – С. 16–25.
293. **Мовознавчі погляди Панаса Мирного** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2006. – № 25. – С. 6–9.
294. **“На духовній карті людства Гоголеве засяє світовою зорею” (із життя заповідника-музею Миколи Гоголя в селі Гоголевому)** / М. Степаненко, Л. Єнко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т

- імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – № 1 (14). – С. 147–160.
295. **“Нам, полтавцям, дуже поталанило, що ми перебуваємо в лоні літературної мови”** : інтерв'ю з М. І. Степаненком / записала Тетяна Дениско // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2006. – 5 лип. – С. 3.
296. **Одним одна в душі любов... [до 100-річчя М. А. Жовтобрюха]** / М. Степаненко // Освіта : всеукр. громад.-політ. тижн. – 2006. – 21–28 черв. – С. 13.
297. **“Оселя, де здавна живуть любов і пам'ять” (із життя Полтавського літературно-меморіального музею Володимира Короленка)** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – № 2 (15). – С. 132–148.
298. **Підручник з рідної мови: проблеми, вимоги, перспективи** / М. Степаненко, Л. Сологуб, Н. Лебідь // Проблеми фонетики, лексикології, граматики, лінгводидактики : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка. – Полтава, 2006. – С. 136–149.
299. **Полтавський музей Івана Котляревського** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2006. – № 19–21. – С. 112–119.
300. **Полтавсько-київський діалект і формування української мови** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Слов'янський збірник / Слов'янський клуб м. Полтави. – Полтава, 2006. – Вип. 5. – С. 119–131.
301. **Прийменники з-під, з-попід, з-над, з-понад у структурі речень із просторово-напрямовою семантикою** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2006. – Вип. 1–2 (48–49). – С. 302–312.
302. **Про вживання прийменника В/У в локативно-статичному значенні** / М. І. Степаненко // Служитель

- фразеологічної музи : зб. наук. ст. – Луганськ, 2006. – С. 154–163.
303. **Роздуми про освіту** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2006. – № 11. – С. 2–6.
304. **Славний мовознавець землі чернігівської [про А. Грищенка]** / М. І. Степаненко // Деснянська правда : Чернігів. обл. газета. – 2006. – 23 серп. – С. 3.
305. **Український правопис з погляду історії та сучасності** / М. І. Степаненко // Науково-методичні основи змісту сучасної освіти : наук.-метод. посіб. / автори-упоряд. Л. Ф. Пашко, М. І. Степаненко, О. П. Коваленко, В. В. Чирка. – Полтава, 2006. – С. 34–45.
306. **Чинники формування диференційованих локативно-статичних значень** / М. І. Степаненко // Проблеми фонетики, лексикології, граматики, лінгводидактики : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 49–62.
307. **“...Шевченкова мова й стала в нас за наріжну підвалину нашої літературної мови...” (коротке слово про значення Великого Кобзаря в історії української мови)** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2006. – № 9–10. – С. 4–16.

2007

308. **“Вклоняємось землі Архипа Тесленка” (із життя Харківецького літературно-меморіального музею Архипа Тесленка)** / М. І. Степаненко, Л. В. Яковенко // Рідний край : наук., публіц. худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – № 1 (16). – С. 150–162.
309. **Олесь Гончар про “запашне, співуче, гнучке, милозвучне, сповнене музики й квіткових пахощів українське слово”** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць

- Науково-дослідного ін-ту українознавства. – К., 2007. – Т. XVII. – С. 201–209.
310. **Гончарове слово про патріотизм, інтернаціоналізм, шовінізм** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2007. – № 1. – С. 208–212.
311. **Гончарове слово про патріотизм, інтернаціоналізм, шовінізм** / М. І. Степаненко // Українська освіта у світовому часопросторі / П. П. Кононенко, Т. П. Кононенко. – К., 2007. – С. 500–508.
312. **До проблеми опису перформативів у словниках (чесько-українські паралелі)** / М. І. Степаненко, Н. Ф. Баландіна // Eslavnistica Complutense / Universidad Complutense de Madrid. – Madrid, 2007. – С. 63–75.
313. **Ім'я Володимира Короленка на літературній карті Полтавщини** / М. Степаненко, О. Ольховська // VI Короленківські читання : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 7–17.
314. **Круглий стіл “Культура мови: запитуєте – відповідаємо”** / М. І. Степаненко, С. Я. Єрмоленко, Н. М. Сологуб та ін. // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – № 1 (16). – С. 141–149.
315. **Літературні музеї Полтавщини – хранителі пам'яті про видатних письменників** / М. І. Степаненко // Імідж сучасного педагога : наук.-практ., освіт.-попул. часопис. – 2007. – № 5–6. – С. 58.
316. **“...Мова – народ!” (соціолінгвістичні і деякі власне філологічні спостереження Олеся Гончара)** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2007. – № 3. – С. 60–69.

317. **“Пам’ять про Григорія Сковороду залишиться навечно” (із життя Чорнухинського літературно-меморіального музею Григорія Сковороди)** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – № 2 (17). – С. 165–173.
318. **Про деякі мовні особливості публіцистичного тексту Олеся Гончара (на матеріалі “Щоденників”)** / М. І. Степаненко // Текст як об’єкт лінгвістичного дослідження і засіб навчання мови : зб. наук. доп. : у 2 т. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – Т. 2. – С. 251–258.
319. **“Пройшло, як милий голуб сонце, слово...”** / М. І. Степаненко // Авторські лексичні новотвори Василя Барки: семантико-дериваційний аспекти / за ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне, 2007. – С. 4–6.
320. **Ротач Петро Петрович** / М. І. Степаненко // Реабілітовані історією. Полтавська область : у 27 т. : наук.-докум. серія книг / упоряд. О. А. Білоусько. – К. ; Полтава, 2007. – Кн. 5. – С. 494–506.
321. **Слово Франка “б’є, як батіг, очищає, як каяття” : Симон Петлюра про Івана Франка** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – № 2 (17). – С. 114–120.
322. **Теорія і практика білінгвізму в оцінці Олеся Гончара (на матеріалі щоденників)** / М. І. Степаненко // Проблеми фонетики, лексикології, граматики, стилістики української мови та методики її викладання : зб. наук. праць / за ред. проф. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 5–21.
323. **Типологія словотвірних парадигм українського іменника** / М. І. Степаненко // Проблеми фонетики, лексикології, граматики, стилістики української мови та методики її викладання : зб. наук. праць / за ред.

- проф. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 135–139. – Рец. на монографію: З. О. Валюх. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові. – К. ; Полтава : АСМІ, 2005. – 356 с.
324. **Філологічні проблеми на сторінках щоденників Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2007. – Вип. 1 (53). – С. 187–196.
325. **Тарас Шевченко як учасник Кирило-Мефодіївського братства в “Історії українського письменства” Сергія Єфремова** / М. І. Степаненко // Кирило-Мефодіївське товариство: історичний аспект діяльності, зв’язок із сучасністю : зб. матеріалів Всеукр. наук. конф., 28 берез. 2007 р. / Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 36–43.

2008

326. **Афоризми з “Щоденників” Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 1 (18). – С. 3, 10, 23, 29, 62, 85, 97, 103, 119, 152, 157, 168, 196, 205, 217.
327. **Без рідної мови ми – ніхто** / М. І. Степаненко // Полтавський регіон: на пульсі держави : заг.-політ., навч., довід, інформ. вид. – 2008. – № 4. – С. 77–81.
328. **“Була б тільки Україна та вижило б людство” : Олесь Гончар – людям про пережите, передумане, переболіле, осмислене й осягнуте** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2008. – 25 берез. ; 2 квіт.
329. **Вибране** / М. І. Степаненко // Український словопоклонник : на пошану професора Миколи Степаненка

- / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 174–215.
330. **Вступ** / М. І. Степаненко, А. М. Бойко // Вища педагогічна освіта і наука України : історія сьогодення та перспективи розвитку. Полтавська область / за заг. ред. В. О. Пащенко, М. І. Степаненка, Б. В. Года ; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – Полтава, 2008. – С. 13–17.
331. **Гончаровій зорі світити вічно** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 1 (18). – С. 217–219.
332. **“Грузинське в Миргороді – дивно і прекрасно” (із життя Миргородського літературно-меморіального музею Давида Гурамішвілі)** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 2 (19). – С. 145–161.
333. **Довженко “іде по землі, як сівач”: Олесь Гончар про Олександра Довженка** / М. І. Степаненко // Феномен Олесь Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. ст. / за ред. М. І. Степаненка, В. А. Мелешко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 382–396.
334. **“Епоха щербиччини” у сприйнятті Олесь Гончара: на матеріалі щоденників** / М. І. Степаненко // Таїна художнього тексту : зб. наук. праць / ред. кол.: Н. І. Заверталюк (наук. ред.) та ін. / Дніпропетров. держ. ун-т. – Дніпропетровськ, 2008. – Вип. 8. – С. 107–120.
335. **“Життєвий і творчий шлях Лесі Українки – це гімн людині, людині вільній духом, шляхетній і свободній”** / М. І. Степаненко // Буцька Н. М. Чому безсмертна Лесь Українка... / Н. М. Буцька. – Полтава, 2008. – С. 5–6.

336. **“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”**: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог перший **“Ой роде ж мій, роде”** (Гончарівсько-біличенківський родовід письменника) / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 4. – С. 100–107.
337. **“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”**: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог другий **“Життя повне загадок, таємниць – хто розповість усю правду про нього”** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 4. – С. 107–110.
338. **“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”**: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог третій **“Скільки випадає всього на одне людське життя”** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 5. – С. 116–120.
339. **“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”**: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог четвертий **“В галактиці людства – маленьке сузір’я людей. Його рідна сім’я. Тепле, найдорожче”** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 6. – С. 109–113.
340. **Історія української мови в публіцистичній спадщині Олесь Гончара** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 1. – С. 121–124.
341. **Локативна специфікація прийменника від у семантико-синтаксичній структурі речення** / М. І. Степаненко // Проблеми граматики, лінгвостилістики, лінгвометодики української мови : зб. наук. праць / за ред.

проф. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 5–32.

342. **Мовна модальність як категорія: семантична структура, засоби вираження** / М. І. Степаненко, Н. С. Степаненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2008. – Вип. 1–2 (59–60). – С. 314–317. – Рец. на монографію: Доценко О. Л. Семантико-прагматичний синтаксис: особливості вираження модальності : монографія. – К. : Міленіум, 2006. – 225 с.
343. **Мовні проблеми в публіцистичному дискурсі Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Слово. Думка. Людина : зб. наук. праць із актуальних проблем лінгвістики : до 80-річчя від дня народження д-ра філол. наук, проф. Л. А. Лисиченко / Харків. нац. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х., 2008. – С. 117–127.
344. **Мовні проблеми в публіцистичному дискурсі Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2008. – № 7. – С. 5–10.
345. **Моделі реалізації префіксально-прийменникової кореляції в реченнях із локативними поширювачами** / М. І. Степаненко // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія : зб. наук. праць. – Чернівці, 2008. – Вип. 382–384. – С. 69–72.
346. **Мудрість – у мові** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 2 (19). – С. 90–106.
347. **Нам світить Гончара Зоря** / М. Степаненко, Т. Бондаревська // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2008. – 15 квіт. – С. 4.
348. **“Народився, щоб осяяти Україну” : шевченкіана Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та коле-

- гіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 2. – С. 4–20.
349. **Наша соборність, самостійність – у мові** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2008. – № 10. – С. 90–100.
350. **Освітням про сучасні навколоправовисні дискусії й історію українського орфографічного кодексу** / М. І. Степаненко // Профільне навчання: досвід упровадження, інноваційні технології / Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти ім. М. В. Остроградського. – Полтава, 2008. – С. 80–87.
351. **“Служити правді – то хрест і доля” (історикомовознавчі візії публіцистичної спадщини Олесь Гончара)** / М. Степаненко, В. Пащенко, І. Павлова // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 1 (18). – С. 119–131.
352. **Стратегія мовної освіти педагогів** / М. І. Степаненко // Вища педагогічна освіта і наука України: історія сьогодення та перспективи розвитку. Полтавська область / за заг. ред. В. О. Пащенко, М. І. Степаненка, Б. В. Года ; Акад. пед. наук України ; Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи ; Ін-тут вищ. освіти. – Полтава, 2008. – С. 425–449.
353. **“Уклін хаті, де виростав Олесь, великий син України” (із життя Державного літературно-меморіального музею-садиби Олесь Гончара в селі Сухій)** / М. Степаненко, Т. Бондаревська // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 1 (18). – С. 168–185.
354. **Український правопис з погляду історії та сучасності** / М. І. Степаненко // Науково-методичні основи змісту сучасної освіти : наук.-метод. посіб. / автори-упоряд.

Л. Ф. Пашко, М. І. Степаненко, О. П. Коваленко, В. В. Чирка ; Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти ім. М. В. Остроградського. – Полтава, 2008. – С. 45–57.

2009

355. **Антонімічні опозиції у сфері просторових прислівників як припредикатних поширювачів речення** / М. І. Степаненко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8 : Філологічні науки. Мовознавство і літературознавство : зб. наук. праць / за ред. акад. Л. І. Мацько. – К., 2009. – Вип. 2. – С. 20–26.
356. **Антонімічні протиставлення у сфері просторових прийменників** / М. І. Степаненко // Лінгвістична палітра : зб. наук. праць з актуальних проблем лінгвістики / за ред. проф. Л. А. Лисиченко / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х., 2009. – С. 232–245.
357. **Він піснею вкраїнською “будить найкращі струни в наших душах”** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – № 1 (20). – С. 219.
358. **Вітання Григорієві Левченку і “Калині” в ювілейний день (24 квітня 2009 р.)** / М. І. Степаненко // Вікно! : газета студ. Полтав. держ. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2009. – 15 трав. – С. 4.
359. **Микола Гоголь очима Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // М. Гоголь і Україна : Гоголівські читання в Полтаві : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 33–43.
360. **Гончар Олекс (Олександр) Терентійович** / М. І. Степаненко // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослід. іст. Полтавщини Полтав. обл. держ. адмін. – Полтава, 2009. – Т. 12 : Релігія і церква. – С. 170.
361. **Олекс Гончар і Віталій Коротич: “...Від похвали до хули...”** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук.,

- публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – № 2 (21). – С. 181–195.
362. **Олесь Гончар і Борис Олійник: публіцистичний діалог** / М. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 3. – С. 13–23.
363. **Довершуючи справу подвижника** / М. І. Степаненко // Ротач П. П. Полтавська Шевченкіана. Спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії : у 2 кн. / П. П. Ротач. – Полтава, 2009. – Кн. 2 : Л–Я. – С. 7–9.
364. **Духовність у мові** / М. І. Степаненко // Цінності гуманістичної освіти : зб. ст. / голов. ред. Г. К. Остер (Швеція) ; упоряд. С. О. Черепанова, Д. І. Бородій (Україна) ; Львів. нац. ун-т імені Івана Франка ; Пед. коледж. – Львів, 2009. – С. 51–64.
365. **“Живописець правди” Григор Тютюнник у щоденниковій версії Олесь Гончара** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – № 1 (20). – С. 159–178.
366. **“Життя прожити – яке велике і многотрудне мистецтво”: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю** : діалог п’ятих. **“Щасливі ті, в кого добрі діти, ласкаві внуки...”** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2009. – № 4. – С. 118–122.
367. **Значення “просторовий об’єкт діяльності” як семантико-синтаксичний складник категорії локативності** / М. І. Степаненко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць / за ред. проф. З. О. Валюх ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 7–10.

368. **Зріднилася навіки з українським словом** / М. І. Степаненко // Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах : наук.-метод. журн. / М-ва освіти і науки, молоді та спорту. – 2009. – № 2. – С. 54–55.
369. **Зріднилася навіки з українським словом** / М. І. Степаненко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8 : Філологічні науки. Мовознавство і літературознавство : зб. наук. праць / за ред. акад. Л. І. Мацько. – К., 2009. – Вип. 2. – С. 3–7.
370. **Зріднилася навіки з українським словом** / М. І. Степаненко // Педагогічні кадри : газета Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. – 2009. – № 2.
371. **Кафедра української мови** / М. І. Степаненко, З. О. Валух // Історія факультету філології та журналістики (до 95-ліття заснування вишу) / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 14–24.
372. **Ліна Костенко – “найбільша поетеса України”. Щоденникові записи Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2009. – № 22–23. – С. 2–4.
373. **Лексикографічний опис індивідуально-авторських лексичних новотворів** / М. Степаненко, Н. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 1. – С. 139–141. – Рец. на кн.: Адах Н. А. Авторські лексичні новотвори Василя Барки: семантико-дериваційний та лексикографічний аспекти. – Рівне : Вид-во Олега Зеня, 2007. – 136 с.
374. **“...Людина людині повинна світити” (Олесь Гончар у взаєминах зі старшими і молодшими письменниками)** / М. І. Степаненко // Січеслав : літ.-мист. та публіц. часопис Нац. спілки письменників України. – 2009. – № 2. – С. 129–140.
375. **“Не примеркла з літами поетична зоря Василя Симоненка”** : за матеріалами “Щоденників” Олеся Гончара

- / М. І. Степаненко // Гуманітарні науки :
наук.-практ. журн. – 2009. – № 2. – С. 96–102.
376. **Освітлена добротою, окрилена любов'ю до мови**
/ М. І. Степаненко // Берегиня рідного слова :
до 60-річчя з дня народження проф. Катерини Городен-
ської / Черкас. нац. ун-т імені Богдана Хмельницького.
– Черкаси, 2009. – С. 32–36.
377. **Підготовка логопедів: шлях у майбутнє**
/ М. І. Степаненко, Н. Карапузова // Імідж сучасного
педагога : наук.-практ., освіт.-попул. часопис. – 2009. –
№ 6–7. – С. 3–4.
378. **Плекаймо материнську мову** : інтерв'ю з
М. Степаненком / записала Лідія Черпакова // Село
полтавське : обл. газета. – 2009. – 6 листоп. – С. 9.
379. **Подвижництво Івана Франка в оцінці Симона Петлюри**
/ М. І. Степаненко // Полтавська Петлюріана : мате-
ріали восьми Петлюрівських читань, проведених у
Полтаві 23 трав. 2006 р. / Голов. управлін. інформа-
ційної та внутрішньої політики Полтав. обл. держ. адмі-
ністрації, Держ. архів Полтав. обл. – Полтава, 2009. –
Число 7. – С. 10–21.
380. **“Поет від Бога” Дмитро Павличко (щоденникова вер-
сія Олесея Гончара)** / М. І. Степаненко // Україно-
знавство : наук., громад.-політ., культ.-мист.,
реліг.-філос. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т україно-
знавства. – 2009. – № 4. – С. 66–73.
381. **Поет – “стоколос” Борис Олійник у щоденниковій ві-
зії Олесея Гончара** / М. І. Степаненко // Вивчаємо
українську мову та літературу : наук.-метод. журн. –
2009. – № 28. – С. 6–11.
382. **Поет, політик, громадський діяч Іван Драч в оцінці
Олесея Гончара** / М. І. Степаненко // Українознавство
: наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос. журн.
/ Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2009. –
№ 3. – С. 42–48.
383. **“Рідний край”** / М. І. Степаненко // Полтавіка. Пол-
тавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред.

- О. А. Білоусько ; Центр дослід. іст. Полтавщини Полтав. обл. держ. адмін. – Полтава, 2009. – Т. 12 : Релігія і церква. – С. 562–563.
384. **Ротач Алла Олександрівна** / М. І. Степаненко, Т. П. Пустовіт, О. П. Ротач // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослід. іст. Полтавщини Полтав. обл. держ. адмін. – Полтава, 2009. – Т. 12 : Релігія і церква. – С. 569.
385. **Ротач Петро Петрович** / М. І. Степаненко, Т. П. Пустовіт // Полтавіка. Полтавська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. О. А. Білоусько ; Центр дослід. іст. Полтавщини Полтав. обл. держ. адмін. – Полтава, 2009. – Т. 12 : Релігія і церква. – С. 569–570.
386. **Слово подяки викладачам і співробітникам Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – № 2 (21). – С. 5.
387. **Студентське самоврядування педагогічного університету: сутнісні засади функціонування** / М. І. Степаненко // Виховання особистісних якостей майбутніх фахівців у системі студентського самоврядування : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 4–8.
388. **Таїна творчості** / М. І. Степаненко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – № 1 (20). – С. 221–224. – Рец. на монографію: Вокальчук Г. Словотворчість українських поетів ХХ століття : монографія. – Острог : Нац. ун-т “Острозька академія”, 2008. – 536 с.
389. **У царині поетичного перекладу** / М. І. Степаненко // Світ мови: поетика текстових структур : наук. зб. на пошану проф. Анатолія Мойсієнка / за ред. проф. М. Зимомрі. – К. ; Дрогобич, 2009. – С. 412–416.

390. **“Хтось повинен відповідати за мовний розгاردіаш”**
/ М. І. Степаненко // Полтавський вісник : щотиж.
газета. – 2009. – 20 лют. – С. 9.
391. **Художня реалізація проблеми вибору в романі Івана Нечуя-Левицького “Гетьман Іван Виговський”**
/ М. І. Степаненко, В. А. Мелешко // Гадяцька унія :
контroversії минулого і сучасність : зб. ст. за матеріалами
міжнар. наук. конф., 4–5 ; 16–17 верес. 2008 р.
/ Полтав. обл. ін.-т післядипломної пед. освіти імені
М. В. Остроградського ; Полтав. держ. пед. ун-т імені
В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 174–178.
392. **Щоденникова мозаїка (Павло Тичина – Олесь Гончар: інтертекст – текст)** / М. І. Степаненко // Журналістика,
філологія та медіаосвіта : зб. наук. праць : у 2 т.
/ Фак. філології та журналістики Полтав. держ. пед.
ун-ту імені В. Г. Короленка, каф. заг. і слов’ян. мовознавства
та журналістики. – Полтава, 2009. – Т. 2. – С. 336–342.

2010

393. **Великий зодчий Української Держави Іван Огієнко (митрополит Іларіон)** / Микола Степаненко
// Полтавські єпархіальні відомості : часопис Полтав.
Православної Церкви Київ. Патріархату. – 2010–2011. –
Число 13–14. – С. 92–95.
394. **Відгук на навчальний посібник І. П. Лопушинського “Державна мовна політика в Україні”**
/ М. І. Степаненко // Актуальні проблеми державного
управління педагогіки та психології : зб. наук. праць
/ Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон, 2010. – Вип. 2. –
С. 307.
395. **Воістину “...слово було в Бога...”** / М. І. Степаненко
// Проблеми соціолінгвістики, фоностилістики, граматики,
журналістики та методики навчання української мови
(до 95-річчя університету) : зб. наук. праць / за ред.
проф. М. І. Степаненка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені
В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 88–91. –
Рец. на монографію: Мацьків Петро. Концептосфера Бог

в українському мовному просторі. – Дрогобич : Коло, 2007. – 332 с.

396. **Олесь Гончар – Іван Дзюба – Петро Шелест: щоденникова взаєморецепція** / М. І. Степаненко // Історична пам'ять : наук. зб. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – Вип. 1. – С. 5–23.
397. **Олесь Гончар і Петро Панч: публіцистичний діалог** / М. І. Степаненко // Наукові записки. Серія : Філологічна / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Острог, 2010. – Вип. 17. – С. 55–66.
398. **Олесь Гончар і шістдесятники** / М. І. Степаненко // Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2010. – С. 6–20.
399. **Гроно слів у вінок пошани професорові Володимиру Пащенкові** / М. І. Степаненко // Володимир Пащенко : біобібліограф. покажчик / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 5–11.
400. **Динаміка лінгвоестетичної парадигми української поетичної мовотворчості** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – Вип. 2. – С. 139–140. – Рец. на кн.: Маленко Олена. Лінгвоестетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодерну). – Харків, 2010. – 488 с.
401. **З когорти найдостойніших** / М. І. Степаненко // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія : Історична та філологічна : наук. зб. / Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, Всеукр. т-во Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. VII. – С. 349–350.
402. **“Іду до вас із забуття воскреслий” (полтавські шляхи Василя Симоненка)** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред.

- М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 1 (22). – С. 215–226.
403. **Історія кафедри української мови** / М. І. Степаненко, З. О. Валюх // Проблеми соціолінгвістики, фоностилістики, граматики, журналістики та методики навчання української мови (до 95-річчя університету) : зб. наук. праць / за ред. проф. М. І. Степаненка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 5–16.
404. **Історія українського орфографічного кодексу й сучасні правописні дискусії** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2010. – № 7. – С. 9–12.
405. **Локативні прийменники *через і крізь* у семантико-синтаксичній функції** / М. І. Степаненко // Проблеми соціолінгвістики, фоностилістики, граматики, журналістики та методики навчання української мови (до 95-річчя університету) : зб. наук. праць / за ред. проф. М. І. Степаненка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 55–64.
406. **Мовні зміни в сучасних газетних жанрах** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 1 (22). – С. 236–210. – Рец. на кн.: Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ століття: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 400 с.
407. **Мовознавчий доробок Павла Гриценка – справжнє дихання народного духу** / М. І. Степаненко // Залюблений у мову в часопросторі (до 60-річчя з дня народження професора Павла Юхимовича Гриценка) / МОН України, Ін-т української мови НАН України, Черкас. нац. ун-т імені Б. Хмельницького, Уман. держ. пед. ун-т імені П. Г. Тичини ; упоряд. М. І. Калько, Л. В. Шитик. – Черкаси, 2010. – С. 29–31.

408. **“Моє одкровення – то людям відкрита душа. Зайдіть в мої вірші”** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 2 (23). – С. 19.
409. **Не зарубцюється на серці рана... (трагедія мого роду і народу)** / М. І. Степаненко // Біль і пам'ять: історія Голодомору 1932–1933 років на Оржиччині / упоряд. В. Л. Андріяка, І. І. Сердюченко. – Полтава, 2010. – С. 21–25.
410. **“Незабутній наш” Остап Вишня (Олесь Гончар – Павло Губенко: творчі зв'язки)** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – Вип. 1(10). – С. 3–15.
411. **Неографічні проекти острожан** / М. І. Степаненко // Словотворчість шістдесятників : Ліна Костенко, Микола Вінграновський : зб. наук. праць / відп. ред. Г. М. Вокальчук ; Нац. ун-т “Острозька академія”. – Острог, 2010. – Вип. 3. – С. 173–174.
412. **Нормативний аспект використання технічної термінології** / М. І. Степаненко, С. М. Дорошенко // Проблеми становлення і розвитку української термінології : зб. матеріалів регіон. засід. “круглого столу” 8 груд. 2009 р. – Полтава, 2010. – С. 3–9.
413. **Обраниця його величності Таланту (учитель від Бога Тетяна Балагура)** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 2 (23). – С. 52–59.
414. **Дмитро Павличко – “могутній дух, гордість наша”** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ. культ.-мист., реліг.-філос. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2010. – № 1. – С. 24–27.

415. **Поезія Павла Тичини в “Щоденниках” Олеся Гончара : інтертекстуальний вияв : [стаття перша серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара”]** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2010. – № 6. – С. 109–111.
416. **“Поет-стоколос” Борис Олійник** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2010. – 28 жовт.
417. **Роздуми Павла Тичини над прозою Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Січеслав : літ.-мист. та публіц. часопис Нац. спілки письменників України. – 2010. – Число 3. – С. 186–193.
418. **“Самовідданий будівничий нашої культури” Микола Бажан** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 1 (22). – С. 152–176.
419. **Семантико-синтаксичний потенціал предикатів тотивності** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 2 (23). – С. 248–250. – Рец. на кн.: Андреева Тетяна. Семантико-синтаксична структура речень із предикатами тотивності : монографія. – Кіровоград : Вид-во ДЛАУ, 2009. – 164 с.
420. **Слово Павла Тичини на захист письменника-початківця Олеся Гончара : стаття друга [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара”]** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2010. – № 11–12. – С. 141–145.
421. **“Творець найпрекраснішого козацького епосу” Михайло Шолохов** / М. І. Степаненко // Рідний край :

альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – № 2 (23). – С. 98–113.

422. **“Тронка” Олеся Гончара в оцінці Павла Тичини (текстологічний аналіз)** / М. І. Степаненко // Журналістика. Лінгвістика. Дидактика : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 296–303.
423. **Художник високої обдарованості : Юрій Яновський у діарійній мозаїці Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Бористен : літ.-мист., публіц. та наук.-попул. щомісяч. – 2010. – № 3. – С. 3–6.
424. **Шістдесятники – “діти нашого народу”** / М. І. Степаненко // Жанрово-стильова палітра Олеся Гончара : зб. наук. праць / Дніпропетров. нац. гірничий ун-т. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 7–19.

2011

425. **Безмежна широчінь граматичного мовосвіту Арнольда Грищенка** / М. І. Степаненко // Синтаксична концепція Арнольда Панасовича Грищенка : вибране / [упоряд., ред. і автор вступ. ст. М. І. Степаненко]. – К., 2011. – С. 8–15.
426. **“Безмірно делікатний” і сміливий Павло Тичина** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2011. – С. 94–105.
427. **“Безмірно делікатний” та сміливий Павло Тичина : стаття четверта [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записях Олеся Гончара”]** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журнал. – 2011. – № 4. – С. 117–124.
428. **Випробування любов’ю** / М. І. Степаненко // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2011. – 14–20 лип. – С. 13.

429. **Виступи Олеся Гончара на захист Павла Тичини** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2011. – С. 120–130.
430. **Виступи Олеся Гончара на захист Павла Тичини : стаття шоста [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записях Олеся Гончара”]** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2011. – № 7–8. – С. 126–132.
431. **Він був, є і навечно залишиться взірцем чистоти, громадської чесності, поетом-патріотом : стаття п'ята [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записях Олеся Гончара”]** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2011. – № 5. – С. 34–41.
432. **Вступ** / М. І. Степаненко [у співавт.] // Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ, М. І. Степаненко та ін. ; за ред. С. О. Карамана. – К., 2011. – С. 3-16.
433. **Галактика людства в щоденниковій сповіді Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 2 (25). – С. 171–180.
434. **Гармонія слова і діла, або З роси й води на довгі творчі літа** / М. І. Степаненко // Професор Ніна Тарасевич: до 75-ліття від дня народження : біобібліограф. покажчик / упоряд. Г. О. Кудряшов / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – С. 61–63. – (Серія “Науковці університету”).
435. **Глибинні аспекти речення** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. –

- Вип. 1 (9). – С. 117–122. – Рец. на кн.: Кульбабська О. В. Вторинна предикація у простому реченні : монографія. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2011. – 672 с.
436. **Олесь Гончар про особливості реценсії та інтерпретації творчості Павла Тичини** / М. І. Степаненко // Січесьлав : літ.-мист. та публіц. часопис. – 2011. – № 1. – С. 190–195.
437. **Олесь Гончар про особливості реценсії та інтерпретації творчості Павла Тичини** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2011. – С. 131–140.
438. **Олесь Гончар про сьогоденне й минуле української мови** / М. І. Степаненко // Реценсія України в контексті сучасної мови і літератури : зб. наук. праць / Нац. гірничий ун-т. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 164–173.
439. **9 листопада – День української мови та писемності** / М. І. Степаненко // Оржицькі вісті : громад.-політ. вид. – 2011. – 9 листоп. – С. 1.
440. **Дивосвіт “Щоденників” Олесь Гончара** / М. І. Степаненко // Соборність : міжнар. літ.-публіц. часопис укр. письменників. – 2011. – № 3–4. – С. 243–259.
441. **Добрий Янгол Олесь Гончара** / М. І. Степаненко // Зіткана з любові : зб. матеріалів про В. Д. Гончар / Нац. гірничий ун-т. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 8–15.
442. **Духовно-інтелектуальні виміри особистості вчителя** / М. І. Степаненко, Н. І. Шиян // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – К. ; Полтава, 2011. – Вип. І. – С. 102–107.
443. **Енциклопедія “Полтавіка” про крайові літературні премії** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету

- імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 2 (25). – С. 236–246.
444. **Живе слово Тараса Шевченка** : інтерв'ю з ректором М. І. Степаненком / записав Ю. Петрушевський // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2011. – № 9. – С. 1.
445. **З когорти найдостойніших учених-мовознавців (Арнольд Панасович Грищенко)** / М. І. Степаненко // Українська мова : наук.-теорет. журн. / Ін-т укр. мови Нац. акад. наук України. – 2011. – № 3. – С. 138–147.
446. **Історичні та психологічні контексти прози Володимира Ковпака** / М. І. Степаненко // Січеслав : літ.-мист. та публіц. часопис. – 2011. – № 4. – С. 136–144.
447. **Історія “Рідного краю” на сторінках енциклопедії “Полтавіка”** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 1 (24). – С. 188–194.
448. **Лебеденко Олександр Михайлович** / М. І. Степаненко // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія : Історичні науки : зб. наук. праць. – Ізмаїл, 2011. – Вип. 30. – С. 17–18.
449. **Листи Петра Ротача до Григорія Кисіля** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 2 (25). – С. 184–188.
450. **Літературна сторінка “Щоденників” Олеся Гончара: загальні зауваги** / М. І. Степаненко // Зарубіжні письменники і Україна : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – С. 8–11.

451. **Майбутнього стежа прямує з минулого через сьогодні** / М. І. Степаненко // Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка в особах : матеріали наук.-практ. конф. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – С. 3–4.
452. **Мій шлях у світ розпочинався звідси...** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2011. – 9 груд. – С. 5.
453. **Мова як світ світів у щоденниковій рецепції Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Українське мовознавство : міжвідом. наук. зб. / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2011. – Вип. 41/1. – С. 253–257.
454. **На білий аркуш примостилося ніжне слово** / М. І. Степаненко // Капелюха В. Для моєї мами : вірші, пісні, балади / В. Капелюха. – Полтава, 2011. – С. 3–4.
455. **Неозначені займенники в лексико-граматичній системі української мови** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 1 (24). – С. 235–238. – Рец. на монографію: Дудко І. В. Займенникове вираження категорії означеності – неозначеності в українській мові. – К. : Довіра, 2011. – 232 с.
456. **“Нехай Новий рік принесе у кожний дім міх щастя та радості”** / М. І. Степаненко // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2011. – 16 груд. – С. 1.
457. **Новий погляд на прийменникову систему** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 2 (25). – С. 251–253. – Рец. на підруч.: Левакіна Т. В. Семантична диференціація та функціонування прийменникової асоціативності в українській мові. – Херсон, 2011. – 337 с.

458. **Передмова** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 1 (24). – С. 3.
459. **Подання до Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка** / М. І. Степаненко // Перепеляк І. Тополина Оболонь : у 3 т. / І. Перепеляк. – Харків, 2011. – Т. 3 : Статті, інтерв'ю, рецензії. – С. 407–409.
460. **Подвижництво Петра Ротача на ниві шевченкознавства** / М. І. Степаненко // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2011. – 3–9 берез. – С. 11.
461. **Подвижництво Петра Ротача на ниві шевченкознавства** / М. І. Степаненко // Шевченкіана / упоряд. Л. Голота, Є. Букет. – К., 2011. – С. 276–281. – (Бібліотека “Слова Просвіти”; кн. 5).
462. **Поезія Павла Тичини в “Щоденниках” Олеся Гончара (інтертекстуальний вияв)** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2011. – С. 141–145.
463. **“Постаті” й “тіні” в художньому просторі Володимира Ковпака, або Перекотидоля його героїв** / Микола Степаненко // Ковпак В. В. Фатум / В. В. Ковпак. – Полтава, 2011. – С. 3–10.
464. **Прекрасні миті спілкування Олеся Гончара з Павлом Тичиною** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2011. – С. 87–93.
465. **Прекрасні миті спілкування Олеся Гончара з Павлом Тичиною : [стаття третя серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара”]** / М. І. Степаненко // Українська мова в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2011. – № 3. – С. 120–124.

466. **Прикметник** / М. І. Степаненко [у співавт.] // Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ, М. І. Степаненко та ін. ; за ред. С. О. Карамана. – К., 2011. – С. 211–225.
467. **Просторове значення “бокова статична локалізація” і його зв’язок із формально-граматичною та семантико-синтаксичною структурою речення** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – Вип. 1 (7). – С. 55–66.
468. **Роздуми Павла Тичини над прозою Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острог, 2011. – С. 72–86.
469. **Семантичний поширювач “бокова директивна локалізація” як елемент структури речення** / М. І. Степаненко // Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов’янських мов : зб. наук. праць учасників Міжнар. наук. конф., присвяченої пам’яті К. Ф. Шульжука / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Оломоуць, 2011. – С. 70–75.
470. **Семантичні функції й синонімічні зв’язки просторових прикметників *вище і над, нижче і під* у структурі речень із локативними поширювачами** / М. І. Степаненко // Незгасимий словосвіт : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна / Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 334–344.
471. **Сила і краса українознавства йому відкрилася** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2011. – № 2. – С. 41–42.
472. **Синтаксис складного речення** / М. І. Степаненко // Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. О. Караман,

- О. В. Караман, М. Я. Плющ, М. І. Степаненко та ін. ; за ред. С. О. Карамана. – К., 2011. – С. 442–488.
473. **Сівач мудрості й правди** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2011. – № 1. – С. 29.
474. **Словництво на Полтавщині** / М. І. Степаненко // Літературне краєзнавство: проблеми, пошуки, перспективи : зб. наук. ст. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – С. 308–320.
475. **Слово Павла Тичини на захист письменника-початківця Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2011. – 11 берез. – С. 16.
476. **Слово Павла Тичини на захист письменника-початківця Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острогож, 2011. – С. 64–71.
477. **Слово письменника про державного діяча: Олесь Гончар про Федора Моргуна** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 1 (24). – С. 221–227.
478. **Тема увічнення пам’яті Павла Тичини в “Щоденниках” Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : зб. наук. праць / Нац. ун-т “Острозька академія”. – Рівне ; Острогож, 2011. – С. 106–119.
479. **Тестові завдання до розділів “Орфоепія”, “Графіка і орфографія”, “Синтаксис складного речення”** / М. І. Степаненко [у співавт.] // Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ, М. І. Степаненко та ін. ; за ред. С. О. Карамана. – К., 2011. – С. 508–516 ; С. 540–545.

480. **Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара** / М. Степаненко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2011. – № 7–8. – С. 126–132.
481. **Україна – його молитва, його розпука вікова** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – № 2 (25). – С. 210–212.
482. **Українського мовознавства вірний слуга** / М. І. Степаненко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ. – К., 2011. – Вип. 8. – С. 4–10.
483. **Усе починається з учителя** / М. І. Степаненко // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – К. ; Полтава, 2011. – Вип. I. – С. 7–8.
484. **Функційно-семантичні параметри вказівної частки *ось*** / М. І. Степаненко, С. О. Педченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ. – К., 2011. – Вип. 7. – С. 10–15.
485. **“Щоб в тиші врочистій, мов Батьку, вклонитись...”** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2011. – 11 берез. – С. 16.
486. **Ювілей засновника і видавця “Майдану СВОБОДИ”** / М. І. Степаненко // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2011. – 1–7 верес. – С. 14.

2012

487. **Наталія Баклай – “еталон українського характеру і українського таланту”** / М. І. Степаненко // Січеслав

- : літ.-мист. та публіц. часопис. – 2012. – № 2. – С. 178–179.
488. **Наталія Баклай – “еталон українського характеру і українського таланту”** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 2 (27). – С. 34–39.
489. **Він народився справжнім ученим і педагогом** / М. І. Степаненко // Слово про вчителя : (до 100-річчя від дня народження А. П. Каришина) / упоряд.: Ю. В. Самусенко, Г. Ф. Джурка ; ред. Н. І. Шиян ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – С. 9-10.
490. **Вічні й сучасні проблеми особистості** / М. І. Степаненко // Психологія і особистість : наук. журн. / Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1. – С. 10–11.
491. **Вогонь мудрості і знань академіка Олександри Савченко** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 252.
492. **Горді тим, що саме “Рідний край” удостоєний премії Самійла Величка** : інтерв’ю з М. Степаненком / записав В. Оніщенко // Полтавський вісник : щотиж. газета. – 2012. – 31 серп. – С. 6.
493. **Олесь Гончар і Василь Бережний: епістолярний діалог** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 153–163.
494. **Євген Гребінка** / М. І. Степаненко // Науково-інформаційний вісник / Акад. наук вищ. освіти України. – 2012. – № 2 (79). – С. 138–140.

495. **“Духовний двійник”, “ангел-хранитель” Олесь Гончара (Гончар [Мала] Валентина Данилівна)** / М. І. Степаненко // *Соборність : міжнар. літ.-публіц. часопис укр. письменників*. – 2012. – № 1. – С. 109–115.
496. **Енциклопедія “Полтавіка” про крайові літературно-мистецький діяння** / М. І. Степаненко // *Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка* / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 215–222.
497. **Енциклопедія “Полтавіка” про крайові музеї** / М. І. Степаненко // *Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка* / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 2 (27). – С. 224–239.
498. **Зерно сумління й правди Тетяни Байбари** / М. І. Степаненко // *Тетяна Миколаївна Байбара : біобібліограф. покажчик / НАПН України* ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – С. 10–12.
499. **Її душа болить за всіх** / М. І. Степаненко // *Вовченко Г. В. А дні бувають різні : поезії* / Г. В. Вовченко. – Полтава, 2012. – С. 7–12.
500. **Крайові винагороди за високі здобутки** / М. І. Степаненко // *Історична пам'ять : наук. зб.* / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – Вип. 28. – С. 9–22.
501. **Листи Василя Бережного до Олесь Гончара** / М. І. Степаненко // *Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка* / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 2 (27). – С. 99–119.
502. **Літературно-мистецькі простори Полтавщини. Культурне життя нашого краю пишеться щоденно...**

- / М. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 16 берез. – С. 13.
503. **Мовні проблеми як окремі сюжети епістолярного дискурсу Євгена Гребінки** / М. І. Степаненко // Євген Гребінка в крайовому, українському та світовому літературно-мистецькому контекстах : зб. наук. статей / АН вищої освіти України, Ін-т л-ри імені Т. Г. Шевченка, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка та ін. – Полтава, 2012. – С. 224–240.
504. **“Народ, що не сотворив собі літературної мови, не може зватися свідомою нацією” (національна мова й відродження нації)** / М. І. Степаненко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2012. – № 31. – С. 2–4.
505. **Науковий восьмигранник М. Я. Плющ** / М. І. Степаненко, С. О. Педченко // Українська мова : наук.-теорет. журн. / Ін-т української мови НАН України. – 2012. – № 2. – С. 136–140. – Рец. на кн.: Плющ М. Я. Словоформа у семантично елементарному та ускладненому реченні : вибрані праці. – К. : Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, 2011. – 362 с.
506. **Педагогічна концепція А. С. Макаренка і сучасність (до 125-ї річниці від дня народження)** / М. І. Степаненко, А. М. Бойко // Освіта : всеукр. громад.-політ. тижн. – 2012. – 17–24 жовт. – С. 8–9.
507. **Підкорювачі вершин духовності** / М. І. Степаненко // Художня виставка : каталог творів викладачів кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені В. Г. Короленка / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – С. 4.
508. **“Поле неокрає” описових назв у щоденниковому дискурсі Олеса Гончара** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос., пед. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2012. – № 1. – С. 210–215.
509. **Полтавське коріння дерева української духовності** / М. І. Степаненко // Історична пам'ять : наук. зб.

/ Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – Вип. 27. – С. 17–23.

510. **Постать Григорія Сковороди на сторінках “Полтавіки” (“Полтавської енциклопедії”)** / М. І. Степаненко // Постать Григорія Сковороди в сучасному філософсько-культурному просторі : зб. тематичних матеріалів (наук. статей) наук. конф., присвяченої 290-річчю від дня народж. Григорія Сковороди, 20–21 черв. 2012 р. / Держ. п-во “Укр. інформ.-сервісний центр культ. і туризму”. – Чорнухи, 2012. – С. 200–216.
511. **Придніпровська скарбниця літератури для дітей** / М. І. Степаненко // Січеслав : літ.-мист. та публіц. часопис. – 2012. – № 2. – С. 178–179. – Рец. на кн.: Антологія літератури для дітей та юнацтва Придніпров’я (1883–2012) “Сяєво Жар-птиці”. – Дніпропетровськ : Ліра, 2012. – 580 с.
512. **Семантичний поширювач “бокова директивна локалізація” як елемент структури речення** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – Вип. 11. – С. 82–90.
513. **Симетрична та асиметрична локалізації: логіко-семантичний і формально-граматичний виміри** / М. І. Степаненко // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / Черкас. нац. ун-т імені Богдана Хмельницького ; відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси, 2012. – Вип. 14–15. – С. 186–194.
514. **Синтаксична специфіка українського художнього дискурсу неklasичної парадигми** / М. І. Степаненко // Українська мова : наук.-теорет. журн. / Ін-т української мови НАН України. – 2012. – Число 4. – С. 120–127. – Рец. на кн.: Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського дискурсу / [за ред. К. Г. Городенської]. – К. : ВД Дмитра Бураго, 2012. – 328 с.
515. **Система підготовки педагогів до роботи з обдарованими учнями шляхом розвитку фахових компетенцій**

- / М. І. Степаненко, Л. М. Кравченко // Постметодика : наук.-метод. пед. журн. – 2012. – № 4. – С. 23–27.
516. **Славного батька достойний син (штрихи до портрета українознавця Тараса Пустовіта) :** інтерв'ю / М. І. Селецький [Степаненко] // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 187–192.
517. **Слово Євгена Гребінки на захист української мови** / М. І. Степаненко // Науково-інформаційний вісник / Акад. наук вищ. освіти України. – 2012. – № 3 (80). – С. 131–142.
518. **“ ... Та інші забуті”** / М. І. Степаненко // Літературна Україна : газета письменників України. – 2012. – 23 серп. – С. 6.
519. **“...У вічній протистоянні... минало життя” Олеся Гончара** / М. І. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 2 (27). – С. 44–52.
520. **Ще один успішний лінгвістичний крок на шляху осягнення категорії заперечення** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – Вип. 11. – С. 113–118. – Рец. на кн.: Баган М. П. Категорія заперечення в українській мові: функціонально-семантичний та етнолінгвістичний вияви. – К. : ВД Дмитра Бураго, 2012. – 367 с.
521. **Щоденникові спостереження Олеся Гончара “збігають з правдою життя”** / М. І. Степаненко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос. журн. / Нац. наук.-дослід. ін-т українознавства. – 2012. – № 2. – С. 233–239.

2013

522. **Атомізований синтаксис: необхідність чи мода?** / М. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 1 (28). – С. 221–225. – Рец. на кн.: Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : [монографія]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2012. – 464 с.
523. **Болять гіркими бабусиними споминами мої груди** / М. І. Степаненко // Бористен : літ.-мист., публіц. та наук.-попул. щомісяч. – 2013. – № 4. – С. 24–25.
524. **Григорій Ващенко: віхи життя і творчості** / Микола Степаненко, Алла Бойко // Педагогічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 2 (58). – С. 5–12.
525. **Великий предтеча – Борис Грінченко** / Микола Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 8 жовт. – С. 5.
526. **“Великі Будища, Великі... Козацький дух і прах віків”** / Микола Степаненко // Городницька Я. М. Великі Будища = Velyki Budyshcha : історичний нарис / Я. М. Городницька, С. В. Калашнік. – Полтава, 2013. – С. 17–21.
527. **Винагорода за високе духовне звернення** / М. І. Степаненко // Літературна Україна : газета письменників України. – 2013. – 8 серп. – С. 13.
528. **Виховні ідеали та педагогічні настанови В. О. Сухомлинського** / Микола Степаненко, Алла Бойко // Педагогічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 1 (57). – С. 5–12.
529. **Вперед, з вірою у себе** / Микола Степаненко // Полтавський вісник : обл. газета. – 2013. – 26 груд. (№ 52). – С. 1.
530. **Олесь Гончар – історик, теоретик, практик української лексикографії** / М. І. Степаненко // Українська мова

- : наук.-теорет. журн. / НАН України, Ін-т української мови. – 2013. – № 3. – С. 27–38.
531. **Олесь Гончар й українсько-білоруські культурно-політичні зв'язки** / М. І. Степаненко // Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. ст. / Ін-т української мови НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. гірничий ун-т. – Полтава, 2013. – С. 300–311.
532. **Олесь Гончар про “духовний код нації”: до 95-річчя від дня народження письменника** / М. І. Степаненко // Українська мова й література в сучасній школі : наук.-метод. та літ.-мист. журн. – 2013. – № 4 – С. 6–12.
533. **Гуманістичний потенціал спадщини Антона Макаренка і пріоритети вітчизняної педагогічної освіти** / М. І. Степаненко // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. Серія : Педагогічні науки / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 11. – С. 3–7.
534. **Дослідник і творець слова** / Микола Степаненко // Володимир Поліщук: крізь роки слова і справи : біобібліограф. покажчик. – Черкаси, 2013. – С. 53–55.
535. **Енциклопедія “Полтавіка” про вчених-мовознавців** / М. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 1 (28). – С. 148–157.
536. **З когорти маститих гончарознавців** / М. І. Степаненко // Vale! : зб. на пошану професора Валентини Миколаївни Галич з нагоди 60-річчя / упоряд. О. В. Антонова, А. В. Дроздова ; передм. А. В. Дроздова ; Держ заклад “Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ, 2013. – С. 18–21.
537. **Із Лесею Степовичкою нас здружив Олесь Гончар** / М. Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 2 (29).

538. **Володимир Короленко – апостол правди і добра** / М. Степаненко, Л. Кравченко // Принадність Вашого слова та імені безмежна у часі (до 100-річчя від дня народження В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнародною участю) / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – С. 6–10.
539. **“Маєстат... добірного слова” поета, мовознавця, літературознавця Анатолія Мойсієнка** / М. І. Степаненко // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) / Кіровоград. держ. пед. ун-т імені В. Винниченка. – Кіровоград, 2013. – Вип. 117. – С. 12–21.
540. **Метонімічний простір як синтаксичне явище** / М. Степаненко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. – Луцьк, 2013. – Вип. 1 (250). – С. 115–121.
541. **Мистецькі крила Галини Вовченко** / Микола Степаненко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2013. – 23 січ. – С. 13.
542. **Мудрий і одержимий учений** / М. І. Степаненко // Віктор Ревегук : біобібліограф. покажчик / за ред. М. І. Степаненка ; упоряд. Р. А. Сітарчук, Ю. В. Волошин, В. В. Орехова та ін. ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – С. 20–21. – (Серія “Науковці університету”).
543. **Мудрий фізик із душею лірика** / Микола Степаненко // Руденко Олександр Пантелеймонович : біобібліограф. покажчик : до 75-річчя від дня народження / упоряд. М. І. Степаненко, О. А. Губачова, О. В. Хорольський ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – (Серія “Науковці університету”).
544. **Народився, щоб осяяти українську педагогіку** / Микола Степаненко // Учителю учителів з любов’ю : до ювілею І. А. Зязюна / за ред. Н. Г. Ничка-

- ло, уклад. Н. Г. Ничкало, О.М. Отич, О. М. Боровік. – К., 2013. – С. 91–93.
545. **Науки вірний слуга** / Микола Степаненко // Сергій Федорович Клепко : біобібліограф. покажчик / уклад. Т. Є. Куренкова, Л. А. Александрова ; Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти ім. М. В. Остроградського. – Полтава, 2013. – С. 45. – (Сер. “Персоналії післядипломної педагогічної освіти Полтавщини”).
546. **Несе “даровану йому іскру Божу з гідністю і лицарською одвагою”** / Микола Степаненко // Григорій Семенович Левченко : біобібліограф. покажчик / упоряд. Н. В. Сулаєва ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – С. 7–8. – (Серія “Науковці університету”).
547. **Нове – це добре забуте старе: відродження короленкознавчих наукових студій** / М. І. Степаненко // Наукові записки Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка / Упр. культури виконкому Полтав. міськради, Полтав. літ.-мемор. музей В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 2. – С. 3–11.
548. **Новий підхід до інтерпретації семантико-синтаксичної і формально-граматичної структури речення на засадах теорії категорійної граматики** / Микола Степаненко // Плющ М. Я. Словоформа в семантично елементарному та ускладненому реченні : вибрані праці / М. Я. Плющ ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Вид. 2-ге, доп. – К., 2013. – С. 319–323.
549. **Педагогічна концепція А. С. Макаренка і сучасність** / М. І. Степаненко, А. М. Бойко // Рідна школа : щомісяч. наук.-пед. журн. – 2013. – № 1–2. – С. 23–29.
550. **Поезія Іни Снарської – “шлях... да шчырага сэрца”** / М. І. Степаненко // Снарская Іна. Ад сэрца да сэрца – дарога... / Іна Снарская. – Полтава, 2013. – С. 3–8.
551. **Поезія, філологія – сродна праця Анатолія Мойсієнка** / М. І. Степаненко // Соборність : міжнар. літ.-

публіц. часопис укр. письменників. – 2013. – № 1–2. – С. 179–194.

552. **Поетичні переливи Інни Снарської / Микола Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета.** – 2013. – 13 серп. – С. 5.
553. **Полтавці свято бережуть пам'ять Раїси Кириченко / Микола Степаненко // Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні ХХ–ХХІ століть : до 70-ліття від дня народження Берегині української пісні : зб. наук. праць / упоряд., відп. ред. Г. О. Кудряшов ; М-во освіти і науки України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ф-т філології та журналістики, Каф. журналістики, Музей Раїси Кириченко.** – Полтава, 2013. – С. 13–14.
554. **Профільна школа: від інновацій до традицій / М. Степаненко // Від інноваційного змісту і технології освіти до інноваційного прогресу : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., Кременчук, 15 жовт. 2013 р. / редкол. І. М. Бобир (голова), А. П. Самарин та ін. – Кременчук, 2013. – С. 22–25.**
555. **Речення і текст у тема-рематичному представленні / Микола Степаненко // Лінгвістичні студії = Linguistic studies : міжнар. зб. наук. праць / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2014. – Вип. 28. – С. 201–206. – Рец. на кн.: Вінтонів М. О. Актуальне членування речення і тексту : формальні та функціональні вияви : монографія / М. О. Вінтонів ; [відп. ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : Донец. нац. ун-т, 2013. – 327 с.**
556. **Роман “Твоя зоря” Олеся Гончара в читацькій епістолярній оцінці (версія перша) / Микола Степаненко // Море : літ.-худож. та громад.-політ. журн. / Одес. обл. організація Нац. спілки письменників України. – 2013. – № 1 (20). – С. 170–177.**
557. **Славний полтавці Світлані Мартиненко в день ювілею! / М. Степаненко // Мартиненко Світлана Миколаївна : біобібліограф. нарис / упоряд. Н. М. Демченко, В. А. Зотова / Київ. ун-т імені Б. Грінченка, Пед. ін-т,**

- б-ка. – К., 2013. – С. 15. – (Сер. “Вчені – ювіляри Київського університету імені Бориса Грінченка”).
558. **Слово ректора** / М. І. Степаненко // Петро Кравченко : до 60-річчя від дня народження : біобібліограф. покажчик / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – С. 5–6. – (Серія “Науковці університету”).
559. **Срезневський ХХ століття** : 8 жовтня 2013 року в Інституті української мови НАНУ відбувся круглий стіл “Українська мова на осі часу” та Урочиста Академія з нагоди 80-річчя члена-кор. НАНУ, д-ра філол. наук, проф. Василя Васильовича Німчука / підгот. Ніна Горголюк // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2013. – 17–30 жовт. – С. 6. – Зі змісту : **В. Німчук – людина світлої та натхненної душі...** / М. І. Степаненко.
560. **Теорія глотогенезу в публіцистичному дискурсі Панаса Мирного й Олеся Гончара** / Микола Степаненко // Філологічні студії : наук. вісник Криворіз. нац. ун-ту : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2013. – Вип. 9. – С. 147–154.
561. **Традиційна граматична проблема в новому науковому представленні** / М. І. Степаненко // Філологічні науки : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 13. – С. 115–121. – Рец. на кн.: Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові : [монографія]. – К. : Ін-т української мови ; ВД Дмитра Бураго, 2012. – 328 с.
562. **У його слові – “стеги, ясні зорі і тихі води України”** / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 2 квіт. – С. 1, 3.
563. **Увічнення пам’яті Володимира Короленка на Полтавщині** : енциклопедична довідка / М. І. Степаненко // Наукові записки Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 2. – С. 162–178.

564. **Філологічні грані Анатолія Мойсієнка** / М. Степаненко // Літературна Україна : газета письменників України. – 2013. – 11 лип. – С. 15.
565. **Чорнобильський щоденниковий дискурс Олеса Гончара** / М. І. Степаненко // Проблеми граматики, фоностилістики, соціолінгвістики та лінгвометодики української мови : зб. наук. праць на пошану проф. Степаненка Миколи Івановича / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – С. 18–39.
566. **Ще одна сторінка майбутньої енциклопедії “Полтавіка”** / Микола Степаненко // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. І. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 2 (29).
567. **Щемливе і ніжне слово Наталії Баклай** / М. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 5 лют. – С. 5.

2014

568. **Вагомий успіх нашої землячки** / Микола Степаненко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2014. – 19 лют. – № 8. – С. 1.
569. **Віктор Баранов – “постать самотня в сучасній поезії”** / Микола Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2014. – 4 берез. – С. 5.
570. **Довершуючи справу подвижника** [Про Шевченкіану П. П. Ротача] / М. І. Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2014. – 7 лют. (№19–21). – С. 5.
571. **Є справжньою літературною енциклопедією** / М. І. Степаненко, О. М. Ніколенко // Вечірня Полтава: загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2014. – 12 берез. – № 11. – С. 19.
572. **Його любила, любить і любитиме Вкраїна** / Микола Степаненко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2014. – 2 квіт. – С. 20.

573. **“Не кажи нікому ні про кого, а кажи про себе”:** глибини поетичного слова **Віктора Баранова** / М. І. Степаненко // Слово Просвіти : всеукр. культурол. тижн. – 2014. – 6–12 лют. – С. 12.
574. **Параметричні характеристики “довжина”, “ширина” на реченнєвому тлі** / Микола Степаненко // Лінгвістичні студії : на пошану корифею : зб. наук. праць і вітань з нагоди 90-ліття від дня народження д-ра філол. наук, проф., заслуж. діяча науки і техніки України Сергія Івановича Дорошенка. – Харків, 2014. – С. 151–161.
575. **Світло душі сестри Олесь Гончара** / Микола Степаненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад-політ. газета. – 2014. – 1 квіт. – С. 3.
576. **Щедро вродило на історичній ниві Олександра Єрмака** / М. І. Степаненко // Олександр Петрович Єрмак : біобібліографічний покажчик / упоряд. Р. А. Сітарчук, В. В. Орехова, І. М. Лесунова ; за ред. М. І. Степаненка. – Полтава, 2014. – С. 5–6. – (Серія “Науковці університету”).

ЖУРНАЛІСТСЬКІ
ДІАЛОГИ
З МИКОЛОЮ
СТЕПАНЕНКОМ

Є надія, що небавом із радіо, з екранів телевізорів зійдуть аматори, а їхнє місце посядуть спеціалісти високої кваліфікації, високого професіоналізму, що виявлятиметься насамперед у володінні словом, умінні відчувати всі його тонкощі й доносити до слухача та глядача.

Микола Степаненко

Для студентів-словесників авторитетом є не лише їхні викладачі, а й журналісти. У нас попереду велика й відповідальна робота: підготувати таких педагогів-філологів та журналістів, які б свої світлі й розумні думки, мудрі поради зодягали в розкішну українську форму, які б смакували красою рідного слова і своєю наполегливою працею доводили, що найкоштовніший скарб будь-якого народу – його мова. Володіння нею – це обов'язок усіх українців (незалежно від їхньої освіти, посади тощо).

Микола Степаненко

577. Горді тим, що саме “Рідний край” удостоєний премії Самійла Величка : інтерв’ю з М. Степаненком / записав Володимир Оніщенко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2012. – 31 серп. – С. 6.
578. “Кафедра” чи “катедра”, але не “Хвранція” : інтерв’ю з М. І. Степаненком / провела Зінаїда МIRONENKO // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2003. – 21 лют. – С. 5 ; Степаненко М. Думки вголос і про себе / Микола Степаненко. – Полтава, 2013. – С. 119–122.
579. Майбутні журналісти – поквартесь! : бесіда з Миколою Степаненком / записала Лідія Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 13 лип. – С. 1.
580. “Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, а лиш камінь має” : розмова з М. Степаненком / розмову вів Михайло Любимий // Степаненко М. Думки вголос і про себе / Микола Степаненко. – Полтава, 2013. – С. 116–119.
581. “Нам, полтавцям, дуже поталанило, що ми перебуваємо в лоні літературної мови” : інтерв’ю з М. І. Степаненком / записала Тетяна Дениско // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2006. – 5 лип. – С. 3 ; Степаненко М. Думки вголос і про себе / Микола Степаненко. – Полтава, 2013. – С. 122–127.
582. Назустріч Європі. Студенти педуніверситету навчатимуться у Швеції й Данії : інтерв’ю з ректором ПДПУ М. Степаненком // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2009. – 2 жовт. – С. 6.
583. Плекаймо материнську мову : інтерв’ю з М. Степаненком / записала Лідія Черпакова

- // Село полтавське : обласна газета. – 2009. – 6 листоп. – С. 9.
584. Полтавська українська мова – підстава для гордості : бесіда з Миколою Степаненком та Іриною Фаріон / провела Тетяна Цирульник // Коло : корисно, цікаво, об'єктивно. – 2013. – 7–13 листоп. – С. 5.
585. Сказати, що сучасне суспільство грамотне, – неправильно. Сказати, що в нього немає змоги для вдосконалення, – теж неправильно : бесіда з Миколою Степаненком / записав Володимир Оніщенко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2013. – 8 листоп. – С. 23.
586. “Служити правді – то хрест і доля” : (історикомовознавчі візії публіцистичної спадщини Олеся Гончара) / розмову вела Ірина Павлова // Рідний край : наук. публіц. худож.-літ. альманах / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 1 (18). – С. 119–131.
587. Хто ми в світі без рідного слова ... : інтерв'ю з М. Степаненком з нагоди п'ятдесятиріччя / Лідія Віценья // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2008. – 14 жовт. – С. 2 ; Степаненко М. Думки вголос і про себе / Микола Степаненко. – Полтава, 2013. – С. 128–131.
588. Хтось повинен відповідати за мовний розгартіаш в Україні : розмова з М. Степаненком / розмову вела Зінаїда Матяшова // Степаненко М. Думки вголос і про себе / Микола Степаненко. – Полтава, 2013. – С. 132–133.
589. Як змінювали українську мову в останні роки : розмова з М. Степаненком / розмову вела Тетяна Цирульник // Коло : громад.-політ. газета. – 2012. – 15–21 берез. – С. 3.

**МИКОЛА СТЕПАНЕНКО
– РЕДАКТОР**

Треба нам ще трохи переродитися, глибше осмислити себе, усвідомити велич культури і мови, яку представляємо, виформувати в собі почуття гордості за цей скарб і почуття вдячності пращурам, що зуміли його зберегти, пронести крізь бурі й негоди.

Микола Степаненко

Працював і працюватиму задля того, аби в нашому краї запанувала, зарясніла, заврожаїла українська мова в усіх сферах суспільного буття.

Микола Степаненко

Публічне знущання чи глуз над мовою, а також її умисна дискредитація є порушенням Конституції України та образою національної гідності як громадян, так і держави і мають переслідуватися законом.

Микола Степаненко

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
головний редактор**

590. Х Гоголівські читання : зб. наук. праць : матеріали міжнар. наук. конф. (Полтава, 18–20 квіт. 2011 р.) / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2011. – 218 с.
591. Держава і церква в новітній історії України : зб. наук. праць за матеріалами IV Всеукр. наук. конф. “Держава і церква в новітній історії України” / голов. ред. М. Степаненко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 384 с.
592. Журналістика. Лінгвістика. Дидактика : зб. наук. праць / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – 366 с.
593. Зарубіжні письменники і Україна : зб. наук. праць / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Дніпропетров. нац. ун-т імені О. Гончара. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 352 с.
594. Євген Гребінка в крайовому, українському та світовому літературно-мистецькому контексті : зб. наук. ст. / голов. ред. М. І. Степаненко ; АН вищої освіти України, Ін-т л-ри імені Т. Г. Шевченка, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка та ін. – Полтава : ПНПУ, 2012. – 283 с.
595. Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. філол. ф-ту. Вип. 2 / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Навч. зміна, 2000. – 35 с.
596. Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. філол. ф-ту. Вип. 4 / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ.

- пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. укр. мови. – Полтава : Освіта, 2002. – 63 с.
597. Літературне краєзнавство: проблеми, пошуки, перспективи : зб. наук. праць / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. обл. ін-т післядипломної освіти імені М. В. Остроградського, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ, 2011. – 348 с.
598. Педагогічні науки : зб. наук. праць / засн. Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; голов. ред. М. І. Степаненко. – 2009– . – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2009–2014. – Двічі на рік.
599. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка в особах : матеріали наук.-практ. конф. (Полтава, 23 берез. 2011 р.) / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2011. – 168 с.
600. Постать Григорія Сковороди в сучасному філософсько-культурному просторі : зб. тематичних матеріалів (наук. статей) наук. конф., присвяченої 290-річчю від дня народж. Григорія Сковороди, 20–21 черв. 2012 р. / голов. ред. М. І. Степаненко ; Держ. п-во “Укр. інформ.-сервісний центр культ. і туризму”. – Чорнухи, 2012. – 308 с.
601. Принадність Вашого слова та імені безмежна у часі (до 160-річчя від дня народження В. Г. Короленка) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнародною участю) / голов. ред. М. І. Степаненко. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 214 с.
602. Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету / засн. Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; голов. ред. М. І. Степаненко. – 2009– . – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2009–2014. – Двічі на рік.
603. Слово в аспекті функціонування : зб. наук. праць / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед.

- ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПІ, 1996. – 173 с.
604. Слово в лексичній і граматичній системі мови : зб. наук. праць : до 80-річчя Полтав. пед. ін-ту / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПІ, 1994. – 136 с.
605. Слово і його системні зв'язки в мові й мовленні : зб. наук. праць / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПІ, 1992. – 96 с.
606. Слово і мовні рівні : зб. наук. праць / голов. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПІ, 1993. – 130 с.
607. Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід : зб. наук. праць / голов. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Полтавський літератор, 2012. – Кн. 1. – 420 с.
608. Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід : зб. наук. праць / голов. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Полтавський літератор, 2012. – Кн. 2 – 427 с.
609. Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. праць [за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 3–5 квіт. 2013 р.)] / голов. ред. М. І. Степаненко ; Ін-т укр. мови НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Нац. гірничий ун-т. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 348 с.
610. Філологічні науки : зб. наук. праць / засн. Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 1999– . – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 1999–2014. – Двічі на рік. – [голов. ред. М. І. Степаненко (з 2009)].

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
заступник головного редактора**

611. Психологія особистості : наук. журн. / засн. Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2011– . – Полтава, 2011–2014. – Двічі на рік.

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
голова редакційної колегії**

612. Актуальні питання літературознавства : зб. наук. праць. Вип. 1 / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 80 с.
613. Сяєво жар-птиці : антологія літератури для дітей та юнацтва Придніпров'я (1883–2012 рр.) / упоряд. та автори передм. Ірина Прокопенко, Леся Степовичка ; голов. редкол. М. І. Степаненко. – Дніпропетровськ : Ліра, 2012. – 580 с.
614. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні : зб. статей за матеріалами Всеукр. наук. конф., 19 черв. 1997 р. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – 101 с.
615. Філологічні студії : зб. наук. праць студентів і магістрантів / засн. Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2006– . – Полтава : ПДПУ, 2006–2014. – Щорічн.

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
відповідальний редактор**

616. Актуальні проблеми літературознавства : зб. наук. ст. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 121 с.

617. Українська мова і сучасна мовна ситуація на Полтавщині : зб. ст. за матеріалами наук. конф. (16–17 черв. 1998 р.) / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – 84 с.

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
науковий редактор**

618. Синтаксична концепція Арнольда Грищенка : вибране / ред. і авт. вступ. ст. Микола Степаненко ; упоряд. Ірина Дудко, Юлія Макарець. – К., 2011. – 456 с. : фото.

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
літературний редактор**

619. Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах / засн. Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; голов. ред. В. О. Пащенко. – 1999, груд.– . – Полтава, 1999–2009. – Двічі на рік.
620. Українська преса початку ХХ століття як націотворчий чинник : зб. наук. ст. Всеукр. наук. конф. (Полтава, 24–25 листоп. 2005 р.) / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 148 с.

**Видання,
у яких Микола Іванович Степаненко –
член редакційної колегії**

Неперіодичні видання

621. Актуальні питання літературознавства : зб. наук. праць. Вип. 2 / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПДПУ, 2009. – Вип. 2. – 68 с.

622. Англійська філологія : проблеми лінгвістики, літературознавства, лінгводидактики : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ф-т філології та журналістики, каф. англ. філології. – Полтава : Техсервіс, 2007. – 156 с.
623. Англійська філологія : проблеми лінгвістики, літературознавства, лінгводидактики : зб. наук. праць. Вип. 2 / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ф-т філології та журналістики, каф. англ. філології. – Полтава : Техсервіс, 2008. – 134 с.
624. Аспекти дослідження іноземних мов і лінгвометодичні основи викладання : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006–2007. – Вип. 1. – 2006. – 160 с. ; Вип. 2. – 2007. – 184 с.
625. Аспекти дослідження іноземних мов і лінгвометодичні основи викладання : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010–2011. – Вип. 8. – 2010. – 136 с. ; – Вип. 9. – 2011. – 128 с.
626. Вісник Полтавського педінституту імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. Вип. 1 / голов. ред. В. О. Пащенко. – Полтава : Освіта, 1998. – 238 с.
627. Вивчення творчості М. Гоголя : Гоголівські читання в Полтаві : зб. наук. праць / кер. проекту М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2009. – 129 с.
628. Видатна історична віха: до 80-річчя української національно-демократичної революції 1917–1920 років : матеріали Всеукр. наук. конф. (Полтава, 12 черв. 1997 р.) / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. філіал Київ. військового ін-ту зв'язку, Полтав. обл. ін-т післядипл. підгот. пед. працівників. – Полтава, 1998. – 56 с.
629. Гоголь і світова література : Гоголівські читання в Полтаві : зб. наук. праць / кер. проекту М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т

- імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2009. – 237 с.
630. М. Гоголь і Україна : Гоголівські читання в Полтаві : зб. наук. праць / кер. проекту М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2009. – 116 с.
631. VIII Гоголівські читання : матеріали міжнар. наук. конф., 5–6 квіт. 2006 р. / Ін-т л-ри імені Т. Г. Шевченка НАН України, Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. держ. адмін., Держ. зап.-музей М. В. Гоголя. – Полтава : ПНПУ, 2006. – 232 с.
632. IX Гоголівські читання : матеріали міжнар. наук. конф. (Полтава, 9–11 берез. 2009 р.) / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. заруб. літ-ри. – Полтава : ПДПУ, 2009. – 244 с.
633. Зарубіжні письменники і Україна : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ, 2011. – 168 с.
634. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / голов. ред. В. О. Пащенко. – 1999– . – Полтава, 1999–2008. – Тричі на рік.
635. Історія Полтавського педагогічного інституту в особах : матеріали конф., присвяченої 80-річному ювілею ін-ту / М-во освіти і науки України, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Кларисса, 1995. – 172 с.
636. Концептологія в системі гуманітарних наук : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ф-т філології та журналістики. – Полтава : ПДПУ, 2009. – 92 с.
637. Мова творів М. Гоголя : Гоголівські читання в Полтаві : зб. наук. праць / кер. проекту М. І. Степаненко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2009. – 119 с.

638. Мовознавчий вісник : зб. наук. праць на пошану проф. Катерини Городенської з нагоди її 60-річчя. Вип. 8 / Черкас. нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 349 с.
639. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство) : зб. наук. праць. Вип. 2. / за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 259 с.
640. Педагогічна майстерність: навчально-методичне забезпечення теорії і технології професійного розвитку вчителя : до 95-річчя від дня народження В. О. Сухомлинського : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (Полтава, 26 верес. 2013 р.) / Нац. акад. пед. наук України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Міжнар. акад. пед. освіти, Педагогіко-меморіальний музей В. О. Сухомлинського. – Полтава, 2013. – 107 с.
641. Поетика творів М. Гоголя : Гоголівські читання в Полтаві : зб. наук. праць / кер. проекту М. І. Степаненко; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2009. – 123 с.
642. Православ'я і культура: Історія та сучасність : матеріали Всеукр. наук. конф. (Полтава, 16–18 черв. 1994 р.) / Ін-т історії України АН України, Ін-т філософії АН України, Полтав. держ. пед ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. наук. т-во краєзнавців. – Полтава, 1994. – 214 с.
643. Проектне бачення компетентісно спрямованої 12-річної школи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Компетентісно орієнтована освіта в умовах сьогодення”, 17 листоп. 2005 р. – Полтава, 2006. – 208 с.
644. Релігійна традиція в духовному відродженні України : матеріали Всеукр. наук. конф. / редкол.: В. Є. Ло-

- бурець, В. О. Пащенко, Я. Г. Вовк та ін. ; Комісія Верховної Ради України з питань культури та духовного відродження, Ін-т історії України АН, Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – 132 с.
645. Г. С. Сковорода і сучасність : матеріали наук. конф., присвяченої 200-річчю з дня смерті філософа, 11–12 лист. 1994 р. / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Упр. культури Полтав. облвиконкому, Полтав. краєзн. музей. – Полтава : ПДПІ імені В. Г. Короленка, 1994. – 81 с.
646. Тези доповідей і повідомлень другої Полтавської наукової конференції з історичного краєзнавства / Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. організац. укр. тов-ва охорони пам'яток історії та культури, Полтав. наук. тов-во краєзнавців. – Полтава, 1991. – 131 с.
647. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження і засіб навчання мови : зб. наук. доп. міжнар. конф. (Полтава, 19–20 верес. 2007 р.) : у 2 т. Т. 1 / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти. – Полтава : Освіта, 2007. – 205 с.

Періодичні видання

648. Імідж сучасного педагога : всеукр. наук.-практ. освіт.-попул. журн. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського. – 1999, черв. – . – Полтава : АСМІ, 1999–2014. – Десять чисел на рік.
649. Методичні діалоги : журн. для вчителів укр. мови / засн. ТОВ “Видавництво “Світоч”. – 2011, лют. – . – К. : Світоч, 2011–2013. – Щомісячн.
650. Методичні діалоги : газета для вчителів української мови / засн. вид-во “Освіта України”. – 2006– . –

- К. : Освіта України, 2006–2010. – Щомісячн. – [М. Степаненко – член ред.-метод. ради з 2008 р.].
651. Українська мова : наук.-теорет. журн. Ін-ту укр. мови НАН України / засн. НАН України, Ін-т укр. мови. – 2001, жовт.– . – К., 2001–2014. – Щоквартал. – [М. Степаненко – член ред. кол. з 2005 р.].
652. Український керамологічний журнал : нац. наук. журн. Ін-ту керамології відділення Ін-ту народознавства Нац. акад. наук України та Нац. музею-заповідника укр. гончарства в Опішному / засн. Ін-т народознавства Нац. академії. наук України, Нац. музей-заповідник укр. гончарства в Опішному. – 2001, серп.– . – Опішне : Укр. народознавство, 2002–2014. – Щоквартал.
653. Університетський час : газета Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / засн. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2010, верес.– . – Полтава, 2010–2013. – Щомісячн.

Видання за редакцією Миколи Івановича Степаненка

654. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Полтавська область / за заг. ред. В. О. Пащенко, М. І. Степаненка, Б. В. Гога ; АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи, Ін-т вищ. освіти. – Полтава : АСМІ, 2008. – 476 с.
655. Граматика української мови у функціональному висвітленні : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : Освіта, 2000. – 120 с.
656. Калязін Юрій Володимирович : біобібліографічний покажчик / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – 48 с.
657. Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. філол. ф-ту. Вип. 3 / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед.

- ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта-інфоком, 2001. – 58 с.
658. Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. філол. ф-ту. Вип. 4 / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, каф. укр. мови. – Полтава : Освіта, 2002. – 63 с.
659. Лінгвістичні студії : зб. наук. праць студ. і магістрантів філол. ф-ту. Вип. 6 / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка ; каф. укр. мови. – Полтава : Освіта, 2004. – 68 с.
660. Володимир Пашенко : біобібліографічний покажчик / за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : ПНПУ, 2010. – 148 с. – (Серія “Науковці університету”).
661. Проблеми граматики, стилістики, лінгвометодики (до 90-річчя університету) : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта, 2004. – 170 с.
662. Проблеми граматики, фонетики, лінгводидактики : зб. ст. / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта, 2001. – 120 с.
663. Проблеми соціолінгвістики, фоностилістики, граматики, журналістики та методики навчання української мови / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – 92 с.
664. Проблеми фонетики, лексикології, граматики, лінгводидактики : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта, 2006. – 151 с.
665. Проблеми фонетики, лексикології, граматики, стилістики української мови та методики її викладання : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта, 2007. – 144 с.

666. Проблеми фонетики, функціональної граматики і лінгвометодики : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта, 2003. – 124 с.
667. Проблеми функціональної граматики, фонетики, лінгводидактики : зб. наук. праць / за ред. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освітаінфоком, 2002. – 158 с.
668. Ревегук Віктор : біобібліографічний покажчик / упоряд. Р. А. Сітарчук, Ю. В. Волошин, В. В. Орєхова та ін. ; за ред. М. І. Степаненка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – 148 с. – (Серія “Науковці університету”).
669. Степовичка Л. Дніпропетровська філармонія. Гроно талантів, сузір’я особистостей : історія й сьогодення в статтях, світлинах, інтерв’ю / Леся Степовичка; за ред. М. І. Степаненка. – Дніпропетровськ : Ліра, 2013. – 236 с.
670. Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. праць : [матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з нагоди 90-літнього ювілею О. Т. Гончара, Полтава, 28–29 трав. 2008 р.] / за ред. М. І. Степаненка, В. А. Мелешко ; Полтав. обл. держ. адміністрація, Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. ін-т післядипломної освіти пед. працівників імені М. В. Остроградського, Полтав. обл. б-ка для юнацтва імені О. Гончара, Держ. літ.-меморіал. музей Олеся Гончара в селі Сухій. – Полтава : АСМІ, 2008. – 456 с.

ВИДАННЯ, ЯКІ РЕЦЕНЗУВАВ МИКОЛА ІВАНОВИЧ СТЕПАНЕНКО

671. Алла Бойко: наукові, навчальні й моральні уроки : наукова педагогічна школа / упоряд. Л. А. Семеновська, А. В. Хоменко, В. М. Мокляк. – Полтава : АСМІ, 2009. – 416 с.
672. Бобух Н. М. Антоніми в українській поетичній мові : монографія / Н. М. Бобух. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. – 312 с.
673. Бойко В. М. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / В. М. Бойко, Л. Б. Давиденко ; Ніжин. держ. ун-т імені М. Гоголя. – Ніжин : Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2010. – 119 с.
674. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика : семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти : монографія / Н. І. Бойко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2005. – 552 с.
675. Валюх З. О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові : монографія / З. О. Валюх. – К. ; Полтава : АСМІ, 2005. – 356 с.
676. Волик Л. Чотири сутності Гоголя / Лариса Волик. – Полтава : Полтавський літератор, 2009. – 68 с.
677. Горбачук В. Т. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В. Т. Горбачук, Д. В. Горбачук ; Держ. вищий навч. закл. “Донбаський держ. пед. ун-т”. – Слов’янськ : Друкарський світ, 2013. – 124 с.
678. Ділова лексика : англо-український, українсько-англійський словник / уклад. О. М. Акмалдінова, С. С. Кіраль, О. О. Письменна. – К. : Академія, 2011. – 296 с. – (Серія “Nota bene”).

679. Дорошенко С. М. Українська термінологія нафтогазової промисловості : становлення і розвиток. – Полтава : 2013. – 143 с.
680. Доценко О. Л. Семантико-прагматичний синтаксис: особливості вираження модальності : монографія / О. Л. Доценко. – К. : Міленіум, 2006. – 226 с.
681. Дудик П. С. Синтаксис української мови : підручник / П. С. Дудик., Л. В. Прокопчук. – К. : Академія, 2010. – 384 с. – (Альма-Матер).
682. Дудко І. Займенникове вираження категорії означеності – неозначеності в українській мові / І. Дудко. – К. : Довіра, 2011. – 232 с.
683. Дудко І. В. Історична фонетика української мови : навч.-метод. посіб. / І. В. Дудко, Ю. С. Макарець. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 128 с.
684. Леута О. Структура і семантика дієслівних речень в українській літературній мові : монографія / О. Леута ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Такі справи, 2008. – 208 с.
685. Лінгвістичний аналіз : практикум : навч. посіб. / [М. І. Калько, Г. Р. Передрій, В. В. Калько та ін.] ; за ред. Г. Р. Передрій. – К. : Академія, 2013. – 280 с. – (Серія “Альма-матер”).
686. Мовознавчі студії : Діалект у соціокультурному просторі (за матеріалами міжнар. наук. конф. на пошану 100-річчя від дня народження проф. Гаврила Шила). Вип. 3 / упоряд. Л. Бараненко, Н. Грицик, К. Іваночко та ін. – Дрогобич : Швидкодрук, 2010. – 450 с.
687. Мойсієнко А. Мова як світ світів. Поетика текстових структур / Анатолій Мойсієнко. – Умань : УДПУ, 2008. – 280 с.
688. Муромцева О. З історії української літературної мови : вибрані праці / О. Муромцева ; упоряд. І. Муромцев. – Х. : [б. в.], 2008. – 229 с.
689. Навальна М. І. Нові явища та процеси у вживанні дієслів соціально-економічної сфери в українській мові

- : [монографія] / М. І. Навальна. – Переяслав-Хмельницький : КСВ, 2014. – 188 с.
690. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ ; Нац. пед ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 7. – 440 с.
691. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ ; Нац. пед ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2008. – Вип. 4. – 467 с.
692. Омельчук С. А. Практикум з правопису української мови: система дослідницьких вправ : навч. посіб. / С. А. Омельчук – К. : Грамота, 2009. – 224 с.
693. Пащенко В. Гончарова правда про духовність і церкву / В. Пащенко. – Полтава : АСМІ, 2006. – 360 с.
694. Полтавщина в літературному просторі й часі : навч. посіб.-хрестоматія / упоряд. Н. Кочерга, А. Лисенко, С. Дорошенко ; Полтав. нац. техніч. ун-т імені Юрія Кондратюка. – Полтава, 2008. – 232 с.
695. Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. праць / за ред. проф. З. О. Валюх ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Освіта, 2008. – 108 с.
696. Ротач П. Полтавська Шевченкіана: спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії : у 2 кн. Кн. 1. А–К / Петро Ротач. – Полтава : Дивосвіт, 2005. – 432 с.
697. Савченко Е. О. “Учебные стихи” : метод. указания, упражнения, игры и задания для студ.-иностранцев, изучающих русс. яз.). Ч. I : (вводно-фонетический курс) / Е. О. Савченко. – Полтава, 2008. – 35 с.

698. Тур О. М. Українська мова (професійне спрямування – “Геодезія, картографія та землеустрій”) : навч. посіб. / О. М. Тур. – Кременчук : Щербатих О. В., 2010. – 292 с.
699. Українець Л. Ф. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Фонологія. Морфонологія : навч.-метод. посіб. / Л. Ф. Українець. – Полтава : АСМІ, 2006. – 140 с.
700. Українська мова (за професійним спрямуванням) : тексти лекцій / упоряд. Н. М. Симоненко, Н. Ф. Мельник, С. Г. Різник та ін. – Полтава : РВВ ПДАА, 2011. – 336 с.
701. Фролова К. П. Я воскресну! : твори, статті, спогади, присвяти : книга пам’яті до 90-річчя / Фролова Клавдія Павлівна ; упоряд. Леся Степовичка, Валентина Галич та ін. – Дніпропетровськ : Ліра, 2013. – 270 с.
702. Шевчук З. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / З. В. Шевчук, І. В. Клименко. – К. : Алерта, 2010. – 696 с.
703. Шрамко Р. Г. Історія редагування. Технічне редагування : навч.-метод. посіб. / Р. Г. Шрамко. – Полтава, 2007. – 132 с.
704. Ucrainastica : зб. наук. праць / П. Білоусенко, Д. Бучко та ін. – Кривий Ріг : Кабінет україністичних досліджень при Криворіз. держ. пед. ун-ті, 2007. – 91 с.

**РЕЦЕНЗІЇ НА ПРАЦІ
МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА**

Мова для всіх українців – “і мертвих, і живих, і ненароджених”, в Україні, і не в Україні сущих – була, є і буде на віки вічні і “Богом-Любов’ю”, і “Бого-Вірою,” і “Богом-Надією”.

Микола Степаненко

Міцною є дружба, сформована на духовно-інтелектуальній основі. У неї свої чесноти й переваги. Часто можна почути, що в науці немає спільників, там лише опоненти. Звісно, опоненти неодмінно повинні бути, бо без дискусії – простої й тієї, яка сягає точки кипіння, – істині не з’явитися. Такий складний шлях у мудрої думки, їй суджено долати перешкоди й самій гартуватися, аби вибороти місце під сонцем.

Микола Степаненко

Час ... історія розставлять свої акценти в царині мовного життя...

Микола Степаненко

СТЕПАНЕНКО М. І. ВЗАЄМОДІЯ ФОРМАЛЬНО-ГРАМАТИЧНОЇ І СЕМАНТИЧНОЇ ВАЛЕНТНОСТІ У СТРУКТУРІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ТА РЕЧЕННЯ : МОНОГРАФІЯ / М. І. СТЕПАНЕНКО ; НАН УКРАЇНИ, УКР. МОВНО-ІНФОРМ. ФОНД. – К., 1997. – 216 с.

705. Грищенко А. [Рецензія] / А. Грищенко // Вісник Полтавського педінституту ім. В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки : зб. наук. праць / голов. ред. В. О. Пащенко. – Полтава, 1998. – Вип. 1. – С. 226–227. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення : монографія / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1997. – 216 с.

“М. І. Степаненко поставив за мету прилучитися до вічної проблеми речення своєю дослідницькою працею, результати якої висвітлено в ... монографії. З багатоаспектної природи простого речення, властивого синтаксичній системі української мови, він обрав для аналізу коло питань, пов'язаних із сполучувальними (валентнісними) властивостями дієслів і прикметників, синтаксичне функціонування яких у поєднанні із значеннєвим планом характеризується обов'язковим і необов'язковим поширенням залежними компонентами різної семантико-синтаксичної природи. Можна з певністю стверджувати, що в дослідженні М. І. Степаненка вперше в українському мовознавстві не принагідно, а спеціально аналізуються питання дієслівної і найвичерпніше прикметникової валентності. Зваживши на дослідницький досвід багатьох мовознавців, М. І. Степаненко розмежовує поняття формально-граматичної і семантичної валентності з постійною увагою до формування структури речення, репрезентованого відповідними граматичними моделями або зразками. Інформативний та ілюстративний матеріал, за яким стоїть реальне функціонування української мови, дав можливість авторові дослідження створити виразну картину синтаксичної активності прикметника, окреслити коло можливих поширень його залежними компонентами у межах

словосполучень, що набувають реального семантико-синтаксичного наповнення тільки у складі речень як комунікативних одиниць. До речі, на підставі аналізу прикметника, за яким традиційно закріпилася пасивна атрибутивна функція, можна зробити принагідний висновок про те, що словосполучення, якому вже традиційно приділяється велика увага в синтаксичних описах української мови, – це виключно реченнева категорія, категорія, похідна від речення. У зв'язку з цим постає питання про статус словосполучення як так званий будівельний матеріал для речення. Валентнісні відношення як один із проявів синтагматичних зв'язків – не дореченнєві, а формуються саме у процесі породження висловлення як реалізації однієї з структурних і семантичних моделей речення. Дуже важливим у монографії М. І. Степаненка є детальний опис передбачуваних і можливих синтаксичних зв'язків у структурі речення, що значною мірою розширює відомості про механізм формальної і семантичної організації речення, про взаємодію його центральних та периферійних компонентів. Рецензовану працю можна кваліфікувати як глибоку за змістом, позначену високим фахово-лінгвістичним рівнем, як одне з успішних наближень до осягнення суті синтаксичної специфіки української мови”.

706. Єрмоленко С. [Рецензія] / С. Єрмоленко // Збірник наукових праць. Вісник Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / голов. ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 2 (6). – С. 205–207. – Рец. на кн.: Степаненко М. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення : монографія / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1997. – 216 с.

“Проаналізувавши різні точки зору, <...> [автор] доходить висновку, що при встановленні обов'язковості/факультативності у валентному ланцюгові слова як головного компонента речення (присудка) або словосполучення необхідно враховувати різні аспекти: а) ономасіологічне значення; б) структуру (передусім морфемну будову); в) конкретне лексичне значення; синтаксичну функцію. Не слід залишати осторонь комунікативну ситуацію, у якій слово-член “обігрується”, навіть макроконтекст. <...> Дослідження взаємодії формально-граматичної і семантичної валентності

у реченні та словосполученні, проведене М. І. Степаненком, позначене оригінальністю й науковою новизною. Воно містить докладний опис структури речень, побудованих за моделлю “суб’єкт + предикат + поширювач”, “прикметник + поширювач”, уводить у науковий обіг відомості про специфічні особливості цих структур, отже, має теоретичне й практичне значення. Матеріал цієї праці може бути використаний для укладання нової граматики української мови, де були б простежені всі вживані в ній структури і визначена їх специфіка”.

СТЕПАНЕНКО М. І. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
/ М. І. СТЕПАНЕНКО ; НАН УКРАЇНИ, УКР.
МОВНО-ІНФОРМ. ФОНД. – К., 1998. – 149 с.

707. Єрмоленко С. Книга цікава, потрібна / С. Єрмоленко // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. В. Пашенко. – Полтава, 2000. – № 1 (2). – С. 129–130. – Рец. на кн.: Степаненко М. Історія української мови / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1998. – 149 с.

“Микола Степаненко подає різні концепції походження української мови, робить аргументовані висновки та узагальнення з лінгвогенези, визначає статус української мови в сім’ї слов’янських мов, пропонує лінгвістичну добірку матеріалів, які є синтезом певної системи думок і почуттів, способу мислення і сприйняття, певного бачення мовного світу, а все це не що інше, як утілення своєрідності цілого етносу. <...> Відмінною рисою рецензованої праці є те, що автор подає діаметрально протилежні погляди стосовно походження української мови, які представлені традиційною і нетрадиційною концепцією. Монографічне дослідження спонукає замислитися над такими питаннями: Хто ми? Чий діти? Яких батьків? Звідки бере початок наша мова?”

708. Мацько Л. Ще одна книга про історію української мови / Л. Мацько // Рідний край : наук. публіц. худож.-літ. альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. В. Пашенко. – Полтава, 1999. – № 1. – С. 110–111. – Рец. на кн.: Степаненко М. Історія української мови / НАН України, Укр. мовно-інформ. фонд. – К., 1998. – 149 с.

“Праця “Історія української мови” Миколи Степаненка значною мірою заповнює прогалини у висвітленні історичної правди про український народ і його мову. <...> Важливою у рецензованій книзі є інформація про національний склад сучасної України, про українців діаспори, про сприйняття і впровадження закону “Про мови”. <...> Наукова розвідка “Історія української мови” не залишить нікого байдужим, викличе живий інтерес до української мови, прагнення стати на захист її. Вона, зрештою, допоможе усвідомити тим, хто зайняв сьогодні вичікувальну позицію, що ми таки “український народ”, а не юрба, яка “у звітах населенням зветься”. Ця праця ... заповнить значну прогалину в з’ясуванні українського етно- і глотогенезу”.

**БЕЗОБРАЗОВА Л. Л. СЛОВНИК ЛІНГВІСТИЧНИХ
ТЕРМІНІВ / Л. Л. БЕЗОБРАЗОВА, М. І. СТЕПАНЕНКО.
– ПОЛТАВА, 1999. – 37 с.**

709. Горбачук Д. [Рецензія] / Д. Горбачук // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки / голов. ред. В. О. Пащенко ; Полтав. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 2 (6). – С. 204–205. – Рец. на кн.: Безобразова Л. Л., Степаненко М. І. Словник лінгвістичних термінів. – Полтава, 1999. – 37 с.

“Словник адресовано вчителю української мови і студенту-філологу. Він містить мінімум термінів, необхідних для опанування стилістики української мови (і практичної зокрема) та теоретичних і практичних аспектів культури української мови. Цим зумовлено добір лексикографічного матеріалу, порядок та зміст його тлумачення”.

**СТЕПАНЕНКО М. І. УКРАЇНСЬКЕ РІДНЕ СЛОВО:
СТАТТІ, ВИСТУПИ, РОЗМИСЛИ, ВІДПОВІДІ
/ М. І. СТЕПАНЕНКО. – ПОЛТАВА : АСМІ, 2003. – 182 с.**

710. Буцька Н. Чи любимо ми свою рідну мову? / Наталія Буцька // Вісті. – 2005. – 25 квіт.

“І хоч питання це риторичне і на слуху заангажована на нього відповідь, та спробуємо бути відвертими хоч самі з собою. Такі думки з’являються, коли читаєш книгу Миколи Степаненка, ученого-мовознавця.

Українська мова... Яка вона з погляду іноземців, як глибоко сягає її коріння в давнину, як ставимося до неї ми, українці, у себе вдома? На ці та багато інших запитань знаходимо відповідь <...>”.

711. Горбачук Д. Закоханий у рідне слово / Дмитро Горбачук // Українське слово. – 2004. – Число 43, 20–26 жовт. – С. 10.

“Занурюючись у глибоке минуле і шукаючи відповідь на запитання “Звідки ми і наша мова?”, автор послідовно й неупереджено викладає різні точки зору на цю проблему (і традиційні, й альтернативні), аргументовано дискутує, висловлює своє бачення проблеми. Нелегко змінити громадську думку щодо “спільної колиски трьох братніх народів”, коли вона постійно підігрівается і у засобах масової інформації, і в публічних виступах окремих політичних лідерів. Як слушно зазначає М. Степаненко, “потрібні лише час і терпіння, аби восторжествувала історична правда”.

712. Сіверець Ю. (Юрій Антипович). Двосічний меч українознавства / Ю. Сіверець // Просвіта. – 2004. – Ч. 5, 29 січ. – 4 лют. – С. 13.

“Про що збірник, у якому вміщено статті, виступи, розмисли Миколи Степаненка? Якщо коротко, це захоплюючий і водночас ґрунтовний науковий екскурс у сповнену щасливих злетів, драм і утрат історію української мови. Автор спробував з’ясувати її джерела, вік, показав непрості зв’язки з іншими слов’янськими мовами. <...> До книги увійшли двадцять шість статей, їхні назви промовисті: “Чи виконує українська мова сьогодні всі суспільні функції, що притаманні державній мові?”, “Знов наша мова у неволі, хоч воля ходить навкруги”, “Голосуйте за рідну мову, хоч отруєну, але живу...”, “... Шевченкова мова й стала в нас за наріжну підвалину нашої літературної мови...”, “Гоголя породила Україна, а не Росія...”, “Шлях від учителя сільської початкової школи до відомого вченого-лінгвіста”, “Взаємодія церковнослов’янської і української мов” та ін.”.

Див. також:

713. *Сіверець Ю.* (Юрій Антипович). “... Й скувалася мова, державна й соборна” / Ю. Сіверець // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2004. – 5 листоп. – С. 5.

714. *Ужченко В. Д.* Тернистий шлях українського слова / В. Д. Ужченко, Л. В. Мельник // Збірник наук. праць Луганського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2004. – № 1 (2). – С. 198–201.

“Про болючі чи гострі питання основних етапів становлення української мови, мовної ситуації в Україні й в окремому регіоні (Полтавщині), про мовотворчість майстрів художнього слова і про роль рідної мови в освіті та утвердження її в конфесійній сфері і йдеться в черговій книжці доктора філологічних наук, професора Миколи Степаненка”.

**СТЕПАНЕНКО М. І. ПРОСТОРОВІ ПОШИРЮВАЧІ
У СТРУКТУРІ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ : МОНОГРАФІЯ
/ М. І. СТЕПАНЕНКО. – ПОЛТАВА : АСМІ, 2004. – 463 с.**

715. *Іваницька Н. Л.* Категорія локативності в семантико-синтаксичному і формально-синтаксичному висвітленні / Н. Л. Іваницька // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2007. – Вип. 1 (53). – С. 293–297. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.

“З-поміж “утаємнених” дефініцій, “таємних” формально-граматичних характеристик, “чорного ящика” семантики простого речення взагалі автор вибрав просте речення з просторовими поширювачами, виокремлене ним у визначальних характеристиках – семантичній і формально-граматичній структури. І цього вистачило, аби на 463 сторінках тексту, з використанням і посиланням на таку ж кількість публікацій, на великому фактичному матеріалі, вилученому з різностильових мовних джерел, уперше в україністиці провести таке дослідження. <...> Ми давно спостерігаємо за працями Миколи Івановича, людиною самовідданою, залюбленою в мову, в українське слово, одухотворену великим пориванням утверджувати,

відстоювати і возвеличувати Слово, рідну мову і велику науку про неї. Микола Іванович як серйозний науковець, науковець широкого діапазону мислення, сучасний учений, обізнаний із різними теоріями трактування граматики і семантики, просто не міг не зосередитися на головному аспекті реченнєвої структури – її валентній домініанті. <...> Насамперед вважаємо за необхідне висловити своєрідне “захоплення” глибиною аналізу досліджуваного мовного матеріалу, на базі якого виконано дослідження. Саме це, як і заглиблення у відповідну теорію, дозволило Миколі Івановичу Степаненкові виконати роботу, яку передусім характеризує її новизна, переконливі висновки, об’єктивні й достовірні аргументації, її практична зорієнтованість. <...> Позицію Миколи Івановича на абсолютне охоплення змісту дослідження валентнісною орієнтацією на всю систему формально-граматичних та семантичних моделей речень із просторовими поширювачами можна схвально оцінити. Не лише позитивно оцінити, але й висловити в цьому зв’язку свого роду “захоплення” умінням автора систематизувати й упорядковувати досить неоднорідні одиниці, представлені в монографії, розглянути їх через призму їхніх (формальних і семантичних) виявлених і прихованих, а то й зовсім мало помітних, валентних ознак. <...> Праця М. І. Степаненка ... знайшла свого читача, у неї буде довге наукове життя”.

716. *Мацько Л.* Цінні відомості із семантичного та функціонального синтаксису / Любов Мацько // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2005. – Вип. 1 (40). – С. 285–287. Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.

“Микола Іванович Степаненко аналізує специфіку віддзеркалення категорії локативності на синтаксичному рівні, зокрема на рівні простого речення. Він розглядає останнє як складний механізм, у якому інтегруються різні чинники значеннєвого та формально-граматичного плану. <...> Рецензована праця цінна новими теоретичними відомостями про значеннєву структуру речення, про мінімальну й поширену структурну схему речень, про вияв принципу лексико-семантичної селекційності на рівні синтаксичних конструкцій із просторовими поширювачами у вигляді іменникової

словоформи, применниково-відмінкової сполуки, що передають різновиди локативно-статичної, локативно-динамічної та локативно-транзитивної семантики”.

717. *Мойсієнко А. К.* Взаємодія формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної валентності у структурі речень із просторовими поширювачами / *Анатолій Кирилович Мойсієнко* // Актуальні лінгвістичні й лінгводидактичні проблеми : зб. наук. праць / за ред. проф. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 136–139. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.

“Добре, що дослідник не оминув проблеми структурної схеми речення. Це, без перебільшення, глобальна проблема, яка має давню традицію у світовій лінгвістиці, причому в різні часи вона потрактовувалася по-різному. Ідея про мінімальну та поширену структурну схему (або, за іншою термінологією, формулу речення, модель речення) знайшла своє відображення в працях українських мовознавців (І. Р. Вихованця, А. П. Грищенка, А. П. Загнітка, Н. Л. Іваницької та ін.). Загальноприйнятої концепції, проте, немає. У монографії під структурною схемою розуміється властивий певній мовній системі зразок, за яким будується велика кількість речень. При виділенні мінімальних і поширених структурних схем ураховано формально-граматичний і семантичний чинники. Микола Іванович при цьому наголошує, що структура і значення становлять органічну єдність, власне, семантика перевіряється і корегується граматикою. <...> Концепція, яку пропонує М. І. Степаненко, продумана, логічна. Він будує свій виклад за двома принципами: індуктивним і дедуктивним, причому переважає виклад, за допомогою якого автор від спостереження часткових фактів і явищ переходить до формулювання, встановлення загальних закономірностей, висновків. Методика опису, яка передбачає встановлення семантичної структури речення, родо-видових значеннєвих співвідношень, симетрично-асиметричних зв'язків, стильової нейтральності-варіативності, синонімічних і антонімічних відношень, не викликає будь-яких заперечень. Унікальність її полягає в тому, що кожне речення постає перед нами як синтаксичне явище з властивими йому специфічними ознаками

і як компонент системи репрезентантів локативної семантики, які наділені не лише окремими, а й спільними рисами”.

718. *Плющ М.* Новий підхід до інтерпретації семантико-синтаксичної і формально-граматичної структури речення на засадах теорії категорійної граматики / *Марія Плющ* // Проблеми фонетики, лексикології, граматики, стилістики української мови та методики її викладання : зб. наук. праць / за ред. проф. М. І. Степаненка ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 130–135. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.

“Актуальність рецензованої роботи незаперечна. Вибір теми зумовлений необхідністю встановлення лінгвістичного статусу категорії локативності, яка дістає вираження в мові за допомогою різних засобів. Складність проблеми, яку розв’язує Микола Іванович, полягає не тільки в розбіжностях у трактуванні категорії локативності, але й у тому, що поза увагою лінгвістів, попри значні напрацювання з синтаксису обставинних членів речення, дотепер залишається не вивченою проблема взаємодії зв’язків просторових поширювачів із дієсловом-предикатом, його валентністю та ситуацією мовлення. ... автор залучає великий фактичний матеріал з функціонально розмаїтої сучасної української мови – з художніх, наукових, публіцистичних текстів, зі “Словника української мови” в 11-ти томах, “Словаря української мови” за ред. Бориса Грінченка, що сприяло чіткій аргументації авторських положень, підкріплених численними ілюстраціями. Ця риса вченого – опиратися на факти мови і мовлення – справляє позитивне враження і заслуговує схвалення. Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше в українському мовознавстві здійснено комплексний і багатоаспектний аналіз речень із просторовими поширювачами: з’ясовано формально-граматичну і семантичну валентність дієслівних предикатів, які зумовлюють заповнення правобічної позиції локатива; ідентифіковано систему родових і видових значень локативних поширювачів, виділено їхні структурні моделі як обов’язкових/необов’язкових компонентів складу простого речення, систематизовано типи прийменниково-префіксальної

кореляції у вираженні просторових відношень; з'ясовано дію принципу лексико-семантичної вибіркості у сфері реалізації локативності <...>. Структура монографії загалом чітка, добре продумана, умотивована поставленими завданнями. ... спостереження автора над граматичною організацією речень з просторовими поширювачами містять багато нової й цінної інформації, висновки дослідження аргументовані, достовірні, підкріплені великим ілюстративним матеріалом”.

719. *Самойлова І. Якісно нові концептуальні засади семантичного і функціонального синтаксису / І. Самойлова // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. В. Пащенко. – Полтава, 2004. – № 2 (11). – С. 137–140. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : монографія. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.*

“Монографія Миколи Івановича Степаненка присвячена з'ясуванню місця категорії локативності в реченні, призначення якого – передавати різні диференційовані значення загальної семантики “носій процесуальної ознаки + процесуальна ознака + просторові межі реалізації процесуальної ознаки”. Об'єктом дослідження обрано прості речення з просторовими поширювачами, а предметом – семантичну структуру, формально-граматичну організацію, лексико-семантичний склад позицій цих речень. <...> Нашу увагу по-особливому привернули дві проблеми: 1) з'ясування механізму внутрішньої системної організації мовних засобів вираження просторових відношень (формально-граматичних, представлених структурними моделями та субмоделями, і семантичних, представлених загальними планами змісту та виокремлюваними в їхньому складі локативно-директивними, локативно-транзитивними і локативно-статичними диференційованими значеннями); 2) встановлення специфічних ознак реалізаторів того або того диференційованого значення. Це досить складні питання. Вони вимагають скрупульозного та системного аналізу кожної синтаксичної конструкції і всієї системи речень-репрезентантів локативності. <...> Насамкінець відзначимо, що рецензована праця займе помітне місце в українському синтаксисі, стане в нагоді граматистові, лексикографу, викладачеві вищої школи”.

**СТЕПАНЕНКО М. РІДНЕ УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО :
МОНОГРАФІЯ / М. І. СТЕПАНЕНКО. – ПОЛТАВА :
АСМІ, 2005. – 392 с.**

720. Горбачук Д. Слово – свідок історії, свідок часу / Д. Горбачук // Степаненко М. І. Рідне українське слово / М. І. Степаненко. – Полтава, 2005. – С. 385–387.

“Виходить у світ книжка знаного в Україні філолога, палкого пропагандиста й тонкого поціновувала української мови Миколи Степаненка “Рідне українське слово”. Микола Іванович виносить на розсуд читача розмисли про актуальні проблеми сьогодення: мовна політика і мовна ситуація в Україні, самосвідомість і мовна компетенція особистості, релігія і мова, шкільна освіта і лінгводидактика, українська мова з погляду історії та сучасності. Це видання розраховане на широке коло читачів: тут є і стрункі, науково виважені й логічно аргументовані міркування, і гострі політичні дискусії, і палкий публіцистичний заклик, і тонке, поетичне чуття слова. Незважаючи на досить розмаїту тематику (до книги увійшли статті, присвячені проблемі походження й історичного розвитку мови, тут є аналіз мовотворчості майстрів слова, релігійно-конфесійні дискусії), уся наукова праця просякнута невідчужливою любов’ю до рідної мови, занепокоєнням її сучасним станом, упевненістю в її повнокровному майбутньому. <...> Варто зупинитися на статтях, присвячених мовотворчості відомих письменників – Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Панаса Мирного, Миколи Гоголя, Миколи Куліша, Петра Ротача. Микола Іванович не просто аналізує мовну палітру художніх творів цих письменників, а намагається проникнути у творчу лабораторію майстрів слова, з’ясувати їхні думки й міркування щодо місця та ролі української мови в національному відродженні. <...> Статті Миколи Степаненка проливають світло на окремі мовні проблеми минулого і сучасного, змушують замислитися над майбутнім українського народу, його мови і культури”.

721. Сіверець Ю. “...Й скувалася мова державна й соборна” / Ю. Сіверець // Степаненко М. І. Рідне українське слово / М. І. Степаненко. – Полтава, 2005. – С. 380–384.

“Професор Степаненко розкриває політику деукраїнізації, передусім через мовні утиски й переслідування, до яких вдавалися правителі Російської імперії. <...> Автор знайомить нас із мовознавчими пошуками Панаса Мирного, біографією і творчим доробком нашого сучасника – письменника і літературознавця Петра Ротача, життєвим і науковим шляхом ученого-мовознавця Михайла Жовтобрюха. В інших статтях порушено проблеми реформування сучасної освіти. Викладачі полтавських шкіл, студентство, службовці й ділові люди можуть ознайомитися з усебічним аналізом мовної ситуації на Полтавщині, який здійснив Микола Степаненко”.

722. Снігуренко В. М. Рідне українське слово / В. М. Снігуренко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія : Філологічні науки. – Полтава, 2006. – Вип. 1–2 (48–49). – С. 333–334. – Рец. на кн.: Степаненко М. Рідне українське слово. – Полтава : АСМІ, 2005. – 392 с.

“<...> Увазі читача запропоновано статті, різні за тематикою, проте об’єкт дослідження один – українська мова: питання про її походження, історичний розвиток, її сьогодення. <...> Небайдужим до цієї книги буде кожен, хто візьме її в руки, ознайомиться зі змістом, бо вона розрахована і на учня, і на студента, і на шкільного вчителя, і на тих, хто вчить майбутніх учителів. <...> Науковий доробок професора Миколи Івановича Степаненка спрямований на захист рідного слова, його утвердження, очищення від усілякої скверни”.

723. Ужченко В. Тернистий шлях українського слова / В. Ужченко, Л. Мельник // Степаненко М. І. Рідне українське слово / М. І. Степаненко. – Полтава, 2005. – С. 3–7.

“Книга Миколи Степаненка достойно поповнює список актуальних наукових видань, присвячених вивченню тернистих шляхів українського рідного слова, і, безперечно, слугуватиме ґрунтом для подальших філологічних досліджень. Зрілі роздуми відомого в Україні вченого будуть цікавими не лише науковцям, а й кожному, хто шанує історію свого народу, хто переймається болями сучасної мовної ситуації”.

**СТЕПАНЕНКО М. І. ЛІТЕРАТУРНІ МУЗЕЇ
ПОЛТАВЩИНИ : НАВЧ. ПОСІБ. / М. І. СТЕПАНЕНКО.
— ПОЛТАВА : АСМІ, 2006. — 404 с.**

724. *Безобразова Л.* Яких батьків ми діти? / Л. Безобразова // Рідний край : наук., публіц., худож.-літ. альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. В. О. Пащенко. — Полтава, 2007. — № 2 (17). — С. 208–209. — Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. — Полтава : АСМІ, 2006. — 404 с.

"<...> Видання з'явилося саме вчасно, це ми дозріли до появи такої книги, яка дає нам хоч і не повний, але панорамний огляд того, що маємо і що не завжди цінуємо. <...> Це схвильована розповідь про наших земляків, яким судилося стати врівень із найкращими, найбільшими талантами людства, які, незалежно від походження, створювали культуру не тільки полтавського краю, але й народу України взагалі. <...> Книжка, про яку говоримо, не є підручником з музеезнавства (а вже є й дисертації з цієї цікавої справи), але вона пробуджує інтерес не тільки до відвідування музеїв, але й до їх створення, узагалі до нагромадження краєзнавчого матеріалу, до дбайливого, зацікавленого ставлення до нашої минувшини, а тим самим і до сьогодення, і до майбутнього".

Див. також:

725. *Безобразова Л.* Яких батьків ми діти? / Лариса Безобразова // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. — 2007. — 23 серп. — С. 9. — Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. — Полтава : АСМІ, 2006. — 404 с.
726. *Боцула М.* "Літературні музеї Полтавщини" Миколи Степаненка / Михайло Боцула // Прапор перемоги : громад.-політ. газета Миргородщини. — 2007. — 11 лип. — С. 4. — Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. — Полтава : АСМІ, 2006. — 404 с.

"Учителі української мови і літератури, зарубіжної літератури, школярі, краєзнавці, працівники культури, усі, хто цікавиться літературним життям Полтавщини, одержали

для прочитання неоціненну книгу доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри української мови, декана факультету філології та журналістики Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Миколи Степаненка "Літературні музеї Полтавщини". У формі діалогу з працівниками музеїв Микола Іванович розповідає про видатних письменників-полтавців, які пов'язали свій життєвий і творчий шлях з нашим багатим та щедрим на літературні таланти краєм. Багато цікавого, нового і повчального дізнаємося ми, йдучи уявною подорожжю експозиційними залами літературно-меморіальних музеїв Івана Котляревського та Володимира Короленка в м. Полтаві, заповідника-музею Миколи Гоголя в с. Гоголевому, музеїв Григорія Сковороди в с. Чорнухи, Архипа Тесленка в с. Харківці, Василя Симоненка в с. Біївці, Державного літературно-меморіального музею Олеса Гончара в с. Суха. Мені, миргородцю, приємно, що Микола Іванович у своїй, безперечно, оригінальній, не схожій на інші книзі, згадує і про два чи не найголовніші музеї Миргородщини – Миргородський літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі та Великосорочинський літературно-меморіальний музей М. В. Гоголя. Саме гоголівському музею, який носить ім'я великого письменника, Микола Іванович подарував цю чудову книгу. <...> Микола Степаненко є палким шанувальником творчості М. В. Гоголя і частим гостем Великосорочинського літературно-меморіального музею М. В. Гоголя. І як результат його творчих пошуків у царині гоголіани – ця чудова книга під назвою "Літературні музеї Полтавщини". Це ще одне свідчення глибокої поваги і любові до знаного у світі письменника".

727. Маленко О. Благодатна земля полтавська / О. Маленко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2007. – № 25. – С. 38–39. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.

"Поява цієї книги цілком логічна з огляду на те, що полтавська земля видала світові силу-силенну видатних особистостей, які не лише впродовж свого життя творили духовну ауру українства, а й зараз є поведирями нашого національного світогляду, нашої філософії серця. <...> У книзі Миколи Степаненка оживає історія української культури XVIII–XX століть в її знакових літературних персоналіях, книгах, картинах, архітектурі, будівлях, пам'ятниках, речах побуту, світлинах, одязі, смаках і традиціях – в усьому тому,

що й становить наповнення численних полтавських музеїв. І крізь цю успокійнено втишену музейну атмосферу просочується жива і романтична душа самого автора, який найбільшою цінністю людського буття вважає красу – природи, слова, людини; який в буденному плині нашого життя вбачає його поетичність і чарівність, замилюючись досконалою гармонією природних полтавських принад. <...> Інформативної ваги будь-якій книзі додає компетентність тих, хто інформує, розповідає, презентує змістовий матеріал; тому для смислової переконливості і читацької зацікавленості Микола Іванович застосовує форму діалогу з тими, хто найкраще розуміється на музейній інформації – працівників літературно-меморіальних комплексів, екскурсоводів, хранителів фондів, наукових співробітників – людей, чиїми зусиллями створюються, зберігаються й збільшуються колекції полтавських літературних музеїв. Цей діалог цікавий тим, що дає можливість висловити погляди різних людей на персоналію митця, його місце і роль в культурно-історичному розвої країни, послухати багатьох компетентних людей, відчувати їхні емоції та враження”.

728. Назаренко Д. (Ганна Дениско). Літературні музеї Полтавщини / Дарина Назаренко // Наше слово : бюлетень / Полтав. обл. організація Всеукр. товариства “Просвіта”. – 2007. – № 5 – С. 5. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.

“Професор Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Микола Степаненко подарував читачам оригінальну і несподівану працю – “Літературні музеї Полтавщини” (Полтава, АСМІ, 2006). Оригінальність її в тому, що відомий мовознавець і просвітянин виступає тут ще й як талановитий журналіст, ведучи діалоги з працівниками музеїв – Євгенією Сторохою (музей І. П. Котляревського), Валентиною Шемчук (музей Панаса Мирного), Людмилою Ольховською (музей В. Г. Короленка), Лідією Ёнко (Заповідник-музей М. В. Гоголя у с. Гоголевому Шишацького району), Людмилою Шалімовою (Великосорочинський літературно-меморіальний музей М. В. Гоголя), Тетяною Гринь (Чорнухинський літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди) та іншими хранителями духовних скарбів українського народу. <...> Щедро ілюстрована, удадо скомпонована, книга несе багату

інформацію як про світочів духу, яким присвячені музеї, так і про самовідданих хранителів їхньої спадщини – музейників, нинішніх і тих, які засновували ці осередки пам'яті і просвіти народу. <...> Завершується книга переліком музеїв Полтавської області, яких у нас 397, із них 17 державних”.

729. Шупта Д. Р. Літературні музеї Полтавщини / Д. Р. Шупта // Історична пам'ять : зб. наук. праць / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – Вип. 1. – С. 176–179. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.

“Літературні музеї Полтавщини» – це своєрідний підручник із музеєзнавства, а також цінний і багатий на фактичний матеріал посібник з історії, культурології рідного краю. А сам автор, Микола Степаненко, відомий професор-мовознавець, виступив у несподіваній для нього іпостасі, ставши цікавим гідом, розповідаючи нам невідомі сторінки літературної Полтавщини. До речі, він для свого викладу матеріалу вдався до унікальної форми інтерв'ю, що вигідно поживляє контакт із читачем і приваблює увагу останнього до, здавалося б, сухого інформативного багажу. <...> Це не власне путівник музеями, а емоційна, колоритна розповідь, у якій храм муз виступає істотою, що активно живе і діє в сьогоденнішому культурному просторі. Подібне видання має з'явитися в кожній області України, а перша ластівка аж ніяк не випадково почала свій лет із Полтавщини – “краю вельми щедрого на літературні таланти”, краю, з яким “пов'язується нова епоха в історії українського красного письменства, наречена Панасом Мирним “добою Котляревського”, який перший по талану ... завів у літературну мову наше просте слово”. Раджу всім побувати в музеях, із якими так майстерно ознайомив нас Микола Степаненко, і прислухатися «до голосу тих велетів духу, які зайняли гідне місце в українській історії”.

Див. також:

730. Шупта Д. Літературно-музейна Полтавщина / Д. Шупта // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 6 черв. – С. 3. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини : навч. посіб. – Полтава : АСМІ, 2006. – 404 с.

**СТЕПАНЕНКО М. ПУБЛІЦИСТИЧНА СПАДЩИНА
ОЛЕСЯ ГОНЧАРА (МОВНІ, НАВКОЛОМОВНІ
Й ДЕЯКІ ІНШІ ПРОБЛЕМИ) : МОНОГРАФІЯ
/ М. І. СТЕПАНЕНКО. – ПОЛТАВА :
АСМІ, 2008. – 396 с.**

731. *Бойко Н.* П'ятнадцять етюдів про публіцистичну спадщину апостола українського духу і слова / Н. Бойко // Рідний край : наук., публіц, худож.-літ. альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. В. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – № 1 (18). – С. 208–113. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

“Українська культура збагатилася фундаментальним дослідженням про життєвий і творчий шлях видатного письменника, державного і громадського діяча, великого патріота України, справжнього її сина – Олесь Гончара. Микола Іванович Степаненко, автор монографії “Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми)”, скрупульозно опрацювавши матеріали “Щоденників” та епістолярію митця, розкрив і прокоментував динаміку мовної ситуації в колишній Українській РСР, а також у вже самостійній незалежній Україні, простежив зміни в мовній політиці, зумовлені екстра- і інтралінгвальними чинниками; окреслив актуальні проблеми сучасної української соціо- та етнолінгвістики; визначив місце і значущість в українському мовнокультурному просторі Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Олександра Довженка; висвітлив чимало маловідомих українській спільноті сторінок життяпису письменника Олесь Терентійовича Гончара. <...> Однією з особливостей книги є те, що в ній подано епістолярій Олесь Гончара, листи митця до партійних керівників, братів по перу, представників діаспори. М. І. Степаненко послуговується книгою листів, упорядкованою другом Олесь Гончара, його земляком Яковом Григоровичем Оксютою, та архівом письменника, який йому люб'язно надала дружина письменника Валентина Данилівна Гончар. <...> Насамперед необхідно відзначити новизну рецензованого наукового видання, у якому вперше оприлюднено зміст

щоденників Олесь Гончара, схарактеризовано їх у такому семантичному ключі, як мовні, навколомовні та деякі інші проблеми. <...> Цю книгу різні люди читатимуть по-різному: для одних – це свіжий подих історії, великі катаклізми ХХ століття, а для інших – оборонців старого режиму – ця праця може видатися “не по душі”, але нікого не зможе залишити байдужим патріотизм автора монографії – Миколи Івановича Степаненка, який перебуває в постійному творчому пошукові”.

Див. також:

732. Бойко Н. П'ятнадцять етюдів про публіцистичну спадщину апостола українського духу і слова / Н. Бойко // Альма-Матер : газета Ніжин. держ. ун-ту імені Миколи Гоголя. – 2008. – Число 7. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.
733. Бойко Н. І. [Рецензія] / Н. І. Бойко // Історична пам'ять : наук. зб. / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 2. – С. 127–132. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.
734. Буцька Н. Знайомий і незнайомий Олесь Гончар / Н. Буцька // Вісті : суспіл.-політ. газета. – 2008. – 16 трав. – С. 9. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

“<...> Тепер ми маємо результат глибокої, багатогранної дослідницької роботи М. І. Степаненка. <...> Перед нами постає титанічна постать О. Гончара в усій своїй красі. Людини з великої літери, без цензури, під тягарем якої вимушений був творити письменник майже все життя. <...> Вміст книги, що має 15 розділів, – це дуже глибока інформація з образними заголовками, як, наприклад, “А мова – наче заборонена, наче Валуєвський указ воскрес” (Динаміка мовної ситуації в Україні в 50–90-х роках)”; “Краще не жити, ніж жити фальшиво”, “Як

примирити націю? Такі ж ми різні, з такими різними долями!”, “Народився, щоб осяяти Україну”. І так кожен розділ. <...> На мою думку, книга М. І. Степаненка – це безсмертна праця для України”.

735. *Буцька Наталія.* Це справжній пам’ятник Олеся Гончару / Н. Буцька // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2008. – 16 трав. – С. 29. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

“Книга “Публіцистична спадщина Олеся Гончара” – це плід тривалої, наполегливої роботи автора над матеріалами, спогадами дружини Олеся Гончара Валентини Данилівни, яка й сьогодні, у свої 82 роки, продовжує справу чоловіка; бесід з людьми, які близько знали письменника. Книга добре ілюстрована, поліграфія високоякісна. Її хочеться і подивитись, і почитати”.

736. *Горбачук В.* На сторожі українського слова / В. Горбачук, А. Поповський // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2009. – № 14. – С. 36–37. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

“Микола Іванович Степаненко як автор численних праць з україністики дослідницького і науково-популярного характеру здобув широке визнання і в наукових колах, і серед громадськості не тільки в Україні, а й за її межами. Головна тема його досліджень, публіцистичних виступів – українська мова в сучасному світі, її роль в утвердженні української нації в “народів вольних колі”. Він не просто безсторонній реєстратор чи коментатор фактів, ідей, поглядів – його працям властиве напруження, закличний характер, дух патріота-будителя. <...> Спираючись на тексти Олеся Гончара, на численні факти, почерпнуті з різних джерел, зокрема на багаті, донедавна не використані архівні матеріали, М. Степаненко вибудовує надзвичайно цікаву, хвилюючу розповідь про час, в якому жив і творив письменник, про його оточення, його відчайдушну, часто дуже ризиковану й не видиму для громадськості, боротьбу за правду, за повноцінний розвиток українського

слова та культури; привертає увагу до роздумів про трагічну й водночас величну історію України. Він розгортає широку панораму подій у синхронічному й діахронічному аспектах. Книгу “Публіцистична спадщина Олесь Гончара” потрібно просто прочитати, бо ніякий відгук чи навіть детальна характеристика не можуть дати адекватного про неї уявлення. Тут увесь дослідник-автор і предмет його дослідження – твори письменника-класика являють собою своєрідну ідейно-інтелектуальну й емоційну єдність”.

Див. також:

737. Горбачук В. На сторожі українського слова / В. Горбачук, А. Поповський // Бористен : літ.-мист., публ. та наук.-попул. щомісяч. – 2009. – № 9 (219). – С. 8–9. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.
738. Калашник В. Духовні обрії Гончара-публіциста / В. Калашник, М. Філон // Українська мова : наук.-теор. журн. / Ін-т української мови НАН України. – 2009. – № 2. – С. 130–133. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

“Українське мовознавство останніх десятиліть позначене пильною увагою до особистості письменника як духовного провідника нації, у полі зору якого перебуває життя суспільства в усій його різноманітності, з його гострими, болючими проблемами, у тому числі мовними. Олесь Гончар належить до тих постатей у вітчизняній культурі ХХ ст., чия діяльність потужно впливала на відновлення, збереження та розвиток української духовності, сприяла утвердженню високих морально-етичних ідеалів нашого народу. З цього погляду важливим і надзвичайно значущим є дослідження полтавського науковця Миколи Степаненка “Публіцистична спадщина Олесь Гончара (мовні, навколо- мовні й деякі інші проблеми)”, яке відкриває читачеві багату нових, невідомих сторінок життєвої та творчої біографії письменника. Видається прикметним те, що ця книга з’явилася до 90-річчя від дня народження автора “Собору”, коли особливо відчутною є потреба цілісного осмислення творчої спадщини видатного

майстра слова, полум'яного патріота України. <...> Книга ... повно і всебічно розкриває духовні обрії Гончара-публіциста, вона має не тільки наукове, а й виховне значення".

739. Рецензії на праці професора Миколи Степаненка // Український словопоклонник: на пошану професора Миколи Степаненка / упоряд. Н. П. Лебідь, Т. І. Ніколашина, Н. І. Тарасова. – Полтава, 2008. – С. 107–173.

У книзі окремим розділом подано рецензії на монографії, підручники, посібники Миколи Івановича Степаненка.

740. Тарасюк Г. Вища сила оберігала його. Нове прочитання “Щоденників” Олеся Гончара / Г. Тарасюк // Літературна Україна : газета письменників України. – 2008. – 12 черв. – С. 5. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

“Першими, як годиться, свій вінок у славу Гончара сплели земляки-полтавці: у тамтешньому видавництві АСМІ побачила світ вагома праця відомого літературознавця, декана Полтавського педуніверситету Миколи Степаненка. У своїй монографії її автор значною мірою послуговується “Щоденниками” як упорядкованим і систематизованим інформаційним матеріалом для дослідження головних і вічно болючих проблем українського духовного буття, задля вирішення яких спалював себе Олесь Терентійович. ... перший розділ монографії присвячений найсакральнішому в житті письменника – рідній мові. На основі щоденникових записів Олеся Терентійовича, його роздумів, листів-звернень до керівників держави, документів автор монографії слідом за Гончаром простежує мовну ситуацію в колишній Українській РСР і в уже самостійній Україні, а точніше – історію нищення української мови, яке почалося ще задовго до Валувеського указу і продовжувалося доморощеними валувесими після революції <...>. Заслугою автора монографії, безперечно, є те, що він у кількох розділах акцентував увагу саме на ставленні Гончара до українців, зокрема Олександра Довженка, Миколи Гоголя та Того, хто “народився, щоб осяяти Україну”, – Тараса Шевченка”.

741. Черпакова Л. Монографія про Олеся Гончара / Лідія Черпакова // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ.

газета. – 2009. – 17 квіт. – С. 3. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми) : монографія. – Полтава : АСМІ, 2008. – 396 с.

Подано інформацію про вихід у світ (полтавське видавництво "АСМІ") монографії "Публіцистична спадщина Олеся Гончара" та про її презентацію, організовану працівниками відділу масової роботи обласної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського.

**СТЕПАНЕНКО М. ДУХОВНИЙ ПОСИЛ ОЛЕСЯ
ГОНЧАРА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЩОДЕННИКІВ
ПИСЬМЕННИКА) / М. І. СТЕПАНЕНКО. –
ПОЛТАВА : ШЕВЧЕНКО Р. В., 2009. – 60 с.**

742. Віценья Л. Місія письменника як діяча, лицаря, правдоборця / Лідія Віценья // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2010. – 14 лип. – С. 3. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами щоденників письменника). – Полтава : Шевченко Р. В., 2009. – 60 с.

*Дякую Богові, що дав мені
народитися українцем*

Олесь Гончар

"Це перший із епіграфів, яким відкривається книга доктора філологічних наук, професора, академіка АН вищої освіти України, ректора Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Миколи Степаненка "Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами щоденників письменника)". І ці слова проростають у кожну сторінку – десь боєм, десь радістю і захопленням. Ці слова свідчать, що значимо для нашого видатного земляка, великого майстра слова бути українцем. Це – як взяти на свої плечі важкий хрест, дарований провидінням, і чесно нести його все життя. Аж до найвищого визнання, дарованого своїм народом: це за життя Олеся Гончара називали совістю української нації. <...> "Його "Щоденники" впорядковані і видані дружиною Олеся Терентійовича – Валентиною Данилівною, і вони вже стали унікальною книгою сучасності, наголошує Микола Степаненко. Він пише: "Щоденники" Олеся Гончара багаті на крилаті

вислови. Вони мають різний ступінь афористичності – мінімальний, оптимальний, максимальний, завжди цілеспрямовані і влучні, конденсовано й емоційно напружено подають судження про навколишній світ, у них – повчання, настанови, застереження, роздуми й різноманітні оцінки... Крилаті вислови віддзеркалюють минуле України, розкривають наші реалії й випереджають час – прямують у майбутнє". Автор уклав за матеріалами Щоденників збірку крилатих висловів, подаючи їх у тематичних групах. Збірка адресована фахівцям у галузях журналістики, філології, студентам, учителям-словесникам, працівникам культури. Вона так само корисною буде усім читачам, хто ще не має змоги прочитати "Щоденники" і для кого дорогим є кожне слово письменника-земляка".

743. Маленко О. Слово Гончара як духовний посил українцям / О. Маленко // Вивчаємо українську мову та літературу : наук.-метод. журн. – 2010. – № 25. – С. 34. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами щоденників письменника). – Полтава : Шевченко Р. В., 2009. – 60 с.

"Людам потрібне лише те слово художника, яке чарує, яке бентежить, яке здатне сколихнути і серце, і розум", – ця думка Олеся Гончара ще раз вивищує духовну й естетичну місію літературної творчості, здатної викликати в людині різні за інтелектуальною та емоційною силою переживання, відчуття, рефлексії. І саме зараз, коли література дедалі стає утилітарно-споживчою, варто пригадати її первинно духовну роль у людському бутті. Власне, ці наміри й надихнули, напевно, українського мовознавця, професора Миколу Івановича Степаненка, який відомий освітянському загалу і як потужний грамати́ст, і дослідник художнього слова, і ректор Полтавського педагогічного, і щирий патріот, на створення книги "Духовний посил Олеся Гончара" (Полтава, 2009), де зібрано афористичні перлини письменника, вилучені з його "Щоденників" й широкого епістолярію. Ця книга є продовженням науково-дослідницької роботи Миколи Степаненка над культурним спадком Полтавщини. <...> Хотілося, щоб істини, послані Гончаром своїм сучасникам і нащадкам, стали духовним орієнтиром для України, якщо, звичайно, це важливо нам з огляду на перспективність бути справді цивілізованою, сучасною нацією та державою. А благородна діяльність Миколи Івановича Степаненка спонукатиме багатьох на цей перспективний шлях – бути

людиною, громадянином, патріотом. Успіхів нам у цій важливій справі!"

744. Черпакова Л. "Духовний посил Олеся Гончара" побачив світ / Л. Черпакова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2010. – 21 трав. – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами щоденників письменника). – Полтава : Шевченко Р. В., 2009. – 60 с.

"Микола Степаненко зробив безцінний дарунок журналістам, філологам, працівникам культури, студентам, учителям-словесникам, випустивши книжку "Духовний посил Олеся Гончара". Це своєрідна збірка крилатих висловів зі "Щоденника" Олеся Гончара. <...> Автор книги об'єднує вислови письменника в такі групи: "Аморальність", "Влада", "Етнопам'ять", "Життя", "Історія", "Література як мистецтво. Літературознавство", "Любов" та багато інших. <...> Залишається подякувати словодостойнику Миколі Степаненку за таку змістовну, цікаву й талановиту знахідку в дослідженні творчості Олеся Гончара".

745. Духовний посил Олеся Гончара // Дачник : газета для всіх. – 2010. – № 49. – С. 3.

**СТЕПАНЕНКО М. ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОСТІР
"ЩОДЕННИКІВ" ОЛЕСЯ ГОНЧАРА : МОНОГРАФІЯ
/ М. І. СТЕПАНЕНКО. – ПОЛТАВА : АСМІ, 2010. – 528 с.**

746. Антипович Ю. "...Останній рубіж самозахисту" / Ю. Антипович // Освіта : всеукр. громадсько-політичний тижневик. – 2011. – 18–25 трав. – С. 15. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

"У передньому слові до книги Миколи Степаненка "Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара" (Полтава, АСМІ, 2010) дружина письменника Валентина Гончар пише: "Ліпити образ митця, і зокрема Олеся Гончара, – це справа не з простих. Але Миколі Івановичу вдалося аж ніби воскресити незабутню для мене постать – з усіма достоїнствами, із душевним ліризмом, з надмірною категоричністю, з вибуховістю, із сократівським спокоєм. Зі

сторінок видання постає небуденна особистість свого часу, письменник, інтелектуал, громадянин, патріот". <...> Книга Миколи Степаненка — палітра портретів найвідоміших поетів і прозаїків радянської доби, подана крізь бачення і в оцінках, зроблених Олесем Гончаром у його щоденниках. <...> Видання проливає світло на щедрий духовний світ непересічного письменника і його епоху".

Див. також:

747. *Антипович Ю.* Література — це останній рубіж самозахисту, остання надія відстояти себе перед агресивними силами зла / Ю. Антипович // Наше слово / Полтав. обл. організація Всеукр. т-ва "Просвіта". — 2010. — № 17 (54). — С. 4. — Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара : монографія. — Полтава : АСМІ, 2010. — 528 с.

748. *Антипович Ю.* Прочитання літературного простору / Ю. Антипович // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. — 2011. — 14–20 лип. — С. 12. — Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара : монографія. — Полтава : АСМІ, 2010. — 528 с.

749. *Ігнатуша О. М.* [Рецензія] / О. М. Ігнатуша // Історична пам'ять : наук. зб. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. — Полтава, 2010. — Вип. 2. — С. 128–129. — Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара : монографія. — Полтава : АСМІ, 2010. — 528 с.

"<...> Справжнім проривом, переворотом у вивченні Гончарової спадщини стала монографія відомого українського вченого-філолога М. Степаненка, який аналізує літературний простір України через призму "Щоденників" Олеся Гончара. На основі "Щоденників" М. Степаненко створив низку надзвичайно глибоких діарійних нотаток про українських митців повоєнного часу, об'єктивно аналізуючи їхню роль в літературному просторі України. Рецензована монографія М. Степаненка — це об'ємна праця (близько 35 друк. арк.), яка складається з переднього слова, вступу, восьми розділів (сторінок), висновків і своєрідної післямови. Діарійні нотатки мають чітку побудову

за хронологічним принципом. Вони логічно відображають структуру і зміст "Щоденників" Олеся Гончара, що втілено в портретах письменників. Працюючи над образами українських митців, М. Степаненко використав у дослідженні величезний обсяг літературно-публіцистичного та історичного матеріалу. <...> У монографії ми чітко простежуємо авторське бачення еволюції суспільних і мистецьких поглядів О. Гончара. На прикладі письменника М. Степаненко прагне осмислити екзистенційний формат людини і системи. Дуже важливо, що автор не просто "цитує букву" "Щоденників". Діарійні нотатки пронизані "духом Гончара", його захопленнями, жалем, соромом, каяттям, болем, переживаннями. Рецензована монографія є логічним продовженням дослідження "Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми)" (Полтава, 2008. – 396 с.); є комплексною працею, яка вирізняється незаангажованістю й об'єктивізмом".

750. *Параскевич П.* Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара / Павло Параскевич // *Степ* : літ.-худож. альманах. – Херсон, 2011. – № 20. – С. 94–95. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

"<...>Це не перше ґрунтовне дослідження відомого вченого творчості і зокрема "Щоденників" Олеся Гончара. В 2008 році в тому ж видавництві вийшла його монографія "Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми)". Його перу належать низка добротних статей, присвячених цій та іншим літературознавчим темам, а також збірка крилатих висловів із "Щоденників" О. Гончара (Полтава, 2009, "Духовний посил Олеся Гончара"). Хотілось би поділитися деякими думками щойно уважно прочитаної монографії "Літературний простір "Щоденників" Олеся Гончара", удостоєної премії ім. О. Гончара 2011 року. <...> Монографія М. Степаненка – серйозне і глибоке дослідження. Вдумливий аналіз піднятих тем, проблем, багатьох оцінок літературного процесу та його творців. Відомих особистостей не лише української літератури, а й літератур зарубіжних країн. <...> Така композиція влучно організовує сам текст, виклад думки, оцінки, роздумів Олеся Гончара та коментарів до них Миколи Степаненка. Як бачимо, сторінки епізодів мають влучні та оригінальні назви, які розкривають суттєві риси й ознаки та несуть важливі відомості про кожну названу особистість. "Щоденники" Олеся Гончара – справді своєрідний стислий

виклад літературного простору, найважливіших подій, його творців, згаданого періоду. О. Гончар лапідарно й часто афористично характеризує кожну з названих особистостей. Назви сторінок і епізодів доповнюються, поширюються ще кількома характерними оцінками, виписаними із щоденникових записів, до яких додається література і примітки. Оригінально скомпоновані і влучно прокоментовані сторінки та епізоди монографії створюють неповторний образ того чи того письменника. Микола Іванович досконало оволодів змістом “Щоденників” Олеся Гончара і наводить найбільш точні оцінки із них про кожного письменника, часто доповнює їх маловідомими епізодами із архівів державного, центрального, обласних, родинного Олеся Гончара та інших джерел, архівів і спогадів самих письменників, їх статей, листів, книг про них та їх щоденників. Ще раз відзначаю, що монографія є старанним добром текстів, важливих думок, вдалим підбором ілюстрованого матеріалу, світлинами, документами, уривками з малодоступних джерел, дарчими надписами на книгах та ін., чудовим дизайном Галини Ковіки. Цілком поділяю оцінку дружини В. Д. Гончар, що “Миколі Івановичу вдалося аж ніби воскресити незабутню постать Олеся Терентійовича”, який був справжнім, видатним письменником, визначним громадським діячем, не тільки Людиною Року, а й Всесвітнім Інтелектуалом, справжнім народним депутатом, патріотом, державотворцем, Людиною з великої літери, совістю української нації, який дякував Богові за те, що він народився українцем. Монографія М. І. Степаненка любовно оформлена і видана на високому художньому і естетичному рівні. Вона буде з вдячністю прийнята визначеними автором адресатами та вдячними читачами. Спасибі авторові і всім причетним до її появи”.

Див. також:

751. *Параскевич П. К.* [Рецензія] / П. К. Параскевич // Новий час : громад.-політ. тижневик Херсонщини. – 2011. – 19 трав. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.
752. *Пономаренко А.* “... Людина людині повинна світити” / А. Пономаренко // Українознавство : наук., громад.-політ., культ.-мист., реліг.-філос., пед. журн. – 2010. – № 3 (36). – С. 273–274. – Рец. на монографію:

М. І. Степаненко Літературний простір “Щоденників”
Олеся Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. –
528 с.

“<...> Праця, за словами самого автора, є логічним продовженням дослідження “Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми)” (2008). Робота над “діарійною мозаїкою” потребує виняткової наукової сумлінності, але М. Степаненку, на думку Валентини Данилівни Гончар, “вдалося аж ніби воскресити незабутню для мене постать – з усіма достоїнствами, із душевним ліризмом, із надмірною категоричністю, з вибуховістю, із сократівським спокоєм”. <...> Праця М. Степаненка цікава ще й тим, що щоденникову мозаїку літературних портретів доби О. Гончара склав мовознавець, який бачить і відчуває художній текст у часовому зрізі національної культури дещо інакше, ніж літературознавці. Авторіві вдалося максимально наблизитися до Гончарового розуміння нашого літературного буття. Велика увага до слова письменника, ретельне відтворення контексту висловлювань, глибокі аналітичні коментарі надають особливої наукової цінності підготованій монографії”.

753. Уткін О. Розмисли над щоденниковими записами Олеся Гончара / Олександр Уткін // Наукові записки Херсонського державного університету. Серія : Лінгвістика. – Херсон, 2010. – Вип. 12. – С. 443–445. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

“<...> Важливою подією став вихід у світ монографії відомого українського вченого-філолога М. Степаненка, яка вирізняється незаангажованістю, комплексністю і прагненням до об’єктивності. Поглянувши на літературний простір України через призму “Щоденників” Олеся Гончара, М. Степаненко відкрив для широкого загалу нові маловідомі сторінки історії. Аналізуючи “Щоденники”, автор зміг напрочуд тонко поєднати всі свої діарійні нотатки про українських митців, яких згадує О. Гончар, з динамікою духовного життя повоєнного часу. У цьому контексті високим драматизмом сповнені портрети Павла Тичини, Юрія Яновського, Остапа Вишні, Петра Панча, Миколи Бажана, Михайла Шолохова. <...> Окремо автор монографії вибудовує портрети письменників-

шістдесятників. <...> Важливим моментом у монографії є те, що автор акцентує увагу на впливі гуманістичної західної культури на формування світогляду шістдесятників. Надбання цієї культури сприяли підвищенню статусу загальнолюдських цінностей, модернізації свідомості молодшого покоління інтелігенції, посіяли відразу до “соціалістичного реалізму”. <...> Створюючи портрети письменників-шістдесятників, М. Степаненко наголошує, що вони, крім більшої свободи та інформативності, мали у своєму потужному активі “вищий культурний рівень, талант і смак”. Ці художники вважали природним своє право на розкутість, щирість почуттів, звернення передусім до внутрішнього світу людини, прагнули до відновлення чистої естетики, культивували красу, палко бажали новизни й подолання провінційності української культури. <...> Розділи монографії логічно відображають структуру і зміст “Щоденників” Олеся Гончара, утілюючи це в портрети письменників. Ця праця є логічним продовженням дослідження Миколи Івановича “Публіцистична спадщина Олеся Гончара (мовні, навколомовні й деякі інші проблеми)” (Полтава, 2008. – 396 с.). У монографії чітко вимальовується авторське бачення еволюції суспільних і мистецьких поглядів О. Гончара. У сторінках-розділах М. Степаненко, крім інформації “Щоденників”, залучає ще й масу матеріалів – архів письменника, його літературознавчі розвідки, епістолярій. У сублімованому вигляді крізь призму аналізу й порівняння вони, ці матеріали, мають велику наукову цінність. Досить оригінальним є вступ, висновки та післямова, де автор подає власну оцінку “Щоденників”, а також говорить про згадування у монографії письменників мовою Олеся Гончара у формі коротких і промовистих цитат. Необхідно виділити гуманізм та об’єктивізм дослідника, який свідомо не виносить на передній план “слабкості, фізичні й духовні злами митців”. Він прагне відтворити “світлі епізоди епохи Гончара й багатогранний талант письменників, які її представляють”. М. Степаненко, однак, не вдається до “відбілювання постатей і замовчування фактів”, прагне якомога повніше відтворити стиль роздумів О. Гончара: “Нічого не вигадуючи від себе і водночас ставлячи собі за мету, за мудрою настановою Шевченковою – не минати ані титли, Ніже тії коми”. <...> Загалом же наголосимо на тому, що здійснене М. Степаненком дослідження наукового доробку Олеся Гончара стало першою у

вітчизняній історіографії спробою комплексного і критичного аналізу літературного простору повоєнної України через призму “Щоденників” великого митця, якого справедливо називають совістю нашого красного письменства. Автором зібрано, скомпоновано й систематизовано величезний фактичний матеріал, який має теоретичну вагу і слугуватиме емпіричною основою для подальших наукових розвідок у цьому напрямі”.

754. Шупта Д. Р. Хронотоп діаріюшів Олесь Гончара / Д. Р. Шупта // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. – Черкаси, 2010. – Вип. 193. – С. 160–162. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір “Щоденників” Олесь Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

“Першоджерелом собі М. Степаненко взяв усю публіцистичну спадщину великого художника слова, а найперше тритомне видання: Олесь Гончар. “Щоденники”: У 3-х томах. – К. : Веселка, 2002–2004. Завдяки науковому досвідові й письменницькій майстерності дослідника було піддано скрупульозному вивченню й аналізу, крім усього, найпотаємніші, найінтимніші сповіді неперевершеного майстра, у житті якого не все складалося так рівно і спокійно, як би цього хотілося. <...> Усіх діарійних героїв, як і автора Щоденників та автора монографії, об’єднує пережита епоха й Україна, що також чітко вимальовується в бурхливому контексті світових катаклізмів і мирних подій. <...> І справа істини далеко не в славі, яка лаврами увінчує корифеїв, а в самопожертві ради України, в ім’я спільної стратегічної мети, досягнувши якої й отримає, урешті, кожен те, що заробив, – ось лейтмотив Степаненкового видання, котре через мізерний тираж уже на наших очах, сьогодні стало бестселером”.

Див. також:

755. Шупта Д. Р. Золоте зерно одкровень Олесь Гончара / Д. Р. Шупта // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2010. – 19 листоп. – С. 15. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Літературний простір “Щоденників” Олесь Гончара : монографія. – Полтава : АСМІ, 2010. – 528 с.

**СТЕПАНЕНКО М. СВІТ В ОЦІНЦІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА:
АКСІОСФЕРА ЩОДЕННИКОВОГО ДИСКУРСУ
ПИСЬМЕННИКА / МИКОЛА СТЕПАНЕНКО.
– ПОЛТАВА : ШЕВЧЕНКО Р. В., 2012. – 284 с.**

756. Антипович Г. Епоха у прицілі Гончара / Георгій Антипович // Освіта : всеукр. громад.-політ. тижн. – 2012. – 12–19 верес. – С. 15. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.

“Про що ж нова книга полтавського дослідника життя О. Т. Гончара? Якщо коротко, це фрагменти, лаконічні дефініції, вихоплені із сотень щоденникових записів письменника, які промовисто відтворюють знакові віхи української та світової історії, характеризують її творців – і окремих особистостей, і народи загалом. Ці записи торкаються державних, громадських, церковних діячів, письменників, журналістів, художників, композиторів, артистів, скульпторів, учених, космонавтів, спортсменів – людей, знайомих письменникові і незнайомих. У щоденниках не лише прізвища, дати, події. Це і філософські, соціальні та часові поняття в художньому тлумаченні Олеся Терентійовича. <...> Усе життя своє письменник стояв живим куленепробивним щитом в обороні духовного коду нації – української мови. <...> Хай же потужне слово Олеся Гончара й аналізована книга Миколи Степаненка послужить зброєю всім, хто захищає мову в Україні”.

Див. також:

757. Антипович Г. Епоха у прицілі Гончара, або Хто зупинить новітній лінгвоцид? / Г. Антипович // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 30 жовт. – С. 3. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.
758. Антипович Г. Епоха у прицілі Гончара, або Хто зупинить новітній лінгвоцид? / Г. Антипович // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2012. – 18–24

жовт. – С. 11. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.

759. *Вокальчук Г.* Безмірний світ думок і помислів Олеся Гончара / Галина Вокальчук // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 258–259. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.

“Книга “Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника” логічно доповнює цикл наукових розвідок Миколи Степаненка, присвячених публіцистичному доробкові Олеся Гончара... <...> Цінність рецензованої праці очевидна: системно представлені описові найменування людей, явищ об’єктивної дійсності, суспільних подій тощо стануть у пригоді дослідникам щоденникового дискурсу Гончара: полегшать їхню діяльність, пов’язану з добором матеріалу й інтерпретацією його. Микола Іванович провів колосальну роботу, що стосується аксіологічного аналізу перифраз та різних описових зворотів, які не входять до перифразових парадигм. <...> Залишається лишень подякувати професорові Степаненку за гарну ідею, яку він успішно зреалізував, подарувавши гончарознавцям і всім, хто цікавиться творчістю цього великого майстра слова, багате на інформацію видання”.

760. *Калько М.* “Щоденники” Олеся Гончара – дивовижна “галактика людства” / Микола Калько // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 1 (26). – С. 259. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с.

“Той, хто прочитає її [цю прац. – Уклад.], матиме повне уявлення про постаті, якими населені щоденники, про важливі події та факти минулого і сучасного, яке охоплює понадп'ятдесятирічну історію (перший діарійний запис датовано 1943 роком, останній – 1995 роком). Свою книгу автор адресує не лише науковцям (ті знайдуть у ній багато цінного для себе), а й простим шанувальникам рідного слова, краєзнавцям. Стиль викладу розділу “Галактика людства в щоденниковій сповіді Олеся Гончара”, частин розділів “Поле неокрає» описових номінацій у щоденниковому дискурсі Олеся Гончара”, “Гончарові спостереження збігаються з правдою життя” науково-популярний, обарвлений художністю, що зацікавлює читачів, змушує їх заглиблюватися в багатство світу “Щоденників” Олеся Гончара”.

**СТЕПАНЕНКО М. ДУМКИ ВГОЛОС І ПРО СЕБЕ :
НАУКОВЕ ВИДАННЯ / МИКОЛА СТЕПАНЕНКО. –
ПОЛТАВА : ШЕВЧЕНКО Р. В., 2013. – 412 с.**

761. *Баранов В.* Духовним поглядом вбираючи сучасність / Віктор Баранов // Київ : журнал письменників України. – 2013. – № 9. – С.186–187. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Думки вголос і про себе : наукове видання. – Полтава : Шевченко Р. В., 2013. – 412 с.

“Миколу Степаненка <...> зайвий раз представляти немає потреби. З таким творчим доробком, що складається з понад півтисячі лінгвістичних, літературознавчих, краєзнавчих праць, книжок, монографій, словників, підручників та посібників для вищої й загальноосвітньої шкіл, ім'я цього подвижника знане не тільки в Україні. А ще М. Степаненко є чи не найпоослідовнішим, найсистемнішим серед ученого людю дослідником творчого набутку свого великого земляка – Олеся Гончара, охоронцем і оборонцем його світлої пам'яті. Чудову нагоду пересвідчитись у всьому сказаному дає об'ємний і місткий фоліант “Думки вголос і про себе”, виданий щойно у Полтаві. Автор пропонує читачеві надзвичайно широкий спектр думок, поглядів, умовисновків, дискусійних тем, об'єднаних єдиною внутрішньою домінантою – прагненням осягнути стрімкий плин часового потоку, що проноситься через Україну, несучи разом із озоном відсвіження суспільної свідомості також і руйнівні тенденції. <...> Переднім же і найвиразнішим тлом Степаненкового слова є багатючий

інформаційний простір, що захоплює універсальною енциклопедичністю, широтою наукових та суто людських зацікавлень, багатовекторністю поглядів М. Степаненка. <...> Заявлена на початку статті потреба в ширшій розмові продиктована всією тональністю “Думок...”, яка веде читача від конкретних фактів, імен, праць, подій і явищ, зібраних стараннями автора під однією обкладинкою, до узагальнень філософського плану, до масштабів усеукраїнських, загальнонаціональних розмислів і почувань. Углиблюючись у матеріал і проблематику книжки, мимоволі починаєш екстраполювати її змістову першооснову на все, що діється нині в нашій молодій країні, пов’язувати між собою видиму частину текстового айсберга із загальною суспільною атмосферою. І тоді виразніше окреслюються причини й наслідки тих процесів, що породжують відчуття хисткості, непевності нашої історичної перспективи, хворобливо інфікують цілі верстви українців синдромом соціальної апатії, громадянської пасивності, відчуження від самої державотворчої ідеї. <...> “Думки вголос і про себе” – це думки передовсім про нашу спільну долю, і її нам творити спільними зусиллями. Прочитайте цю книжку!”

762. Педченко С. Різnobар’я душі й таланту / С. Педченко, С. Галаур // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижневик. – 2013. – 3–9 жовт. – С. 10. – Рец. на монографію: Степаненко М. І. Думки вголос і про себе : наукове видання. – Полтава : Шевченко Р. В., 2013. – 412 с.

“Неординарні наукові видання магнетично притягують до себе читача, збуджують його розум і чуття, не залишають байдужим від першої до останньої сторінки. Саме до праць такого високого ґатунку належить рецензована монографія одного з найяскравіших представників численної когорти сучасних мовознавців Миколи Івановича Степаненка “Думки вголос і про себе”, у якій органічно сплелися в нерозривну сув’язь об’єднані у вісім розділів розвідки, що репрезентують публіцистичні, мовознавчі, літературознавчі роздуми вченого. У них він відгукується про творчість митців-краян, намагається правдиво й шанобливо виписати життєві терни багатьох знаних сучасників – учених, педагогів, громадських діячів, дати оцінку низці новітніх лінгвістичних праць, торкається гострих і наболілих мовних питань сьогодення, уже традиційно скеровує своє дослідницьке перо до постаті й

багатої творчої спадщини Олесь Гончара. Навдивовижу різноманітні, навіть непоєднані на перший погляд площини наукової творчості, занурені в єдино можливу для Миколи Івановича царину буття – любов до трьох світів – мови, людини й України. Таке магістральне зосередження довкруг згаданого “триптиха” пронизує всю монографію загалом і кожен її розділ зосібна. <...> Книжка “Думки вголос і про себе” – високої мистецької проби. Маючи просту форму не одного року “полудневих нотаток”, вона водночас закумулювала надзвичайно потужний зміст, оспівала високий духовний потенціал людини, що не може бути зреалізований повною мірою без любові до мови й Батьківщини”.

Див. також:

763. *Педченко С.* “І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю...” / С. Педченко, С. Галаур // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 15 жовт. – С. 3.
764. *Педченко С.* Безмежна широчінь душі й таланту в Полудневих нотатках професора М. І. Степаненка / С. Педченко, С. Галаур // Рідний край : альманах Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – № 2 (29). – Рец. на книгу: Степаненко М. І. Думки вголос і про себе : наукове видання. – Полтава : Шевченко Р. В., 2013. – 412 с.

**СТЕПАНЕНКО М. ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА
ПОЛТАВЩИНА : ДОВІДНИК / МИКОЛА
СТЕПАНЕНКО. – ГАДЯЧ : ГАДЯЧ, 2013. – 500 с.**

765. *Білоусько О. А.* Духовно-мистецьке краєзнавство. Вклад полтавців у культурну українську і світову скарбницю / О. А. Білоусько // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 2 (29). – Рец. на кн.: Літературно-мистецька Полтавщина : довідник. – Гадяч : Гадяч, 2013. – 500 с.

“Останнім часом з’явилося чимало краєзнавчих праць, приурочених духовному життю Полтавщини. Назріла очевидна потреба об’єднати дослідницькі зусилля й видати монографію, присвячену означеній проблемі. Важливим кроком на цьому шляху стане праця М. І. Степаненка “Літературно-мистецька Полтавщина”, у якій подано вичерпну інформацію про крайові (обласні, міські, районні, всеукраїнські) літературно-мистецькі премії, засновані на честь видатних полтавців-письменників, педагогів, художників, композиторів, медиків, про літературно-мистецькі свята, конкурси. Микола Іванович кваліфіковано, з покликанням на достовірні джерела (архіви, періодика, листування) виписав словникові статті. Він дотримується енциклопедичного стилю викладу, намагається виструктурувати дефініції за уніфікованим взірцем. Автор не забуває про те, що довідник читатимуть не лише науковці, тому дбає про його доступність, а подеколи й художність. Той, хто уважно ознайомиться з рецензованою ґрунтовною працею, матиме системне уявлення про літературно-мистецькі традиції Полтавщини, про вклад наших краян у культурну українську і світову скарбницю. Краєзнавча студія проф. Степаненка різноаспектно висвітлює особливості становлення мовознавства, літературознавства, видавничої справи на Полтавщині. Ідеться передусім про такі тематичні розділи її, як “Видання”, “Мистецькі об’єднання”, “Граматика, словники, енциклопедії”. Сподіваємося, що “Літературно-мистецька Полтавщина” знайде визнання, стане органічним складником 12-томної “Полтавської енциклопедії”, зокрема тому “Мова і література”, членом авторського колективу якого є Микола Іванович Степаненко”.

766. Волошин Ю. В. Духовно-мистецьке краєзнавство. Гордімося духовною Полтавщиною / Ю. В. Волошин // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. / голов. ред. М. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 2 (29). – Рец. на кн.: Літературно-мистецька Полтавщина : довідник. – Гадяч : Гадяч, 2013. – 500 с.

“Потреба в такій праці очевидна, оскільки інформація про літературні премії, засновані на честь полтавських письменників, про обласні свята й конкурси, музеї різного рівня

(літературно-меморіальні, музеї-садиби, шкільні літературні музеї), крайові видання, регіональні мистецькі об'єднання не знайшла системного представлення. Микола Іванович провів колосальну роботу, пов'язану з упорядкуванням довідника. Вагання, які він висловив у передньому слові "Полтавське коріння древа української духовності", про непослідовне хронологічне чи тематичне виструнчення тієї або тієї статті безпідставні, позаяк кожна стаття оперта на конкретні факти, добуті з авторитетних джерел. Автор рецензованої праці зізнається, що зібрав великий епістолярний архів, який давав йому право робити висновки про події, факти, про конкретну діяльність людей. Заслуговує схвалення композиція довідника, зокрема тематично-алфавітне класифікування матеріалу. Праця Миколи Івановича Степаненка стане в нагоді науковцям, краєзнавцям, усім, хто цікавиться духовно-мистецьким життям Полтавщини".

767. Пустовіт Т. П. Духовно-мистецьке краєзнавство. Духовно-мистецькі традиції Полтавського краю / Т. П. Пустовіт // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко. – Полтава, 2013. – № 2 (29). – Рец. на кн.: Літературно-мистецька Полтавщина : довідник. – Гадяч : Гадяч, 2013. – 500 с.

"Посилений інтерес до краєзнавства регіонального та всеукраїнського рівнів виправданий і зрозумілий. Українські дослідники намагаються зліквідувати білі плями в крайовій і загальнонаціональній історії, культурі. Один із них – відомий філолог М. І. Степаненко. Праця, яку він випускає у світ, заслуговує високої оцінки передусім тому, що в ній за тематично-алфавітним принципом висвітлено духовне буття Полтавщини головню на діяхронному, а почасти й на синхронному зрізах. Рецензований довідник за своєю суттю є енциклопедичною розвідкою з тематичними рубриками "Премії", "Свята", "Конкурси", "Музеї", "Книгозбірні", "Видання", "Мистецькі об'єднання", "Пам'ять", "Граматики, словники, енциклопедії". Вона відповідає основним вимогам, які ставляться до робіт такого виду. Окремо слід сказати про вступне слово "Полтавське коріння древа української духовності", яке захоплює глибиною змісту і стилем викладу.

Перед нами зразок досконалої, художньої публіцистики, яку з цікавістю сприйматимуть різні реципієнти – науковці і студенти, краєзнавці, люди будь-якого фаху, котрі вболівають за долю рідної культури. Коло рубрик, звичайно, можна розширити. Микола Іванович, як нам відомо, зібрав багатющий матеріал, що висвітлює й інші грані духовно-мистецьких традицій нашого краю. Вони, сподіваємося, увійдуть до чергового тому “Полтавіки”, над яким інтенсивно працює мовознавець Степаненко. Потребує посутнього уточнення рубрика “Пам’ять”, зокрема наповнення її статтями, що виходять за береги рідного краю, як-от: меморіальні дошки імені того або того письменника. Микола Іванович тримав на оці “меморіальний матеріал”, який необхідний учителям української мови та літератури. І за це вони йому подякують. Спасибі за науково-популярне видання “Літературно-мистецька Полтавщина” скажуть його авторові також науковці-історики, філологи, краєзнавці, майстри художнього слова, журналісти, прості шанувальники рідної культури. До них приєднується рецензент і вважає, що довідник Миколи Степаненка “Літературно-мистецька Полтавщина” цінне і своєчасне видання”.

**СТЕПАНЕНКО М. І. ЛІТЕРАТУРНІ, ЛІТЕРАТУРНО-МISTECЬКІ ПРЕМІЇ В УКРАЇНІ / М. І. СТЕПАНЕНКО.
– ПОЛТАВА : ШЕВЧЕНКО Р.В., 2014. – 498 с.**

768. *Кіраль С. Успішна енциклопедична спроба / Сидір Кіраль // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко. – Полтава, 2014. – № 1 (30). – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні / М. І. Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 498 с.*

“Книга, яку підготував професор Микола Степаненко, йде до читачів із запізненням. Вона б мала з’явитися давно й уже не вперше і не вдруге перевидаватися. Матеріали про премії в галузі літератури, мистецтва не зібрані до купи, не впорядковані. Навіть в енциклопедичних довідниках вони зафіксовані спорадично, хронологічно не покласифіковані. Можна лишень пошкодувати, що багато цінної інформації про

всеукраїнські, а особливо крайові премії втрачено. Про відновлення її сьогодні й говорити не доводиться. Микола Іванович поставив за мету представити в системному вигляді інформацію про літературні, літературно-мистецькі, почасти інші мистецькі премії. Заслугує схвалення структура статті про ту або ту премію, що передбачає висвітлення таких важливих її “атрибутів”, як дата й мета заснування, критерії присудження, номінації, лауреати. Не робимо ніякого закиду з приводу того, що в роботі не витримано уніфікованого стилю викладу, ба навіть погоджуємося з твердженням, що в “цьому негативі просвітлюється й позитив, оскільки прагнення до жорсткого стандарту, вишколеної шаблонності знебарвлює будь-який текст і робить його нецікавим”. Перед нами багата на інформацію, утілену в довершеному стосовно мовно-художнього жанру форму, цікава для широкого кола людей науково-популярна книга. За кожним її рядком, за кожною її дефініцією – велика праця, яка вимагала студіювання різних джерел, спілкування з людьми, зіставлення й порівняння подій, фактів, віднаходження найпереконливіших аргументів.

Рецензована робота прислужиться укладачам енциклопедичних довідників, біобібліографічних видань, краєзнавцям, учителям-словесникам. Спасибі Миколі Івановичу Степаненкові за його сумління й витримку, за скрупульозний аналіз і сміливість узяти на себе таку нелегку місію. Побажаємо йому, аби не спинився на досягнутому й довів розпочату справу до кінця, подарувавши всім нам абсолютно довершену працю, що заслужено претендуватиме на вичерпність і безпомилковість”.

769. *Самойленко Ю.* Важливий літературно-мистецький документ / *Юрій Самойленко* // *Рідний край* : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / *голов. ред. М. Степаненко*. – Полтава, 2014. – № 1 (30). – Рец. на кн.: *Степаненко М. І. Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні* / *М. І. Степаненко*. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 498 с.

“Рецензувати праці енциклопедичного взірця – річ відповідальна. Читаючи ж довідник Миколи Степаненка, забував про відповідальність. Мене охоплювало почуття гордості за митців, на чю честь засновано премії, і лауреатів,

яким їх присуджено. Зрозумів і схвалюю намагання автора подати якомога об'ємнішу інформацію про нагороди з базуванням викладу на найважливішому документі – Положенні про премію, про творчий доробок письменників, журналістів, художників, скульпторів, учених, яких її удостоєно. Книга Миколи Івановича є підсумком його багаторічної роботи – не технічної, як може комусь видатися, а творчої, дослідницько-пошукової, а ще – надміру копіткої. У передньому слові йдеться про складнощі, пов'язані з упорядкуванням довідника, якимось несміливо мовлено про труднощі, на які натрапляв укладач, і про неточності, невідповідності, які може знайти прискіпливий читач. Залишило ці сентименти й вирізати зовсім інші: з'явилася оригінальна робота про літературні, літературно-мистецькі нагороди, що існують в Україні. Важливим видається і те, що в один ряд поставлено премії з різним статусом і вмотивовано це тим аргументом, що всі нагороди – всеукраїнські, обласні, районні, міські, сільські й ін. – престижні й цінні. Їхній статус підтверджує не географічний чинник, а зовсім інше – “шана до майстра своєї справи, вияскравлення події чи факту, укорінення всього цього в національно-духовній скарбниці”. Повністю поділяємо цю думку й додаємо до сказаного таке: має з'явитися в Україні солідне видання “Премії в галузі літератури, мистецтва”, на зразок енциклопедичного довідника “Шевченківські лауреати”, з тією лише відмінністю, що до нього повинні ввійти ще й відомості про саму нагороду. Та це посили на майбутнє. А сьогодні слід зробити все, щоб довідник Миколи Степаненка якомога швидше знайшов своїх небайдужих користувачів, які надішлють укладачеві свої зауваження та пропозиції, що дасть змогу поліпшити наступні видання. Щодо з'яви їх немає сумніву, адже життя не стоїть на місці, його миті треба документувати”.

770. Семенко С. Важлива сторінка українського літературно-мистецького життя / Світлана Семенко // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / голов. ред. М. Степаненко. – Полтава, 2014. – № 1 (30). – Рец. на кн.: Степаненко М. І. Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні / М. І. Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 498 с.

“Підготовка видання енциклопедичного характеру вимагає особливої ретельності й прискіпливості. І це незалежно від того, хто над ним працює, – авторський колектив чи окрема особа. Усяк, хто брався за цю складну справу, пересвідчився, що без масиву конкретного фактичного матеріалу, докладного інтерпретування його, вивірення кожної дати, осмислення кожної події належного успіху не досягти. Сподіваємося, це відчував і Микола Іванович, коли впорядковував довідник “Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні”.

Перед тим, як сісти за рецензію, її авторка зробила спробу підготувати кілька статей за методикою опису професора Степаненка й порівняти свій варіант із поданим у довідникові. Не з метою шукання “слабких місць” (від помилок ніхто не застрахований), а цікавості ради. Суттєвих розбіжностей не виявлено, що дає право позитивно оцінювати працю. Вирізнямо її пріоритетні положення. По-перше, це чи не єдине видання, у якому представлено солідний реєстр премій різного рангу, що мають ім’я особистостей, яких знає й шанує народ: міждержавні, всеукраїнські, крайові (обласні, районні, міські, сільські) нагороди за кращий твір у галузі літератури та мистецтва. По-друге, кожна премію виписано на підставі чинного Положення з обов’язковим висвітленням таких його складників, як дата, мета заснування, критерії присудження, лауреати, список літератури. По-третє, використано добутий із періодики, енциклопедичних видань, архівів фактичний матеріал, який уможливив об’єктивність та достовірність викладу. До прикладу, обстежено всі числа “Літературної України” (від моменту заснування газети дотепер), біобібліографічні довідники різних років про письменників тощо. По-четверте, не випущено з поля зору ті премії, які нині не присуджують і про які не збережено всі відомості. Автор зафіксував їхню колишню історію, тобто потвердив існування цих нагород у певний період.

Алфавітний принцип розміщення матеріалу виправданий. Не завадило б, однак, якби в книзі знайшов місце розлогіший коментар про регіональні премії. Це, звичайно, побажання, яке Микола Іванович може враховувати або не враховувати в процесі підготовки наступного видання.

Книга цінна, потрібна, вона швидко увійде в науковий, краєзнавчий обіг. Запевняємо, що на неї будуть покликатися дослідники”.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО
МИКОЛУ СТЕПАНЕНКА

Для Миколи Івановича немає “мертвого слова”. Воно живе – тепле чи холодне, гірке чи солоне, убивче чи заспокійливе. Воно має свій колір і свою енергетику... Він залюблений у саме його звучання, мовною гнучкістю, вражаючою мелодією. Тому і ллється його мова, наче пісня.

Олена Стоцька,
колишня студентка

Микола Іванович – справжній лицар науки, майстер слова, яскравий представник мовознавчої української еліти, лідер плеяди українських граматистів. Вражає поліфонізм трудової діяльності ювіляра, яка дарує справжнє зцілення українському слову. Неможливо досягнути незмірну глибину його таланту, широчінь творчих спроможностей. Природний дар, помножений на працездатність до забуття, наполегливість та послідовність – ось складники стрімкого професійного зростання професора М. І. Степаненка.

Ніна Іваницька,
доктор філологічних наук, професор,
заслужений працівник народної освіти України

Його ерудиція, розум, інтелігентність і простота вражають і зачаровують багатьох прихильників, серед яких наймасовішими є вчителі української мови та літератури. Для філологічного загалу Полтавщини Микола Іванович – взірець, наставник, помічник, учитель, котрий змушує постійно рухатись уперед, не зупинятися на досягнутому.

Учителі-словесники Полтавщини

1981

771. Збуваються мрії // Радянська освіта : орган М-ва освіти УРСР. – 1981. – 3 жовт.

Здійснюється заповітна мрія – стати вчителем. На фото: студент філологічного факультету Полтавського пединституту Микола Степаненко (1981).

772. [На снимке: студент Полтавского пединститута Николай Степаненко] // Учительская газета : орган М-ва просвещения СССР. – 1982. – 1 июл.

773. Роки студентські // Комсомолец Полтавщини : обласна газета. – 1981. – 15 листоп.

Згадується вихованець Полтавського пединституту Микола Степаненко, який виборов перше місце на республіканському конкурсі студентських наукових робіт з філології.

1992

774. Гончар І. ... І забуває чистим словом / І. Гончар // Молода громада : обл. молод. газета. – 1992. – 22 серп.

Серед учасників обласної науково-практичної конференції, присвяченої виконанню Закону України “Про мови в Україні”, – перший проректор, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ПДПІ М. І. Степаненко.

1994

775. Віценя Л. ... За Україну його замучили колись / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1994. – 12 берез.

На ювілейному вечорі, присвяченому Т. Г. Шевченкові, виступив проректор Полтавського педагогічного інституту М. І. Степаненко.

776. Дениско Г. Свято Котляревського і за його лаштунками / Г. Дениско // Молодь України : всеукр. інформ. газета. – 1994. – 15 верес.

На святі, присвяченому 225-річчю від дня народження І. Котляревського, виголосив слово проректор Полтавського педінституту М. І. Степаненко.

777. Дудник Г. На поклін до великого кобзаря / Г. Дудник, О. Лазоренко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1994. – 12 берез.

На ювілейному вечорі, присвяченому Т. Г. Шевченкові, виступив проректор Полтавського педагогічного інституту М. І. Степаненко.

778. Шибанов Г. Шанує мудреця нова Вкраїна : дні пам'яті Г. Сковороди / Г. Шибанов // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1994. – 15 листоп. – С. 2.

На науково-практичній конференції, приуроченій 200-річчю від дня смерті Г. С. Сковороди, доповідали проректор Полтавського педінституту М. Степаненко та доцент П. Кравченко.

1998

779. Дениско Г. “Як парость виноградної лози, плекайте мову” / Г. Дениско // Молода громада : обл. молод. газета. – 1998. – 13 листоп. – С. 3.

На конференції, присвяченій Дню української писемності та мови, виступив завідувач кафедри української мови М. Степаненко.

780. Литвиненко Н. Часу вільного менше, але розуму більше / Н. Литвиненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 1998. – 9 груд.

Йшлося про Полтавську вечірню чоловічу гімназію, яку очолює доцент Полтавського державного педагогічного інституту Л. Ф. Пашко. Серед викладачів цього закладу – М. І. Степаненко.

781. Мова йшла про мову // Полтавська думка : обласна газета. – 1998. – 26 черв.

На науково-практичній конференції “Українська мова й сучасна мовна ситуація на Полтавщині” з доповідями виступили М. Степаненко та О. Бондаревська.

782. Присвячено Лесі Українці // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 1998. – 6 берез. – С. 8.

На літературно-мистецькому вечорі, присвяченому Лесі Українці, виступив завідувач кафедри української мови Полтавського державного педагогічного інституту М. Степаненко.

783. Сикало М. Не цураймося рідного слова! / М. Сикало // Полтавська думка : обласна газета. – 1998. – 13 листоп. – С. 3.

На святі до Дня української писемності та мови виголосив слово М. Степаненко.

1999

784. Чумак В. Літературна мова в теорії і практиці / В. Чумак // Дивослово : наук.-метод. журн. – 1999. – № 4. – С. 61–62.

У Полтавському державному педагогічному інституті відбувся розширений пленум Наукової ради “Закономірності розвитку мов і практика мовної діяльності” НАН України з теми “Письменник і літературна мова”. Із вступним словом виступив ректор Полтавського державного педагогічного інституту В. Пащенко, доповідь виголосив М. Степаненко.

2000

785. Горбачук Д. Згадали Панаса Мирного / Д. Горбачук // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2000. – 11 лют. – С. 4.

28 січня 2000 року українська громадськість відзначила 80-ті роковини від дня смерті Панаса Мирного. М. Степаненко взяв участь у проведенні дня пам'яті письменника.

2001

786. Дениско Т. Зберегти дух українства в чужому оточенні / Т. Дениско // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2001. – 29 серп. – С. 2.

У державній обласній науковій бібліотеці імені І. П. Котляревського завідувач кафедри української мови Полтавського державного педагогічного університету М. І. Степаненко відкрив “круглий стіл”, присвячений III Всесвітньому форуму українців.

787. Кошова В. У відкритті пам'ятника Шевченку в Санкт-Петербурзі брали участь і полтавці / В. Кошова

// Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2001. – 5 січ. – С. 10.

На відкритті пам'ятника Шевченку в Санкт-Петербурзі виступив завідувач кафедри української мови М. Степаненко.

788. Присвячено слов'янській писемності // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2001. – 1 черв. – С. 1.

На наукових читаннях "Слов'янство і українська культура" з доповідями виступили М. Степаненко та Л. Безобразова.

789. "Рідний край" повернувся в рідний край // Зарубіжна література в навчальних закладах : наук.-метод. журн. – 2001. – № 1. – С. 64.

У Полтаві відновлено вихід часопису "Рідний край" завдяки науковцям Полтавського державного педагогічного університету В. Пащенко, М. Степаненкові та ін.

2003

790. Віцєня Л. Вінець високих помислів і справ /Лідія Віцєня // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2003. – 16 трав. – С. 2. – [Уміщено світліну].

Лауреатом премії імені Панаса Мирного став М. Степаненко. На церемонії нагородження від імені лауреатів він виголосив щире слово подяки.

791. Діденко В. "Орю свій переліг, убогу ниву, Та сію слово..." / Валентина Діденко // Трудова слава : район. суспіл.-політ. газета. – 2003. – 14 черв. – С. 4.

Йдеться про життєвий шлях і науковий доробок М. Степаненка.

792. П'ятьох лауреатів премії імені Панаса Мирного визначено вп'яте // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2003. – 15 трав. – С. 2. – [Уміщено світліну].

У 2003 році лауреатом премії імені Панаса Мирного у номінації "Журналістика та публіцистика" названо М. Степаненка – за авторський цикл телепередач та радіопрограм "Плекаймо рідне слово".

2004

793. Мирний В. Українська мова : вірш / Володимир Мирний // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2004. – 20 лют. – С. 3.

Вірш присвячений Миколі Степаненку – авторові книги “Українське рідне слово”.

2005

794. Ротач П. Сходження на мовознавчу вершину / Петро Ротач // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2005. – 16 лют. – С. 3.

Йдеться про захист докторської дисертації М. Степаненка.

2006

795. Кузнецова А. 15 років Незалежності: український сценарій / А. Кузнецова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2006. – 11 серп. – С. 3.

Про презентацію книги М. Степаненка “Рідне українське слово”.

796. Мірчук А. Я славлю ймення твоє, учителю! / Анжеліка Мірчук // Топограф : Кременчуцький часопис. – 2006. – 30 листоп. – С. 28.

Йдеться про випускника Кременчуцького педучилища М. Степаненка.

797. Федоренко В. Л. Модернізуючи національну освітню систему / В. Л. Федоренко // Постметодика : наук.-метод. пед. журн. – 2006. – № 5. – С. 29–37.

18–22 вересня 2006 р. у Полтаві проведено науково-практичний семінар методистів української мови та літератури обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. З доповіддю виступив декан філологічного факультету Полтавського педагогічного університету імені В. Г. Короленка Микола Іванович Степаненко.

2007

798. Бондаревська Т. “... І нова Вкраїна свіжі квіти не забуде сину принести” / Т. Бондаревська // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 9 листоп. – С. 3.

Ректор Полтавського державного педагогічного університету В. Пащенко і декан філологічного факультету М. Степаненко були присутні на заході, присвяченому відкриттю музею Олеса Гончара у Дніпродзержинську.

799. Бондаревська Т. Музей творця “Собору” в місті металургів / Т. Бондаревська // Сільські вісті : газета захисту інтересів селян України. – 2007. – 16 листоп. – С. 2.

Про відкриття музею О.Т.Гончара в міській школі Дніпродзержинська, на яке прибули М.Степаненко та В.Пащенко.

800. Відчинені вікна // Вікно : газета студентів Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – 2007. – 16 квіт.
801. Гайдамака В. “Полтавська Шевченкіана” Петра Ротаца / В. Гайдамака // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 2 жовт. – С. 3.

На презентації книги виступав декан філологічного факультету М. І. Степаненко.

802. Думка Ю. Вечір-реквієм пам'яті митрополита Іларіона / Ю. Думка // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 6 квіт. – С. 4.

На вечорі пам'яті професор М. І. Степаненко виступив із промовою про роль Івана Огієнка в розвитку української мови.

803. Коханнючко має філологічне // Філолог : газета філол. ф-ту Полтав. держ. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2007. – 6 трав. – С. 10–11.

804. Лауреати обласних премій // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 9 листоп. – С. 3.

Лауреатом обласної премії імені І. П. Котляревського в номінації “Наука” став М. І. Степаненко.

805. Лауреати обласних премій // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2007. – 15 листоп. – С. 1.

Лауреат обласної премії імені І. П. Котляревського в номінації “Наука” – М. Степаненко.

806. Приходько М. Зелене свято Гончарового дитинства / М. Приходько // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 1 черв. – С. 16.
807. Степаненко Микола Іванович // Українська мова : енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. – 3-є вид., зі змінами і доп. – К., 2007. – С. 669.
808. [Фотофакт] // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2007. – 14 листоп. – С. 1.
Світлини лауреатів обласної премії імені І. П. Котляревського та обласної премії імені Леоніда Бразова 2007 року. Серед них – М. Степаненко.

2008

809. Бабич М. Визначено кращі видання Полтавщини / М. Бабич // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2008. – 17 груд. – С. 3.
У щорічному обласному конкурсі “Краща книга Полтавщини” (I місце) в номінації “Пам’яті Олеса Гончара” кращою визнано книгу М. Степаненка “Публіцистична спадщина Олеса Гончара”.
810. Гнатюк Н. “Дякую Богу, що народився українцем” / Ніна Гнатюк // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2008. – 17–23 лип.
До 90-річчя Олеса Гончара вийшло чимало монографій, збірників, статей, спеціальних випусків журналів, серед них – монографія М. Степаненка “Публіцистична спадщина Олеса Гончара”.
811. Діденко В. “Полум’я серця, сили й завзяття – все віддаю для України” / Валентина Діденко // Трудова слава : район. суспіл.-політ. газета. – 2008. – 20 верес. – С. 4.
У Великобудуицанській загальноосвітній школі відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки пам’яті І. М. Стешенка, серед запрошених гостей був М. І. Степаненко, який виголосив доповідь про мовознавчу діяльність І. М. Стешенка.
812. Дяченко І. Обрали кращі книги Полтавщини / Ірина Дяченко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2008. – 19 груд. – С. 10.

Відбулося урочисте нагородження переможців щорічного обласного конкурсу “Краща книга Полтавщини”. У номінації “Пам’яті Олеса Гончара” названо двох переможців, один із них – М. Степаненко (поціновано книгу “Публіцистична спадщина Олеса Гончара”).

813. Його серце і душа належать рідному слову // Освіта України : офіційне вид. М-ва освіти і науки. – 2008. – 14 жовт. – С. 6.

Редакції газети “Освіта України” та журналу “Українська мова і література в середніх школах, гімназіях та колегіумах” вітають М. І. Степаненка з ювілеєм.

814. Козина В. І. Оржицькому району – 85 років. В єдності сила / В. І. Козина // Полтавський регіон : на пульсі держави : загальнополіт., навч., довідкове, інформаційне вид. – 2008. – № 4 (7). – С. 24–26.

815. Кузишин Т. Полтавці подолали останню вершину / Т. Кузишин // Літературна Україна : газета письменників України. – 2008. – 21 лют. – С. 4.

Кращих знавців української мови Полтавщини привітав декан філологічного факультету професор Степаненко Микола Іванович.

816. Лазаренко О. Презентували книгу про мовознавця Михайла Жовтобрюха / О. Лазаренко, Т. Александрова // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2008. – 19 листоп. – С. 3.

В обласній бібліотеці імені І. П. Котляревського відбулася презентація книги Миколи Степаненка “Наукова спадщина мовознавця Михайла Жовтобрюха”.

817. Матяшова З. Залюблений у рідну мову / Зінаїда Матяшова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2008. – 10 жовт. – С. 10.

818. Петренко М. Психолого-лінгвістичний аспект мовного феномена доктора філологічних наук М. І. Степаненка / Марина Петренко. – Кременчук ; Полтава, 2008. – 38 с.

819. Петренко М. Словник власне української лексики (із виступів Степаненка М. І., проф. Полтав. держ. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка) / М. Петренко. – Кременчук, 2008. – 7 с.

820. Скринька : студентська газета факультету філології та журналістики / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – 4 с.
821. “Служителя слова” з ювілеєм вітали без помпезності // Коло : корисно, цікаво, об’єктивно. – 2008. – 13–19 листоп. – С. 19.
822. Сологуб Н. Вимолю сонця й пісень, або Феномен Олеся Гончара / Н. Сологуб // Літературна Україна : газета письменників України. – 2008. – 17 лип. – С. 1, 2.
У Полтаві відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція “Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства”. Ініціаторами її стали ректор Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка В. О. Пащенко й декан факультету філології та журналістики М. І. Степаненко.
823. Степаненко Микола Іванович // Українські мовознавці та письменники-мовотворці : довідник / за ред. С. Я. Єрмоленко. – К., 2008. – С. 274–275.
824. У день Покрови українському козакові-ювіляру професорові Миколі Степаненку подарували білу вишиванку // Полтавська думка : обл. газета. – 2008. – 16 жовт. – С. 1.
825. Український словопоклонник : на пошану професора Миколи Степаненка / упоряд. Н. П. Лебідь, Т. І. Ніколашина, Н. І. Тарасова. – Полтава : АСМІ, 2008. – 228 с.

2009

826. ... а в педагогічному університеті – ректор // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2009. – 7 січ. – С. 1.
Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка очолив Микола Іванович Степаненко.
827. Архієпископ Филип взяв участь в урочистостях з нагоди 95-річчя заснування Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка // Відомості Полтавської єпархії : всеукр. православна газета. – 2009. – № 11. – С. 4–5. – [Уміщено світлини].

828. Віценя Л. Полтавський педуніверситет одержав статус національного / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2009. – 2 груд. – С. 2.

Про урочистості з нагоди 95-річчя Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Уміщено світлини. "Микола Степаненко демонстрував залові щойно зачитаний Указ Презедента України Віктора Ющенка про те, що університетові присвоєно статус національного. Осмислюючи значення цієї події, Микола Степаненко виголосив слова подяки викладачам і ветеранам університету та запевнив, що й надалі «ми з умноженими зусиллями сіятимемо добре, розумне і вічне»".

829. Віценя Л. Україною жив, Україні служив ... / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2009. – 16 жовт. – С. 6.

На відкритті меморіальної дошки Петрові Ротачу в Полтаві з промовою виступив М. Степаненко.

830. Гнатенко О. Полтавському державному педагогічному університету присвоїли статус національного / Ольга Гнатенко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2 груд. – С. 1. – [Уміщено світлини].

"Ректор ПДПУ ім. В. Г. Короленка <...> Микола Степаненко щиро подякував за привітання та, зі свого боку, теж зробив подарунок: вручив ікону Миколи Чудотворця та вишитий рушник, який пан Богуцький побіцяв передати Президентові".

831. Год Б. В. Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка : історія і сьогодення / Б. В. Год, О. П. Єрмак, П. В. Киридон. – Полтава, 2009. – С. 99–157.

832. Городницька Я. Зоря Степаненкового таланту / Ярослава Городницька // Трудова слава : район. суспіл.-політ. газета. – 2009. – 10 січ.

833. Матяшова З. "Віват, педагогічний!" : Полтавський педуніверситет отримав статус національного / Зінаїда Матяшова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2009. – 4 груд. – С. 8.

Про урочистості з нагоди святкування 95-річчя Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Уміщено світлини.

<...>“Уже майже сто літ, – зазначив у своїй промові ректор Полтавського педуніверситету, доктор філологічних наук, професор Микола Степаненко, – б’ється могутнє серце нашого вишу. Саме стільки по краплині живили його енергія, блискучий розум, душевна теплота й людяність, гаряча кров мислі та слова сотень талановитих педагогів. Тут кожен факультет має сформовані наукові школи, оригінальне світобачення, тонкий педагогічний підхід до юних учительських сердець, напрацьовану роками систему наукових поглядів. <...> Кожен день своєї історії ми ставили перед собою одну й ту ж мету: служити Україні. Той нехай живе наша славна традиція, народжуються нові здобутки, тепло та легко працюється всім, хто не шкодує сил на примноження духовних і матеріальних скарбів нашого вишу! Віват, мудра, велика у своїй праці та єдності короленківська викладацько-студентська громадо! Віват, наш Полтавський педагогічний!”

834. Представлено нового ректора // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2009. – 30 січ. – С. 24.

835. Призначено ректора Полтавського педуніверситету // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2009. – 28 січ. – С. 2.

Миколу Івановича Степаненка обрано ректором Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

836. Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня Конституції України : указ Президента України № 475/2009 // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2009. – 1 лип. (№ 26). – С. 4.

М. І. Степаненкові присвоєно звання “Заслужений діяч науки і техніки України”.

837. [Про перебування членів Президії Академії наук вищої освіти України в Полтаві] // Інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. – К., 2009. – № 4 (65). – С. 129–130.

У рубриці “Хроніка” члени Президії АН ВО України висловлюють вдячність ректорові ПДПУ М. Степаненку за організацію їхнього перебування на Полтавщині.

838. Пустовіт Т. П. Степаненко Микола Іванович
/ Т. П. Пустовіт // Полтавіка. Полтавська

енциклопедія : у 12 т. – Полтава, 2009. – Т. 12 : Релігія і церква. – С. 619–620.

839. Ротач П. Степаненко Микола Іванович / Петро Ротач // Полтавська Шевченкіана. Спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії : у 2 кн. / Петро Ротач. – Полтава, 2009. – Кн. 2: Л-Я. – С. 367.
840. Сепіта Т. Микола Степаненко очолив Полтавський державний педагогічний університет / Тетяна Сепіта // Село полтавське : обл. газета. – 2009. – 30 січ.
841. Скобельський В. Університет став національним / Віталій Скобельський // Голос України : газета Верховної Ради України. – 2009. – 26 груд. – С. 12. – [Уміщено світлини].
- Один із найстаріших вишів регіону – Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка відзначив своє 95-річчя.*
842. Черпакова Л. Полтава – педагогічна Мекка : педуніверситету присвоєно звання “Національний” / Лідія Черпакова // Село полтавське : обл. газета. – 2009. – 4 груд. – [Уміщено світлину].
843. Черпакова Л. Портрет, мальований словами / Лідія Черпакова // Край : обл. інформ.-краєзнав. газета. – 2009. – № 57. – С. 13–14.

2010

844. Бобрищев К. Щоб не печалилася садиба за тими, хто вже сюди не повернеться... / К. Бобрищев // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2010. – 2 черв. – С. 11.
- У с. Суха Кобеляцького району, біля отчого дому Олеса Гончара, відбулося дійство, присвячене життю і творчості письменника. З урочистою промовою виступив Микола Степаненко.*
845. Віценя Л. Огієнкова ріка не зміліє / Лідія Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2010. – 2 черв. – С. 3.

Про присудження Огієнківської премії Миколі Степаненкові.

846. Пленум Наукової Ради “Українська мова” “Українська мова в Україні: сьогодення і перспективи” (Київ, 5 листоп. 2010 р.) // Українська мова : наук.-теорет. журн. / Ін-т української мови НАН України. – 2010. – № 4. – С. 107–113.

На пленумі з доповіддю “Мовна ситуація в Україні доби незалежності: тяглість і «новаторство»” виступив М. І. Степаненко.

847. Плотникова Р. Премію імені Василя Симоненка вручено новим лауреатам / Раїса Плотникова // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2010. – 12 січ. – С. 1.

На церемонії вручення премії імені Василя Симоненка виступив М. І. Степаненко.

848. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка // Енциклопедія педагогічної освіти України. – К., 2010. – С. 88–89.

849. Пономаренко Т. Талант писати для людей / Т. Пономаренко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2010. – 12 листоп. – С. 5.

У педуніверситеті відбулося вручення обласної премії імені Леоніда Бразова. Лауреатів привітав доктор філологічних наук, професор Микола Степаненко.

850. М. І. Степаненко // Історія Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського. 1940–2010 / В. В. Зелюк (голова ред. кол.). – Полтава, 2010. – С. 522.

851. Черпакова Л. Високодостойник високої нагороди / Лідія Черпакова // Село полтавське : обл. газета. – 2010. – 28 трав. – С. 13.

852. Черпакова Л. Ректор педуніверситету видав книжку про “Щоденники” Олеся Гончара / Л. Черпакова // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2010. – № 3. – С. 5.

Про вихід у світ книги вченого-філолога, професора Миколи Степаненка “Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара”.

2011

853. Букет Є. З новими “гончарівцями”! / Є. Букет // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2011. – 7–13 квіт. – С. 14.

Професора М. І. Степаненка названо лауреатом Всеукраїнської літературної премії імені Олеся Гончара 2011 року.

854. Букет Є. Під крилом Олеся Гончара / Є. Букет // Літературна Україна : газета письменників України. – 2011. – 7 квіт. – С. 2.

Про вручення Міжнародної українсько-німецької премії імені Олеся Гончара творчій молоді України та Всеукраїнської літературної премії імені Олеся Гончара ректорові Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, доктору філологічних наук, професорові Миколі Івановичу Степаненкові.

855. Віценя Л. Високовольтна лінія духу шістдесятників / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2011. – 23 листоп. – С. 2.

На регіональній науково-практичній конференції “Поети-шістдесятники у національному відродженні України” М. І. Степаненко виступив із доповіддю “Шістдесятники – діти нашого народу. Щоденникова версія Олеся Гончара”.

856. Кірячок Н. Свято дитинства Олеся Гончара / Н. Кірячок // Літературна Україна : газета письменників України. – 2011. – 14 лип. – С. 4.

На батьківщині О. Гончара в с. Суха Кобеляцького району відбувся традиційний літературно-мистецький захід “Зелене свято Гончаревого дитинства”, на якому поміж інших гостей був присутній Микола Іванович Степаненко. Він виголосив слово про письменника.

857. Книгу ректора педуніверситету визнано однією з кращих у 2011 році // Село полтавське : обл. газета. – 2011. – 19 серп.

Степаненко М. І. – лауреат щорічного обласного конкурсу “Краща книга Полтавщини” в номінації “Пам'яті Олеся Гончара” за книгу “Публіцистична спадщина Олеся Гончара”.

858. Корж Ю. Ректор полтавського вишу отримав у Києві премію за тритомник про Олеся Гончара / Юлія Корж

// Коло : корисно, цікаво, об'єктивно. – 2011. – 7–13 квіт. (№ 14). – С. 5.

859. Кудряшов Г. Микола Степаненко : “Гуртуймося довкруг Олесевого слова!” / Г. Кудряшов // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2011. – 12 квіт. – С. 2.

Лауреатом Державної премії України імені Олеся Гончара 2011 року став доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Микола Степаненко.

860. Матяшова З. Науковець Микола Степаненко отримав письменницьку премію / З. Матяшова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2011. – 15 квіт. – С. 7.

861. Наша гордість // Наша газета : газета Кременчуцького педагогічного училища імені А. С. Макаренка (спец-випуск). – 2011. – Груд. – С. 5.

Йдеться про випускника училища М. Степаненка.

862. Одну з кращих книг України написано у Полтаві // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2011. – 19 серп. – С. 3.

Книга Миколи Степаненка “Літературний простір щоденників Олеся Гончара” здобула друге місце в номінації “Життя славетних” національного конкурсу “Краща книга України”.

863. Петрушевський Ю. Живе слово Тараса / Ю. Петрушевський, В. Оніщенко // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2011. – № 9. – С. 1, 6.

Про відзначення в Полтаві 150-ої річниці від дня перепоховання Тараса Шевченка. Думками про творчість письменника ділиться М. І. Степаненко.

864. Подяка викладачам // Дніпро : попул. літ.-худ., сусп.-політ. журн. – 2011. – № 5–6. – С. 163.

У рубриці “Видатні викладачі України” розповідь про М. І. Степаненка.

“Моїм щастям і моєю піснею назавжди стали мої мама... і бабуся...” – ці зворушливі рядки ми прочитали в одній із книг М. І. Степаненка. Саме рідні прищепили дитині любов до книги

та солов'їної української мови. Мова визначила й визначає його життєву позицію. Усі, кому доводиться слухати лекції викладача, відчувають: він не лише науковець, він – Майстер. Мовознавчі правила студентство не тільки вивчає, але й навіть інтонує так, як це робить їхній вимогливий викладач”.

865. Премія імені Олеся Гончара // Літературна Україна : газета письменників України. – 2011. – 31 берез. – С. 2.

866. Стали членами НСПУ // Літературна Україна : газета письменників України. – 2011. – 8 верес. – С. 11.

Степаненко Микола Іванович став членом Національної спілки письменників України.

867. Сидоренко О. Учитель від Бога / Олена Сидоренко // Оржицькі вісті : громад.-політ. вид. – 2011. – 1 жовт. – С. 2.

868. Степаненко Микола Іванович (псевд. Микола Селецький) // Соборність : міжнар. літ.-публ. часопис укр. письменників. – 2011. – № 3–4. – С. 241–242.

Про Миколу Івановича Степаненка (псевдонім Микола Селецький).

869. Степаненко Микола Іванович // Сучасні письменники України : біобібліографічний довідник / упоряд. А. Гай. – Біла Церква, 2011. – С. 441.

870. Чим запам'ятався 2011 рік на Полтавщині // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2011. – 30 груд. – С. 2.

У рубриці “Гордість року” названо М. І. Степаненка – за отримання Державної літературної премії імені Олеся Гончара.

871. Шебеліст С. Ректор університету Микола Степаненко – лауреат премії імені Олеся Гончара / С. Шебеліст // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2011. – № 8. – С. 2.

2012

872. Бібліографічний показник : кафедра української філології Інституту мови та літератури Придністровського державного університету ім. Т. Г. Шевченка / уклад. М. Л. Дружинець, А. О. Дубик,

О. О. Леонтьєва та ін. ; відп. ред. М. Л. Дружинець. – Тирасполь, 2012. – 88 с.

Згадується, що для читання лекцій студентам та викладачам кафедри Придністровський державний університет запрошує з України провідних вчених-філологів. Серед них доктор філологічних наук, професор М. І. Степаненко, нині ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – С. 4.

873. Бондаренко С. Ювілей серед знаних людей / Станіслав Бондаренко // Літературна Україна : газета письменників України. – 2012. – 16 лют. – С. 8.

Про зустріч із відомим українським літератором та видавцем з Ізраїлю Олександром Деко та вручення премії Міжнародного літературно-публіцистичного часопису українських письменників "Соборність" Миколі Івановичу Степаненкові.

874. Буцька Н. М. Микола Степаненко – апостол української словесності / Н. М. Буцька // Наші знайомі : нариси про полтавців кінця ХХ – початку ХХІ століття / Н. М. Буцька. – Полтава, 2012. – Ч. II. – С. 8–14.

875. Вітаємо // Оржицькі вісті : громад.-політ. вид. – 2012. – 8 лют.

Редакція газети вітає Миколу Івановича Степаненка з присудженням Міжнародної премії імені Івана Кошелівця, Всеукраїнської премії імені В. Підмогального та міської премії імені В. Малика.

876. Владикіна А. Побачила світ книга про знакових полтавців / А. Владикіна // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2012. – 14 листоп. – С. 3.

У Полтавській обласній бібліотеці імені І. П. Котляревського відбулася презентація книги письменниці Наталії Буцької "Наші знайомі. Нариси про полтавців кінця ХХ – початку ХХІ століття". Серед полтавців, героїв книги, – М. І. Степаненко.

877. Гортаючи сторінки // Соборність : міжнар. літ.-публ. часопис укр. письменників. – 2012. – № 1 (43).

Повідомлення про присудження М. Степаненкові премії імені Івана Кошелівця за літературознавче дослідження "Дивосвіт "Щоденників" Олесь Гончара".

878. Данилець О. "Полтавська Шевченкіана" гідна премії імені великого поета / О. Данилець // Урядовий кур'єр : газета центр. органів виконав. влади України. – 2012. – 8 лют. – С. 18.

Про презентацію другого тому "Полтавської Шевченкіани" П. Ротача, на якій із доповіддю виступив автор передмови, професор М. І. Степаненко.

879. Задорожна О. Другий том "Полтавської Шевченкіани" нарешті зустрівся з читачем / О. Задорожна // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2012. – 10 лют. – С. 17.

Професор М. І. Степаненко та викладач Г. О. Кудряшов розповідають про видання другого тому "Полтавської Шевченкіани" літературознавця П. П. Ротача.

880. Засідання Ради і Президії НСПУ // Літературна Україна : газета письменників України. – 2012. – 23 лют. – С. 2.

Миколі Степаненкові вручено диплом лауреата премії імені Валер'яна Підмогильного.

881. [Книжкова ятка] Микола Степаненко. Світ в оцінці Олесь Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника. – Полтава : Шевченко Р. В., 2012. – 284 с. // Літературна Україна : газета письменників України. – 2012. – 7 черв. – С. 14.

Ідеться про вихід у світ книги М. Степаненка "Світ в оцінці Олесь Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника".

882. Корнєва В. Мова наша калинова ... / В. Корнєва // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 3 жовт. – С. 3.

Серед переможців XIII загальнонаціонального конкурсу "Українська мова – мова єднання" – професор Степаненко Микола Іванович.

883. Корнєва В. "Мово, Пресвята Богородице мого народу..." / Вікторія Корнєва // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 13 листоп. – С. 2.

Про урочисте відкриття III Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської і студентської молоді імені Тараса Григоровича Шевченка. До присутніх звернувся ректор ПНПУ імені В. Г. Короленка професор Микола Степаненко.

884. Лакуша Н. Гребінчина світлиця / Н. Лакуша // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 8 лют. – С. 1.

З нагоди 200-річчя українського поета Євгена Гребінки Микола Іванович Степаненко виступив з доповіддю на заходах, присвячених вшануванню пам'яті письменника на Полтавщині.

885. Логвиненко Є. Мистецтва невинна течія. Визначено лауреатів премії імені Володимира Малика / Є. Логвиненко // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 14 лют. – С. 3.

Премією імені Володимира Малика нагороджено Миколу Івановича Степаненка.

886. Міщенко О. Пам'ятник нерукотворний / Олександр Міщенко // Лубенщина : громад.-політ. газета. – 2012. – 29 лют.

887. Нагороди // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2012. – № 17. – С. 2.

Названо лауреатів премії імені Володимира Малика. Серед лауреатів у номінації "Література і публіцистика" – Микола Степаненко.

888. Названо лауреатів премії імені Самійла Величка // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2012. – 17 серп. – С. 7.

Премію імені Самійла Величка в номінації "Відображення національної історії у засобах масової інформації" присуджено редакторському колективу альманаху "Рідний край", головний редактор – М. Степаненко, відповідальний редактор – Г. Білик.

889. Немченко І. Ювілейний випуск Херсонського альманаху "Степ" (2011): від здобутків до недоречностей / Іван Немченко // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літ.-наук. зб. – К. ; Херсон, 2012. – Вип. 8. – С. 260.

890. Оголошено лауреатів премії імені Володимира Малика
// Літературна Україна : газета письменників України.
– 2012. – 23 лют. – С. 2.

У рубриці “Літщоденник” М. І. Степаненка названо лауреатом премії імені Володимира Малика за монографію “Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара”.

891. Премія імені Самійла Величка // Край : обл. інформ.-краєзнав. газета. – 2012. – № 9 (101). – С. 4.

Премію імені Самійла Величка в номінації “Відображення національної історії у засобах масової інформації” присуджено редакторському колективу альманаху “Рідний край”, головний редактор – М. Степаненко, відповідальний редактор – Г. Білик.

892. [Про присудження премії імені Івана Кошелівця]
// Літературна Україна : газета письменників України. – 2012. – 8 берез. – С. 16.

Уміщено повідомлення про присудження М. Степаненкові премії імені Івана Кошелівця за літературознавче дослідження “Дивосвіт “Щоденників” Олеся Гончара”.

893. Пругло Т. Очищаймо слово від усілякої скверни :
[21 лютого – Міжнародний день рідної мови] / Тетяна Пругло // Трудова слава : щоденна району газета. – 2012. – 24 лют. – С. 5.

У стінах Великобудищанської загальноосвітньої школи проходила науково-теоретична конференція. Микола Степаненко у своєму виступі порушив основну проблему конференції – норми української літературної мови в сучасному соціолінгвістичному вимірі. Одинадятикласники разом зі своїми наставниками Ярославом Городницькою та Людмилою Яхно зробили огляд найзнаковіших праць ученого.

894. Самородов В. Духовні послідовники посольського літописця / Віктор Самородов // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2012. – 29 лют. – С. 2.

М. І. Степаненка нагороджено премією імені Володимира Малика (вміщено світлину).

895. “Соборність”, № 1 (43), 2012. // Літературна Україна : газета письменників України. – 2012. – 8 берез. – С. 16.

У рубриці “Гортаючи журнали” редакція Міжнародного літературно-публіцистичного часопису українських письменників “Соборність” (Ізраїль) повідомляє про

присудження Міжнародної премії імені Івана Кошелівця, серед нагороджених – Микола Степаненко.

896. Степаненко Микола Іванович // Літературно-мистецька скарбниця Великих Будищ. – Великі Будища, 2012. – С. 18–20. – (Серія “Краєзнавство”).
897. Степаненко Микола Іванович // Літератори з Оржицького краю / авт передм., ст., упоряд. В. М. Подрига. – Полтава ; Оржиця, 2012. – С. 80–83.
898. Степаненко Микола Іванович // Академія наук вищої освіти України : довідник. – К., 2012. – С. 472.
899. Цирульник Т. Як змінювали українську мову в останні роки? / Тетяна Цирульник // Коло : корисно, цікаво, об’єктивно. – 2012. – 15–21 берез. – С. 3.
900. Черпакова Л. Презентували книгу про відомих полтавців / Л. Черпакова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2012. – 21 верес. – С. 3.

Серед героїв книги Наталії Буцької “Наші знайомі” – Микола Степаненко.

2013

901. Білоусько О. Степаненко Микола Іванович / О. Білоусько, С. Єрмоленко, Т. Пустовіт // Літературно-мистецька Полтавщина : довідник / М. І. Степаненко. – Гадяч, 2013. – С. 400–403.
902. Васецька А. “Маестро над буденним височить, не хором, а життям диригує...” / Анна Васецька // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 25 жовт. – С. 16.

Про ювілейний вечір заслуженого діяча мистецтв України, професора, художнього керівника українського народного хору “Калина” Григорія Левченка. “Спеціально до цієї знаменної дати ми підготували бібліографічний показчик напрацювань Григорія Семеновича, де вміщено весь доробок митця на ниві української культури”, – наголосив на урочистостях ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, професор Микола Степаненко.

903. Войцехівська Л. Книжковий вернісаж Миколи Степаненка / Л. Войцехівська // Край : обл.

інформ.-краєзнав. газета. – 2013. – № 116. – С. 13–14.
– На звороті обкл. – фото.

У літературній вітальні Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського відкрито книжкову виставку, на якій представлено творчий доробок доктора філологічних наук, професора Миколи Степаненка.

904. Вітаємо! // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2013. – 18 жовт. – С. 8.

Колектив Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка вітає М. І. Степаненка з ювілеєм (55-річчям від дня народження). Редакція газети "Полтавський вісник" приєднується до привітань.

905. Віценя Л. "Зелене свято Гончарового дитинства" / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 27 черв. – С. 15.

У селі Суха Кобеляцького району Полтавської області відбулося урочисте дійство, присвячене українському письменникові Олесю Гончарові. Виступив лауреат Державної премії імені Олеса Гончара, доктор філологічних наук, письменник Микола Іванович Степаненко.

906. Віценя Л. Бо душі наші – вічні / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 29 листоп. – С. 3.

На презентації виставки заслуженого художника України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Валерія Франчука слово промовив Микола Степаненко.

907. Віценя Л. Семен Антонець, пророк землеробства / Л. Віценя // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 3 груд. – С. 3.

Про презентацію книги "Автограф на землі, Семен Антонець", на якій виступив Микола Іванович Степаненко та вручив С. С. Антоню диплом почесного професора Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

908. Гаран О. Натхненний різьбяр слова і думки / Олена Гаран // Літературна Україна : газета письменників України. – 2013. – 10 жовт. – С. 13.

909. Жовнір Н. “Якби не була поетесою, якби не дитинство в селі” / Наталія Жовнір // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 5 лют. – С. 5.

Про презентацію збірки поетеси Галини Вовченко “А дні бувають різні”, передмову до якої написав доктор філологічних наук, член Національної спілки письменників України і Національної спілки журналістів України, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка М. Степаненко.

910. Зелень М. “Сонечко любові сяє над світами” / Марічка Зелень // Село полтавське : обл. газета. – 2013. – 24 жовт. – С. 16.

911. Іваненко О. “І кожен фініш – це, по суті, старт” / Олена Іваненко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2013. – 5 лип. – С. 3. – [Уміщено світлину].

Про урочисте вручення кращим випускникам дипломів магістрів у 99-ту річницю від дня заснування Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. До присутніх звернувся ректор Микола Іванович Степаненко.

912. [Книжкова ятка] Микола Степаненко. Літературно-мистецька Полтавщина : довідник. – Гадяч : Гадяч, 2013 // Літературна Україна : газета письменників України. – 2013. – 7 листоп. – С. 11.

Ідеться про вихід у світ книги М. Степаненка “Літературно-мистецька Полтавщина : довідник”.

913. Кононенко П. Любов до слова й до народу / Петро Кононенко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2013. – 9 жовт. – С. 5.

914. Корнева В. Святійший Патріарх Філарет: “Маємо пам’ятати, що людина створена для Вічності” / Вікторія Корнева // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 3 груд. – С. 3.

Про святкування у Полтавській єпархії УПЦ КП за участі Святійшого Патріарха 1025-ліття хрещення Київської Русі-України. На урочистостях відбулося нагородження достойників Полтавської єпархіальної премії імені преподобного Паїсія Величковського, серед лауреатів – ректор Полтавського національного університету імені В. Г. Короленка Микола Іванович Степаненко.

915. Макуха Д. 125-річчя від дня народження Антона Макаренка відзначили міжнародною конференцією і відкриттям вітальні педагога у школі / Дмитро Макуха // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2013. – 3 квіт. – С. 8.

На урочистому відкритті конференції полковник внутрішньої служби Олег Янчук нагородив спеціальним нагрудним знаком ректора Миколу Степаненка. Подано світлину учасників конференції.

916. Мелешко В. Грані творчого світу Миколи Степаненка / Віра Мелешко // Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – № 2 (29).

917. Михеєва Т. Молодь та освітній Олімп / Т. Михеєва // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 21 черв. – С. 2.

У Полтавському театрі імені М.В.Гоголя відбувся V Ректорський бал "Молодь та освітній Олімп". Випускників привітали ректор Полтавського національного педагогічного університету Микола Іванович Степаненко та керівники Полтавської облдержадміністрації.

918. Наш краєнин – лауреат Всеукраїнської премії імені Бориса Грінченка // Зоря Полтавщини : всеукр. громад.-політ. газета. – 2013. – 8 жовт. – С. 3.

Миколі Івановичу Степаненкові присуджено Всеукраїнську премію імені Бориса Грінченка – за вагомий внесок у розбудову незалежної України, утвердження державності української мови, розвиток національної культури, відродження історичної пам'яті, формування національної свідомості та піднесення духовності й добробуту українського народу, за просвітницьку й подвижницьку діяльність в ім'я України. Оpubліковано промову, яку лауреат виголосив під час дійства.

919. Не відрікатися! // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2013. – 14–20 листоп. – С. 13.

Про вечір української мови з нагоди Дня української писемності та мови, який влаштували студенти й викладачі Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. Відкриваючи урочистості, Микола Степаненко наголосив на потребі "ніколи, за жодних обставин

не відрікатися від однієї з найрозвиненіших і наймилозвучніших мов світу – української”.

920. Оніщенко В. Вручили XI міську літературну премію імені Івана Котляревського / В. Оніщенко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2013. – 13 верес. – С. 2.

До 110-ої річниці відкриття пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві міський голова Олександр Мамай і ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Микола Іванович Степаненко вручили переможцям конкурсу XI міську літературну премію імені Івана Котляревського.

921. Перепеляк І. М. Поезії та поеми / І. М. Перепеляк. – Х. : Майдан, 2013. – Т. 1. – С. 398.

Іван Перепеляк присвятив Миколі Степаненкові драматичну поему “Тригорій Сковорода”.

922. Полтавське регіональне відділення // Науково-інформаційний вісник / Академія наук вищої освіти України. – 2013. – № 6 (89). – С. 125–128.

Про Миколу Івановича Степаненка.

923. [Президія Академії наук вищої освіти України щиро вітає вас, дорогі ювіляри, зичить плідної творчої праці в ім'я процвітання нашої держави] // Науково-інформаційний вісник / Академія наук вищої освіти України. – 2013. – № 5 (88). – С. 165.

924. Просвітянська відзнака // Університетський час : газета Полтав. нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – 2013. – № 28. – С. 1.

М. І. Степаненко – лауреат премії імені Бориса Грінченка.

925. Пушкін В. У чому секрет професора Миколи Степаненка? / Віктор Пушкін // День : громад.-політ. та ділова газета. – 2013. – 25 жовт. – Відомості доступні також з Інтернету: <http://www.day.kiev.ua/ru/article/pochta-dnya/v-chem-sekret-professora-nikolaya-stepanenko>.

926. Ректор педінституту Микола Степаненко отримав премію ім. Бориса Грінченка // Полтавська думка. – 2013. – 17 жовт. – С. 13. – [Рубрика “З життя відомих”].

Миколу Івановича Степаненка відзначено премію імені Бориса Грінченка "за подвижницьку педагогічну діяльність, блискуче викладання у вищій школі, формування національної пам'яті, відродження національної свідомості, активну просвітницько-громадську роботу".

927. Семистяга В. Ф. Вручено премії Всеукраїнського товариства "Просвіта" / В. Ф. Семистяга, М. В. Олійник // Слово Просвіти : всеукр. культуролог. тижн. – 2013. – 12–18 верес. – С. 7.

928. Сердюченко І. З молитвою до святого Паїсія, уродженця землі полтавської / І. Сердюченко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2013. – 4 груд. – С. 9.

Микола Іванович Степаненко удостоєний премії імені Паїсія Величковського. Уміщено світлин: Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет та архієпископ Полтавський і Кременчуцький Федір із групою лауреатів Премії імені преподобного Паїсія Величковського.

929. Сердюченко І. Калинові мости Григорія Левченка / І. Сердюченко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2013. – 14 серп. – С. 9.

Микола Степаненко привітав із 80-річчям засновника та керівника народного хору "Калина" Григорія Левченка.

930. Сказати, що сучасне суспільство грамотне, – неправильно. Сказати, що в нього немає змоги для вдосконалення, – теж неправильно : бесіда з Миколою Степаненком / записав Володимир Оніщенко // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2013. – 8 листоп. – С. 23.

Напередодні Дня української писемності й мови (9 листопада) журналіст поспілкувався з М. І. Степаненком і зазначив у своїй публікації: "Коли цей чоловік говорить, то хочеться слухати й слухати, адже рідну мову він знає просто фантастично, уміє передати весь її колорит буквально кількома фразами".

931. Степаненко М. Великий зодчий Української Держави Іван Огієнко / Микола Степаненко // Полтавські єпархіальні відомості : часопис Полтав. Православної Церкви Київ. Патріархату. – 2010–2011. – Число 13–14. – С. 92–95.

Уміщено виступ Миколи Івановича Степаненка під час нагородження премією імені Івана Огієнка та подано інформацію про присудження йому Огієнківської премії.

932. Степаненко Микола Іванович // Велика рада України : імена славетних сучасників / [кер. проекту О. П. Дубіно]. – К., 2013. – Т. 1. – С. 227–228.
933. Степаненко Микола Іванович // Городницька Я. М. Великі Будища : історичний нарис / Я. М. Городницька, С. В. Калашнік. – Полтава, 2013. – С. 508–509.
934. Терко А. Книжковий вернісаж Миколи Степаненка / Андрій Терко // Літературна Україна : газета письменників України. – 2013. – 5 груд. – С. 13.
935. Титівець М. Першопутки Олеся Гончара : минуло 95 років від дня народження видатного українського письменника і громадського діяча / М. Титівець // Українська доля : всеукраїн. тижн. – 2013. – 5 квіт.
- Уміщено світлину: сестра письменника Олександра Терентіївна з М. І. Степаненком.*
936. Черпакова Л. Пролягла доріженька від Полтави до Лубен / Л. Черпакова // Полтавський вісник : щотижн. газета. – 2013. – 8 берез. – С. 5.
- Лауреатом премії імені Володимира Малика названо М. І. Степаненка.*
937. Ярошенко Г. Кожен фініш – водночас і старт. Ректор Полтавського національного педагогічного університету Микола Степаненко запросив цьогорічних випускників на бал / Г. Ярошенко // Вечірня Полтава : загальнодерж. інформ.-політ. вид. – 2013. – 26 черв. – С. 16.

2014

938. Буцька Н. Микола Степаненко – апостол української словесності / Наталія Буцька // Полтавці : від “Я” до “Ми” / Наталія Буцька. – Полтава, 2014. – С. 102–108.
939. Педченко С. Учений із широким дослідницьким діапазоном (до 55-річчя від дня народження професора Миколи Івановича Степаненка) / С. Педченко, С. Галаур // Українська мова : наук.-теорет. журн.

/ Ін-т української мови НАН України. – 2014. – № 1(49). – 105–116.

Степаненко Микола Іванович // Державні нагороди та нагороджені в Україні : енциклопед. вид. /уклад. О. М. Войналович. – К., 2014. – С. 219.

Про присвоєння М. І. Степаненкові почесного звання “Заслужений діяч науки і техніки України” (Указ Президента України від 23 червня 2009 р. № 475).

ЕЛЕКТОРОННІ РЕСУРСИ

940. Степаненко Микола Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : офіційний сайт. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%> (дата звернення: 30.09. 2013). – Назва з екрана.
941. Степаненко Микола Іванович [Електронний ресурс] // Наукові біографії вчених України / Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : інтернет-сторінка. – Текст. дані. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fil_nauk/stepanenko.html (дата звернення: 30.09.2013). – Назва з екрана.
942. Степаненко Микола Іванович : біографічна довідка про ректора Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка [Електронний ресурс] // Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка : офіційний сайт. – Текст. дані. – Полтава, 2008– . – Режим доступу: <http://rnpri.edu.ua/ua/ректор.php> (дата звернення: 04.09.2013). – Назва з екрана.
943. Степаненко Микола Іванович [Електронний ресурс] // Вісник психології і педагогіки / Київ. ун-т імені Бориса Грінченка : офіційний сайт. – Текст. дані. – К., 2011– . – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/> (дата звернення: 04.09.2013). – Назва з екрана.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ДРУКОВАНИХ ПРАЦЬ МИКОЛИ СТЕПАНЕНКА

Адвербіальні поширювачі зі значенням мети-присвяти в аспекті взаємодії формально-граматичної і семантичної валентності	199
Ад'єктивні конструкції з давальним прийменниковим у сучасній українській та російській мовах	67
Ад'єктивні конструкції із дифузною детермінацією	68
Ад'єктивні конструкції із значенням причини як засіб художньої виразності в творах О. Кобилянської	41
Ад'єктивні словосполучення із залежним давальним відмінком.....	88
Ад'єктивно-компаративні конструкції як засіб художньої виразності (на матеріалі творів М. Коцюбинського).....	45
Академік Арнольд Панасович Грищенко.....	11
Актёрская техника на уроках языка.....	57
Актуальні проблеми валентності.....	108
Альма-Матер Антона Макаренка і Василя Сухомилинського: Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка	264
Антоніміка речень із просторовими відношеннями.....	285

Антонімічні опозиції у сфері просторових прислівників як припредикатних поширювачів речення	355
Антонімічні протиставлення у сфері просторових прийменників	356
Антропонімічний простір в епістолярній спадщині В. Г. Короленка	220
Атомізований синтаксис: необхідність чи мода?	522
Афоризми з “Щоденників” Олеся Гончара	326
Наталія Баклай – “еталон українського характеру і українського таланту”	487, 488
Без рідної мови ми – ніхто	327
Безмежна широчінь граматичного мовосвіту Арнольда Грищенка	425
“Безмірно делікатний” і сміливий Павло Тичина	426, 427
Бо мову створив народ: ще раз про новий правопис	89
Болять гіркими бабусиними споминами мої груди	523
“Була б тільки Україна та вижило б людство”: Олесь Гончар – людям про пережите, передумане, переболіле, осмислене й досягнуте”	328
Вагомий успіх нашої землячки	568
Валентна рамка P+Adv[НА+Nx]loc у її формально- граматичному і семантичному виявах	253
Валентна структура речення з правобічним поширювачем – репрезентантом значення внутрішньої причини	200
Валентний механізм двоскладних дієслівних речень зі значенням “напряму руху щодо вертикальної осі”	241

Валентні можливості адвербіально-каузального поширювача Adv [З, ЗІ, ІЗ + N gen] caus [intra] у структурі простого двоскладного речення	201
Валентність каузального поширювача і її зв'язок із семантичною та формально-граматичною структурою речення	180
Валентність прикметника української мови	42
Валентність як одна з характеристик прикметників	46
Григорій Ващенко: віхи життя і творчості	524
Велика наука починається з малого	181
Великий зодчий Української Держави Іван Огієнко (митрополит Іларіон)	393
Великий зодчий українського мовознавства (до 100-річчя від дня народження професора Михайла Жовтобрюха)	265
Великий предтеча – Борис Грінченко.....	525
“Великі Будища, Великі... Козацький дух і прах віків”	526
“Вершник національної духовності” Петро Одарченко вертається в Україну.....	182
Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення	5
Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у формуванні реченнєвої структури.....	146
Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у формуванні й вираженні квантитативних відношень у структурі простого двоскладного речення	166
Взаємодія церковнослов'янської й української мов.....	90
Вибране.....	329
Винагорода за високе духовне звершення.....	527

Випробування любов'ю	428
Вираження просторового значення “шлях руху” в простому реченні	221
Виступи Олеся Гончара на захист Павла Тичини	429
Виступи Олеся Гончара на захист Павла Тичини : стаття шоста [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара”].....	430
Виховні ідеали та педагогічні настанови В. О. Сухомлинського	528
Виховний потенціал рейтингової системи перевірки знань у вузі: технологія навчання у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя	91
Вияв активної валентності у системі відносних прикметників	147
Вияв системних валентних зв'язків на рівні речень зі значенням шляху руху	222
Від редакційної ради	286
Від редколегії	183, 184, 202, 223, 266
Відгук на навчальний посібник І. П. Лопушинського “Державна мовна політика в Україні”	394
Відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку в Петербурзі	203
Віктор Баранов – “постать самотня в сучасній поезії”	569
Він був, є і навічно залишиться взірцем чистоти, громадської чесності, поетом-патріотом : стаття п'ята [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара”].....	431
Він народився справжнім ученим і педагогом	489

Він пісню вкраїнською “будить найкращі струни в наших душах”	357
Вітання Григорієві Левченку і “Калині” в ювілейний день	358
Вічні й сучасні проблеми особистості	490
“Вклоняємось землі Архипа Тесленка” (із життя Харківського літературно-меморіального музею Архипа Тесленка)	308
Вогонь мудрості і знань академіка Олександри Савченко	491
Воістину “...слово було в Бога...”	395
Вперед, з вірою у себе	529
Вступ	330, 432
Вторинні просторові прийменники в семантичній структурі речення	267
Вшановуючи пам’ять В. Г. Короленка	148
Галактика людства в щоденниковій сповіді Олеся Гончара.....	433
Гармонія слова і діла, або З роси й води на довгі творчі літа	434
Глибинні аспекти речення	435
Микола Гоголь очима Олеся Гончара	287, 359
“Голосуйте за рідну мову, хоч отруєну, але живу”: помаранчевий період в історії української мови	268
Горді тим, що саме “Рідний край” удостоєний премії Самійла Величка	492
Гончар Олесь (Олександр) Терентійович	360

Олесь Гончар і Василь Бережний: епістолярний діалог	493
Олесь Гончар і Віталій Коротич: “...Від похвали до хули...”	361
Олесь Гончар і Борис Олійник: публіцистичний діалог ...	362
Олесь Гончар – Іван Дзюба – Петро Шелест: щоденникова взаєморецепція	396
Олесь Гончар і Петро Панч: публіцистичний діалог	397
Олесь Гончар і шістдесятники	398
Олесь Гончар – історик, теоретик, практик української лексикографії	530
Олесь Гончар й українсько-білоруські культурно- політичні зв’язки	531
Олесь Гончар про особливості рецепції та інтерпретації творчості Павла Тичини	436, 437
Олесь Гончар про “духовний код нації”	532
Олесь Гончар про сьогоденнє й минуле української мови.....	438
Олесь Гончар про “запашне, співуче, гнучке, милосвучне, сповнене музики й квіткових пахощів українське слово”	309
Олесеви Гончару – 95	34
Гончарове слово про патріотизм, інтернаціоналізм, шовінізм	310, 311
Гончаровій зорі світити вічно	331
Горнило живих голосів	167
Граматичне значення числа іменників як виразник локативної семантики в простому реченні	269

Євген Гребінка	494
Гроно слів у вінок пошани професорові Володимиру Пашенкові	399
“Грузинське в Миргороді – дивно і прекрасно” (із життя Миргородського літературно-меморіального музею Давида Гурамішвілі)	332
Гуманістичний потенціал спадщини Антона Макаренка і пріоритети вітчизняної педагогічної освіти.....	533
9 листопада – День української мови та писемності.....	439
Державна мова в системі вищої освіти як засіб виховання особистості	92
Дивосвіт “Щоденників” Олеся Гончара	440
Динаміка лінгвоестетичної парадигми української поетичної мовотворчості	400
Дистрибутивні властивості прийменника ПО в українській і російській мовах	93
Диференційоване значення “центральної частини простору” й особливості його формування та вираження в простому реченні	242
Диференційовані значення загальної семантики “вихідний пункт руху” і формально-граматичні засоби реалізації їх у простому реченні	243
Диференційовані значення загальної семантики “кінцевий пункт руху” і формально-граматичні засоби реалізації їх у простому реченні	204
“Дім, у якому жив і творив батько української літератури” (із життя Полтавського музею Івана Котляревського)	270
Дні Полтавщини в Петербурзі	224

До проблеми загальнолінгвістичної підготовки вчителів трудового навчання	94
До проблеми опису перформативів у словниках (чесько-українські паралелі).....	312
До проблеми походження української мови	129, 149
До проблеми системно-структурної організації мови	95
Доба Богдана Хмельницького і розвиток української національної літературної мови	130
Добрий Янгол Олеся Гончара	441
Довженко “іде по землі, як сівач”: Олесь Гончар про Олександра Довженка	333
Довершуючи справу подвижника.....	363, 570
Довідник для вступників до Полтавського державного педагогічного інституту	69
Дослідник і творець слова	534
Думки вголос і про себе	18
“Духовний двійник”, “ангел-хранитель” Олеся Гончара (Гончар [Мала] Валентина Данилівна)	495
Духовний посил Олеся Гончара (за матеріалами щоденників письменника)	15
Духовність у мові	364
Духовно-інтелектуальні виміри особистості вчителя	442
Енциклопедія “Полтавіка” про вчених-мовознавців	535
Енциклопедія “Полтавіка” про крайові літературні премії	443
Енциклопедія “Полтавіка” про крайові літературно- мистецькій дійства	496
Енциклопедія “Полтавіка” про крайові музеї	497

“Епоха щербиччини” у сприйнятті Олесь Гончара: на матеріалі щоденників	334
Ефективність рейтингової системи перевірки знань при вивченні лінгвістичних дисциплін.....	70
Є справжньою літературною енциклопедією	571
Живе слово Тараса Шевченка	444
“Живописець правди” Григор Тютюнник у щоденниковій версії Олесь Гончара	365
Життя, присвячене філологічному факультету (Ольга Дмитрівна Бондаревська)	254
Життєвий і творчий шлях Лесі Українки – це гімн людині людині вільній духом, шляхетній і свободній”	335
“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог перший “Ой роде ж мій, роде” (Гончарівсько-біличенківський родовід письменника)	336
“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог другий “Життя повне загадок, таємниць – хто розповість усю правду про нього”	337
“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог третій “Скільки випадає всього на одне людське життя”	338
“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”: Олесь Гончар про самого себе, свій родовід, свою сім’ю : діалог четвертий “В галактиці людства – маленьке сузір’я людей. Його рідна сім’я. Тепле, найдорожче”	339
“Життя прожити – яке це велике і многотрудне мистецтво”: Олесь Гончар про самого себе,	

свій родовід, свою сім'ю”: діалог п'ятих. “Щасливі ті, в кого добрі діти, ласкаві внуки...”	366
З історії дослідження витоків української мови	185
З історії кафедри української мови Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	255
З когорти маститих гончарознавців	536
З когорти найдостойніших	401
З когорти найдостойніших учених-мовознавців (Арнольд Панасович Грищенко)	445
Закон “Про мови в Українській РСР”: причини прийняття, основні положення	58
Закономерности языка и композиции лирического перевода	109
Залежний опосередкований поширювач локативної орієнтації в семантичній структурі простого речення	186
Заповіти Григорія Сковороди	271
Застосування інтерактивних технологій при вивченні рідної мови	256
Збірник диктантів з української мови для 9–11 класів	27
Зерно сумління й правди Тетяни Байбари	498
Знаний науковець і талановитий педагог (до 70-річчя від дня народження академіка АПН України Арнольда Панасовича Грищенка)	288
Значення “просторовий об’єкт діяльності” як семантико- синтаксичний складник категорії локативності	367
Зріднилася навіки з українським словом	368
Із Лесею Степовичкою нас здружив Олесь Гончар	537

“Іду до вас із забуття воскреслий” (полтавські шляхи Василя Симоненка)	402
Ім'я Володимира Короленка на літературній карті Полтавщини	313
Інтеграційний підхід до викладання близько- споріднених мов	71
Історико-філологічна підготовка майбутніх словесників і формування їх національної самосвідомості	131
Історична граматики української мови	26
Історичні та психологічні контексти прози Володимира Ковпака	446
Історія, граматики, поетика українського слова.....	13
Історія кафедри української мови.....	403
Історія “Рідного краю” на сторінках енциклопедії “Полтавіка”	447
Історія українського орфографічного кодексу й сучасні правописні дискусії	404
Історія української літери Г	225
Історія української мови.....	6
Історія української мови в публіцистичній спадщині Олеся Гончара.....	340
История филологического факультета в биографиях	110
Її душа болить за всіх	499
Його любила, любить і любитиме Україна.....	572
К концепции преподавания русского языка в иноязычной среде	150
К проблеме поэтического перевода художественно- национального образа.....	111

К проблеме синтаксиса украинского перевода работы В. И. Ленина “Критические заметки по национальному вопросу”	47
К особенностям изучения морфологии в условиях методики укрупненного структурирования (на примере имени существительного)	96
Категорія локативності на синтаксичному тлі (теоретичний і прагматичний аспекти)	289
Категорія мети в філософсько-лінгвістичній інтерпретації	187
Каузальна сфера "абстрактна причина" і її місце в структурі простого речення (семантична і формально-граматична характеристика)	205
Каузальні прислівники у функції семантичних поширювачів реченнєвої структури	168
Каузальні сфери "внутрішня причина", "зовнішня причина" і їх місце в семантичній структурі простого речення	206
Кафедра української мови	371
“Кафедра” чи “катедра”, але не “Хвранція”	244
Книга для словесників	188
Коментар до граматичної норми роду іменників у лексикографічній практиці І. Огієнка	72
Конструкції зі значенням “оточений простір” у системі локативних синтаксем	290
Концепція діяльності Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка	112
Володимир Короленко – апостол правди і добра.....	538
Ліна Костенко – “найбільша поетеса України”. Щоденникові записи Олеса Гончара	372

“...Котляревський у щасливий час Вкраїнським словом розпочав співати...”	245
Іван Котляревський в історії українського мовознавства	113
І. П. Котляревський як лексикограф	114
Іван Котляревський і розвиток української національної мови.....	156
Крайові винагороди за високі здобутки	500
М. Л. Кропивницький в історії української літературної мови	48
Круглий стіл “Культура мови: запитуєте – відповідаємо”	314
Микола Куліш в історії української літературної мови	115
Культура мовлення як професійна якість майбутнього вчителя	59
Лабораторні заняття з методики викладання української мови в середній школі як важливий засіб професійної підготовки студентів	49
Лебеденко Олександр Михайлович	448
Лексикографічний опис індивідуально-авторських лексичних новотворів.....	373
Лексическая валентность как семантико-синтаксический механізм	73
Лексичні експерименти у поезії 20-х років: на матеріалі творів М. Семенка	60
“Лесині джерела”, або Літературна Гадяччина	272
Лингвистическая інтерпретація семантичної валентності	97

Лингводидактические аспекты семантики языковой единицы	98
Листи Василя Бережного до Олеся Гончара	501
Листи Петра Ротача до Григорія Кисіля	449
Листи Юрія Шевельова до Олекси Ізарського	19
Лінгвостилістичний аналіз прикметників у поемі “Енеїда”	99
Літературна сторінка “Щоденників” Олеся Гончара: загальні зауваги	450
Літературний календар Петра Ротача	189
Літературний простір “Щоденників” Олеся Гончара	16
Літературні музеї Полтавщини	28
Літературні музеї Полтавщини – хранителі пам’яті про видатних письменників	315
Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні	20
Літературно-мистецька Полтавщина.....	33
Літературно-мистецькі простори Полтавщини. Культурне життя нашого краю пишеться щоденно	502
Локативна специфікація прийменника від у семантико- синтаксичній структурі речення	341
Локативна функція прийменника ПО й валентна структура речення	207
Локативні прийменники через і крізь у семантико- синтаксичній функції	405
Локативні прислівники як облігаторні / факультативні компоненти семантичної структури речення	190
Локативність як філософсько-лінгвістична категорія	208

Локативно-директивна семантика “кінцевий пункт руху” і специфіка її експлікації у двоскладних дієслівних реченнях	226
Локативно-транзитивна функція прийменника ЧЕРЕЗ й особливості реалізації семантики “шлях руху” в простому реченні	227
“...Людина людині повинна світити” (Олесь Гончар у взаєминах зі старшими і молодшими письменниками)	374
“Маєстат... добірного слова” поета, мовознавця, літературознавця Анатолія Мойсієнка.....	539
Майбутню школу готуємо сьогодні	100
Майбутнього стежа прямує з минулого через сьогодні	451
Метонімічний простір як синтаксичне явище	540
“Милістю Божою” мовознавець і педагог (до 70-річчя від дня народження академіка Арнольда Панасовича Грищенка)	291
Мистецькі крила Галини Вовченко	541
Михайло Андрійович Жовтобрюх: людина, педагог, учений.....	132
Мій шлях у світ розпочинався звідси	452
Місце внутрішньої об’єктивної і суб’єктивної причини у структурі речення S + P (Vf) + Adv caus	228
Місце фразеологічних одиниць із просторовим значенням у структурі речення	292
“...Мова – народ!” (соціолінгвістичні і деякі власне філологічні спостереження Олеся Гончара)	316
Мова релігії й жива українська мова (діахронічний аспект)	74

Мова як світ світів у щоденниковій рецепції Олеся Гончара	453
Мовна компетенція білінгвів	209
Мовна модальність як категорія: семантична структура, засоби вираження	342
Мовна практика Івана Котляревського і проблема періодизації нової української літературної мови	169
Мовна ситуація в Україні і формування національної самосвідомості	133
Мовна ситуація на Полтавщині: недавня історія, сучасність, перспективи	157, 170
Мовні зміни в сучасних газетних жанрах	406
Мовні проблеми в публіцистичному дискурсі Олеся Гончара	343, 344
Мовні проблеми як окремі сюжети епістолярного дискурсу Євгена Гребінки	503
Мовні традиції І. Котляревського у творчості М. Гоголя	151
Мовознавчий доробок Павла Гриценка – справжнє дихання народного духу	407
Мовознавчі погляди Панаса Мирного	293
Модель лінгвістичної освіти в Україні (спроба діахронно-синхронного аналізу)	210
Моделі реалізації префіксально-прийменникової кореляції в реченнях із локативними поширювачами	345
Модель речення й обов'язкова лексико-семантична валентність предиката	152
“Моє одкровення – то людям відкрита душа. Зайдіть в мої вірші”	408

Морфемна будова предиката і структурно-значеннєва завершеність речення	153
Мудрий і одержимий учений	542
Мудрий фізик із душею лірика	543
Мудрість – у мові	346
На білий аркуш примостилось ніжне слово	454
“На духовній карті людства Гоголеве засяє світовою зорею” (Із життя заповідника-музею Миколи Гоголя в селі Гоголевому)	294
На шляху до справжньої багатомовності: про деякі особливості становлення лінгвістичної освіти в Україні	211
Найукраїнніша чи націоналістична?	191, 212
“Нам, полтавцям, дуже поталанило, що ми перебуваємо в лоні літературної мови”	295
Нам світить Гончара Зоря	347
Народ, що не сотворив собі літературної мови, не може зватися свідомою нацією (національна мова й відродження нації)	504
“Народився, щоб осяяти Україну”: шевченкіана Олеся Гончара	348
Народився, щоб осяяти українську педагогіку	544
Народність мови як виразник стилю Григора Тютюнника....	61
Наслідки республіканської олімпіади	75
Науки вірний слуга	545
Наукова спадщина Михайла Жовтобрюха	12
Науковий восьмигранник М. Я. Плющ	505
Національна мова і відродження нації	138

“...Наша мова – та ж і є одяг нашого духу” : (мовознавчі погляди Панаса Мирного)	171
Наша соборність, самостійність – у мові	349
Нашій мові квітнути	50
Не зарубцюється на серці рана... (трагедія мого роду і народу)	409
“Не кажи нікому ні про кого, а кажи про себе”: глибини поетичного слова Віктора Баранова	573
“Не примеркла з літами поетична зоря Василя Симоненка”: за матеріалами “Щоденників” Олеся Гончара	375
“Незабутній наш” Остап Вишня (Олесь Гончар – Павло Губенко: творчі зв’язки)	410
Неографічні проекти острожан	411
Неозначені займенники в лексико-граматичній системі української мови	455
Несе “даровану йому іскру Божу з гідністю і лицарською одвагою”	546
“Нехай Новий рік принесе у кожний дім міх щастя та радості”	456
В. Німчук – людина світлої та натхненної душі	558
Нове – це добре забуте старе: відродження королєкознавчих наукових студій	547
Новий випуск "Лінгвістичних студій"	213, 257
Новий підхід до інтерпретації семантико-синтаксичної і формально-граматичної структури речення на засадах теорії категорійної граматики	548
Новий погляд на прийменникову систему	457

Нові підходи до вивчення української мови в школі у контексті реформування сучасної освіти	172
Новітній російсько-український словник	31
Новітній українсько-російський словник	32
Нормативний аспект використання технічної термінології	412
Нравственное воспитание школьников при изучении истории языка	51
О методе интеграции наук в педагогическом вузе	76
О понятии языковой валентности, сочетаемости, дистрибуции	77
Обов'язкова/факультативна валентність локативних поширювачів із семантикою шляху руху в простому двоскладному реченні	229
Обов'язкова і факультативна сполучуваність прикметників сучасної української мови	43
Обов'язкові інтенціальні поширювачі у структурі простого речення	214
Обраниця його величності Таланту (учитель від Бога Тетяна Балагура)	413
Обставина міри і ступеня як обов'язковий/ факультативний компонент семантичної структури простого двоскладного речення	158
Обставини як компоненти семантичної структури речення в синтаксичній концепції І. І. Огієнка	154
І. Огієнко про становлення української літературної мови	78
Одним одна в душі любов... [до 100-річчя М. А. Жовтобрюха]	296

Освітлена добротою, окрилена любов'ю до мови	376
Освітням про сучасні навколоправовисні дискусії й історію українського орфографічного кодексу	350
“Оселя, де здавна живуть любов і пам'ять” (із життя Полтавського літературно-меморіального музею Володимира Короленка)	297
Основи культури мови	23
Особенности функционирования афъективных конструкций с зависимой словоформой родительного падежа в украинском и русском языках	79
Особливості передачі просторових відношень прийменниками	258
Особливості розвитку мовної ситуації в Україні в останнє десятиліття нашого сторіччя	159
Особливості розвитку української мови в період із 1917 до 1933 років	160
Особливості функціонування якісних прикметників у мові творів В. Л. Поліщука	52
Ото вже плекаємо мову	155
Дмитро Павличко – “могутній дух, гордість наша”	414
“Пам'ять про Григорія Сковороду залишиться навічно”: (із життя Чорнухинського літературно-меморіального музею Григорія Сковороди)	317
Паралельне вивчення рідної і російської мов у початкових класах	80
Параметричні характеристики “довжина”, “ширина” на реченневому тлі	574
Патріарх українського мовознавства (до 100-річчя з дня народження професора Михайла Жовтобрюха)	10

Педагогічна концепція А. С. Макаренка і сучасність	506, 549
Педагогічне обдарування як критерій профвідбору абітурієнтів	134
Педвуз – школа – гімназія: аналіз експериментально- дослідницької роботи	116
Передмова	173, 458
Переходность и синкретизм в структуре языка и речи	81
Письменники Полтавщини у формуванні української національної літературної мови	63
Письмо	24
Питання формування української літературно- писемної мови в лінгвістичній концепції І. Огієнка	117
Підготовка логопедів: шлях у майбутнє	377
Підручник з рідної мови: проблеми, вимоги, перспективи	298
Підручник нового покоління	273
Підкорювачі вершин духовності	507
Плекаймо материнську мову	378
Повний чого (кого), чим (ким)	44
Погляди Панаса Мирного на рідну мову	63
Подання до Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка	459
Подвижництво Івана Франка в оцінці Симона Петлюри	379
Подвижництво Петра Ротача на ниві шевченкознавства	460, 461
Поезія Інни Снарської – “шлях... да шчырага сэрца”	550

Поезія Павла Тичини в “Щоденниках” Олеся Гончара (інтертекстуальний вияв)	462
Поезія Павла Тичини в “Щоденниках” Олеся Гончара інтертекстуальний вияв : [стаття перша серії статей “Павло Тичина у щоденникових записях Олеся Гончара”]	415
Поезія, філологія – сродна праця Анатолія Мойсієнка	551
“Поет від Бога” Дмитро Павличко (щоденникова версія Олеся Гончара)	380
Поет – “стоколос” Борис Олійник у щоденниковій візії Олеся Гончара.....	381
“Поет-стоколос” Борис Олійник	416
Поет, політик, громадський діяч Іван Драч в оцінці Олеся Гончара	382
Поетичні переливи Інни Снарської	552
“Поле неокрає” описових назв у щоденниковому дискурсі Олеся Гончара	508
Полісемантична структура речень з обставинно-просторовим типом відношень	230
Полтавське коріння древа української духовності	509
Полтавський музей Івана Котляревського.....	299
Полтавсько-київський діалект і формування української мови	300
Полтавці свято бережуть пам'ять Раїси Кириченко.....	553
Помаранчевий період в історії української мови.....	274
Порівняльна граматики української і російської мов.....	21
Порівняльні звороти як приад'єктивні поширювачі	139

“Постаті” й “тіні” в художньому просторі Володимира Ковпака, або Перекотидоля його героїв	463
Постать Григорія Сковороди на сторінках “Полтавіки” (“Полтавської енциклопедії”)	510
“...Потіснися, українська мово...”: мовні обіцянки напередодні і після президентських перегонів 2004–2005 рр.	275
Поэзия и проза лирического перевода	101
Поэтический оригинал и перевод в аспекте лингвостилистики	102
Правопис у діаспорі і в нас... ..	215
Правописна боротьба триває	118
Президентські вибори 2004–2005 рр. і мовне питання в Україні	276
Прекрасні миті спілкування Олеся Гончара з Павлом Тичиною	464
Прекрасні миті спілкування Олеся Гончара з Павлом Тичиною : стаття третя [серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара”]	465
Приадъективный сравнительный оборот в современном украинском языке: формально-синтаксический и семантический анализ	53
Придніпровська скарбниця літератури для дітей	511
Прийменник “від” у структурі ад’єктивних словосполучень.....	82
Прийменники з-під, з-попід, з-над, з-понад у структурі речень із просторово-напрямовою семантикою	301

Прийменниковий давальний у функції локативно-динамічного поширювача	246
Прийменниково-відмінкова форма ЗА (ПОЗА)+Ninst у функції локативно-статичного й локативно- динамічного поширювача	259
Прийменниково-іменникові поширювачі з власне інтенціональною семантикою у структурі дієслівного двоскладного речення (ядерні конструкції)	216
Прийменниково-іменникові поширювачі з власне інтенціональною семантикою у структурі дієслівного двоскладного речення: ядерні конструкції	192
Прикметник	466
Прикметник у функції присудкового компонента	140
Прикметник як компонент внутрішньосинтаксичної організації речення	119
Прикметникові словосполучення з квантитативною детермінацією в формально-граматичному, семантичному і функціональному аспектах	135
Прикметниково-іменникові словосполучення у сучасній українській мові: формально-синтаксичний і семантичний аналіз	22
Прикметниково-прислівникові словосполучення в українській мові (синтаксичний і семантичний аналіз) ...	64
Прислівник та інфінітив у функції інтенціонального поширювача семантичної структури простого речення	174
Прислівник у функції локативно-статичних поширювачів речення	277
Прислівники у функції локативно-директивних поширювачів речення	278

Причина арешту – контрреволюційні суфікси (дещо з біографії великого філолога Є. М. Кудрицького)	231
Про вживання прийменника В/У в локативно- статичному значенні	302
Про деякі мовні особливості публіцистичного тексту Олеся Гончара (на матеріалі “Щоденників”)	318
Про нові підходи до вивчення української мови в школі	141
Про обов’язкові й необов’язкові поширювачі в простому реченні	193
Про одну інновацію в українській лінгводидактиці	194
Про особливості семантичної валентності деяких речень зі значенням кінцевого пункту руху	232
Про формування естетичного сприйняття слова в майбутніх учителів	136
Проблема “нація і мова” в осмисленні І. Огієнка	142
Проблема походження української мови у лінгвістичній спадщині українських мовознавців	143
Проблема українського языка в публицистическом наследии В. Г. Короленко	103
Проблеми зіставного лінгвостилістичного аналізу	25
“Пройшло, як милий голуб сонця, слово...”	319
Пророк української нації	260
Просторове значення “бокова статична локалізація” і його зв’язок із формально-граматичною та семантико- синтаксичною структурою речення	467

Просторове значення прийменника ЗА й семантична та формально-граматична валентність простого двоскладного речення	233
Просторові поширювачі у структурі простого речення	8
Профільна школа: від інновацій до традицій	554
Публіцистична спадщина Олеса Гончара: мовні, навколомовні й деякі інші проблеми	14
Рейтингова система перевірки знань у системі вузівської освіти	104
Реформування освіти і деякі нові підходи до вивчення української мови в школі	175
Реформування освіти і зміни в навчанні української мови в школі	176
Речення з локативними дієсловами стану в аспекті взаємодії формально-граматичної і семантичної валентності	161
Речення і його структурна схема	261
Речення і текст у тема-рематичному представленні	555
Речення-репрезентанти просторово-напрямового значення і специфіка вияву в них лексико-семантичної селекційності	247
Речення структурної моделі S + P + Adv [КРІЗЬ+Nacc] lok [trans] у системі речень структурної субмоделі S + P + Adv lok [trans]: спроба аналізу взаємодії формально- граматичної та семантичної валентності	234
Рідна мова – його життя (штрихи до портрета Михайла Жовтобрюха)	279
Рідна мова як культурний феномен нації в оцінці Миколи Куліша	83
Рідне українське слово	9

“Рідний край”	383
Родительный беспредложный как приаждъективный распространитель в современном украинском и русском языках	120
Роздуми Павла Тичини над прозою Олеся Гончара.....	417, 468
Роздуми про освіту	303
Роль І. П. Котляревського в унормуванні української літературної мови	65
Роль курсу “Основи культури мови” у фаховій підготовці вчителя початкової школи	105
Роль лабораторного практикуму з методики викладання української мови у підготовці вчителя-словесника	84
Роман “Твоя зоря” Олеся Гончара в читацькій епістолярній оцінці (версія перша).....	556
Ротач Алла Олександрівна	384
Ротач Петро Петрович	320, 385
“Самовідданий будівничий нашої культури” Микола Бажан	418
Світ в оцінці Олеся Гончара: аксіосфера щоденникового дискурсу письменника	17
Світло душі сестри Олеся Гончара	575
Семантико-граматичний статус інфінітивних речень	106
Семантико-синтаксичний аналіз периферійних прийменниково-іменникових інтенціальних поширювачів структури двоскладного дієслівного речення	217
Семантико-синтаксичний потенціал предикатів тотивності	419

Семантична, формально-граматична валентність і часова синоніміка та варіантність	218
Семантична і формально-граматична структура речень із просторовими поширювачами	3, 4
Семантична і формально-граматична валентність речень із просторово-статичним типом відношень	248
Семантична поліфункціональність ідентичних щодо формально-граматичної структури речень із просторовими поширювачами	280
Семантична структура, формально-граматична будова і функціональні можливості речень із локативно- транзитивним типом детермінації	249
Семантичне навантаження прийменників НАД, ПОНАД, ВИЩЕ, ПОВЕРХ, ЗВЕРХУ, ЗВЕРХ, ВЕРХ у структурі речень із правобічним поширювачем локативно-статичного типу	250
Семантичний поширювач “бокова директивна локалізація” як елемент структури речення	469, 512
Семантичні функції й синонімічні зв’язки просторових прийменників <i>вище</i> і <i>над</i> , <i>нижче</i> і <i>під</i> у структурі речень із локативними поширювачами	470
Сила і краса українознавства йому відкрилася.....	471
Симетрична та асиметрична локалізації: логіко- семантичний і формально-граматичний виміри.....	513
Симетрично-асиметричні валентні зв’язки в реченнях з адвербіально-директивними поширювачами	235
Синтагматична природа прикметника ПОВНИЙ.....	107
Синтаксична і семантична сполучуваність прикметників у сучасній українській мові	1, 2

Синтаксис и семантика приафъективного инфинитива в современном украинском языке	54
Синтаксис складного речення	472
Синтаксическая и семантическая сочетаемость имени прилагательного в структуре афъективных сочетаний в произведениях Г. С. Сковороды	38
Синтаксична і семантична сполучуваність прикметника СХОЖИЙ	121
Синтаксична специфіка українського художнього дискурсу некласичної парадигми	514
Синтаксичні та семантичні засоби реалізації значення мети-присвяти у структурі двоскладного дієслівного речення	195
Система підготовки педагогів до роботи з обдарованими учнями шляхом розвитку фахових компетенцій.....	515
Системні зв'язки на лексико-семантичному рівні	122
Системні семантичні зв'язки в реченнях з просторово- статичними відношеннями.....	262
Сівач мудрості й правди.....	473
Славний мовознавець землі чернігівської [про А. Грищенка]	304
Славний полтавці Світлані Мартиненко в день ювілею!....	557
Славного батька достойний син (штрихи до портрета україно- знавця Тараса Пустовіта)	516
Словник-довідник “Основні сільськогосподарські терміни і поняття”	29
Словник лінгвістичних термінів	30
Словництво на Полтавщині	474

Слово подяки викладачам і співробітникам Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	386
Слово Євгена Гребінки на захист української мови	517
Слово Павла Тичини на захист письменника-початківця Олесь Гончара : [стаття друга серії статей “Павло Тичина у щоденникових записах Олесь Гончара”]	420, 475, 476
Слово письменника про державного діяча: Олесь Гончар про Федора Моргуна	477
Слово ректора.....	558
Слово Франка “б’є, як батіг, очищає, як каяття”: Симон Петлюра про Івана Франка	321
Слово як найважливіша одиниця мовної системи	85
“Служити правді – то хрест і доля” (історико-мовознавчі візії публіцистичної спадщини Олесь Гончара)	351
Соборна літературна мова, соборний правопис як засоби забезпечення суверенного розвитку України.....	281
Соборній Україні – Єдину Помісну Православну церкву	236
Современное освещение темы “Введение” в курсе украинского языка	123
Специфічні характеристики простих речень з обставинно-просторовими поширювачами.....	196
Сполучувальні можливості моделі “прикметник + прийменник + іменник (займенник) у знахідному відмінку” (на матеріалі прозових творів І. Микитенка)	39

Сполучуваність прикметника з прийменниково-відмінковими формами (родовий, місцевий) іменника в контексті поезій В. Л. Поліщука	40
Старослов'янськи як важливий стилістичний компонент поезії Т. Г. Шевченка.....	55
Стилистическое использование вариантов фразеологических единиц в художественных произведениях Н. В. Гоголя	36
Стилістичні функції лексичних, фонетичних, морфологічних варіантів фразеологічних одиниць у творах Ю. Федьковича	37
110-річчю з дня народження А. С. Макаренка присвячується	162
Сторінки світової лірики : хрестоматія. 11 клас	124
Сторінки світової лірики : хрестоматія. 10 клас	125
Стратегія мовної освіти педагогів	352
Структура речень із директивною семантикою “передній бік локативного орієнтира”	282
Структурные и семантические характеристики адъективно-сравнительных конструкций в произведениях Н. В. Гоголя	56
Студентське самоврядування педагогічного університету: сутнісні засади функціонування.....	387
“ ... Та інші забуті”	518
Таїна творчості	388
“Творець найпрекраснішого козацького епосу” Михайло Шолохов	421
Творчість Г. Сковороди у контексті становлення української національної мови	129

Творчість Івана Котляревського і розвиток нової української літературної мови.....	234
Текстообразующие свойства украинских фразеологизмов в художественной прозе Н. В. Гоголя.....	35
Тема увічнення пам'яті Павла Тичини в “Щоденниках” Олеся Гончара	478
Теорія глотогенезу в публіцистичному дискурсі Панаса Мирного й Олеся Гончара	560
Теорія і практика білінгвізму в оцінці Олеся Гончара (на матеріалі щоденників)	322
Тестові завдання до розділів “Орфоепія”, “Графіка і орфографія”, “Синтаксис складного речення”	479
Типологія словотвірних парадигм українського іменника	323
Павло Тичина у щоденникових записах Олеся Гончара	480
Традиційна граматична проблема в новому науковому представленні	561
“Тронка” Олеся Гончара в оцінці Павла Тичини (текстологічний аналіз).....	422
“Тут все Панасом повногрудо дише і таємниці часу розкрива” (із життя Полтавського літературно-меморіального музею Панаса Мирного)	283
“...У вічнім протистоянні... минало життя” Олеся Гончара	519
У його слові – “степи, ясні зорі і тихі води України”	562
У царині поетичного перекладу	389
Увічнення пам'яті Володимира Короленка на Полтавщині	563

“Уклін хаті, де виростав Олесь, великий син України”: із життя Державного літературно-меморіального музею- садиби Олесь Гончара в селі Сухій.....	353
Україна – його молитва, його розпука вікова	481
Українська мова в контексті реформування сучасної освіти	177
Українська мова й сучасна мовна ситуація в Україні	163
Українська мова й сучасна мова ситуація на Полтавщині	178
Українська мова : програма	263
Українське рідне слово	7
Український правопис з погляду історії та сучасності	305, 354
Українського мовознавства вірний слуга	482
Українськомовна освіта в Україні й діаспорі	238
Уроки української мови в початкових класах російських шкіл	66
Усе починається з учителя	483
Учені-філологи Полтавського педагогічного інституту	127
Факультет майбутнього вчителя як форма довузівської підготовки сільської школи	128
Філологічні грані Анатолія Мойсієнка	564
Філологічні проблеми на сторінках щоденників Олесь Гончара.....	324
Філософсько-лінгвістичний статус категорії причини	197
Формально-граматична і семантична валентність та ієрархічна організація речення	164

Формально-граматична структура речення і його семантична (обставинно-просторова) полі функціональність	251
Формування орфографічних норм й деякі підходи до розвитку освіти в українському зарубіжжі (20–90-ті рр. XX ст.)	219
Функціональна характеристика слова	144
Функційно-семантичні параметри вказівної частки <i>ось</i>	484
“Хтось повинен відповідати за мовний розгартіаш”	390
Художник високої обдарованості: Юрій Яновський у діарійній мозаїці Олесея Гончара	423
Художня реалізація проблеми вибору в романі Івана Нечуя-Левицького “Гетьман Іван Виговський”	391
Церковнослов’янська мова в історії української церкви ..	239
Четвертий випуск “Лінгвістичних студій”	240
Чинники формування диференційованих локативно-статичних значень	306
Чорнобильський щоденниковий дискурс Олесея Гончара	565
Шанувальник рідного слова, сумлінний дослідник-літературознавець	198
“...Шевченкова мова й стала в нас за наріжну підвалину нашої літературної мови...” (коротке слово про значення Великого Кобзаря в історії української мови)	307
Тарас Шевченко як учасник Кирило-Мефодіївського братства в “Історії українського письменства” Сергія Єфремова	325
Шістдесятники – “діти нашого народу”	424

Школи нової структури сьогодні і в перспективі	145
Ще один успішний лінгвістичний крок на шляху освоєння категорії заперечення	520
Ще одна сторінка майбутньої енциклопедії “Полтавіка”	566
Ще раз про мову	165
Щемливе і ніжне слово Наталії Баклай	567
Щедро вродило на історичній ниві Олександра Єрмака	576
“Щоб в тиші вчистіш, мов Батьку, вклонитись...”	485
Щоб залишитися українцями в серці України : до аналізу мовної ситуації на Полтавщині	179
Щоденникова мозаїка (Павло Тичина – Олесь Гончар: інтертекст – текст).....	392
Щоденникові спостереження Олеся Гончара “збігаються з правдою життя”	521
Ювілей засновника і видавця “Майдану СВОБОДИ”	486
Ювілейне видання “Лінгвістичних студій”	252
Явище лексичної синонімії у структурі ботанічної термінології	137
Явление синкретизма в структуре адъективных конструкцій	86
Яка радість – вертатися в юність (слово про Михайла Жовтобрюха)	284
Якісні, функціонально-якісні й відносні прикметники в семантико-граматичному й синтагматичному аспектах	87

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

У допоміжному іменному покажчику прізвища авторів, співавторів, упорядників, редакторів та інших осіб, відомості про яких наведено в бібліографічних записах, подано за наскрізною нумерацією їхнього запису, а прізвища авторів вступних статей – за сторінками.

А дах Н. А.	373
Акмалдінова О. М.	678
Александрова Л. А.	545
Александрова Т.	816
Алексіук М. Й.	136
Алефиренко Н. Ф.	35, 36
Андреева Т.	419
Антипович Г.	756–758
Антипович Ю. (див. Сіверець Юрій) ..	712, 713, 746, 747, 748
Антонець С. С.	907
Антонова О. В.	536
Антонович Є. А.	607, 608

Б абич М.	809
Баган М. П.	520
Бажан М. П.	418
Байбара Т. М.	498
Баклай Н. М.	487, 488, 567
Балагура Т. І.	413
Баландіна Н. Ф.	312
Бараненко Л.	686

Баранов В.	569, 573, 761
Барка В. К.	319, 373
Безкишкіна М. Т.	21, 26
Безобразова Л. Л.	23, 25, 30, 69, 70, 85, 91, 95, 96, 98, 101, 104, 109, 112, 122, 134, 144, 709, 724, 725, 788
Бережний В. П.	493, 501
Білоусенко П.	704
Білоусько О. А.	320, 360, 383–385, 765, 901
Бобир І. М.	554
Бобрищев К.	844
Бобух Н. М.	672
Бойко А. М.	330, 506, 524, 528, 549, 671
Бойко В. М.	673
Бойко Н. І.	674, 731, 732, 733
Бондаренко С.	873
Бондаревська О. Д.	57, 254, 781
Бондаревська Т.	347, 353, 798, 799
Боровік О. М.	544
Боцула М.	726
Букет Є.	461, 853, 854
Бразов Л.	849
Буцька Н.	271, 335, 710, 734, 735, 874, 938
Бучко Д.	704
В алюх З. О.	323, 367, 371, 403, 675, 695
Величковський Паїсій	914, 928
Варава Н. В.	37
Васецька А.	902
Ващенко Г. І.	524
Величко С.	492, 888, 891

Вишня Остап	410
Вінграновський М. С.	411
Вінтонів М. О.	555
Віценья Л.	579, 587, 742, 775, 790, 828, 829, 845, 855, 905–907
Виговський І.	391
Владикіна А.	876
Вовк Я. Г.	74, 644
Вовченко Г. В.	499, 541, 909
Войцехівська Л.	903
Вокальчук Г.	319, 388, 411, 759
Волик Л.	676
Волошин Ю. В.	542, 668, 766

Гайдамака В.	801
Галаур С. (авт. вступ. ст., С. 31–74);	762–764, 939
Галич В.	536, 701
Гаран О.	908
Глазова О.	273
Гнатенко О.	830
Гнатюк Н.	810
Год Б. В.	330, 352, 654, 831
Гоголь М. В.	35, 36, 56, 151, 287, 294, 359, 627, 629, 630, 637, 641, 676
Гончар В. Д.	441, 495
Гончар І.	774
Гончар О. Т.	14–17, 34, 287, 309–311, 316, 318, 322, 324, 326, 328, 331, 333, 334, 336–340, 343, 344, 347, 348, 351, 353, 359–362, 365, 366, 372, 374, 375, 380–382, 392, 396–398, 410, 415, 417, 420, 422–423, 427, 429–431, 433, 436–438, 440, 441, 450, 453, 462,

464, 465, 468, 475–478, 480, 493, 495, 501, 508, 519,
521, 530–532, 537, 556, 560, 565, 572, 575, 609, 670,
693, 731, 734–736, 738, 740–760, 810, 812, 822, 852–859,
862, 871, 865, 870, 871, 881, 890, 892, 935

Горбачук В. Т.	24, 679, 736, 737
Горбачук Д. В.	677, 709, 711, 720, 785
Горголюк Н.	559
Городенська К.	376, 514, 638
Городницька Я. М.	526, 832, 933
Гребінка Є. П.	494, 503, 517, 594
Гриньова М. В.	100
Гриценко П. Ю.	407
Грицик Н.	686
Грищенко А. П.	11, 265, 284, 285, 288, 291, 304, 425, 445, 618, 705
Грінченко Б. Д.	525, 918, 926
Губачова О. А.	543
Гурамішвілі Д.	332

Давиденко Л. Б.	673
Данилець О.	878
Демченко Н. М.	557
Дениско Г. (див. Дарина Назаренко)	728, 776, 779
Дениско Т.	295, 581, 786
Денисовець Г. П.	89, 118
Дзюба І. М.	396
Діденко В.	791, 811
Довженко О. П.	333
Дорошенко С. І.	574
Дорошенко С. М.	412, 679, 694
Доценко О. Л.	342, 680
Драч І. Ф.	382

Дружинець М. Л.	872
Дубіно О. П.	932
Дубик А.О.	872
Дудик П. С.	13, 681
Дудко І. В.	455, 618, 682, 683
Дудник Г.	777
Думка Ю.	802
Дяченко І.	812

Єрмак О. П.	576, 831
Єнко Л.	294
Єрмоленко С. Я.	314, 706, 707, 823, 901
Єфремов С.	325

Жигилий Н. В.	47
Жовнір Н.	909
Жовтобрюх М. А.	10, 12, 132, 265, 279, 284, 296, 816

Завальнюк І. Я.	406
Заверталюк Н. І.	334
Загнітко А. П.	555
Задорожна О.	879
Зелень М.	910
Зязюн І. А.	544

Іваненко О.	911
Іваницька Н. Л.	715
Іваночко К.	686
Ігнатуша О. М.	749
Ігнатєва С.	(авт. вступ. ст., С. 14–50)
Ізарський О.	19

Казирод Н. І.	48
Калашник В. С.	470, 738
Калашнік С. В.	526, 933
Калинець І. М.	398
Калько М. І.	407, 685, 760
Калько В. В.	685
Калязін Ю. В.	656
Капелюха В.	454
Карапузова Н. Д.	377
Каришин А. П.	489
Кибальна І. Г.	106
Кисіль Г. О.	449
Киридон А. М.	110
Киридон П. В.	831
Кириченко Р. О.	553
Кіраль С. С.	678, 768
Кірячок Н.	856
Клепо С. Ф.	545
Клименко І. В.	702
Кобилянська О. Ю.	41
Коваленко О. П.	27, 305, 354
Ковпак В. В.	446, 463
Козина В. І.	814
Кондратенко Н. В.	514
Кононенко П. П.	(авт. вступ. ст., С. 18–13); 311, 913
Кононенко Т. П.	311
Корж Ю.	858
Корнева В.	882, 883, 914
Короленко В. Г.	103, 148, 220, 538, 563, 601
Коротич В. О.	361
Костенко Л. В.	372, 411

Котляревський І. П.	65, 99, 113, 114, 151, 156, 161, 169, 237, 245, 270, 299, 776, 804, 805, 920
Коцюбинський М. М.	45
Кочерга Н.	694
Кошелівець І.	892, 895
Кошова В.	787
Кравченко Л. М.	515, 538
Кравченко П. А.	558
Кропивницький М. Л.	48
Кудрицький Є. М.	231
Кудряшов Г. О.	264, 434, 553, 859
Кузишин Т.	815
Кузнецова А.	795
Кузнецов Ю.	273
Куліш М. Г.	83, 115
Кульбабська О. В.	435
Куренкова Т. Є.	545
Л азаренко О.	816
Лазоренко О.	777
Лакуша Н.	884
Лахижа М. І.	148
Лебеденко О. М.	448
Лебідь Н. П.	263, 273, 298, 739, 825
Левакіна Т. В.	457
Левченко Г. С.	358, 546, 929
Лесунова І. М.	576
Леута О.	684
Лещенко Т. О.	75
Лисенко А. В.	27, 694
Лисиченко Л. А.	343, 356

Литвиненко Н.	780
Лобурець В. Є.	74, 644
Логвиненко Є.	885
Лопушинський І. П.	394
Любивий М.	580

Ма каренко А. С.	162, 264, 506, 533, 549, 915
Макарець Ю.	618, 683
Макуха Д.	915
Маленко О. Д.	400, 727, 743
Малик В.	885, 887, 890, 894, 936
Мартиненко С. М.	557
Матяшова З.	588, 817, 833, 860
Мацьків П.	395
Мацько Л.	355, 369, 639, 708, 716
Межов О. Г.	522
Мелешко В. А.	333, 391, 670, 916
Мельник Л. В.	714, 723
Мельник Н. Ф.	700
Микитенко І. К.	39
Мирний В.	793
Мирний Панас	63, 171, 173, 196, 283, 293, 560, 785, 792
Мироненко З.	578
Михеева Т.	917
Мірчук А.	796
Міщенко О.	886
Мойсієнко А.	389, 539, 551, 564, 687, 717
Мокляк В. М.	671
Моргун Ф. Т.	477
Муромцева О.	688

Н авальна М. І.	689
Назаренко Д. (Дарина Дениско)	728
Немченко І.	889
Нечуй-Левицький І. С.	391
Ничкало Н. Г.	544
Ніколаєв М. М.	29
Ніколашина Т. І.	263, 739, 825
Ніколенко О. М.	124, 125, 571
Німчук В. В.	559

О дарченко П. В.	182
Огієнко І.	72, 78, 117, 142, 154, 393, 401, 802, 845, 931
Олійник Б. І.	362, 381, 416
Олійник М. В.	927
Ольховська О.	313
Омельчук С. А.	692
Оніщенко В.	492, 577, 585, 863, 920, 930
Орехова В. В.	34, 542, 576, 668
Отич О. М.	544

П авличко Д. В.	380, 414
Павлова І. Г.	351, 586
Панч П. Й.	397
Параскевич П. К.	750, 751
Пашко Л. Ф.	305, 354
Пашенко В. О.	69, 74, 351, 399, 644, 654, 660, 693
Педченко С. О. (авт. вступ. ст., С. 31–74);	484, 505, 762–764, 939
Передрій Г. Р.	280, 685
Перепеляк І.	459, 921

Петлюра С.	321, 379
Петренко М.	818, 819
Петрушевський Ю.	444, 863
Письменна О. О.	678
Плотникова Р.	847
Плющ М. Я.	505, 548, 690, 691, 718
Подрига В. М.	897
Поліщук В. Л.	40, 52, 534
Пономаренко А.	752
Пономаренко Т.	849
Поповський А.	736, 737
Приходько М.	806
Прокопенко І.	613
Прокопчук Л. В.	681
Пругло Т.	893
Пустовіт Т. П.	384, 385, 516, 767, 838, 901
Пушкін В.	925

Р евегук В. Я.	542, 668
Різник С. Г.	700
Ротач А. О.	384
Ротач О. П.	384
Ротач П. П.	189, 198, 320, 363, 385, 449, 460, 461, 570, 696, 794, 801, 839
Руденко О. П.	543

С авченко Е. О.	697
Савченко О. Я.	491
Самойленко Ю.	769
Самойлова І.	719
Самородов В.	894

Світличний І. О.	398
Семенко М. В.	60
Семенко С. В.	770
Семеновська Л. А.	671
Семистяга В. Ф.	927
Сепіта Т.	840
Сердюченко І. І.	409, 928, 929
Сидоренко О.	867
Сикало М.	783
Симоненко В. А.	375, 402, 847
Симоненко Н. М.	700
Сіверець Ю. (див. Антипович Юрій)	712, 713, 721, 756–758
Сітарчук Р. А.	542, 576, 668
Скобельський В.	841
Сковорода Г. С.	38, 126, 271, 317, 510, 600, 645, 778
Снарська І.	550, 552
Снігуренко В. М.	722
Сологуб Л. Н.	298
Сологуб Н.	314, 822
Степаненко Н. С.	71, 80, 83, 94, 99, 105, 142, 160, 172, 175, 176, 177, 191, 194, 210–212, 225, 300, 342, 373
Степовичка Л.	537, 613, 669, 701
Стешенко І.	811
Стороха Є.	270
Стус В. С.	398
Сулаєва Н. В.	546
Сухомлинський В. О.	264, 528, 640

Т арасевич Н. М.	434
Тарасова Н. І.	739, 825
Тарасюк Г.	740
Терко А.	934
Тесленко А. Ю.	308
Титаренко В. П.	29, 607, 608
Титівець М.	935
Тичина П. Г.	392, 415, 417, 420, 422, 426, 427, 429–431, 436, 437, 462, 464, 465, 468, 475, 476, 478, 480
Траверсе О. О.	69
Тур О. М.	698
Тютюнник Григір.	61, 365

У жченко В. Д.	714, 723
Українець Л. Ф.	699
Українка Леся	335, 782
Уткін О.	753

Ф аріон І.	584
Федоренко В. Л.	797
Федькович Ю. А.	37
Филип, архієпископ.	827
Філон М.	738
Франко І. Я.	321, 379
Фролова К. П.	701

Х арченко Л. А.	116
Хоменко А. В.	671
Хоменко Н. В.	102, 124, 125
Хорольський О. В.	543
Христіанінова Р. О.	561

Цирульник Т.584, 589, 899

Черпакова Л.378, 583, 741, 744, 842,
843, 852, 900, 936

Чирка В. В. 305, 354

Чубай Г. 398

Чумак В. 784

Шанько Г. 182

Шебеліст С. 871

Шевельов Ю. 19

Шевченко Т. Г.55, 203, 307, 325, 444, 787

Шевчук З. В. 702

Шелест П. Ю. 396

Шемчук В. 173

Шибанов Г. 778

Шило Г. 686

Шиян Н. І. 442, 489

Шолохов М. О. 421

Шрамко Р. Г. 703

Шульжук К. Ф. 469

Шумарова Н. П. 209

Шупта Д. Р.729, 730, 754, 755

Яковенко Л. В. 308

Яновський Ю. І. 423

Ярошенко Г. 937

Зміст

Слово про вченого, педагога, Людину	7
<i>Кононенко П.</i>	
Феномен покликання	8
<i>Ігнат'єва С.</i>	
Життя – у слові, слово – у житті	14
<i>Галаур С., Педченко С.</i>	
Учений із широким дослідницьким діапазоном	31
Основні дати життя та діяльності	
Миколи Степаненка	75
Почесні звання, нагороди та відзнаки	
Миколи Степаненка	85
Наукова школа професора	
Миколи Степаненка	91
Хронологічний показчик друкованих праць	
Миколи Степаненка	95
Журналістські діалоги	
з Миколою Степаненком	181
Микола Степаненко – редактор	185
Видання, які рецензував Микола Степаненко	199
Рецензії на праці Миколи Степаненка	203
Публікації про Миколу Степаненка	247
Алфавітний показчик друкованих праць	
Миколи Степаненка	277
Іменний показчик	312

Наукове видання
Серія “Науковці університету”

**ПРОФЕСОР
МИКОЛА СТЕПАНЕНКО**
БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ПОКАЖЧИК

До 55-ліття від дня народження

Наукові редактори –
С. П. Галаур, С. О. Педченко
Художньо-технічні редактори –
О. М. Болюх, Г. О. Кудряшов
Комп'ютерна верстка і дизайн –
Г. І. Ковіка, Л. Б. Косогова, О. М. Нарижна
Фото – *В. Дяченко та з архіву М. Степаненка*

Підписано до друку 12.02.2014 р.
Формат 60х84/16. Гарнітура Kudriashov
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 18,95. Обл.-вид. арк. 11,84.
Наклад 100 прим. Зам. № 1408.

Віддруковано в ПНПУ імені В. Г. Короленка
вул. Остроградського, 2, Полтава, 36003

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3817 від 01.07.2010 р.

Микола Степаненко

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

